

ปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในการชันสูตรพลิกศพในคดีอาญา
PROBLEMS OF OFFICIAL'S PERFORMING DUTIES OF AUTOPSY IN
CRIMINAL CASE

พรอมา วงศ์เจริญ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

2566

ปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในการชันสูตรพลิกศพในคดีอาญา
PROBLEMS OF OFFICIAL'S PERFORMING DUTIES OF AUTOPSY IN
CRIMINAL CASE

พรอุมมา วงศ์เจริญ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

2566

บทสรุปผู้บริหาร

พนักงานสอบสวนประเทศไทยเป็นเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน ทำการรวบรวมพยานหลักฐาน และดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิด โดยทั่วไปได้ปฏิบัติหน้าที่ในเขตอำนาจสอบสวนแต่ละพื้นที่ เว้นแต่มีเหตุจำเป็นหรือเพื่อความสะดวก จึงให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ผู้ต้องหาที่อยู่หรือถูกจับเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการสอบสวน แต่อย่างไรก็ตาม อำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในการสอบสวนเกี่ยวกับความผิดที่มีโทษทางอาญาในกฎหมายหลากหลายฉบับ ทำให้ภาระหน้าที่ของพนักงานสอบสวนมีอย่างล้นมือ การสอบสวนกรณีการชันสูตรพลิกศพก็เป็นหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของพนักงานสอบสวน โดยการชันสูตรพลิกศพจะเกิดขึ้นเมื่อปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใดตายโดยผิดธรรมชาติ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน โดยการตายผิดธรรมชาติได้แก่ ฆ่าตัวตาย ถูกผู้อื่นทำให้ตาย ถูกสัตว์ทำร้ายตาย ตายโดยอุบัติเหตุ และการตายโดยยังมีปรากฏเหตุตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 148 โดยเริ่มจากพนักงานสอบสวนซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (11) โดยทั่วไปได้ปฏิบัติหน้าที่ในเขตอำนาจสอบสวนแต่ละพื้นที่ เว้นแต่มีเหตุจำเป็นหรือเพื่อความสะดวก จึงให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ผู้ต้องหาที่อยู่หรือถูกจับเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 วรรคสาม ซึ่งถือเป็นหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของพนักงานสอบสวน โดยให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่กับแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ ซึ่งได้รับอนุมัติบัตรหรือได้รับหนังสืออนุมัติจากแพทย์สภา ทำการชันสูตรพลิกศพโดยเร็ว ถ้าแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ดังกล่าวไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐปฏิบัติหน้าที่ ถ้าแพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แพทย์ประจำสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปฏิบัติหน้าที่ ถ้าแพทย์ประจำสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดไม่มี หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แพทย์ประจำโรงพยาบาลของเอกชน หรือแพทย์ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่ขึ้นทะเบียนเป็นแพทย์อาสาสมัคร ตามระเบียบของกระทรวงสาธารณสุขปฏิบัติหน้าที่ และในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวให้แพทย์ประจำโรงพยาบาลของเอกชนหรือแพทย์ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมผู้นั้นเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา แต่ถึงอย่างไรก็ตามก็มีปัญหาที่เกิดขึ้นโดยที่พนักงานสอบสวนไม่สามารถสรุปสำนวนเพื่อส่งฟ้องผู้ต้องหาได้อย่างทันท่วงที ทำให้เกิดความล่าช้าในการรวบรวมพยานหลักฐาน ไม่มั่นใจในพยานหลักฐานว่าจะสอดคล้อง หรือมีความน่าเชื่อถือเพียงพอที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษได้หรือไม่ เรื่องดังกล่าวได้เกิดขึ้นเป็นข่าวที่ได้รับความสนใจจากประชาชนทั่วประเทศ เนื่องจากการทำให้เด็กผู้หญิงคนหนึ่งชื่อ “น้องชมพู่” ได้ถูกกระทำความผิดเสียชีวิต ดังนั้น กระบวนการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานจึงเป็นเรื่องสำคัญ หากการพิสูจน์หลักฐานมีระยะเวลานานจะทำให้การรวบรวมหลักฐานยิ่งยากขึ้นตามลำดับ

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นข่าวที่ได้กล่าวมานั้น เป็นเพียงตัวอย่างคดีหนึ่งที่เป็นปัญหาในเชิงระบบ และเกิดเป็นปัญหาในคดีอื่น ๆ ในประเทศไทย เนื่องจากข้อเท็จจริงเกิดจากพนักงานสอบสวนมีความรู้ ความเชี่ยวชาญค่อนข้างน้อยในด้านนิติเวช ประกอบกับแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ที่มีความรู้ ความสามารถโดยตรงเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพมีจำนวนน้อยมาก และประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญาได้กำหนดว่า การชันสูตรพลิกศพถ้าแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ดังกล่าวไม่มีหรือไม่ อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ก็ให้แพทย์อื่น ๆ ตาม มาตรา 150 ที่กล่าวมาแล้วเป็นผู้ทำหน้าที่แทน เมื่อเกิดคดี ขึ้นพนักงานสอบสวนก็ปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ทราบว่าแพทย์หรือผู้ทำหน้าที่แทนแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ จะมีความรู้ ความสามารถในการพิสูจน์หลักฐานได้ดีแค่ไหน เพียงไร ซึ่งระบบการพิสูจน์ศพที่สมบูรณ์ ในการการผ่าตัดในประเทศไทยก็ไม่มีแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ที่เพียงพอ ประกอบกับว่าถึงจะมีแพทย์ ทางนิติเวชศาสตร์ทำการผ่าตัด แต่พนักงานสอบสวนก็ไม่ได้ไปดูการพิสูจน์ศพดังกล่าว ทำให้เกิด ปัญหาความแน่นชัดของหลักฐานที่ถูกต้อง แพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ก็ไม่ได้แสดงความเห็นด้วยการ พุดคุยเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน พนักงานสอบสวนเพียงได้รับเอกสารการพิสูจน์ศพอย่างเดียว ทำให้อาจจะเกิดความคลาดเคลื่อนในคดี จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยเกิด ความสนใจจึงนำไปสู่การศึกษาค้นคว้า เพื่อให้เห็นถึงสภาพปัญหาที่แท้จริง และนำมาสู่การแก้ไข และ พัฒนาระบบการยุติธรรมให้เกิดความก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป จึงทำการศึกษาในเรื่องดังกล่าว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาถึงแนวคิดการสอบสวนชันสูตรพลิกศพ ประวัติการชันสูตรพลิกศพในประเทศไทย ระบบการชันสูตรพลิกศพ
2. เพื่อศึกษาปัญหาการบังคับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับการชันสูตร พลิกศพ
3. เพื่อเปรียบเทียบการชันสูตรพลิกศพคดีอาญาในประเทศไทยกับต่างประเทศและเสนอแนว ทางแก้ไขการชันสูตรพลิกศพคดีอาญาในประเทศไทย

วิธีการดำเนินการวิจัย

วิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Research) โดยค้นคว้าจากหนังสือ งานวิจัย ตัวบทกฎหมาย ตำรา วารสาร บทความ ตลอดจนข้อมูล จากเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในประเด็นที่เกี่ยวกับปัญหากระบวนการสอบสวนชันสูตรพลิกศพก่อนส่ง ของในคดีอาญา รวมทั้งสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ พนักงานสอบสวน แพทย์นิติเวช พนักงาน อัยการ และพนักงานฝ่ายปกครอง

ผลการศึกษาพบว่า

- 1) ปัญหาการบังคับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพ พนักงานสอบสวนใช้ดุลยพินิจวินิจฉัยเหตุการณ์ที่กว้างเกินไป อาจทำให้การตายโดยผิดธรรมชาติถูก ตัดออกจากกระบวนการชันสูตรพลิกศพตั้งแต่ต้น กำหนดให้แพทย์อื่นซึ่งมิใช่แพทย์นิติเวชเข้าร่วม ชันสูตรพลิกศพ สิทธิการแจ้งให้ญาติผู้เสียชีวิตทราบเหตุการณ์ตาย แต่ไม่มีสิทธิเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพ การขาดแคลนแพทย์ทางนิติเวช บุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่ขาดความรู้ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์

ไม่มีองค์กรผู้รับผิดชอบหลักในการชันสูตรพลิกศพ ผู้ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ 2) เปรียบเทียบและเสนอแนวทางแก้ไข ควรปรับโครงสร้างระบบชันสูตรพลิกศพ โดยให้กระทรวงสาธารณสุขเป็นองค์กรผู้รับผิดชอบหลัก เพิ่มเหตุการณ์ตายผิดธรรมชาติอื่น ๆ จากที่กฎหมายกำหนด จัดให้มีทีมผู้ช่วยบุคลากรทางการแพทย์ แพทย์นิติเวชต้องไปยังสถานที่พบศพ ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่เท่านั้นและห้ามบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปในบริเวณที่พบศพ ให้ญาติผู้ตายมีสิทธิการเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพ และควรมีการฝึกอบรมความรู้ให้แก่บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ และกำหนดประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 5 ปี

หัวข้อวิจัย ปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในการชันสูตรพลิกศพในคดีอาญา
 ผู้ดำเนินการวิจัย อาจารย์พรอมา วงศ์เจริญ
 หน่วยงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
 ปีการศึกษา 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาถึงแนวคิดการสอบสวนชันสูตรพลิกศพ ประวัติการชันสูตรพลิกศพในประเทศไทย ระบบการชันสูตรพลิกศพ 2) ศึกษาปัญหาการบังคับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพ 3) เปรียบเทียบและเสนอแนวทางแก้ไขการชันสูตรพลิกศพคดีอาญาในประเทศไทยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ แพทย์นิติเวช พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครอง เลือกแบบเจาะจง จำนวน 4 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการศึกษาพบว่า จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการสอบสวนการชันสูตรพลิกศพ การสอบสวน คือการรวบรวมพยานหลักฐาน โดยพนักงานสอบสวนได้กระทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเพื่อทำให้ทราบข้อเท็จจริงหรือเพื่อพิสูจน์ความผิดนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกระบวนการยุติธรรมต่อไปโดยมีวัตถุประสงค์ให้ทราบว่ามีการกระทำความผิดอาญาหรือไม่ เพราะหากมิใช่ความผิดทางอาญาพนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจในการสอบสวน และเพื่อให้ทราบว่าใครเป็นผู้กระทำ และเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ประวัติการชันสูตรพลิกศพในคดีอาญาของประเทศไทยพบว่าสมัยกรุงสุโขทัยไม่ได้มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพไว้อย่างชัดเจน จนกระทั่ง รัชสมัยรัชกาลที่ 1 พ.ศ.2347 ได้มีการตรากฎหมายตราสามดวงขึ้นปรากฏในหมวดพระไอยการลักษณะวิवाद่าตีกัน โดยสรุปเนื้อหาว่าหากมีการตีฟันแทงกันถึงตายให้นายพะทำรังไปดูศพ และถ้าผู้ร้ายตายลงให้เวรมหาดไทย กลาโหม กรมวัง ไปดูศพ และถ้านักโทษตายโดยมิทราบเหตุแน่ แพทย์ใหญ่ต้องมาตรวจศพให้ทราบเหตุ ถ้าเป็นเรื่องที่สงสัยให้ผ่าศพนั้นตามวิธีแพทย์ศาสตร์ก่อนแล้วจึงเอาไปฝังหรือเผา จนกระทั่ง เมื่อปี พ.ศ.2457 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการชันสูตรพลิกศพ เป็นการเฉพาะจนกระทั่ง รัชสมัยรัชกาลที่ 1 พ.ศ.2347 ได้มีการตรากฎหมายตราสามดวงขึ้นปรากฏในหมวดพระไอยการลักษณะวิवाद่าตีกัน โดยสรุปเนื้อหาว่าหากมีการตีฟันแทงกันถึงตายให้นายพะทำรังไปดูศพ และถ้าผู้ร้ายตายลงให้เวรมหาดไทย กลาโหม กรมวัง ไปดูศพ และถ้านักโทษตายโดยมิทราบเหตุแน่ แพทย์ใหญ่ต้องมาตรวจศพให้ทราบเหตุ ถ้าเป็นเรื่องที่สงสัยให้ผ่าศพนั้นตามวิธีแพทย์ศาสตร์ก่อนแล้วจึงเอาไปฝังหรือเผา จนกระทั่ง เมื่อปี พ.ศ.2457 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการชันสูตรพลิกศพ เป็นการเฉพาะจนถึงปัจจุบันได้มีการแก้ไขในบางมาตรา กว่า 6 ครั้งแต่ก็ยังพบว่าการชันสูตรพลิกศพยังเกิดปัญหาแต่ก็ยังพบว่าการชันสูตรพลิกศพยังเกิดปัญหาและพบว่าระบบชันสูตรพลิกศพที่สำคัญและมีการดำเนินการในปัจจุบันได้แก่ ระบบแพทย์สอบสวน ระบบตำรวจ ระบบโครเนอร์ และ ระบบศาล แต่ก็ยังมีระบบอื่นด้วยแต่ไม่เป็นที่นิยม ทั้งนี้การใช้ระบบการชันสูตรพลิกศพแต่ละประเทศขึ้นอยู่กับกฎหมายของแต่ละประเทศ และบริบทภายในประเทศของตนว่าจะใช้ระบบการชันสูตรพลิกศพระบบ

ใดเหมาะสม และพบว่าสภาพปัญหาการชันสูตรพลิกศพในประเทศไทยนั้นเริ่มตั้งแต่โครงการในเชิงระบบ คือไม่มีองค์กรรับผิดชอบหลัก ปัจจุบันกำหนดให้มีบุคลากรที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน ได้แก่ พนักงานสอบสวน แพทย์ พนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครอง จึงทำให้การทำงานเกิดปัญหาในทางปฏิบัติหลายประการดังนี้ 1.พนักงานสอบสวนใช้ดุลยพินิจวินิจฉัยเหตุการณ์การตายที่กว้างเกินไป อาจทำให้การตายโดยผิดธรรมชาติถูกตัดออกจากกระบวนการชันสูตรพลิกศพตั้งแต่ต้น 2.กำหนดให้แพทย์อื่นซึ่งมิใช่แพทย์นิติเวชเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพ 3.สิทธิการแจ้งให้ญาติผู้เสียชีวิตทราบเหตุการณ์การตาย แต่ไม่มีสิทธิเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพ 4.การขาดแคลนแพทย์ทางนิติเวช 5.บุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่ขาดความรู้ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ 6.ผู้ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ เสนอแนวทางแก้ไข 1.ควรปรับโครงสร้างระบบชันสูตรพลิกศพ โดยให้กระทรวงสาธารณสุขเป็นองค์กรผู้รับผิดชอบหลัก 2.เพิ่มเหตุการณ์ตายผิดธรรมชาติอื่น ๆ จากที่กฎหมายกำหนด 3.จัดให้มีทีมผู้ช่วยบุคลากรทางการแพทย์ 4.กำหนดเหตุแพทย์นิติเวชต้องไปยังสถานที่พบศพ ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่เท่านั้นและห้ามบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปในบริเวณที่พบศพ 5.ให้ญาติผู้ตายมีสิทธิการเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพ 6.ควรมีการฝึกอบรมความรู้ให้แก่บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่และกำหนดประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 5 ปี

คำสำคัญ: การปฏิบัติหน้าที่, บุคลากร, การชันสูตรพลิกศพ, คดีอาญา

Research Title Problems of official's performing duties of autopsy in criminal case.
Researcher Pornuma wongjarern
Organization Suratthani Rajabhat University
Academic Year 2023

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the concept of autopsy investigation. History of autopsy in Thailand autopsy system 2) To study the problem of enforcement of the Criminal Procedure Code concerning autopsy. 3) Compare and propose solutions for autopsy of criminal cases in Thailand as a qualitative research. Key informants are forensic physicians, investigators prosecutor and administrative staff Four people were selected by purposive method. Research tools were in-depth interviews. Document analysis and in-depth interviews. The study found that Based on the study of the concept of autopsy investigation, an investigation is the collection of evidence. In which the investigating officer has acted in relation to the alleged offense in order to know the facts or to prove the offense, bring the offender to be punished according to the judicial process further with the objective of knowing whether a criminal offense has been committed or not. Because if it's not a criminal offense, the investigating officer has no power to investigate. and to know who did it and to bring the offenders to justice. The history of autopsies in criminal cases in Thailand found that during the Sukhothai period, there was no clear rule for autopsy. Until the reign of King Rama I, 1804, the three seals law was enacted to appear in the Phra Iyakarn category, quarreling and scolding each other. In summary, the content is that if there is a stabbing to death, Mr. Phathammarong will go and see the corpse. And if the culprit dies, let the Interior Department, Defense Department, Department of the Palace go to see the body and if the prisoner dies without knowing the cause The chief physician had to come and examine the body to find out the cause. If in doubt, the body must be dissected according to the medical method first and then buried or cremated until the year 1914 when the Autopsy Act was promulgated. specifically until In the reign of King Rama I, 1804, a law was enacted with three seals appearing in the Phra Iyakarn category, quarreling and scolding each other. In summary, the content is that if there is a stabbing to death, Mr. Phathammarong will go and see the corpse. And if the culprit dies, let the Interior Department, Defense Department, Department of the Palace go to see the body and if the prisoner dies

without knowing the cause The chief physician had to come and examine the body to find out the cause. If it is in doubt, the body must be dissected according to the medical method first and then buried or cremated until the year 1914 when the Autopsy Act was specifically promulgated. Until now, some sections have been amended more than 6 times. But it still found that the autopsy still had problems. The medical investigation system, the police system, the coronar system, and the court system, but there are other systems as well, but they are not popular. However, the use of the autopsy system in each country depends on the laws of each country. and their own domestic context as to which autopsy system is appropriate. and found that the autopsy problem in Thailand started from the systematic project is that there is no main responsible organization. At present, there are personnel involved in many agencies, including investigators, doctors, prosecutors. and administrative staff As a result, the work has many practical problems as follows: 1. The investigator uses discretion to diagnose the cause of death that is too wide. Unnatural deaths may be excluded from the autopsy process early. 2. Assign other physicians who are not forensic physicians to attend the autopsy. 3. The right to notify the relatives of the deceased of the death. but has no right to attend the autopsy 4. The shortage of forensic medical doctors 5. Personnel on duty lack knowledge. expertise and experience 6. An unrelated person enters the crime scene. Proposed solutions 1. The autopsy system should be restructured. The Ministry of Public Health is the main responsible organization. 2. Add another unnatural death event. from what is required by law 3. Organize a team of assistant medical personnel. 4. Determine the reason for the forensic physician to go to the place where the body was found. Only the persons involved in the performance of their duties are allowed, and unrelated persons are prohibited from entering the area where the body was found. 5. Relatives of the deceased have the right to attend the autopsy. 6. There should be training and knowledge for personnel who perform their duties and determine their experience in performing their duties at least 5 years.

Keywords: Working, personnel, Autopsy, criminal case

กิตติกรรมประกาศ

วิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยการสนับสนุนเกื้อกูลจากท่านผู้มีพระคุณต่าง ๆ ที่มีส่วนในการผลักดันให้ผู้วิจัยมีความมานะอดทน และเพียรพยายามในการจัดทำวิจัยจนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งพระคุณเป็นอย่างยิ่ง จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ดังต่อไปนี้

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่สละเวลาในการสนับสนุนการทำวิจัยขึ้นนี้ให้ข้อเสนอแนะที่ทรงคุณค่าเป็นอย่างยิ่ง ตลอดจนให้กำลังใจในการแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องจนทำให้วิจัยสำเร็จได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ที่ให้ทุนสนับสนุนการทำวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ตำรวจ แพทย์นิติเวช พนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครอง ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลและให้ความร่วมมือในการทำรายงานวิจัยฉบับนี้เป็นอย่างดี และทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการทำวิจัยให้วิจัยเล่มนี้สำเร็จเล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ผู้ที่ให้ชีวิต พร้อมทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ และกำลังทรัพย์ ตลอดจนสมาชิกในครอบครัวที่ให้การช่วยเหลือและสนับสนุนจนวิจัยเล่มนี้เสร็จสมบูรณ์สมความปรารถนา ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกท่านที่เป็นกำลังใจ และให้การช่วยเหลือเป็นอย่างดี

คุณประโยชน์อันเกิดจากวิจัยฉบับนี้ขอบแต่บุพการี คณาจารย์ที่ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ทั้งมวลให้แก่ผู้วิจัยตลอดรวมถึงผู้เกี่ยวข้องทุกท่าน

พรอมา วงศ์เจริญ

24 เมษายน 2566

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร.....	ก
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ณ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	3
1.3 กรอบแนวคิด.....	3
1.4 สมมติฐานการวิจัย.....	4
1.5 ขอบเขตการวิจัย.....	4
1.6 คำถามวิจัย.....	4
1.7 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	4
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการสอบสวน แนวคิดเกี่ยวกับการชั้นสูตรพลิกศพ ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร ระเบียบ คู่มือการชั้นสูตรพลิกศพ และ กฎหมายการชั้นสูตรพลิกศพในต่างประเทศ	6
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสอบสวน.....	6
2.2 กฎหมายเกี่ยวกับการชั้นสูตรพลิกศพในประเทศไทย.....	24
2.3 กฎหมายการชั้นสูตรพลิกศพในต่างประเทศ.....	65
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	86
3.1 รูปแบบการวิจัย.....	86
3.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย.....	86
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	87
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย.....	87
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	87

สารบัญ (ต่อ)	หน้า
บทที่ 4 วิเคราะห์ที่มาปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในการชั้นสูตรพลิกศพ ในคดีอาญา.....	88
4.1 การชั้นสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.....	88
4.2 บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในการชั้นสูตรพลิกศพในคดีอาญา.....	91
4.3 การปฏิบัติหน้าที่ของแพทย์นิติเวชหรือแพทย์อื่นตามที่กฎหมาย กำหนดให้เข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพ.....	101
4.4 การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการในการเข้าร่วม ชั้นสูตรพลิกศพ....	106
4.5 การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครองในการเข้าร่วมชั้นสูตรพลิก ศพ.....	111
4.6 วิเคราะห์เปรียบเทียบการชั้นสูตรพลิกศพกฎหมายต่างประเทศ.....	115
บทที่ 5 ผลสรุปและข้อเสนอแนะ.....	123
5.1 สรุป.....	123
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	130
บรรณานุกรม.....	133
ภาคผนวก.....	138
ประวัติผู้วิจัย.....	142

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พนักงานสอบสวนประเทศไทยเป็นเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน ทำการรวบรวมพยานหลักฐาน และดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิด¹ โดยทั่วไปได้ปฏิบัติหน้าที่ในเขตอำนาจสอบสวนแต่ละพื้นที่ เว้นแต่มีเหตุจำเป็นหรือเพื่อความสะดวก จึงให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ผู้ต้องหาหรือผู้ถูกจับเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการสอบสวน² แต่อย่างไรก็ตาม อำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในการสอบสวนเกี่ยวกับความผิดที่มีโทษทางอาญาในกฎหมายหลากหลายฉบับ ทำให้ภาระหน้าที่ของพนักงานสอบสวนมีอย่างล้นมือ ประกอบกับในปัจจุบันการกระทำความผิดทางอาญาได้เพิ่มมากขึ้นตามจำนวนประชากร ปัญหาเศรษฐกิจที่ฝืดเคือง นำมาสู่การลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ปัญหายาเสพติด ปัญหาบ่อนการพนัน และปัญหาอื่น ๆ อีกมากมาย ที่ส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนและประเทศชาติ

การสอบสวนกรณีการชันสูตรพลิกศพก็เป็นหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของพนักงานสอบสวน³ โดยการชันสูตรพลิกศพจะเกิดขึ้นเมื่อปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใดตายโดยผิดธรรมชาติ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานโดยการตายผิดธรรมชาติได้แก่ ฆ่าตัวตาย ถูกผู้อื่นทำให้ตาย ถูกสัตว์ทำร้ายตาย ตายโดยอุบัติเหตุ และการตายโดยยังมีปรากฏเหตุตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 148 โดยเริ่มจากพนักงานสอบสวนซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (11) โดยทั่วไปได้ปฏิบัติหน้าที่ในเขตอำนาจสอบสวนแต่ละพื้นที่ เว้นแต่มีเหตุจำเป็นหรือเพื่อความสะดวก จึงให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ผู้ต้องหาหรือผู้ถูกจับเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 วรรคสาม ซึ่งถือเป็นหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของพนักงาน

¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 2 (11).

² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 18 วรรคสาม.

³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 148 บัญญัติว่า “เมื่อปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใดตาย โดยผิดธรรมชาติ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ให้มีการชันสูตรพลิกศพ เว้นแต่ตายโดยการประหารชีวิตตามกฎหมายการตายโดยผิดธรรมชาตินั้น คือ

- (1) ฆ่าตัวตาย
- (2) ถูกผู้อื่นทำให้ตาย
- (3) ถูกสัตว์ทำร้ายตาย
- (4) ตายโดยอุบัติเหตุ
- (5) ตายโดยยังมีปรากฏเหตุ”

สอบสวน⁴ โดยให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่กับแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ ซึ่งได้รับวุฒิบัตรหรือได้รับหนังสืออนุมัติจากแพทย์สภา ทำการชันสูตรพลิกศพโดยเร็ว ถ้าแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ดังกล่าวไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐปฏิบัติหน้าที่ ถ้าแพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แพทย์ประจำสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปฏิบัติหน้าที่ ถ้าแพทย์ประจำสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดไม่มี หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แพทย์ประจำโรงพยาบาลของเอกชน หรือแพทย์ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่ขึ้นทะเบียนเป็นแพทย์อาสาสมัคร ตามระเบียบของกระทรวงสาธารณสุขปฏิบัติหน้าที่ และในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวให้แพทย์ประจำโรงพยาบาลของเอกชนหรือแพทย์ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมผู้นั้นเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ทั้งนี้ให้พนักงานสอบสวนและแพทย์ดังกล่าวทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพทันที และให้แพทย์ดังกล่าวทำรายงานแนบท้ายบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพด้วยภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งเรื่องถ้ามีความจำเป็นให้ขยายระยะเวลาทุกครั้งไว้ในสำนวนชันสูตรพลิกศพและในกรณีที่ความตายมิได้เป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญา ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนชันสูตรพลิกศพไปยังพนักงานอัยการเมื่อเสร็จสิ้นการชันสูตรพลิกศพโดยเร็ว และให้พนักงานอัยการดำเนินการต่อไปตามมาตรา 156⁵

แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าจะมีกฎหมายบัญญัติเอาไว้ในส่วนหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่ร่วมทำหน้าที่ชันสูตรพลิกศพกับบุคคลดังที่กล่าวมานั้นแล้วก็ตาม แต่ก็มีปัญหาที่เกิดขึ้นโดยที่พนักงานสอบสวนไม่สามารถสรุปสำนวนเพื่อส่งฟ้องผู้ต้องหาได้อย่างทันทั่วทั้งที่ ทำให้เกิดความล่าช้าในการรวบรวมพยานหลักฐานไม่มั่นใจในพยานหลักฐานว่าจะสอดคล้อง หรือมีความน่าเชื่อถือเพียงพอที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษได้หรือไม่ เรื่องดังกล่าวได้เกิดขึ้นเป็นข่าวที่ได้รับความสนใจจากประชาชนทั่วประเทศ เนื่องจากการทำให้เด็กผู้หญิงคนหนึ่งชื่อ “น้องชมพู” ได้ถูกระงับการเสียชีวิต⁶ และพนักงานสอบสวนได้ใช้เวลาสิบปีจึงสามารถสรุปสำนวนฟ้องศาลได้ ความสำคัญของคดีในกรณีที่เป็นการตายผิดธรรมชาติ โดยหลักสากลหรือกระบวนการตามกฎหมาย ให้พนักงานสอบสวนกับแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ต้องไปที่จุดพบศพ โดยมีประเด็นสำคัญว่า 1.ต้องสืบสวนว่าผู้ตาย คือ บุคคลใด 2.สืบสวนถึงสาเหตุการตาย 3.สืบสวนพฤติการณ์ของการตายมีความเป็นไปได้แค่ไหน อย่างไร เป็นต้นว่า ผู้ตายเป็นเด็กแต่ทำไมถึงตายอยู่ในป่าที่สูง 4.สืบสวนว่าผู้ตาย ตายเมื่อไหร่ 5.สืบสวนว่าผู้ตาย ตายที่ไหน ในพื้นที่พบศพหรือไม่ และ 6.สืบสวนว่าผู้ตายถูกบุคคลใดทำให้ตาย⁷ ดังนั้นกระบวนการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานจึงเป็นเรื่องสำคัญ หากการพิสูจน์หลักฐานมีระยะเวลานานจะทำให้การรวบรวมหลักฐานยิ่งยากขึ้นตามลำดับ

⁴ เรื่องเดียวกัน

⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 150.

⁶ (2564, 2 มิถุนายน). ย้อนรอยคดี “น้องชมพู” ผ่านมากกว่าปี สู้วันออกหมายจับ “ลุงพล” ไทยรัฐออนไลน์.

⁷ เส้นผมบังภูเขา “หมอพรทิพย์” โชคดี. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://youtu.be/CKSv6eoEue4>. (วันที่ค้นข้อมูล : 2 มิถุนายน 2564)

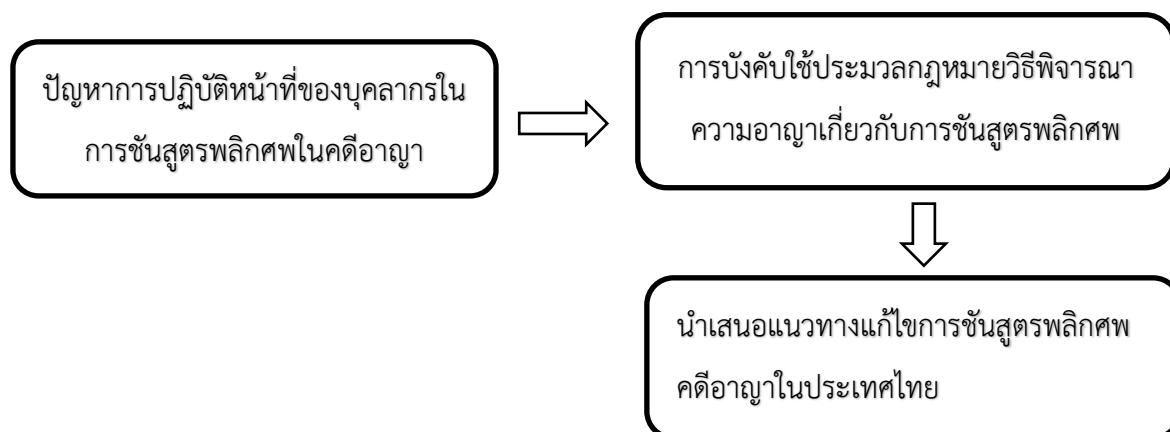
เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นข่าวที่ได้กล่าวมานั้น เป็นเพียงตัวอย่างคดีหนึ่งที่เป็นปัญหาในเชิงระบบ และเกิดเป็นปัญหาในคดีอื่น ๆ ในประเทศไทย เนื่องจากข้อเท็จจริงเกิดจากพนักงานสอบสวนมีความรู้ ความเชี่ยวชาญค่อนข้างน้อยในด้านนิติเวช ประกอบกับแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ที่มีความรู้ ความสามารถโดยตรงเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพมีจำนวนน้อยมาก⁸ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดว่า การชันสูตรพลิกศพถ้าแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ดังกล่าวไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ก็ให้แพทย์อื่น ๆ ตามมาตรา 150 ที่กล่าวมาแล้วเป็นผู้ทำหน้าที่แทน เมื่อเกิดคดีขึ้นพนักงานสอบสวนก็ปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ทราบว่าเป็นแพทย์หรือผู้ทำหน้าที่แทนแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์จะมีความรู้ ความสามารถในการพิสูจน์หลักฐานได้ดีแค่ไหน เพียงไร ซึ่งระบบการพิสูจน์ศพที่สมบูรณ์ในการการผ่าตัดในประเทศไทยก็ไม่มีแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ที่เพียงพอ ประกอบกับว่าถึงจะมีแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ทำการผ่าตัด แต่พนักงานสอบสวนก็ไม่ได้ไปดูการพิสูจน์ศพดังกล่าว ทำให้เกิดปัญหาความแน่นชัดของหลักฐานที่ถูกต้อง แพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ก็ไม่ได้แสดงความเห็นด้วยการพูดคุยเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน พนักงานสอบสวนเพียงได้รับเอกสารการพิสูจน์ศพอย่างเดียว ทำให้อาจจะเกิดความคลาดเคลื่อนในคดี จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว

ที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจจึงนำไปสู่การศึกษาค้นคว้า เพื่อให้เห็นถึงสภาพปัญหาที่แท้จริง และนำมาสู่การแก้ไข และพัฒนากระบวนการยุติธรรมให้เกิดความก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้นไป จึงทำการศึกษาในเรื่องดังกล่าว

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาถึงแนวคิดการสอบสวนชันสูตรพลิกศพ ประวัติการชันสูตรพลิกศพในประเทศไทย ระบบการชันสูตรพลิกศพ
2. เพื่อศึกษาปัญหาการบังคับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพ
3. เพื่อเปรียบเทียบการชันสูตรพลิกศพคดีอาญาในประเทศไทยกับต่างประเทศและเสนอแนวทางแก้ไขการชันสูตรพลิกศพคดีอาญาในประเทศไทย

1.3 กรอบแนวคิด

⁸ กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข. (2564). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก https://bps.moph.go.th/new_bps/sites/default/files/Report%20Health%20Resource%202021.pdf. (วันที่ค้นข้อมูล : 1 พฤศจิกายน 2564)

1.4 สมมติฐานของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในการชั้นสูตรพลิกศพในคดีอาญาโดยมีบุคลากรตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้แก่ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ แพทย์นิติเวช แพทย์อื่นตามที่กฎหมายกำหนด และพนักงานฝ่ายปกครอง มีอำนาจในการเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพ ไม่ว่าจะเป็นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ แพทย์อื่นซึ่งมิใช่แพทย์นิติเวช หรือพนักงานฝ่ายปกครอง ก่อนข้างมีความรู้ ความเชี่ยวชาญน้อย ไม่ได้เชี่ยวชาญโดยตรงเกี่ยวกับการชั้นสูตรพลิกศพ ส่งผลให้การรวบรวมพยานหลักฐานเป็นไปได้ย่ำแย่และไม่ตรงตามความเป็นจริง ทำให้ผู้เสียชีวิตได้รับความเป็นธรรม

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเอกสาร ตำรา หนังสือ บทความ วิจัย วิทยานิพนธ์ ของประเทศไทย และต่างประเทศ การศึกษากฎหมาย ได้แก่ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ระเบียบกรมตำรวจการชั้นสูตรพลิกศพของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ คู่มือการชั้นสูตรพลิกศพ และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์งานวิจัยดังกล่าว

1.6 คำถามวิจัย

1. พนักงานสอบสวนมีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการทำคดีเกี่ยวกับการชั้นสูตรพลิกศพมากน้อยเพียงใด
2. แพทย์ทางนิติเวชศาสตร์เกิดปัญหาอะไรจากการปฏิบัติหน้าที่ และแพทย์อื่นซึ่งทำหน้าที่ชั้นสูตรพลิกศพ มีความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติหน้าที่มากน้อยเพียงใด
3. การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการที่ต้องเข้าร่วมในการชั้นสูตรพลิกศพมีปัญหาอย่างไร
4. การปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรซึ่งร่วมกันชั้นสูตรพลิกศพมีปัญหาอะไรบ้าง

1.7 วิธีการดำเนินการวิจัย

วิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Research) โดยค้นคว้าจากหนังสือ งานวิจัย ตำรา บทความ วารสาร บทความ ตลอดจนข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในประเด็นที่เกี่ยวกับปัญหากระบวนการสอบสวนชั้นสูตรพลิกศพก่อนส่งของในคดีอาญารวมทั้งสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ พนักงานสอบสวน แพทย์นิติเวช พนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครอง

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎีของการสอบสวนชั้นสูตรพลิกศพ ประวัติการชันสูตรพลิกศพในประเทศไทย ระบบการชันสูตรพลิกศพ
2. ทำให้ทราบถึงปัญหาการบังคับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพ
3. ทำให้ได้แนวทางในการเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาการชันสูตรพลิกศพในประเทศไทย

บทที่ 2

แนวคิดเกี่ยวกับการสอบสวน แนวคิดเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร ระเบียบ คู่มือการชันสูตรพลิกศพ และกฎหมายการชันสูตรพลิกศพในต่างประเทศ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในการชันสูตรพลิกศพในคดีอาญา” เป็นปัญหาที่เกี่ยวกับโครงสร้างในเชิงระบบทำให้เกิดปัญหาในทางการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการชันสูตรพลิกศพ การชันสูตรพลิกศพจะเกิดขึ้นเมื่อเกิดการตายโดยผิดธรรมชาติ โดยบุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่ทุกฝ่ายล้วนจะต้องร่วมกันปฏิบัติหน้าที่เพื่อค้นหาความจริงให้ปรากฏตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมาย จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องไว้ในบทที่ 2 โดยจะอธิบายถึงแนวคิดเกี่ยวกับการสอบสวน แนวคิดเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร และกฎหมายการชันสูตรพลิกศพในต่างประเทศ และระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสอบสวน

“การสอบสวน” หมายถึง การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลาย ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความ และนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ⁹ โดยเฉพาะการสอบสวนจะต้องทำภายหลังที่ความผิดนั้นได้เกิดขึ้นแล้วโดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการอันได้แก่

ประการแรก เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงว่ามีการกระทำความผิดทางอาญาหรือไม่เพราะหากไม่เป็นการกระทำความผิดในทางอาญาแล้วพนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจในการสอบสวน

ประการที่สองเพื่อพิสูจน์ความผิดว่าใครเป็นผู้กระทำความผิดและกระทำความผิดฐานอะไรโดยเป็นการพิสูจน์ในเบื้องต้น

ประการที่สาม เพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ และนอกเหนือจากวัตถุประสงค์ทั้งสามประการแล้ว การสอบสวนยังเป็นการที่พนักงานสอบสวนทำการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาด้วย¹⁰ จนกระทั่งแน่ใจว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิดจริง ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าการสอบสวนถือเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรมเป็นการรักษาความยุติธรรมให้แก่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหาที่ถูกกล่าวหา และผู้เกี่ยวข้องถือเป็นเงื่อนไขแห่งอำนาจในการฟ้องคดีของพนักงานอัยการ¹¹

⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 2 (11).

¹⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 131.

¹¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 120.

2.1.1 แนวคิดของการชันสูตรพลิกศพ

แนวคิดการชันสูตรพลิกศพ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 148 ได้กำหนดให้ การชันสูตรพลิกศพเกิดขึ้น เมื่อมีการปรากฏชัด หรือเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการตายโดยผิดธรรมชาติหรือ การตายเกิดขึ้นระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ยกเว้นกรณีการตายโดยประหารชีวิตตามกฎหมาย ซึ่งการตายโดยผิดธรรมชาติ ได้แก่ การตายโดยฆ่าตัวตาย ถูกผู้อื่นทำให้ตาย ถูกสัตว์ทำร้ายตาย การตายโดย อุบัติเหตุ และการตายโดยยังมีปรากฏเหตุ ทั้งนี้เพื่อค้นหาความจริงให้ปรากฏว่า ความตายเกิดจากสาเหตุใด และเพื่อที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ

นานาอารยประเทศต่างยอมรับในคุณค่าของชีวิตของมนุษย์ (A High value on human life) กล่าวคือ หากมีการตายเกิดขึ้นและเป็นที่ปรากฏแน่ชัดหรือสงสัยว่าการตายจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิดทางอาญาเป็นหน้าที่ของรัฐในการจัดให้มีการตรวจสอบการตาย ไม่ว่าจะเป็นการสืบสวนสอบสวน การชันสูตรพลิกศพ การไต่สวนการตาย เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายของแต่ละประเทศ โดยมีเจ้าพนักงาน ชันสูตรพลิกศพตามกฎหมายในการขับเคลื่อนให้เป็นไปตามแบบแผน และวิธีการในการจัดการเกี่ยวกับศพ เพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยจะต้องระมัดระวังไม่ให้เกิดความ ผิดพลาดเกิดขึ้น

2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับนิติเวชศาสตร์กับการชันสูตรพลิกศพ

“นิติเวชศาสตร์” มาจากคำว่า “นิติ” ซึ่งมีความหมายว่า “กฎหมาย” ส่วนคำว่า “เวชศาสตร์” หมายถึง “วิทยาแพทย์” ดังนั้น นิติเวชศาสตร์ จึงมีความหมายว่า “การแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย”¹² หรือ วิชาที่ว่าด้วยการใช้หลักทางการแพทย์ช่วยแก้ปัญหาทางกฎหมาย และพิสูจน์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดีความ¹³

นิติเวชศาสตร์ตามรูปศัพท์ภาษาอังกฤษ คือ “Forensic Medicine” มาจากคำว่า “Forensic” ซึ่งเป็นภาษาละติน หมายถึงข้อตกลงที่มีการพิพาทกันทางกฎหมาย และคำว่า “Medicine” หมายถึงวิชาทางด้านการแพทย์ไปช่วยพิสูจน์ข้อเท็จจริงในชั้นศาล¹⁴

สำหรับคำว่า “นิติวิทยาศาสตร์” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายว่า “ วิชาที่ว่า ด้วยการนำหลักวิทยาศาสตร์สาขาต่าง ๆ มาประยุกต์เพื่อแก้ปัญหาทางกฎหมาย และการพิสูจน์ข้อเท็จจริง เกี่ยวกับคดีความ” ซึ่งมีความหมายกว้างกว่า นิติเวชศาสตร์ กล่าวโดยสรุป นิติวิทยาศาสตร์คือการนำ นิติเวช ศาสตร์และการพิสูจน์หลักฐานมารวมกัน

โดยขอบเขตของงานด้านนิติเวชศาสตร์แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคืองานนิติเวชคลินิก และ งานชันสูตรพลิก ศพซึ่งจะอธิบายดังนี้¹⁵

¹² วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, (2532), นิติเวชศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ 5, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, น. 5.

¹³ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2544.

¹⁴ Bryan A,Garnar, (1999), Black'Law Dictionary,Seventh Edition,St.Paul Minn,Nest Group p.660.

¹⁵ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, (2543), แนวทางพัฒนางานนิติเวชในกระบวนการยุติธรรม, กรุงเทพฯ: สถาบันกฎหมาย อาญา, น.41-42.

2.1.2.1 งานนิติเวชคลินิก (Clinical Forensic Service)¹⁶ คือการตรวจผู้ป่วยที่แพทย์ตรวจแล้วต้องให้ความเห็นแก่พนักงานสอบสวนโดยอาศัยจากอาการและการตรวจร่างกาย และสิ่งตรวจพบวัตถุพยานต่าง ๆ เช่น ผู้ป่วยถูกข่มขืนกระทำชำเรา ผู้ป่วยได้รับอันตรายเกิดบาดแผลชนิดต่าง ๆ เช่น จากอุบัติเหตุ หรือถูกทำร้ายจากบุคคลอื่น ผู้ป่วยถูกสารพิษชนิดต่าง ๆ ถูกสารทางกายภาพ เช่น ความร้อน ไฟฟ้า เป็นต้น รวมทั้งบุคคลต่าง ๆ ที่พนักงานสอบสวนส่งมาให้แพทย์ทำการตรวจได้ เช่น คนถูกวางยาสลบ หญิงผู้ถูกข่มขืนหรือกระทำชำเรา เป็นต้น และให้ความเห็นแก่ผู้ป่วยที่เกี่ยวข้องคดี ได้แก่ การตรวจตัวผู้ต้องหาที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิด หรือ กรณีการตรวจตัวผู้เสียหายที่ถูกผู้ต้องหากระทำความผิด เป็นต้น

2.1.2.2 งานชันสูตรพลิกศพ (Post Mortem inquest) คือการปฏิบัติตามกฎหมาย ว่าด้วยการสืบสวนการตายของบุคคลที่ตายโดยผิดธรรมชาติ (An investigation of unnatural death) การตายโดยการกระทำของเจ้าพนักงานที่อ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างการอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่

จากการศึกษาแนวคิดของการสอบสวนหลักเกณฑ์การสอบสวน ความหมายของนิติเวชศาสตร์และความหมายของนิติวิทยาศาสตร์ จะเห็นได้ว่าการชันสูตรพลิกศพ ถือเป็นส่วนหนึ่งของงานด้านนิติเวชศาสตร์ และเป็นส่วนหนึ่งของงานด้านกระบวนการยุติธรรมที่มีความสำคัญไม่ต่างจากการดำเนินคดีอาญาอื่น

2.1.3 หลักเกณฑ์ของการสอบสวนในคดีอาญา

1. การสอบสวนโดยชอบด้วยกฎหมายจะต้องกระทำโดยพนักงานสอบสวนและต้องกระทำโดยพนักงานสอบสวนที่อยู่ภายในเขตอำนาจ หากการกระทำไม่เป็นตามที่กล่าวยอมเป็นการสอบสวนที่มีชอบด้วยกฎหมาย

2. ดังที่กล่าวมาข้างต้นว่าการสอบสวนถือเป็นเงื่อนไขในการยื่นฟ้องของพนักงานอัยการ ถ้าพนักงานสอบสวนมิได้ทำการสอบสวนโดยชอบด้วยกฎหมาย ส่งผลให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้อง จะเห็นได้ว่าการสอบสวนถือเป็นหัวใจหลักของการเริ่มต้นกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ฉะนั้นการสอบสวนจะต้องทำด้วยถูกต้อง รวดเร็ว และความชอบธรรม

3. พนักงานสอบสวนมีอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ภายในขอบที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้อาจจะกระทบถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยตรงได้ อาทิเช่น อำนาจในการตรวจตัวผู้ต้องหาตรวจสิ่งของ ตามมาตรา 132 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การจับตัวผู้ต้องหาหรือบุคคลซึ่งในระหว่างการสอบสวนปรากฏว่าเป็นผู้กระทำผิด ตามมาตรา 136 เป็นต้น

สำหรับการชันสูตรพลิกศพในประเทศไทยกฎหมายได้บัญญัติไว้โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของการสอบสวน โดยกฎหมายได้มีการบัญญัติเรื่องการชันสูตรพลิกศพไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หมวด 2 148 ถึงมาตรา 156 จำนวน 11 มาตรา โดยเป็นส่วนหนึ่งของภาค 2 เรื่องการสอบสวน

¹⁶ รศ.พ.ต.อ.หญิง ดร. พัชรา สีนลอยมา, นิติเวชศาสตร์ นิติวิทยาศาสตร์ นิติเวชวิทยา [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : รศ.พ.ต.อ.หญิง ดร. พัชรา สีนลอยมา, นิติเวชศาสตร์ นิติวิทยาศาสตร์ นิติเวชวิทยา (baanjommyut.com). - Search (bing.com) (วันที่ค้นข้อมูล :10 มกราคม 2565)

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 129 “ให้ทำการสอบสวนรวมทั้งการชันสูตรพลิกศพ ในกรณีที่มีความตายเป็นผลแห่งการกระทำความผิดอาญา ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้อันว่าด้วยการ ชันสูตรพลิกศพ ถ้าการชันสูตรพลิกศพยังไม่เสร็จ ห้ามมิให้ฟ้องผู้ต้องหาถึงศาล” จะเห็นได้ว่าไม่ว่าการสอบสวน ธรรมดาหรือการสอบสวนชันสูตรพลิกศพ ต่างก็เป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการยุติธรรมหากไม่ได้ทำการ สอบสวนห้ามมิให้ฟ้องผู้เสียหายในคดีอาญา ฉะนั้นการสอบสวนถือเป็นหัวใจหลักเป็นขั้นตอนที่สำคัญอันไปสู่ การพิจารณาในชั้นศาลและนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ฉะนั้นการสอบสวนจึงต้องกระทำโดยชอบด้วย กฎหมายเท่านั้น

2.1.4 ทฤษฎีสองปัจจัย

ทฤษฎีสองปัจจัยเป็นทฤษฎีที่ Frederick K. Herzberg and Others ได้ศึกษาถึงความต้องการของ คนในองค์กร หรือการจูงใจจากการทำงาน โดยเฉพาะเจาะจงว่ามนุษย์เราต้องการอะไรจากงาน และได้คำตอบ คือ ความสุขจากการทำงาน ซึ่งความสุขจากการทำงานเกิดจากความพึงพอใจ หรือไม่พึงพอใจในงานที่ทำ โดย ความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ มาจากเหตุปัจจัยสองกลุ่ม คือ ปัจจัยจูงใจ และปัจจัยค้ำจุนหรือปัจจัยสุขศาสตร์ (Maintenance or Hygiene Factors)

1. ปัจจัยจูงใจ (Motivational Factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานโดยตรง เพื่อจูงใจให้คนชอบ และรักในงานที่ปฏิบัติ เป็นตัวกระตุ้น ทำให้เกิดความพึงพอใจให้แก่บุคคลในองค์กรให้ปฏิบัติงานได้อย่างมี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะเป็นปัจจัยที่สามารถตอบสนองความต้องการภายในของบุคคลได้ โดยแบ่งเป็น

ความสำเร็จในงานที่ทำของบุคคล Achievement หมายถึง การที่บุคคลสามารถทำงานได้เสร็จสิ้น และ ประสบความสำเร็จอย่างดี เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ การรู้จักป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น เมื่อ ผลงานสำเร็จจึงเกิดความรู้สึกพอใจและปลื้มในผลสำเร็จของงานนั้น

การได้รับการยอมรับนับถือ (Recognition) หมายถึง การได้รับการยอมรับจากผู้บังคับบัญชา เพื่อน ผู้ มาขอรับคำปรึกษา หรือบุคคลในหน่วยงาน โดยการยอมรับอาจแสดงได้โดยการยกย่องชมเชย แสดงความยินดี ให้กำลังใจ หรือการแสดงออกอื่นใด ที่ก่อให้เกิดถึงการยอมรับในความสามารถ เมื่อได้ทำงานอย่างหนึ่งอย่างใด จนสำเร็จ ส่งผลให้ได้รับการยอมรับจากงานที่สำเร็จด้วย

ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ คือ งานที่น่าสนใจ งานที่ต้องอาศัยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ งานท้าทายให้ ลงมือทำ หรืองานที่มีลักษณะที่สามารถทำคนเดียวจนงานสำเร็จ

ความรับผิดชอบ หมายถึง ความพึงพอใจที่เกิดขึ้นจากงานที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานใหม่ และมีอำนาจในการรับผิดชอบได้อย่างเต็มที่ ไม่มีการตรวจ หรือควบคุมอย่างใกล้ชิด

ความก้าวหน้า คือ ได้รับเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น ของบุคคลในองค์กร การมีโอกาสได้ศึกษา เพื่อหาความรู้เพิ่ม หรือได้รับการฝึกอบรม

2. ปัจจัยค้ำจุนหรือปัจจัยสุขศาสตร์ (Maintenance or Hygiene Factors) หมายถึง ปัจจัยที่จะค้ำ จุนให้แรงจูงใจ ในการทำงานของบุคคลมีอยู่ตลอดเวลา ถ้าไม่มี หรือมีในลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับบุคคลใน องค์กรบุคคลในองค์กรจะเกิดความไม่ชอบงานขึ้น และเป็นปัจจัยที่มาจากภายนอกตัวบุคคล ปัจจัยเหล่านี้ ได้แก่

2.1 เงินเดือน หมายถึง เงินเดือนและการเลื่อนขั้นเงินเดือนในหน่วยงานนั้น ๆ เป็นที่พอใจของบุคลากรที่ทำงาน

2.2 โอกาสได้รับความก้าวหน้าในอนาคต คือ การที่บุคคลได้รับการแต่งตั้งตำแหน่งภายในหน่วยงานแล้ว ยังหมายถึงสถานการณ์ที่บุคคลสามารถได้รับความก้าวหน้าในทักษะวิชาชีพด้วย

2.3 ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน หมายถึง การติดต่ออาจจะเป็นกิริยา วาจา ที่ แสดงถึงความสัมพันธ์อันดีต่อกัน สามารถทำงานร่วมกัน มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน

2.4 สถานะทางอาชีพ คือ อาชีพนั้นเป็นที่ยอมรับของสังคมที่มีเกียรติและศักดิ์ศรี

2.5 นโยบายและการบริการ หมายถึง การจัดการและการบริหารขององค์การ การติดต่อสื่อสารภายในองค์การ

2.6 สภาพการทำงาน หมายถึง สภาพทางกายภาพของงาน เช่น เสียง แสง ชั่วโมงการทำงาน อากาศ สภาพแวดล้อมอื่นๆ เช่น อุปกรณ์ เครื่องใช้ ในการทำงาน

2.7 ความเป็นอยู่ส่วนตัว คือ ความรู้สึกที่ดีหรือไม่ดี อันเป็นผลที่ได้รับจากงานในหน้าที่ เช่น การที่บุคคลถูกย้ายไปทำงานที่แห่งใหม่ ซึ่งห่างไกลครอบครัวทำให้ไม่มีความสุข และไม่พอใจในที่ทำงานใหม่

2.8 ความมั่นคงในการทำงาน คือ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อ ความมั่นคงในการทำงาน ความยั่งยืนของอาชีพ หรือความมั่นคงขององค์การ

2.9 วิธีการปกครองบังคับบัญชา หมายถึง ความสามารถของผู้บังคับบัญชาในการทำงาน หรือความยุติธรรมในการบริหาร

2.1.5 ความหมายของการสอบสวนการชันสูตรพลิกศพ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ให้ความหมายของคำว่า “การชันสูตรพลิกศพ” ตรวจพิสูจน์ศพเพื่อให้ทราบว่า ผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด สาเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย และในกรณีตายโดยคนทำร้ายต้องรายงานว่ามีใครหรือสงสัยว่าใครเป็นผู้กระทำความผิดเท่าที่ทราบได้

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 148 ก็ได้มีการให้ความหมายหรือนิยามของการชันสูตรพลิกศพไว้อย่างชัดเจน มีเพียงถ้อยคำซึ่งแสดงถึงกระบวนการหรือวิธีการในการที่เจ้าพนักงานต้องปฏิบัติ ซึ่งได้บัญญัติว่า “เมื่อปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใดตายผิดธรรมชาติหรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ให้มีการชันสูตรพลิกศพ”

การชันสูตรพลิกศพ หมายถึง การตรวจพิสูจน์ศพโดยพนักงานสอบสวน แพทย์และเจ้าพนักงานอื่นตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อค้นหาสาเหตุและพฤติการณ์ที่ทำให้เกิดการตายตามที่กฎหมายบัญญัติไว้¹⁷

การชันสูตรพลิกศพ Post Mortem In quest หรือ Autopsy¹⁸ มีความหมายว่า การสอบสวนหลังการตายเกิดขึ้น หรือการสอบสวนเกี่ยวกับการตาย เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุและพฤติการณ์ที่ทำให้เกิดการตาย

¹⁷ ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะ 10 การชันสูตรพลิกศพ พ.ศ.2542.

¹⁸ Bryan A Garnar, (1999), Black's Law Dictionary Seventh Edition, p.130.

นอกจากความหมาย ซึ่งผู้วิจัยได้กล่าวข้างต้น ยังมีผู้ให้ความหมายของคำว่า การชันสูตรพลิกศพไว้หลากหลายแต่มีความหมายที่ใกล้เคียงกัน ยกตัวอย่าง เช่น

1. การชันสูตรพลิกศพเป็นการตรวจรูปร่างกายของผู้ตายเพื่อหาสาเหตุของการตาย และพฤติการณ์ที่ทำให้ตาย¹⁹
2. การชันสูตรพลิกศพ คือ การตรวจศพเพื่อหาสาเหตุของการเสียชีวิต²⁰
3. การชันสูตรพลิกศพ การกระทำเพื่อพบสาเหตุและพฤติการณ์ที่ทำให้เกิดการตายนั่นขึ้น²¹ และหากความตายเป็นผลมาจากการกระทำความผิด การชันสูตรพลิกศพถือเป็นส่วนหนึ่งของการสอบสวนเพื่อแสดงว่าผู้ตายตายเนื่องจากสาเหตุอะไร และผู้กระทำความผิดนั้นเป็นผู้ทำให้ผู้ตายถึงแก่ความตายหรือไม่²²
4. การชันสูตรพลิกศพ คือ การตรวจดูศพเพื่อค้นหาสาเหตุและพฤติการณ์ที่ทำให้เกิดการตายนั่นขึ้น²³
5. การชันสูตรพลิกศพ การตรวจดูศพเพื่อค้นหาสาเหตุและพฤติการณ์ที่ทำให้เกิดการตายนั่นจริง²⁴
6. การชันสูตรพลิกศพ หมายถึง การตรวจพิจารณาว่าศพนี้เป็นศพใคร ตายเพราะสาเหตุใดและรายละเอียดอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการสอบสวนต่อไป²⁵
7. การชันสูตรพลิกศพ คือ การตรวจศพโดยดูจากลักษณะภายนอก การรวบรวมพยานหลักฐานจากศพและสถานที่พบศพ ตลอดจนการผ่าศพตรวจ และการตรวจพยานวัตถุจากศพ เป็นต้น

ความหมายของการชันสูตรพลิกศพ ดังตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจะเห็นได้ว่า ได้มีคนให้ความหมายเอาไว้ใกล้เคียงกัน ซึ่งสรุปได้ว่า การชันสูตรพลิกศพ ก็คือการตรวจรูปร่างกายของศพเพื่อให้ทราบว่ามีผู้ตายคือใคร สาเหตุของการตายคืออะไร ตายเมื่อใด โดยมีวัตถุประสงค์ก็ต้องการทราบถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานและค้นหาความจริง

2.1.6 วิวัฒนาการของการชันสูตรพลิกศพ

การชันสูตรพลิกศพ แรกเริ่มมีมาแต่ก่อนคริสกาล ซึ่งสมัยก่อนการฆ่าตัวตายถือเป็นความผิดอย่างร้ายแรง เนื่องจากมีความเชื่อว่า ผู้ที่ฆ่าตัวตายวิญญาณจะถูกผีปีศาจนำไป และยังมีผลต่อบุคคลอื่นที่อยู่

¹⁹ ณรงค์ ใจหาญ, **หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1**, หน้า 373.

²⁰ พรทิพย์ โรจนสุนันท์, (2546), **การชันสูตรพลิกศพ**, พิมพ์ครั้งที่ 5, กรุงเทพฯ : วิญญูชน, หน้า 21.

²¹ คะนิง ภาไชย, (2551), **กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1,ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 148 และ 154 (โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)**, พิมพ์ครั้งที่ 9, โรงพิมพ์เดือนตุลา, หน้า 395.

²² ศ.น.พ.วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, (2543), **การชันสูตรพลิกศพ**ถึงเป็นส่วนหนึ่งของพนักงานบริการทางนิติเวช มีผู้ทรงคุณวุฒิได้นำเสนอและวิเคราะห์ระบบงานนิติเวชของไทยและของต่างประเทศไว้โดยละเอียด, แนวทางการพัฒนาทางนิติเวชในกระบวนการยุติธรรม, มูลนิธิสถาบันกฎหมายอาญา : โรงพิมพ์เดือนตุลา, หน้า 65-141.

²³ แว ยอดพยุ, (2510), **คำอธิบายประมวลกฎหมายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาให้ศาลแขวง**, กรุงเทพฯ : นิติบรรณการ, หน้า 227.

²⁴ คณิต ฌ นคร, (2528), **กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา**, กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์, หน้า 139.

²⁵ ระพี แม้นโกศล, (2530, 16 มกราคม), **การชันสูตรพลิกศพ**, แพทย์สภาสาร, หน้า 29.

ชุมชนเดียวกัน ก็อาจจะถูกคร่าชีวิตไปด้วย ทำให้ในยุคก่อนคริสตกาล จึงห้ามมิให้มีการชันสูตรพลิกศพ โดยการห้ามทำการผ่าศพ และไม่อนุญาตให้ยุ่งกับศพ ความเชื่อเหล่านี้ปรากฏในชนเผ่าบางชนเผ่าของแอฟริกา ดังนั้น เมื่อมีเหตุการณ์ฆ่าตัวตายเกิดขึ้นในบ้านใดคนในครอบครัวนั้นจะถูกรังเกียจ และถูกขับไล่ออกจากชุมชน และบ้านหลังที่มีคนฆ่าตัวตายจะถูกเผา ตามความเชื่อ²⁶

สมัยกรีกโบราณ มีความเชื่อว่ามีมนุษย์เป็นผู้รับใช้พระเจ้า การทำลายตัวเอง หรือการฆ่าตัวตายถือเป็นการต่อต้านต่อพระเจ้า หากพบว่าการตายเกิดจากการฆ่าตัวตายจะมีการลงโทษด้วยการไม่ยอมให้มีการฝังศพ ผู้ตายตามประเพณีของชุมชนนั้น

จนกระทั่งเข้าสู่ศตวรรษที่ 10 ประเทศอังกฤษถือว่าการฆ่าตัวตายเป็นอาชญากรรมอย่างหนึ่งและถือว่ามีชีวิต และจะต้องถูกลงโทษถึงแม้ว่าจะไม่มีชีวิตอยู่แล้ว ในปี 1184 สำนักโรมันคาทอลิก ได้ถูกกำหนดให้เป็นผู้ทำหน้าที่เป็นในการพิจารณาโทษ คนที่ฆ่าตัวตาย ทำให้เกิดการตรวจสอบสาเหตุการตายที่ไม่ปรากฏแน่ชัดเกิดขึ้น แต่การตรวจสอบและกรณีแวดล้อมทั่วไป มิได้ตรวจร่างกายของผู้ตาย²⁷

ก่อนคริสตกาล ในประวัติศาสตร์การชันสูตรพลิกศพเกิดขึ้นครั้งแรกโดยการตรวจศพของจูเลียส ซีซาร์ มีรายงานเกี่ยวกับการตรวจศพภายนอกโดยเป็นบันทึก โดยนายแพทย์ “แอนติสตียุส” (Antistius)²⁸ เป็นผู้ทำการตรวจศพ ในรายงานปรากฏการตรวจศพว่า มีบาดแผลตามร่างกายทั้งหมด 23 แห่งและบาดแผลที่ทำให้เสียชีวิต คือบาดแผลที่บริเวณหน้าอก

คัมภีร์ไบเบิลมิได้มีการกล่าวถึงการชันสูตรพลิกศพไว้นแน่ชัด เพราะถือว่าการแตะต้องศพถือว่าเป็นมลทิน คงมีเพียงแต่การกำหนดบทห้ามการฆ่าผู้อื่นไว้มากมาย ในพระราชบัญญัติสิบประการมีข้อห้าม “อย่าฆ่าคน”²⁹ และมีการกำหนดโทษไว้ด้วย หากต้องการหาสาเหตุการตายจะใช้พยานบุคคล และพยานที่ใช้ต้องเป็นพยานคู่ เพราะหากใช้พยานเดียวยืนยันในการกล่าวโทษใครในเรื่องการก่ออาชญากรรมหรือความผิดใด ๆ ซึ่งเขาได้กระทำผิดไปจะต้องมีพยานสองคนหรือสามปาก³⁰ และห้ามประหารชีวิตด้วยพยานปากเดียว³¹ หากเกิดการฆาตกรรมเกิดขึ้น ในคัมภีร์ไบเบิลมิได้กล่าวถึงการชันสูตรพลิกศพเพื่อหาหลักฐานว่าใครเป็นผู้กระทำให้ตาย มีเพียงการกล่าวถึงการจัดการต่าง ๆ เพื่อให้พระเจ้าทรงอภัยโทษอันเนื่องจากความตายแก่เขาผู้นั้น โดยถือว่าให้พระเจ้าเป็นผู้กำจัดความผิดอันเนื่องจากความตายและทรงให้พระเจ้าเป็นผู้ลบมลทินบาปแก่เขา ในทาง

²⁶ Warner U. Spitz and Russell S. Fisher, (1980), Medico-legal Investigation of Death, Second Edition Illinois:Charles C. Thomas, p.4.

²⁷ Franics,Camp, (1976), Gradwohl's Legal Medicine,3d ed. Chicago : A John Weight & Sons p.7.

²⁸ Keith A.kant, (1984), Taylor's Principle and Practiceof Medical Jurisprudence, Thirteenth edition London:Chirchill Livingstone Co.Ltd p.11.

²⁹ พระคัมภีร์ภาคพันธสัญญาเดิมและพันธสัญญาใหม่, (2527), อ่องกง : อ่องกง, หน้า 138.

³⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 367.

³¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 319.

คริสต์ศาสนาเชื่อว่ามนุษย์มีความชั่วมากมีทางเดียวที่จะแก้ได้คือความตาย และการตายของมนุษย์ก็คือการตายต่อบาปนั่นเอง³²

และมีความเชื่อว่าผู้ใดจะต้องศพ ร่างกายของมนุษย์ที่ตายแล้วและมีได้ชำระตน ถือว่าเป็นมลทินติดตัว เป็นเวลาเจ็ดวัน³³

สมัยกรีกโรมัน ถือว่าทหารที่ฆ่าตัวตาย คือ ผู้ที่ทรยศ และนักโทษที่ฆ่าตัวตายเพื่อหนีการถูกลงโทษ ศพของเขาก็จะได้รับการลงโทษทางศาสนาตามประเพณี และในสมัยกรีกโบราณยังไม่มีพิธีชันสูตรพลิกศพ³⁴ เพราะถือว่ามนุษย์เป็นผู้รับใช้พระเจ้า การทำลายตนเองจึงเป็นความผิดต่อพระเจ้าโดยตรง และสมควรที่จะต้องได้รับโทษ³⁵

ต่อมาในศตวรรษที่ 10 ในประเทศอังกฤษ การฆ่าตัวตายถือเป็นการประกอบอาชญากรรมอย่างหนึ่งตามกฎหมายคอมมอนลอว์ และใน ค.ศ.1184 สภาไนม์ (Council of Nimes) ได้กำหนดเรื่องการฆ่าตัวตายไว้ในกฎหมายศาสนาของโรมันคาร์ธอลิก การหาสาเหตุและพฤติการณ์ที่ตายก็อาศัยการตรวจสภาพแวดล้อมและการตรวจร่างกายภายนอกโดยไม่มีการผ่าศพตรวจ³⁶

การชันสูตรพลิกศพ ได้ถูกบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเล่มแรก คือ ตำราชันสูตรพลิกศพ เรื่อง Hai Lu ของประเทศจีน ได้ทำการตีพิมพ์ใน ค.ศ.1250 ในตำราได้กล่าวถึงแนวทางในการตรวจสอบ รวมถึงวิธีการสังเกตลักษณะบาดแผลที่เกิดจากของมีคม รวมถึงคำแนะนำในการพิจารณาว่า ในกรณีที่พบศพในน้ำ ได้ตายจากการจมน้ำหรือ หรือถูกฆ่าก่อนแล้วนำศพไปทิ้งในน้ำ และตำรายังแนะนำการพิจารณากรณีศพที่ถูกเผาตายว่าการตายเกิดก่อนหรือหลังการเผาจนตาย³⁷

หลังจากนั้น ศตวรรษที่ 13 มีผู้เชี่ยวชาญทางนิติเวชปรากฏขึ้นในประเทศอิตาลี ได้ผ่าศพโดยแพทย์เป็นผู้กระทำ โดยการผ่าศพตรวจในหลายเมือง ทำให้การแพทย์เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว และต่อมาได้มีการอนุญาตให้นำศพมาผ่าเพื่อใช้ในการประกอบการเรียนการสอน ในคณะแพทยศาสตร์มอนท์เปลลิออร์ จนกระทั่งปี ค.ศ.1394 ได้มีการรับรองการผ่าตรวจศพทางนิติเวชในปาเวีย³⁸

³² วอร์ซแมน นี, (1519), ความเชื่อคริสต์เตียนที่ปรกติ 2 พระคริสต์กับศาสนา, กรุงเทพฯ : แสงศิลป์, หน้า 24-25.

³³ พระคัมภีร์ภาคพันธสัญญาเดิมและพันธสัญญาใหม่, หน้า 283.

³⁴ Davis,Ben, (1985), "A History of Forensic Medicine,"The Medico-legal Journal p.10.

³⁵ Spitz, Medicolegal Investigation of Death, p.3.

³⁶ Camp,Francis E, (1976), Gradwohl's Legal Medicine, 3 rd edition Chicago : A John Wright & Sons Ltd Publication p.7.

³⁷ Camp, Ibid, 7.

³⁸ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, (2528), เอกสารประกอบการสอนชุดวิชากฎหมายวิธีสบัญญัติ 3 สาขานิติศาสตร์, กรุงเทพฯ : วิเคเตอร์เพาเวอร์พอยท์ จำกัด, หน้า 23-24.

ต่อมาตั้งแต่ ค.ศ.1400 จนถึง ค.ศ.1598 ความเจริญเกี่ยวกับนิติพยาธิวิทยา (Forensic Pathology) ได้มีการผ่าศพตรวจกันในหลายประเทศในทวีปยุโรป เช่น การผ่าศพฝาแฝดไทย³⁹(Siamese twins) เพื่อดูว่าอวัยวะต่าง ๆ ร่วมกันหรือแยกกัน

ในครึ่งหลังศตวรรษที่ 16 Ambrose Pare ได้แสดงการผ่าศพเพื่อผลทางนิติเวช (Medicolegal Autopsy) อย่างเป็นทางการเขาได้รายงานถึงสิ่งที่ตรวจพบในปอดของเด็กที่ถูกอุดจมูกไม่ให้หายใจ และศึกษาร่องรอยของการประทุษร้ายทางเพศ

ในปี ค.ศ.1676 คาเรล เรย์เกอร์ (Karel Rayger) ซึ่งเป็นนักกายวิภาคศาสตร์ร่วมกับบราติสราวา (Bratislava) เป็นคนแรกที่ได้ใช้วิธีทดลองเอาปอดเด็กที่ตายหรือคลอดแล้วตายที่หลังมาลอยน้ำดู ทั้งนี้ใช้ ในการพิสูจน์ว่าเป็นการฆ่าเด็กหรือไม่⁴⁰

ค.ศ.1691 สงสัยว่าผู้ว่าการรัฐนิวยอร์กถูกวางยาพิษหรือไม่จึงทำการผ่าศพ ปรากฏว่า เป็นการตายตามธรรมชาติ⁴¹

ต่อมาในปี ค.ศ.1751 ประเทศเดนมาร์ก มีกฎหมายให้ทำการผ่าศพตรวจในคดีฆาตกรรมทุกราย⁴² โดยมี Fedlis และ Zacchia ซึ่งเป็นชาวอิตาลี ทั้งสองได้พิสูจน์โดยการชำแหละบาดแผล และทำรายงานสาเหตุแห่งการตาย โดยสรุปเหตุแห่งการตายกรณีคนจมน้ำตาย ว่าเป็นอุบัติเหตุ หรือถูกทำร้ายให้ตายก่อนจมน้ำ และ Zacchia ได้ทำการชำแหละโดยสามารถหาสาเหตุแห่งการตายโดยสาเหตุแห่งการถูกแทงหรือถูกยิง โดยสามารถบอกได้ว่าเป็นการฆ่าตัวตาย หรือ ถูกทำร้ายจนตาย และสามารถแยกจากการตายโดยเหตุธรรมชาติได้ และเขายังได้ศึกษาถึงการผ่าศพเด็ก โดยสามารถแยกได้ว่าเด็กที่ตายเพราะถูกฆ่าให้ตายหรือไม่ รวมถึงสามารถบอกถึงกรณีการตายของทารกว่าตอนคลอดยังมีชีวิตอยู่ หรือถูกทำแท้ง⁴³

ภายหลังการชันสูตรพลิกศพเกิดขึ้นอย่างแพร่หลายในทวีปยุโรป ในกรณีที่มีการตายผิดธรรมชาติ และต่อมาได้แพร่หลายไปยังทวีปอเมริกา ซึ่งได้มีการสอนในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ โดยจัดอยู่ในการสอนด้านนิติเวชศาสตร์ เช่น การสอนนิติเวชศาสตร์ให้นักเรียนแพทย์ที่มหาวิทยาลัย Leipzig โดย Michaelis และ Bohn เพื่อให้ให้นักเรียนแพทย์รู้ถึงการตายผิดธรรมชาติและ การตายโดยธรรมชาติ ส่งผลให้พนักงานสอบสวนและตำรวจในยุโรปมองเห็นความสำคัญของแพทย์ เพื่อเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ในการทำคดีฆาตกรรม ต่อมาได้มีการพัฒนาสถาบันนิติเวชมากขึ้น โดยภายในสถาบันจะมีผู้เชี่ยวชาญในการชันสูตรพลิกศพ แต่อย่างไรก็ตามเป็นหน้าที่ของตำรวจในการไปดูสถานที่เกิดเหตุ การที่แพทย์จะไปดูสถานที่เกิดเหตุเกิดขึ้นน้อย⁴⁴

การชันสูตรพลิกศพในประเทศอังกฤษมีจุดเริ่มต้นมาจากกษัตริย์ Athelstane ได้มีการอนุญาตให้ขุนนางคนหนึ่งชื่อ St.john of Beverly ตั้งสำนักงาน Coroner ขึ้นใน ค.ศ.925 ซึ่งเป็นหลักฐานที่ค้นพบใน

³⁹ เรื่องเดียวกัน.

⁴⁰ เรื่องเดียวกัน.

⁴¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 25.

⁴² เรื่องเดียวกัน.

⁴³ เรื่องเดียวกัน.

⁴⁴ Kant, Taylor's Principle and Practice of Medial Jurisprudence, Ibid, p.12.

ประวัติศาสตร์แต่ไม่มีรายละเอียด จนกระทั่ง ค.ศ.1194 สำนักงาน Coroner ชุดหนึ่ง ประกอบด้วย 3 อัศวิน และเสมียน 1 คน โดยทั้ง 4 คนถูกเลือกตั้งในทุก ๆ จังหวัดทำหน้าที่รักษากฎหมายของกษัตริย์ และถือเป็นตัวแทนกษัตริย์ โดยทำงานร่วมกับผู้ว่าการมณฑลโดยมีหน้าที่อย่างหนึ่งที่สำคัญ คือ การชันสูตรพลิกศพ เมื่อมีผู้เรียกให้จัดการ ผู้ทำหน้าที่เป็น Coroner ในยุคนั้นมีอำนาจคล้ายกับผู้ว่าการมณฑล ทั้งด้านงานปกครองและงานศาล แต่ส่วนใหญ่จะทำงานศาล ด้านการสืบสวน การตายของคนที่ถูกฆ่าตาย หรือตายโดยไม่ทราบสาเหตุ หรือตายในที่คุมขัง นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ตรวจบาดแผล บันทึกบาดแผล ไปตลอดจนถึงการจับกุมบุคคลต้องสงสัยและทำรายงานการไต่สวนทั้งหมดส่งไปยังศาล King's Bench หรือศาล Assize⁴⁵ ซึ่งการสืบสวนจะกระทำโดยคณะลูกขุน 4-6 คน มี Coroner เป็นประธาน หากพบผู้กระทำผิด Coroner ก็จะสั่งให้จำคุกเพื่อรอการพิพากษาต่อไป แต่ต่อมาอำนาจของ Coroner ได้ถูกลดลง คงเหลือแต่เพียงอำนาจเพียงในคดีอาญาที่เกี่ยวข้องกับการอัตวินิบาตกรรม หรือถูกฆาตกรรมเท่านั้น

การชันสูตรพลิกศพในสหรัฐอเมริกา สำหรับวิชานิติเวชวิทยา มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นเพราะเคยเป็นอาณานิคมของอังกฤษ นั่นเอง ดังนั้น สหรัฐจึงใช้ระบบ Coroner ของอังกฤษมาใช้ตั้งแต่ ปี ค.ศ.1600 ซึ่งพบว่ามีหลักฐานพบใน New Plymouth ว่ามีการชันสูตรของ John Deacon ซึ่งสรุปสาเหตุของการตายว่าที่ร่างกายอ่อนแอ มาจากสาเหตุของการขาดอาหาร

ความรู้ทางนิติเวชวิทยาในสหรัฐอเมริกา ได้มีการเผยแพร่ เมื่อปี ค.ศ.1776 โดย Benjamin Rush แห่ง Philadelphia ได้บรรยาย วิชา On the Study of Medical Jurisprudence ซึ่งเป็นการบรรยายในหัวข้อ หนึ่งใน 16 หัวข้อ อันเป็นรากฐานในวิชาแพทย์ของ Philadelphia ส่วนการนำแพทย์เข้าร่วมงานกับ Coroner ปรากฏเป็นหลักฐานเมื่อปี 1860 ในรัฐ Maryland โดย Public General Laws ได้กำหนดให้ Coroner หรือลูกขุนต้องนำแพทย์มาร่วมพิจารณาด้วยในกรณีผู้ตาย มีสาเหตุการตายจากการได้รับบาดเจ็บอย่างรุนแรง และยังได้กำหนดให้ Coroner เป็นผู้เลือกแพทย์เอง ต่อมากฎหมายได้มีการกำหนดให้ผู้ว่าการมลรัฐเป็นผู้เลือกแพทย์มาทำหน้าที่ Coroner เพียงคนเดียวของเมือง Baltimore ต่อมาในปีค.ศ.1877 สหรัฐอเมริกาในเครือจักรภพอังกฤษ ได้มีการริเริ่มใช้ระบบผู้ตรวจพิสูจน์ทางการแพทย์ Medical Examiner ที่เมือง Boston เป็นครั้งแรก แต่สาเหตุตรวจได้เฉพาะการตรวจสอบการตายอันมีสาเหตุมาจากการตายโดยได้รับบาดเจ็บอย่างรุนแรง และในห้วงเวลานั้น ได้มีการนำวิชาพยาธิวิทยา Pathology เข้ามาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการชันสูตรพลิกศพ

ในปี ค.ศ.1890 เทศบาลนคร Baltimore ได้ออกเทศบัญญัติโดยให้คณะกรรมการสาธารณสุขตั้งแพทย์จำนวน 2 คน ดำรงตำแหน่งผู้ตรวจพิสูจน์ทางการแพทย์และทำหน้าที่ตรวจศพตามความต้องการของ Coroner หรือทนายความของรัฐ

ต่อมาในปี ค.ศ.1915 นครนิวยอร์กได้มีการยกเลิกตำแหน่ง Coroner และใช้ระบบ Medical Examiner และได้มีการกำหนดตำแหน่งแพทย์สืบสวนแทน ซึ่งแพทย์สืบสวนมีอำนาจในการสืบค้นหาสาเหตุการตายในคดีอุกฉกรรจ์ การตายอันเกิดจากอุบัติเหตุ การฆ่าตัวตาย หรือ การตายกระทันหัน หรือบุคคลที่

⁴⁵ Spitz, Medicolegal Investigation of Deth, p.5.

ตายโดยไม่เคยได้รับการตรวจจากแพทย์เลย หรือการตายที่เป็นเหตุน่าสงสัยว่าตายผิดธรรมชาติ หรือการตายขณะถูกคุมขัง อีกทั้งแพทย์สืบทอดยังมีอำนาจในการตัดสินใจว่าจะทำการชันสูตรพลิกศพหรือไม่ โดยแพทย์ผู้ตรวจ มาจากนายกเทศมนตรีเลือกมาจากข้าราชการพลเรือนโดยหัวหน้าแพทย์ผู้ตรวจทางการแพทย์คนแรก ของ New York city คือ Dr.Charles Norris การพัฒนาการเรียนการสอนและการนำความรู้ด้านนิติเวชวิทยา มาใช้เพื่อค้นหาความจริงในคดีอาญา สหรัฐอเมริกาได้ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง

ช่วงศตวรรษที่ 19 มีการพัฒนาแขนงงานด้านพยาธิ และแขนงที่เกี่ยวข้อง จนกระทั่งช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ได้พัฒนาวิธีการต่าง ๆ เพื่อใช้ในการค้นหาความจริงมากยิ่งขึ้น โดยมีการเริ่มตรวจลายพิมพ์นิ้วมือ และได้มีการตรวจหมู่เลือด เพื่อใช้ในการชันสูตร โดยมีวิวัฒนาการทางด้านเคมี, ฟิสิกส์, ชีววิทยาและจุลชีววิทยา ทำให้เกิดประโยชน์ในการสืบค้นมากขึ้น จนกระทั่งในปี ค.ศ.1923 ได้มีห้องปฏิบัติการถูกจัดตั้งขึ้นในสหรัฐอเมริกาครั้งแรก ในสถาบัน เอฟ บี ไอ (Federal Bureau of Investigation) ซึ่งมีประโยชน์ในการพิสูจน์ถึงสาเหตุการตาย ได้ดีจนกระทั่งปัจจุบัน เครื่องมือต่าง ๆ ในการใช้วิเคราะห์ เลือด น้ำเหลือง ลายนิ้วมือ การตรวจทางเคมีต่าง ๆ ในคดีอาญานับว่ามีความเจริญก้าวหน้ามาก โดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องสาเหตุการตายจากสารพิษได้มีห้องเกี่ยวกับพิษวิทยาขึ้น โดยนำเทคนิคใหม่ ๆ เกี่ยวกับการแพทย์มาใช้ และมีเครื่องมือต่าง ๆ เช่น อินฟราเรดสเปกโตรสโคป ทำให้ช่วยคลี่คลายคดีอาญาได้อย่างมาก

ปี ค.ศ.1937 ได้มีการเริ่มการสอนเรื่องการชันสูตรพลิกศพ ที่โรงเรียนแพทย์ในมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด โดยมี Dr.Alan Moritz สอนคนแรกโดยความสนับสนุนของมูลนิธิลอว์กีก์เฟลเลอร์ ต่อมาเขาได้ทำการฝึกสอนแพทย์ เพื่อเป็นแพทย์เฉพาะทางในงานด้านนี้ขึ้น หลังจากนั้นได้มีการสอนในเมืองใหญ่อื่นๆ ทั้ง ดิสตริก ออฟ โคลัมเบีย และอีก 21 รัฐได้มีการออกกฎหมายเปลี่ยนแปลงการชันสูตรพลิกศพ จากระบบโคโรเนอร์มาเป็นแพทย์สอบสวน แต่ก็ยังขาดนิติพยาธิแพทย์ และการที่บุคคลถูกปลุกฝังโดยระบบ Coroner ส่วนอีก 21 รัฐ ใช้ทั้งระบบ Coroner และแพทย์สอบสวนร่วมกัน และอีก 9 รัฐยังคงใช้ระบบ Coroner จนกระทั่งในปี ค.ศ.1977 เมืองใหญ่ของสหรัฐอเมริกาหลายเมืองได้พัฒนาระบบ Coroner เดิม สู่ระบบ Medical Examiner ⁴⁶

2.1.7 ระบบการชันสูตรพลิกศพ

ระบบการชันสูตรพลิกศพ หมายถึงวิธีหรือแบบแผนในการจัดการศพภายหลังการตายแล้ว โดยระบบการชันสูตรพลิกศพมีหลายระบบ โดยขึ้นอยู่กับว่าในแต่ละประเทศจะเลือกใช้ระบบใด เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติกฎหมายของประเทศของแต่ละประเทศ ซึ่งโดยหลัก การชันสูตรพลิกศพจะต้องมีผู้ที่เกี่ยวข้องในการร่วมในการปฏิบัติหน้าที่หลายฝ่าย เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานสอบสวน แพทย์ พนักงานอัยการ พนักงานฝ่ายปกครอง เจ้าหน้าที่ของศาล หรือศาล อาจจะเข้ามามีส่วนรับผิดชอบในการชันสูตรพลิกศพด้วยก็ได้ ซึ่งในแต่ละประเทศก็มีบทบาทที่ไวแก่เจ้าหน้าที่ไวต่างกันดังที่จะกล่าวต่อไปนี้

2.1.7.1 ระบบศาล (Court System)

สำหรับการชันสูตรพลิกศพระบบศาล หรือที่เรียกว่าระบบผู้พิพากษา มีการกำหนดให้ศาลมีอำนาจโดยตรง ในการชันสูตรพลิกศพโดยให้ผู้พิพากษาศักดิ์ตัดสินใจว่าจะทำการชันสูตรพลิกศพหรือไม่ให้อำนาจผู้

⁴⁶ Ibid, 4-12.

พิพากษาในการสั่งให้มีการไต่สวน และผ่าตรวจศพโดยพนักงานสอบสวน หรือพนักงานตำรวจอาจจะเข้ามามีส่วนร่วมในการชันสูตรพลิกศพ ทั้งนี้จะต้องอยู่ภายใต้อำนาจของศาล หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากศาล⁴⁷ ซึ่งประเทศที่ใช้ระบบผู้พิพากษา เช่น ประเทศสาธารณรัฐเยอรมัน อิตาลี เป็นต้น

ประเทศสาธารณรัฐเยอรมัน มีระบบนิติเวชที่ค่อนข้างจะซับซ้อน เพราะในแต่ละรัฐมีการใช้กฎหมายที่มีรายละเอียดที่แตกต่างกัน เมื่อมีการตายเกิดขึ้นในปัจจุบันกรณีหากแพทย์สงสัยว่าหากเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติจะต้องส่งเรื่องโดยตรงให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ ทั้งนี้เพื่อลดขั้นตอนที่จะต้องผ่านนายทะเบียนคนตายก่อน หลังจากเจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับรายงานแจ้งการตายแล้วก็จะส่งรายงานมายังพนักงานอัยการ เพื่อจะให้ความเห็นว่าสมควร ให้พนักงานอัยการจะให้ความเห็นว่าสมควรที่จะให้มีการร้องขอผ่าศพหรือไม่ หากพนักงานอัยการเห็นว่าสมควรผ่าศพตรวจ ก็จะส่งคำร้องมายังผู้พิพากษาเพื่อให้มีการไต่สวนการตาย ทั้งนี้ผู้พิพากษาจะเป็นผู้สั่งว่าสมควรจะมีการผ่าศพตรวจหรือไม่

ในกรณีที่ศาลเห็นว่าไม่จำเป็นต้องผ่าศพตรวจก็จะส่งเรื่องกลับไปยังพนักงานอัยการ หากเป็นเช่นนี้พนักงานอัยการสามารถที่จะอุทธรณ์ โดยในการพิจารณาจะต้องมีผู้พิพากษา 3 ท่าน นั่งร่วมพิจารณาว่าสมควรที่จะให้มีการผ่าศพตรวจหรือไม่ และให้ถือว่าคำวินิจฉัยนั้นย่อมเด็ดขาด⁴⁸

สำหรับการผ่าศพ แพทย์ไม่มีสิทธิสั่งให้ผ่าศพ แพทย์มีหน้าที่รับคำสั่งให้ผ่าศพตรวจเท่านั้น ซึ่งหากแพทย์ได้รับคำสั่งให้ผ่าศพตรวจ คณะแพทย์ผู้ทำการผ่าศพจะต้องประกอบด้วยแพทย์ 2 คน โดยจะต้องเป็นแพทย์ที่ศาลแต่งตั้งหนึ่งคน หรือแพทย์ศาล ส่วนอีกคนจะเป็นใครก็ได้แต่จะต้องมิใช่แพทย์ซึ่งเป็นผู้รักษาจนผู้ป่วยถึงแก่ความตาย หรือผู้ออกใบมรณะบัตรในตอนแรก และศาลสามารถใช้ดุลยพินิจในการที่จะสั่งให้แพทย์เข้าร่วมการชันสูตรพลิกศพ รวมถึงศพที่ฝังแล้วก็สามารถขุดขึ้นมาตรวจได้ โดยการชันสูตรพลิกศพจะต้องมีผู้พิพากษา 1 คน และเสมียนศาลอีกหนึ่งคน โดยรวมคณะทำงานทั้งหมด 4 คน โดยมีผู้พิพากษาเป็นประธาน⁴⁹

ประเทศฝรั่งเศส ก็ใช้ระบบผู้พิพากษาเป็นผู้สอบสวนการตายโดยผิดธรรมชาติ เช่นเดียวกับประเทศเยอรมัน โดยได้รับการแต่งตั้งจากรัฐบาลกลางหรือจากท้องถิ่นซึ่งมีอำนาจในการขอให้แพทย์ผ่าศพเพื่อชันสูตรศพได้ โดยแพทย์ผู้จะทำการผ่าศพจะต้องเป็นแพทย์นิติเวช

2.1.7.2 ระบบโคโรเนอร์

โคโรเนอร์ เป็นชื่อตำแหน่งของบุคคลผู้ได้รับการแต่งตั้งเพื่อให้อำนาจ และหน้าที่เกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพ เป็นระบบซึ่งให้อำนาจศาล ในการสืบสวนสอบสวนการตายที่เกิดจากการกระทำผิด การตายไม่ทราบสาเหตุและพฤติการณ์การตาย ที่แพทย์สามารถออกใบรับรองให้ได้ ซึ่งระบบโคโรเนอร์มีอำนาจในการจัดการเกี่ยวกับการตายทั้งหมดตั้งแต่ การสอบสวน การสั่งให้ผ่าศพเพื่อทำการตรวจ รวมถึงการไต่สวน และ

⁴⁷ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์,(2543), “การศึกษาระบบงานนิติเวชของไทยและต่างประเทศ” *คูลพาท*6, (41), หน้า 56.

⁴⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 7.

⁴⁹ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, (2524), “คู่มือการชันสูตรพลิกศพ”, โครงการตำราศิริราช, กรุงเทพฯ : พิมพ์ศ, หน้า 9.

พิจารณาโดยลูกขุนในชั้นต้นด้วย ซึ่งอำนาจและหน้าที่ดังกล่าวไม่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนของฝ่ายตำรวจด้วย เนื่องจากยังไม่ทราบแน่ชัดว่าการตายนั้นเป็นผลจากการกระทำความผิดหรือไม่ และไม่ได้เกี่ยวข้องกับอำนาจของศาลยุติธรรมในเชิงคดี เนื่องจากยังไม่มีการนำคดีขึ้นสู่ศาล อย่างไรก็ตาม ตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน อาจจะมีส่วนร่วมในเรื่องข้อเท็จจริงอันเกี่ยวกับคดีที่อาจนำไปสู่การจัดทำรายงานการชันสูตรพลิกศพ รวมถึงการระบุเหตุและพฤติการณ์การตาย ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้อำนาจศาล หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากศาล⁵⁰

ประเทศที่ใช้ระบบโคโรเนอร์ เช่น ประเทศอังกฤษ รวมถึงประเทศในกลุ่มเครือจักรภพของอังกฤษ เช่น ประเทศเวลส์, ออสเตรเลีย, นิวซีแลนด์, ไอร์แลนด์เหนือและกลุ่มประเทศที่เคยตกเป็นอาณานิคมของประเทศอังกฤษ เช่น ประเทศมาเลเซีย, ประเทศสิงคโปร์, ประเทศศรีลังกาและอินเดีย เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามแต่ละประเทศต่างได้ทำการดัดแปลงระบบดังกล่าวให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคม และทรัพยากรที่มีอยู่ ทำให้รายละเอียดในเนื้อหาสำหรับการชันสูตรพลิกศพแต่ละประเทศแตกต่างกันออกไป

สำหรับระบบโคโรเนอร์ในประเทศอังกฤษ ได้เริ่มมีขึ้นในศตวรรษที่ 12 ซึ่งในห้วงเวลานั้นโคโรเนอร์มีหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลแทนพระมหากษัตริย์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา โดยเฉพาะคดีที่มีการตายอย่างน่าสงสัยเกิดขึ้น ในเวลาต่อมาได้มีการลดบทบาทของโคโรเนอร์จากเดิมซึ่งมีหน้าที่ในการตรวจและผ่าศพ⁵¹ ด้วย เหลือแค่เพียงการทำคำร้องขอเท่านั้น ต่อมาในช่วงศตวรรษที่ 19 โคโรเนอร์เริ่มกลับมามีบทบาทมากขึ้น ซึ่งต่อมาได้ถูกยกเลิกในปี ค.ศ.1888 ได้มีการบัญญัติไว้ในกฎหมาย มาตรา 3 (1) “เมื่อโคโรเนอร์ได้รับแจ้งว่ามีการตายเกิดขึ้นในเขตที่รับผิดชอบอยู่ และมีเหตุอันน่าเชื่อถือว่าจะเป็นการตายที่เกิดจากความรุนแรงหรือผิดธรรมชาติ หรือตายกะทันหันโดยปราศจากสาเหตุ หรือการตายในขณะถูกจองจำ หรือตายโดยประการอื่นที่กฎหมายกำหนดไว้ ให้โคโรเนอร์ออกหมายเรียกบุคคลที่มีความประพฤติดีจำนวนไม่น้อยกว่า 12 คน แต่ไม่เกิน 23 คน เพื่อเป็นลูกขุนในการพิจารณาการตาย ไม่ว่าการตายดังกล่าวจะอยู่ในอำนาจของเขาหรือไม่”⁵²

ต่อมา ค.ศ.1926 ได้มีการอนุญาตให้โคโรเนอร์ตรวจดูชนิดของการตายโดยไม่ต้องเปิดการพิจารณาคดี เนื่องจากได้มีการวางข้อบังคับการทำงานของโคโรเนอร์ในการหาสาเหตุของการตายโดยกะทันหันและได้ลดหน้าที่การรับผิดชอบในการสืบคดีหาฆาตกรรมลง โดยผู้ที่ได้รับแต่งตั้งจะต้องแพทย์หรือเป็นนักกฎหมายที่ทำงานหรือผ่านงานมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี ในอาชีพของเขา ซึ่งการทำงานของโคโรเนอร์มีความเป็นอิสระจากการทำงานของรัฐบาล โดยผู้ที่สามารถส่งโคโรเนอร์ได้คือ ศาลสูงเท่านั้น ในกรณีที่บุคคลที่ตายซึ่งถูกแจ้งไปยังโคโรเนอร์ และเข้าข่ายของกฎหมายว่าจะต้องมีการสอบสวน แต่ไม่มีกฎหมายระบุไว้ว่าแพทย์จะต้องรายงานการตายไปยังโคโรเนอร์ แต่ในทางปฏิบัติพบว่า แพทย์มักจะรายงานไปต่อเมื่อเห็นว่า

⁵⁰ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, (2543), แนวทางการพัฒนางานนิติเวชในกระบวนการยุติธรรม, กรุงเทพฯ : สถาบันกฎหมายอาญา, หน้า 97.

⁵¹ ทศนะ สุวรรณจุฑะ, (2532).ประวัติความเป็นมา, ใน ทศนะ สุวรรณจุฑะ, นิติเวชศาสตร์ หลักปฏิบัติและวิเคราะห์ปัญหา, กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.

⁵² Mason,JK, (1983), Forensic Medicine for Lawyers,2 nd edition.London : Butterworth&Co (Publisher) Ltd p.28.

มีความจำเป็น และอีกหน้าที่คือ แพทย์จะต้องรายงานโดยจะต้องระบุในเรื่อง การจดทะเบียนคนเกิด ตาย และ แต่งงาน⁵³

เจ้าหน้าที่จะไม่จดทะเบียนการตายให้หากไม่มีการแจ้งให้โคโรเนอร์ทราบในกรณีดังต่อไปนี้

1. ไม่มีหลักฐานการตายจากแพทย์มาแสดงเพราะไม่ปรากฏว่ามีแพทย์ได้ดูแลเขาในการป่วยครั้งสุดท้ายนั้น

2. เมื่อแพทย์ผู้ออกใบรับรองการตายระบุว่า เขาไม่ได้เห็นศพภายหลังตายหรือเป็นผู้ดูแลผู้ตายเกินกว่า 14 วัน

3. ถ้าเหตุการณ์ตายยังเป็นที่สงสัยอยู่

4. ถ้าเป็นการตายผิดธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นการตายจากอุบัติเหตุ ความรุนแรง ความประมาทเลินเล่อ ตายจากพิษต่าง ๆ รวมถึง แอลกอฮอล์ และสิ่งสงสัยอื่น

5. ตายระหว่างการผ่าตัดหรือตายก่อนที่จะฟื้นจากยาสลบ

6. ตายโดยเกี่ยวข้องกับโรคของการทำงานและสารพิษ

ปกติแพทย์จะออกใบมรณะบัตรให้กับผู้ตายได้จะต้องเข้า พบว่า

1. แพทย์ได้ดูแลผู้ป่วยมาในช่วง 14 วันก่อนตาย

2. แพทย์ได้ตรวจศพภายหลังการตาย

3. หาสาเหตุแห่งการตายได้

4. แพทย์พอใจในเหตุตายว่ามีใช่การตายผิดธรรมชาติ

แต่หากเป็นการตายผิดธรรมชาติที่จะต้องมีการแจ้งโคโรเนอร์ เช่น การตายที่แพทย์ยังสงสัยเหตุแห่งการตาย ตายเนื่องจากคดีอาญา ถูกฆ่าให้ตาย การฆ่าตัวตาย ตายในขณะที่ถูกจองจำ ตายอย่างมีเงื่อนไข เป็นต้น

ฉะนั้นหลังจากได้มีการแจ้งการตายเกิดขึ้น และได้มีการแจ้งให้โคโรเนอร์ทราบ โคโรเนอร์สามารถใช้ดุลยพินิจว่าจะจัดการอย่างไร ทั้งนี้โคโรเนอร์อาจจะมียกข้อสงสัยถึงนายทะเบียนให้ยอมรับใบมรณะบัตรตามหลักฐานที่แพทย์ออกให้ได้ หรืออาจมีคำสั่งให้ทำการผ่าศพ โดยไม่จำเป็นต้องมีการตรวจพิเศษก็ได้ หรือจะให้มีการไต่สวนเหตุผิดธรรมชาติก็ได้ แต่ต้องทำการไต่สวนต่อหน้าคณะลูกขุนตามกฎหมายอาญา

สำหรับการทำงานจะมีบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจประจำท้องที่ซึ่งเป็นผู้รับทราบเรื่องการตายเป็นครั้งแรก ทำหน้าที่เป็นพนักงานสืบสวนของโคโรเนอร์ โดยถือเป็นผู้ช่วยของโคโรเนอร์ นับตั้งแต่มีการดำเนินการต่าง ๆ โดยอยู่ภายใต้คำแนะนำของโคโรเนอร์ เช่น ทำหน้าที่ในการเคลื่อนย้ายศพ การแจ้งแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับผู้ตายให้ทราบ การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวกับการตาย การจัดการศพ เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีผู้ช่วยโคโรเนอร์ในสายงานอื่นๆอีก เช่น นิติพยาธิแพทย์ ซึ่งทำหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ

⁵³ Registration of Births, (1968), Deaths and Marriages Regulation p.51.

สำหรับพนักงานช่วยตรวจศพ มีหน้าที่ในการช่วยเหลือในการตรวจศพ บุคคลเหล่านี้ต้องได้รับการฝึกฝนอย่างดี และยังมีกลุ่มคนอีกกลุ่มที่คอยช่วยโคโรเนอร์ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จะเป็นผู้ให้ความเห็นแก่โคโรเนอร์ ในกรณีที่จะต้องอาศัยความรู้เฉพาะด้าน

2.1.7.3 ระบบตำรวจ

การชันสูตรโดยระบบตำรวจคือ ระบบที่ให้อำนาจการตัดสินใจโดยใช้ดุลยพินิจพนักงานสอบสวนว่าจะทำการชันสูตรพลิกศพโดยการผ่าศพหรือไม่โดยขึ้นอยู่กับตำรวจเป็นหลัก⁵⁴ โดยการชันสูตรพลิกศพ ตำรวจมีอำนาจเต็มฝ่ายเดียว หรือตำรวจมีอำนาจที่จะชี้แนะหรือมีบทบาทสำคัญในการชันสูตรพลิกศพ และมีบทบาทสำคัญในการดำเนินการเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพ แพทย์จะอยู่ในฐานะผู้สนับสนุนงานด้านวิทยาศาสตร์เพื่อการพิสูจน์ทราบถึงสาเหตุการตาย ซึ่งในประเทศไทยให้อำนาจนี้แก่พนักงานสอบสวน เมื่อมีการพบศพรวมทั้งเก็บรวบรวมพยานหลักฐานส่งตรวจ ตลอดจนมีอำนาจในการรายงานการตายที่ผิดธรรมชาติ และการชันสูตรพลิกศพ และเมื่อพิจารณาว่าต้องส่งศพตรวจก็จะส่งให้แพทย์เป็นผู้ชันสูตร ประเทศไทยถือว่าใช้ระบบตำรวจในการชันสูตรพลิกศพ แต่อย่างก็ตามได้มีการกำหนดให้ แพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ ซึ่งได้รับวุฒิบัตรหรือได้รับหนังสืออนุมัติจากแพทย์สภา ถ้าแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ดังกล่าวไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐปฏิบัติหน้าที่ ถ้าแพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แพทย์ประจำสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปฏิบัติหน้าที่ ถ้าแพทย์ประจำสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดไม่มี หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แพทย์ประจำโรงพยาบาลของเอกชน หรือแพทย์ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่ขึ้นทะเบียนเป็นแพทย์อาสาสมัคร ตามระเบียบของกระทรวงสาธารณสุขปฏิบัติหน้าที่ และในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวให้แพทย์ประจำโรงพยาบาลของเอกชนหรือแพทย์ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมแต่แพทย์หรือเจ้าหน้าที่ดังกล่าวก็มีบทบาทเป็นรองพนักงานสอบสวน นอกจากประเทศไทยซึ่งใช้ระบบตำรวจในการชันสูตรพลิกศพ ยังมีประเทศที่ให้สถาบันตำรวจมีอำนาจเต็มฝ่ายเดียว เช่น ประเทศเดนมาร์ก ประเทศจีน ประเทศสวีเดน อินเดีย เป็นต้น

2.1.7.4 การชันสูตรพลิกศพระบบแพทย์สอบสวน

ระบบแพทย์สอบสวนเป็นระบบที่แพทย์มีอำนาจเต็มในการชันสูตรพลิกศพ โดยหน้าที่ของแพทย์เริ่มตั้งแต่การดูศพ รวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการตาย การสอบสวนพยานบุคคล และผ่าศพด้วยตนเอง ซึ่งระบบแพทย์สอบสวนนั้นแตกต่างจากระบบโคโรเนอร์ กล่าวคือความสัมพันธ์ระหว่างโคโรเนอร์และพยาธิแพทย์จะเป็นการทำงานโดยร่วมกันทำงาน แต่ระบบแพทย์สอบสวนมีความใกล้ชิดมากกว่านั้น เพราะเป็นการรวมเอาโคโรเนอร์กับแพทย์มาเป็นบุคคลคนเดียวกัน จึงทำให้เกิดความคล่องตัวในการทำงานสูงในเรื่องการค้นหาสาเหตุการตาย

ที่มาของระบบแพทย์สอบสวนพัฒนามาจากมาจากระบบโคโรเนอร์ประเทศอังกฤษ โดยได้มีการดัดแปลงมาใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกาในหลายมลรัฐของสหรัฐอเมริกา เช่น มลรัฐบอสตัน นิวยอร์ก

⁵⁴ Kant, (1984), Keith A. Taylor's Principle and Practice of Medical Jurisprudence, 13th edition, London : Churchill Livingstone Co.ltd p.11.

มิชิแกน แมรีแลนด์ เป็นต้น เนื่องจากการอพยพจากยุโรปมาสหรัฐอเมริกา ซึ่งส่วนมากอพยพมาจากประเทศอังกฤษ ซึ่งได้นำเอาระบบโคโรเนอร์ เข้ามายังสหรัฐอเมริกาด้วย และต่อมาได้มีการพัฒนาดัดแปลงมาเป็นระบบแพทย์สอบสวน⁵⁵

ตัวอย่างที่ใช้ระบบแพทย์สอบสวน เช่น นครนิวยอร์ก ซึ่งได้ใช้ระบบแพทย์สอบสวนตั้งแต่ปี ค.ศ.1905 โดยหัวหน้าแพทย์สอบสวนจะต้องสำเร็จแพทย์และจะต้องได้รับการฝึกอบรมด้านพยาธิวิทยา มาด้วย จะได้รับการแต่งตั้งเป็นข้าราชการพลเรือนโดยกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งตำแหน่งนี้เป็นอิสระจากตำแหน่งทางการเมือง หัวหน้าของแพทย์สอบสวน จะต้องไต่สวนเกี่ยวกับการตายไม่ว่าจะชัดแจ้งอยู่แล้วยังอาจจะเป็นที่สงสัยว่าเกี่ยวกับคดีอาญา หรือการฆ่าตัวตาย การตายโดยกะทันหัน การตายโดยอุบัติเหตุ หรือตายในกรณีที่แพทย์ไม่สามารถจะออกใบมรณะบัตรให้ได้

เหตุการณ์ที่แพทย์สอบสวนจะเข้าไปเกี่ยวข้องมี ดังนี้

1) การตายโดยอุบัติเหตุและผิดธรรมชาติ เช่น บาดแผลถูกของมีคม ถูกไฟฟ้าดูด บาดแผลจากการถูกยิง ยาพิษ ไฟไหม้หรือน้ำร้อนลวก ตกจากที่สูง ถูกทับโดยวัตถุหนัก ตายจากการอดอาหาร แท้งลูก ขาดอากาศ แขนงคอตาย หรือถูกรัดคอตาย เป็นต้น

2) การตายโดยข้อสงสัยว่าตายผิดธรรมชาติในทุกกรณี เช่น อาจจะเป็นการถูกฆาตกรรม อุบัติเหตุ อัศวินบาตรกรรม หรือได้รับอันตรายจากสาเหตุอื่น

3) ตายในเรือนจำหรือในห้องขัง

4) ตายโดยไม่มีแพทย์รับผิดชอบ

(1) ไม่พบสาเหตุการตายแน่นอน

(2) การตายโดยไม่มีแพทย์รักษามาก่อน

(3) การตายซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับการเจ็บป่วยที่แพทย์รักษาอยู่

(4) ทารกตายขณะคลอดโดยนางผดุงครรภ์เป็นผู้ทำคลอด

5) ตายทันทีทันใดขณะที่มีสุขภาพดี

(1) ตายทันทีทันใดโดยไม่มีประวัติเจ็บป่วย

(2) ตายหลังจากหมดสติทันทีทันใดโดยไม่ทราบสาเหตุ

(3) ตายเกิดจากเจ็บป่วยที่รวดเร็วซึ่งอาจจะเป็นโรคติดต่ออันตรายร้ายแรง

6) ตายขณะทำการผ่าตัดหรือขณะดมยาสลบ

7) ศพที่จะทำการเผา

คดีที่จะเข้าสู่กระบวนการของแพทย์สอบสวน จะถูกส่งมาโดยตำรวจ แพทย์ผู้ทำการตรวจรักษา กองสุขภาพคนเมือง หรือจากประชาชน ซึ่งพบว่ามีอาการตายเกิดขึ้น หรือเป็นที่น่าสงสัยว่าจะต้องมีการสืบค้นเพื่อหาสาเหตุการตาย

⁵⁵ สมชาย ผลเยี่ยมเอก, (2517, 26 ตุลาคม), “ระบบแพทย์สอบสวนในสหรัฐอเมริกา”, สารศิริราช, หน้า 2011.

สำหรับการแจ้งตาย หากเป็นกรณีการตายตามธรรมชาติและแพทย์ผู้ทำการรักษาทราบว่าผู้ป่วยตายเพราะเหตุใด ก็จะรายงานตรงไปยังกองสุขภาพเมือง เพื่อให้กองสุขภาพเมืองตรวจสอบอีกครั้ง หากกองสุขภาพเมืองยังมีข้อสงสัยก็จะส่งเรื่องไปให้แพทย์สอบสวนอีกทีหนึ่ง

หากปรากฏรายงานส่งมาถึงหัวหน้าแพทย์สอบสวนแล้ว หัวหน้าสอบสวนหรือแพทย์ผู้เชี่ยวชาญจะทำการผ่าตรวจศพ และเข้าทำหน้าที่สืบค้นทันที ในกรณีที่เป็นการตายที่ผิดธรรมชาติ มีกฎบังคับว่า แพทย์สอบสวนจะต้องไปดูที่เกิดเหตุด้วยเพราะจะทำให้รู้ถึงสภาพแวดล้อมเพื่อประโยชน์ในการสืบค้น เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมด จากนั้นหัวหน้าแพทย์สอบสวน หรือผู้แทนจะตัดสินใจอีกทีว่าจะให้มีการผ่าศพตรวจหรือไม่ ถ้าไม่จำเป็นต้องผ่าศพ ก็จะออกใบมรณะให้ทันที แต่หากเป็นกรณีต้องผ่าศพก็จะไปดำเนินการที่สำนักงานแพทย์สอบสวน

กรณีหากเป็นการฆาตกรรม การผ่าศพ ต้องมีแพทย์อีกคนหนึ่งเข้าร่วมในการผ่าศพเพื่อเข้าเป็นพยาน กรณีที่หัวหน้าแพทย์จะต้องสั่งให้ทำการผ่าศพมี ดังนี้⁵⁶

1. ตายจากการถูกฆ่า ไม่ว่าจะพบสาเหตุการตาย จากการตรวจภายนอกหรือไม่ก็ตาม
2. เด็กตายเนื่องจากถูกผู้อื่นทำการทารุณ
3. ถูกรถชนตายแล้วคนขับหนีหายไป
4. ตายในเรือนจำหรือห้องขัง
5. บอกไม่ได้แน่ชัดว่าตายจากอุบัติเหตุหรือตายโดยผิดธรรมชาติ
6. ตายจากยาเสพติด ยาพิษ หรือรับยาเกินขนาด
7. ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าผู้ตายคือใคร เช่น คนถูกไฟไหม้จนเกรียม หรือร่างกายเน่ามากจนไม่สามารถ

หาสาเหตุการตายจากการตรวจภายนอกได้

การดำเนินการผ่าตรวจหัวหน้าแพทย์จะสั่งให้มีการสอบสวนโดยการผ่าศพหากเป็นการตายที่มีข้อเกี่ยวข้องกับเหตุฆาตกรรม ก็จะแจ้งเรื่องไปยังเขตอัยการ ที่ทำหน้าที่ไต่สวนคดีอาญาเพื่อให้ทราบรายงานแพทย์สอบสวนที่ส่งไปยังอัยการเขตจะใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลต่อไป ซึ่งสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานของคู่กรณี ทั้งสองฝ่ายและยังสามารถเรียกแพทย์สอบสวนไปให้ความเห็นเพิ่มเติมในศาลได้ เมื่อมีการพิจารณาคดีในชั้นศาลแต่แพทย์สอบสวนไม่มีอำนาจในการจัดให้มีการพิจารณาคดี ซึ่งแตกต่างจากอำนาจของโคโรเนอร์ สำนักงานแพทย์สอบสวนของมลรัฐนิวยอร์ก มีหัวหน้า คือแพทย์สอบสวน เป็นพยาธิแพทย์ที่มีความรู้ความชำนาญในทางนิติเวชศาสตร์และมักจะเป็นศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยด้วย นอกจากนี้ยังมีบุคลากรในสาขาอื่น ที่เกี่ยวข้องด้วยมาร่วมเป็นคณะทำงาน โดยรวมจัดตั้งเป็นสำนักงาน มีหน่วยงานด้านธุรการและเลขานุการติดต่อกับบุคคลภายนอก และพิมพ์รายงานต่าง ๆ เป็นการรวมเอาส่วนงานทั้งหน้าที่ในงานนิติเวช และงานพิสูจน์หลักฐานที่เกี่ยวข้องมาเข้าร่วมกันเพื่อประโยชน์ในการทำงานอย่างเป็นระบบ

⁵⁶ เรื่องเดียวกัน.

2.1.7.5 การชันสูตรพลิกศพระบบโปรคิวเรเตอร์ฟิสคัส

ระบบโปรคิวเรเตอร์ฟิสคัสเป็นระบบที่ให้อำนาจแก่หัวหน้าพนักงานอัยการที่มีเขตอำนาจเป็นผู้จัดการเกี่ยวกับการตาย⁵⁷ ซึ่งแตกต่างจากระบบอื่นที่ให้อำนาจตำรวจผู้พบศพ หรือแพทย์ซึ่งเป็นผู้ชันสูตรพลิกศพ

การรับเรื่องของโปรคิวเรเตอร์ฟิสคัส นอกจากรับเรื่องในกรณีที่ไม่มีใบมรณะบัตรแล้ว อาจจะได้รับเรื่องมาจากการรายงานของเจ้าหน้าที่จดทะเบียนคนเกิดและคนตายอีกทางหนึ่ง รวมถึงรายงานที่เกี่ยวข้องกับทุกคดีที่เกิดและเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมในท้องที่รับผิดชอบก็ได้ ซึ่งปกติจะเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ประมวลข้อเท็จจริงส่งไปให้ในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นจากการกระทำความผิดอาญา

หลังจากโปรคิวเรเตอร์ฟิสคัสได้รับรายงานการตายแล้ว ก็จะดำเนินการไต่สวนถึงสาเหตุแห่งการตาย ถ้าเห็นว่าจำเป็นก็จะส่งเรื่องไปยัง Police Surgeon คือบุคคลที่มีความรู้ทางนิติเวชศาสตร์อย่างชำนาญ และเป็นผู้อาวุโสทางนิติเวชศาสตร์ของสถาบันชั้นสูงหรือมหาวิทยาลัย เพื่อทำการตรวจศพโดยการตรวจศพ สามารถตรวจได้เฉพาะภายนอกศพเท่านั้นจะทำการผ่าศพตรวจไม่ได้ และหากโปรคิวเรเตอร์ฟิสคัสได้รับคำรับรองจาก Police Surgeon แล้วยังมีข้อสงสัยหรือไม่พอใจก็อาจจะปรึกษา Sheriff ซึ่งเป็นผู้พิพากษาระดับล่าง เพื่อทำการไต่สวนการตาย

การตรวจศพหรือการไต่สวนการตายจะเกิดขึ้นได้ในกรณีดังต่อไปนี้

1. รายงานของโปรคิวเรเตอร์ฟิสคัส ยังไม่สมบูรณ์ถ้าปราศจากสาเหตุที่ตายอย่างครบถ้วน
2. เกิดเหตุอันน่าสงสัยสำหรับเหตุการณ์ตายมาก
3. มีการกระทำความผิดอาญาแน่นอน
4. การตายเกิดจากการดมยาเสพติด

สำหรับการไต่สวนการตาย Inquiry หรือเรียกว่า “Precognition” เป็นขั้นตอนที่มีการเรียกพยานที่เกี่ยวข้องกับการตาย เพื่อเข้ามาซักถาม โดยที่ไม่จำเป็นจะต้องมีการสาบานตน ถือว่าคำให้การของพยานอาจจะใช้ยืนยันในชั้นศาลอีกทีที่เรียกมาถาม และไม่จำเป็นต้องกระทำต่อหน้าลูกขุน ไม่ใช่การไต่สวนดำเนินการตามกระบวนการพิจารณาในศาลจริง ๆ แต่อาจจะมีผู้เชี่ยวชาญด้านใดด้านหนึ่งมาช่วยไต่สวนได้โดยขึ้นอยู่กับดุลยพินิจโปรคิวเรเตอร์ฟิสคัส

ผู้พิพากษาจะทำการไต่สวนเพื่อที่จะหาวัน เวลา ที่เกิดเหตุ สถานที่เกิดเหตุ สาเหตุของการตาย รวมถึงการป้องกัน โดยมีเพียง 3 กรณีที่จะ Police Surgeon

1. เมื่อปรากฏว่าการตายเป็นผลจากอุบัติเหตุ ซึ่งเกิดในประเทศสกอตแลนด์และขณะตายผู้ตายเป็นลูกจ้าง ในทางการที่จ้างหรือนายจ้างทำงานในธุรกิจของตนเอง
2. เมื่อผู้ตายตายในขณะที่อยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน

⁵⁷ อุทิศ วีรวัฒน์, (2526), อัยการสกอตแลนด์และอัยการอังกฤษ: ระบบกฎหมายสากล, กรุงเทพฯ : เรือนแก้ว, หน้า 123-124.

3. เมื่อปรากฏว่าตายมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของมหาชนได้ เพราะเป็นการตายโดยกระทันหัน น่าสงสัย และไม่สามารถอธิบายได้ จึงควรให้ประชาชนได้รับรู้

เมื่อผู้พิพากษาทำการไต่สวนแล้วจะรายงานผลกับไปหาโปรคิวเรเตอร์ฟิสคัล ซึ่งจะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงที่ได้จากการไต่สวนตามรายงานการไต่สวน หากพบว่ามีความผิดอันควรสงสัยก็สามารถสั่งให้มีการผ่าศพได้ หากปรากฏว่าความเห็นของแพทย์แตกต่างกันก็ได้ ซึ่งรายงานดังกล่าวจะถูกนำไปใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาคดีของศาล และศาลอาจจะมีหมายเรียกให้แพทย์ผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นได้ หากพบว่ารายงานดังกล่าวไม่มีปัญหาที่ส่งรายงานทั้งหมดไปกรมอัยการของสกอตแลนด์เพื่อดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

กล่าวโดยสรุป โปรคิวเรเตอร์ฟิสคัลถือเป็นพนักงานตามกฎหมาย มีหน้าที่รับผิดชอบตั้งแต่เริ่มต้นดำเนินคดีอาญา ทำหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานสืบสวนสอบสวนคดีอาญา ที่เกิดในเขตอำนาจของตน และยังมีอำนาจสั่งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติภารกิจใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องปฏิบัติตามคำสั่ง และสืบค้นการตายซึ่งผิดธรรมชาติ

2.2 กฎหมายเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพในประเทศไทย

การชันสูตรพลิกศพเป็นเรื่องที่ค่อนข้างมีความสำคัญอย่างยิ่งของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งการชันสูตรพลิกศพมีมาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบันโดยแต่ละยุคสมัยได้มีการบัญญัติกฎหมายไว้แตกต่างกันเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและบริบทของสังคมในห้วงเวลานั้น ผู้เขียนจึงได้ทำการศึกษาและรวบรวมเพื่อให้ทราบถึงประวัติความเป็นมาของการชันสูตรพลิกศพในประเทศไทยโดยเริ่มตั้งแต่ก่อนที่จะมีการประกาศใช้เป็นกฎหมายจนถึงปัจจุบันซึ่งได้มีการบัญญัติเรื่องการชันสูตรพลิกศพไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดังต่อไปนี้

2.2.1 ประวัติความเป็นมาของการชันสูตรพลิกศพในประเทศไทย

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประวัติการชันสูตรพลิกศพในประเทศไทยตั้งแต่อดีตก่อนที่จะมีกฎหมายเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพก่อนสมัยกรุงสุโขทัย จนถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการชันสูตรพลิกศพในปัจจุบันตามลำดับดังต่อไปนี้

2.2.1.1 ก่อนสมัยสุโขทัย

ในยุคก่อนสุโขทัยมีนักประวัติศาสตร์ได้แสดงความเห็นว่า อาณาจักรน่านเจ้าถือเป็นอาณาจักรที่โบราณเก่าแก่ และมีความเจริญรุ่งเรือง จึงได้อพยพถิ่นฐานจากเหนือลงสู่ใต้ ดินแดนสุวรรณภูมิซึ่งปัจจุบันก็คือประเทศไทยนั่นเอง แต่ก็มีนักประวัติศาสตร์อีกหลายท่าน ไม่ยอมรับความเห็นดังกล่าว โดยเห็นต่างว่า คนไทยมีถิ่นฐานอยู่ประเทศไทยมาก่อน มิได้อพยพมาจากที่ใด ฉะนั้น สำหรับการศึกษาในยุคก่อนประวัติศาสตร์ยังไม่สามารถสรุปได้ว่า แท้จริงนั้นเป็นเช่นไร จึงอาจจะกล่าวได้ว่าการศึกษาประวัติศาสตร์ในช่วงก่อนสมัยสุโขทัย เป็นเพียงการศึกษาจากหลักฐานในตำนานและพงศาวดารเท่านั้น ฉะนั้น การชันสูตรพลิกศพของคนไทยในยุคสมัยก่อนสุโขทัย จึงไม่ปรากฏหลักฐานใด ๆ อาจจะเป็นเพราะในยุคสมัยนั้นยังไม่มีหนังสือเป็นของตนเอง การจะบัญญัติกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษรในการกำหนดกฎหมาย จึงยังไม่เป็นที่ปรากฏ

2.2.1.2 สมัยสุโขทัย

สมัยสุโขทัย ตั้งแต่ราว พ.ศ.1762-1780 ได้พบหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร จารึกบนศิลา แต่แท้จริงแล้วมิใช่ตัวกฎหมาย เป็นเพียงหลักฐานที่บ่งชี้ว่าในสมัยสุโขทัยได้มีกฎหมายใช้อยู่แล้ว ซึ่งพบว่ากฎหมายในสมัยสุโขทัย ที่ปรากฏในหลักศิลาจารึก เช่น การห้ามเก็บภาษีผ่านด่านต่างประเทศ กฎหมายว่าด้วยเสรีภาพในการค้าขาย กฎหมายมรดก กฎหมายว่าด้วยลักษณะตุลาการ กฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายว่าด้วยสิทธิในที่ดิน กฎหมายเกี่ยวกับการลักพา เป็นต้น แต่ไม่ปรากฏว่าเรื่องของการชั้นสูตรพลิกศพแต่อย่างใด⁵⁸ อย่างไรก็ตามพบว่ามีกฎหมายมังรายศาสตร์ ซึ่งเป็นกฎหมายของพระเจ้ามังรายผู้เป็นกษัตริย์แห่งล้านนา ซึ่งเป็นพระสหายของพ่อขุนรามคำแหง กษัตริย์แห่งกรุงสุโขทัย มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการทำวิสามนัญชาตกรรมของเจ้าหน้าที่บ้านเมือง อันได้กล่าวถึงความผิดอันร้ายแรงที่ย่อมให้ฆาตกรทำความผิดได้ กล่าวคือ หากผู้กระทำความผิดนั้นใช้กำลัง โดยเฉพาะหากใช้อาวุธต่อสู้ขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ให้ถือว่าเจ้าพนักงานของรัฐผู้ปฏิบัติหน้าที่นั้นไม่มีความผิด แต่อย่างไรก็ตามยังไม่ปรากฏถึงการชั้นสูตรพลิกศพเอาไว้

2.2.1.3 สมัยกรุงศรีอยุธยา

สมัยกรุงศรีอยุธยา เป็นราชธานีของประเทศไทยมาตั้งแต่ พ.ศ.1893 ถึง พ.ศ.2310 รวมเป็นเวลานานถึง 417 ปี สมัยอยุธยาได้มีการใช้กฎหมายแล้ว แต่ พ.ศ.2310 เหตุการณ์ที่กรุงศรีอยุธยาได้เสียกรุงให้กับพม่า กฎหมายฉบับหลวง ตลอดจนถึงพระธรรมศาสตร์ตัวจริง ได้ถูกเผาทำลายจนหมด จึงทำให้ไม่พบหลักฐานตัวจริงปรากฏ นอกจากนั้นก็ไม่มีปรากฏหลักฐานเกี่ยวกับการชั้นสูตรพลิกศพจากหลักศิลาจารึกแต่อย่างใด อย่างไรก็ตามได้ปรากฏเรื่องของการตรวจศพนิกโทษในวรรณคดีเรื่อง “ขุนช้าง ขุนแผน” ตอนเถรवादกับเถรจิว โดยมีเนื้อหาโดยสรุปว่า “นับแต่นี้ไปเบื้องหน้าหากคนต้องโทษตายลงให้ทางผู้ควบคุมหมายบอกไปยังมหาดเล็ก ตำรวจ กลาโหม มหาดไทยออกไปตรวจสอบว่าคนต้องโทษนั้นได้ตายลงไปแล้วจริงอย่างแน่ชัดเสียก่อน แล้วจึงนำศพไปทิ้งยังป่าช้า” การที่พระพรราชา ได้ประกาศพระบรมราชโองการเช่นนั้น ก็เพื่อเป็นการตรวจสอบให้แน่ชัดว่าคนโทษนั้น ๆ ได้ตายแล้วจริง นั่นก็คือที่มาของการชั้นสูตรพลิกศพ ซึ่งตามประวัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การชั้นสูตรพลิกศพจะเกิดขึ้นเฉพาะคนโทษเท่านั้น

2.2.1.4 สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

ในรัชสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2325 และใช้รัชสมัยรัชกาลที่ 1 เมื่อปี พ.ศ.2347 ได้มีการตรากฎหมายตราสามดวงขึ้น ในหมวดพระไอยการลักษณะวิवाद่าตีกัน⁵⁹ ได้ปรากฏข้อความในหัวข้อ 21 มีใจความว่า หากมีกรณีตีฟันแทงกันถึงตายให้นายพะทำรงไปดูศพ และถ้าผู้ร้ายตายลงให้เวรมหาดไทย กลาโหม กรมวัง ไปดูศพ

⁵⁸ หลวงสุทิวาหนฤพุมิ, (2516), คำบรรยายประวัติศาสตร์ กฎหมายชั้นปริญญาโท, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หน้า 277.

⁵⁹ กฎหมายตราสามดวง เล่ม 3, (2503), กรุงเทพฯ : องค์การคำครุสภา, หน้า 194.

เวลาต่อมาต่อในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีการตรวจชำระกฎหมายเก่า และจัดทำกฎหมายใหม่ขึ้น แทนที่กฎหมายเก่า ที่ขาดตกบกพร่องอย่างมากในยุคสมัยรัชกาลที่ 5 ตลอดจนการปฏิรูประบบงานราชทัณฑ์ ขึ้นใหม่ โดยได้มีการประกาศใช้ข้อบังคับสำหรับคุมนักโทษในกรมพระนครบาล ร.ศ.110 พ.ศ.2434 ซึ่งได้มีการบัญญัติเรื่องการตรวจศพนักโทษไว้ ดังนี้

“การตรวจศพนักโทษ ข้อ 25 ถ้านักโทษตายโดยมิทราบเหตุแน่แพทย์ใหญ่ต้องมาตรวจศพให้ทราบเหตุลงจดหมายเหตุ ถ้าเป็นเรื่องที่สงสัยไม่ได้ความให้ผ่าศพนั้นตามวิธีแพทยศาสตร์ก่อน แล้วจึงเอาไปฝัง ฤ็ณา”

หลังจากนั้น ร.ศ.166 ได้มีการประกาศให้หน้าที่การชันสูตรพลิกศพในท้องที่พบศพ ก็ตกเป็นหน้าที่ของกรมการอำเภอซึ่งมีหน้าที่อายัด ทำการชันสูตรและตราสินไว้ในมาตรา 47 บัญญัติว่า “กรมการอำเภอเป็นพนักงานทำชันสูตรบาดแผลทำกฎหมายตราสินและรับอายัดตามหน้าที่ในส่วนนี้”

หมายความว่า ถ้าผู้ถูกทำร้ายจะทำการชันสูตรบาดแผลของตนเพื่อเป็นหลักฐานในทางความ ก็ตาม หรือพรรคพวกผู้ตายจะขอให้ชันสูตรศพ เพื่อจะให้เป็นหลักฐานในเหตุความตายนั้นก็ตาม ทั้งนี้เป็นหน้าที่ของกรมการอำเภอที่จะทำการชันสูตรตามวิธีที่บังคับไว้ในกฎหมาย ถ้าและการชันสูตรนั้นจะมาทำยัง ที่ว่าการอำเภอไม่ได้กรมการอำเภอก็ต้องไปชันสูตรให้ถึงท้องที่

จนกระทั่ง เมื่อปี พ.ศ.2457 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการชันสูตรพลิกศพ เป็นการเฉพาะโดยมีการกำหนดให้เป็นหน้าที่ของกรมการอำเภอเป็นประธานในการชันสูตรพลิกศพโดยมี กำนัน และ แพทย์ประจำตำบล หรือเจ้าบ้านคนใดคนหนึ่งพร้อมกันสามคน ทำการชันสูตรพลิกศพในกรณีที่เรียกว่า “ฆาตกรรมอย่างสามัญ” แต่หากเป็นกรณีการตายที่เรียกว่า “ฆาตกรรมอย่างวิสามัญ” ผู้ทำการชันสูตรพลิกศพจำนวน 3 คน ดังกล่าวจะต้องเป็นข้าราชการหัวหน้ากรมหรือกองของพนักงานซึ่งทำให้ตายคนหนึ่ง ข้าราชการเจ้ากระทรวงผู้ปกครองท้องที่เลือกและตั้งอีกคนหนึ่งพร้อมกัน 3 คน โดยให้ผู้ที่มียศบรรดาศักดิ์สูงกว่านั้นเป็นประธาน หลังจากได้ใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้มาเป็นเวลากว่าหลายปีสืบ สำหรับการชันสูตรพลิกศพตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้บัญญัติถึงกรณีที่จะต้องทำการชันสูตรพลิกศพไว้ในมาตรา 3 ดังนี้ข้าราชการเจ้ากระทรวงผู้ปกครองท้องที่เลือกและตั้งอีกคนหนึ่งพร้อมกัน 3 คน โดยให้ผู้ที่มียศบรรดาศักดิ์สูงกว่านั้นเป็นประธาน หลังจากได้ใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้มาเป็นเวลากว่าหลายปีสืบ สำหรับการชันสูตรพลิกศพตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้บัญญัติถึงกรณีที่จะต้องทำการชันสูตรพลิกศพไว้ในมาตรา 3 ดังนี้

มาตรา 3 บัญญัติว่า “ถ้ามีผู้ใดตายลง โดยฆ่าตัวตายก็ดี หรือผู้อื่นฆ่าตัวเองให้ตายก็ดี กริยาตายอย่างนี้เรียกว่าฆาตกรรมตามพระราชบัญญัตินี้เหตุที่ตายจะปรากฏชัดเจนก็ตามหรือจะเป็นแต่มีเหตุให้สงสัยว่าบุคคลจะตายโดยฆาตกรรมก็ตาม ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานที่จะต้องทำการชันสูตรพลิกศพตามที่ได้กล่าวไว้ในพระราชบัญญัตินี้”

อย่างไรก็ตามให้เป็นที่เข้าใจว่า พระราชบัญญัตินี้ ไม่เกี่ยวกับการที่เจ้าพนักงานประหารชีวิตนักโทษตามกฎหมาย⁶⁰

ต่อเมื่อ พ.ศ.2477 มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาขึ้น ซึ่งได้มีการประกาศใช้เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2478 จึงทำให้พระราชบัญญัติดังกล่าวมาข้างต้นเป็นอันสิ้นผลบังคับและใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแทนจนถึงปัจจุบัน และได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเรื่อยมา เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาและสถานการณ์ในปัจจุบันดังจะกล่าวตามลำดับต่อไปนี้

2.2.1.5 การชั้นสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ.2477 จนถึงปัจจุบัน

บทบัญญัติว่าด้วยเรื่องการชั้นสูตรพลิกศพได้มีการบัญญัติไว้ในส่วนของภาคการสอบสวนและถือเป็นวัตถุประสงค์ของการชั้นสูตรพลิกศพ โดยเริ่มตั้งแต่ มาตรา 148 ถึงมาตรา 156 เมื่อได้มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาแล้ว ได้มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมการชั้นสูตรพลิกศพต่อโดยได้บัญญัติมาตรา 150 ดังนี้

มาตรา 150 “ให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่กับแพทย์ประจำตำบลหรือแพทย์อื่นเป็นผู้ชั้นสูตรพลิกศพโดยเร็ว และให้ทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชั้นสูตรพลิกศพนั้นไว้

ถ้าความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานในขณะปฏิบัติราชการตามหน้าที่การชั้นสูตรพลิกศพนั้น ต้องกระทำพร้อม ผู้พิพากษานายหนึ่งของศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ทำการชั้นสูตรพลิกศพอยู่ในเขต

ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนแจ้งแก่ผู้มีหน้าที่ชั้นสูตรไปทำการชั้นสูตรทราบ”

ผู้วิจัยเห็นว่า ไม่ได้มีการบัญญัติเรื่องการไต่สวนการตายโดยศาลแต่อย่างใด โดยได้มีผู้ให้ความเห็นว่า “อาจจะเป็นเพราะได้กำหนดให้ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นได้เข้าร่วมการชั้นสูตรพลิกศพแต่ต้นอยู่แล้ว”⁶¹

ต่อมาได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ.2496

พระราชบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ.2496 ได้มีการบัญญัติเรื่องการชั้นสูตรพลิกศพไว้ในมาตรา 150 ดังต่อไปนี้

⁶⁰ เสถียร ลายลักษณ์ และคณะ, (2477), ประชุมกฎหมายประจำศก ตอนที่ 23, พระนคร : โรงพิมพ์เดลิแมร์, หน้า 101.

⁶¹ ธีรวัฒน์ เอื้ออำพล,(2551),มาตรการตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจรัฐ : ศึกษากรณีการชั้นสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคสาม.

มาตรา 150 บัญญัติว่า “ให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ กับแพทย์ประจำตำบล หรือแพทย์อื่น แต่ถ้าแพทย์ประจำตำบลหรือแพทย์อื่นไม่มี หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ใช้เจ้าหน้าที่กระทรวง สาธารณสุขประจำท้องที่ เป็นผู้ชันสูตรพลิกศพโดยเร็ว และให้ทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรไว้

ถ้าความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการตามหน้าที่ การชันสูตรพลิกศพนั้นต้องกระทำพร้อมด้วยผู้พิพากษานายหนึ่งของศาลชั้นต้น ซึ่งท้องที่ทำการชันสูตรนั้นอยู่ในเขต

ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนแจ้งแก่ผู้มีหน้าที่ไปทำการชันสูตรพลิกศพทราบ”

จะเห็นได้ว่า จากการปรับปรุงพระราชบัญญัติในครั้ง นี้ ได้มีการแก้ไขโดย ให้เจ้าหน้าที่ กระทรวงสาธารณสุขปฏิบัติหน้าที่ชันสูตรพลิกศพแทนแพทย์ประจำตำบลหรือแพทย์อื่น แต่อย่างไรก็ตามมิได้ มีการบอกเหตุผลของการแก้ไขพระราชบัญญัติฉบับนี้ไว้ในพระราชกิจจานุเบกษาแต่อย่างใด ผู้วิจัยเห็นว่า อาจจะเป็นเพราะปัจจัยด้านบุคลากรทางการแพทย์ เพราะมีจำนวนไม่เพียงพอ และเนื่องจากต้องทำหน้าที่ รักษาพยาบาลผู้ป่วยเนื่องจากเป็นหน้าที่หลัก

หลังจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ.2496 ประกาศใช้ได้ประมาณสามปีได้ มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในปี พ.ศ.2499 โดยได้แก้ไขมาตรา 150 ดังนี้

มาตรา 150 บัญญัติว่า “ให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่กับอนามัยจังหวัด หรือ แพทย์ประจำสุขศาลา หรือแพทย์ประจำโรงพยาบาล เป็นผู้ชันสูตรพลิกศพโดยเร็ว และให้ทำบันทึก รายละเอียดแห่งการชันสูตรนั้นไว้ ถ้าบุคคลดังกล่าวไม่มี หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้ใช้เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ประจำท้องที่หรือแพทย์ประจำตำบล

ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนแจ้งแก่ผู้มีหน้าที่ไปทำการชันสูตรพลิกศพทราบ

ในกรณีที่ความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตาม หน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ เมื่อได้มีการ ชันสูตรพลิกศพแล้ว ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนชันสูตรพลิกศพไปยังพนักงานอัยการ ให้พนักงานอัยการ ทำ คำร้องขอต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ให้ทำการไต่สวนและทำคำสั่งแสดงว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด และถึงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ถ้าตายโดยคนทำร้าย ให้กล่าวว่าใครเป็นผู้กระทำร้ายเท่าที่จะทราบได้

ในการไต่สวนให้ศาลปิดประกาศแจ้งวันที่จะทำการไต่สวนไว้ที่ศาลก่อนวันทำการไต่สวนไม่ น้อยกว่าสิบห้าวัน และให้พนักงานอัยการนำพยานหลักฐานทั้งปวงที่แสดงถึงการตายดังกล่าวในวรรคก่อนมาสืบ

เมื่อศาลได้ปิดประกาศแจ้งกำหนดวันที่จะทำการไต่สวนแล้ว และก่อนการไต่สวนเสร็จสิ้น สามี่ ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม หรือผู้อนุบาลผู้ตาย มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลขอเข้ามา ชักถามพยานที่พนักงานอัยการนำสืบ และนำสืบพยานอื่นได้ด้วย เพื่อกำหนดให้มีสิทธิแต่งตั้งทนาย ความให้ ดำเนินการแทนได้ เพื่อประโยชน์ในการนี้ให้พนักงานอัยการแจ้งกำหนดการไต่สวนไปให้บุคคลดังกล่าวแล้วคน หนึ่งคนใดทราบเท่าที่สามารถจะทำได้เมื่อศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมศาลจะเรียกพยานที่ นำสืบมาแล้ว มาสืบเพิ่มเติม หรือเรียกพยานอื่นมาสืบก็ได้

คำสั่งของศาลตามมาตรานี้ให้ถึงที่สุด แต่ไม่กระทบถึงสิทธิฟ้องร้องคดีและการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล หากพนักงานอัยการหรือบุคคลอื่นได้ฟ้องหรือจะฟ้องคดีเกี่ยวกับการตายนั้น

เมื่อศาลได้มีคำสั่งแล้ว ให้ส่งสำนวนการไต่สวนของศาลไปยังพนักงานอัยการเพื่อส่งให้แก่พนักงานสอบสวนดำเนินการต่อไปตามแต่กรณี”

ผู้วิจัยเห็นว่าการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในปี พ.ศ.2499 ในครั้งนี้จะเห็นได้ว่า ตัดผู้พิพากษาออกจากการเป็นผู้ชันสูตรพลิกศพ และอีกกรณีคือ หากความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงาน ได้มีการกำหนดให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนไปให้พนักงานอัยการเพื่อร้องขอให้มีการไต่สวนการตาย โดยผู้ที่ไต่สวนการตายคือศาลนั่นเอง

หลังจากประกาศใช้พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ.2499 หลังจากนั้นได้มีประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 333 มีข้อความ ดังนี้

มาตรา 150 “ให้พนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่กับอนามัยจังหวัด แพทย์ประจำสถานอนามัย หรือแพทย์ประจำโรงพยาบาล เป็นผู้ชันสูตรพลิกศพโดยเร็ว และให้ทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรนั้นไว้ ถ้าบุคคลดังกล่าวไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้ใช้เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่หรือแพทย์ประจำตำบล

ในกรณีที่ความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ การชันสูตรพลิกศพนั้นต้องกระทำพร้อมด้วยพนักงานอัยการนายหนึ่งซึ่งประจำอยู่ในท้องที่ทำการชันสูตรพลิกศพนั้น

ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนแจ้งแก่ผู้มีหน้าที่ไปทำการชันสูตรพลิกศพทราบ”

จะเห็นได้ว่าการประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 333 ครั้งนี้ มีเหตุผลเพื่อที่จะให้พนักงานอัยการเข้าร่วมการชันสูตรพลิกศพ ในกรณีวิสามัญฆาตกรรม หรือกรณีตายระหว่างอยู่ในการควบคุม ซึ่งถือเป็นครั้งแรกที่ และได้ยกเลิกการไต่สวนการตายโดยศาล

หลังจากการประกาศใช้ประกาศของคณะปฏิวัติข้างต้น ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ.2523 โดยได้แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 150 ดังนี้

มาตรา 150 “ให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่กับสาธารณสุขจังหวัดหรือแพทย์ประจำสถานอนามัย หรือแพทย์ประจำโรงพยาบาลเป็นผู้ชันสูตรพลิกศพโดยเร็ว และให้ทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรนั้นไว้ ถ้าบุคคลดังกล่าวไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้ใช้เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่หรือแพทย์ประจำตำบล

ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนแจ้งแก่ผู้มีหน้าที่ไปทำการชันสูตรพลิกศพทราบ

ในกรณีที่ความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ เมื่อได้มีการชันสูตรพลิกศพแล้ว ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนชันสูตรพลิกศพไปยังพนักงานอัยการ ให้พนักงานอัยการทำคำร้อง

ขอต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ให้ทำการไต่สวนและทำคำสั่งแสดงว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด และถึงพฤติการณ์ที่ตาย ถ้าตายโดยคนทำร้ายให้กล่าวว่าใครเป็นผู้กระทำร้ายเท่าที่จะทราบได้

ในการไต่สวน ให้ศาลปิดประกาศแจ้งกำหนดวันที่จะทำการไต่สวนไว้ที่ศาลก่อนวันทำการไต่สวนไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน และให้พนักงานอัยการนำพยานหลักฐานทั้งปวงที่แสดงถึงการตายดังกล่าวในวรรคก่อนมาสืบ

เมื่อศาลได้ปิดประกาศแจ้งกำหนดวันที่จะทำการไต่สวนแล้ว และก่อนการไต่สวนสวนเสร็จสิ้น สามปี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม หรือผู้อนุบาลผู้ตาย มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลขอเข้ามาซักถามพยานที่พนักงานอัยการนำสืบ และนำสืบพยานอื่นได้ด้วยเพื่อการนี้ให้มีสิทธิแต่งตั้งทนายความให้ดำเนินการแทนได้ เพื่อประโยชน์ในการนี้ให้พนักงานอัยการแจ้งกำหนดการไต่สวนไปให้บุคคลดังกล่าวแล้ว คนหนึ่งคนใดทราบเท่าที่สามารถจะทำได้

เมื่อศาลเห็นสมควร เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลจะเรียกพยานที่นำสืบมาแล้วมาสืบเพิ่มเติม หรือเรียกพยานอื่นมาสืบก็ได้

คำสั่งของศาลตามมาตรานี้ให้ถึงที่สุด แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิฟ้องร้องและการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล หากพนักงานอัยการ หรือบุคคลอื่นได้ฟ้องหรือจะฟ้องคดีเกี่ยวกับการตายนั้น

เมื่อศาลได้มีคำสั่งแล้ว ให้ส่งสำนวนการไต่สวนของศาลไปยังพนักงานอัยการเพื่อส่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการต่อไป ตามแก่กรณี”

การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ.2523 มีเหตุผลมาจากปัญหาการใช้อำนาจรัฐโดยมิชอบเกิดช่องว่างทางกฎหมาย กล่าวคือ เมื่อกระทำให้ราษฎรเสียชีวิตทางรัฐมักจะอ้างว่าเป็นการปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ทำให้เกิดความเสียหายอย่างมาก ประกอบกับหลังจากที่ทำการสรุปคดีแล้วส่งสำนวนให้อธิบดีกรมอัยการโดยไม่ผ่านการไต่สวนก่อน ทำให้เกิดเป็นช่องว่างส่งผลทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมกับผู้ตาย

หลังจากได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ.2523 และบังคับใช้กฎหมายมาตลอดจนกระทั่ง พ.ศ.2542 ได้มีการประกาศพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ.2542 โดยถือเป็นการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เข้ากับปัญหาและบริบทของสภาพปัญหา โดยได้แก้ไขมาตรา 150 ดังนี้

มาตรา 150 “ในกรณีที่จะต้องมีการชันสูตรพลิกศพ ให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่กับแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ซึ่งได้รับวุฒิปัตร หรือได้รับหนังสืออนุมัติจากแพทย์สภา ทำการชันสูตรพลิกศพโดยเร็ว ถ้าแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ดังกล่าวไม่มี หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐปฏิบัติหน้าที่ ถ้าแพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แพทย์ประจำสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปฏิบัติหน้าที่ ถ้าแพทย์ประจำสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แพทย์ประจำโรงพยาบาลของเอกชนหรือแพทย์ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ผู้นั้น เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ทั้งนี้ให้พนักงานสอบสวนและแพทย์ดังกล่าวทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพด้วยภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งเรื่อง ถ้ามีความจำเป็นให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกินสอง

ครั้ง ครั้งละไม่เกินสามสิบวัน แต่ต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายระยะเวลาทุกครั้ง ในสำนวนชั้นสูตรพลิกศพ รายงานดังกล่าวให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของสำนวนชั้นสูตรพลิกศพ และในกรณีที่ความตายมิได้เป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญา ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนชั้นสูตรพลิกศพไปยังพนักงานอัยการเมื่อเสร็จสิ้นการชันสูตรพลิกศพโดยเร็วและให้พนักงานอัยการดำเนินการต่อไปตามมาตรา 156

ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนแจ้งแก่ผู้มีหน้าที่ไปทำการชันสูตรพลิกศพทราบว่าการชันสูตรพลิกศพ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตายอย่างน้อยหนึ่งคนทราบเท่าที่จะทำได้

ในกรณีที่มีความเกิดเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ให้พนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครองตำแหน่งตั้งแต่ระดับปลัดอำเภอหรือเทียบเท่าขึ้นไปแห่งท้องที่ที่ศพนั้นตั้งอยู่เป็นผู้ชันสูตรพลิกศพร่วมกับพนักงานสอบสวนและแพทย์ตามวรรคหนึ่ง และให้นำบทบัญญัติในวรรคสองมาใช้บังคับ

เมื่อได้มีการชันสูตรพลิกศพตามวรรคสามแล้ว ให้พนักงานสอบสวนทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพแล้วส่งไปให้พนักงานอัยการภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้ทราบเรื่อง ถ้ามีความจำเป็นให้ขยายเวลาออกไปได้ไม่เกินสองครั้ง ครั้งละไม่เกินสามสิบวัน แต่ต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายเวลาทุกครั้งไว้ในสำนวนชั้นสูตรพลิกศพ

เมื่อได้รับสำนวนชั้นสูตรพลิกศพแล้วให้พนักงานอัยการทำการร้องขอต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ เพื่อให้ศาลทำการไต่สวนและทำคำสั่งแสดงว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด และถึงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ถ้าตายโดยคนทำร้ายให้กล่าวว่าใครเป็นผู้ทำร้ายเท่าที่จะทราบได้ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับสำนวน ถ้ามีความจำเป็นให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกินสองครั้ง ครั้งละไม่เกินสามสิบวัน แต่ต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายระยะเวลาทุกครั้งในสำนวนชั้นสูตรพลิกศพ

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง วรรคสาม วรรคสี่ และวรรคห้า ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานอัยการ

ในการไต่สวนตามวรรคห้า ให้ศาลปิดประกาศแจ้งกำหนดวันที่จะทำการไต่สวนไว้ที่ศาล และให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ศาลส่งสำเนาคำร้องและแจ้งกำหนดวันนัดไต่สวนให้สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม หรือญาติของผู้ตายตามลำดับอย่างน้อยหนึ่งคนเท่าที่จะทำได้ทราบก่อนวันนัดไต่สวนไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน และให้พนักงานอัยการนำพยานหลักฐานทั้งปวงที่แสดงถึงการตายมาสืบ

เมื่อศาลได้ปิดประกาศแจ้งกำหนด วันที่จะทำการไต่สวนแล้ว และก่อนการไต่สวนเสร็จสิ้น สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตายมีสิทธิที่จะยื่นคำร้อง ต่อศาลขอเข้ามาซักถามพยานที่พนักงานอัยการนำสืบและนำสืบพยานหลักฐานอื่นได้ด้วยเพื่อการนี้ สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตายมีสิทธิแต่งตั้งทนายความดำเนินการแทนได้ หากไม่มีทนายความที่ได้รับการแต่งตั้งจากบุคคลดังกล่าวเข้ามาในคดี ให้ศาลตั้งทนายความขึ้นเพื่อทำหน้าที่ทนายความฝ่ายญาติของผู้ตาย

เมื่อศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลจะเรียกพยานที่น่าสืบมาแล้วมาสืบเพิ่มเติมหรือเรียกพยานหลักฐานอื่นมาสืบก็ได้ และศาลอาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการไต่สวนและทำคำสั่ง แต่ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิของผู้นำสืบพยานหลักฐานตามวรรคแปดที่จะขอให้เรียกผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญอื่นมาให้ความเห็นโต้แย้งหรือเพิ่มเติมความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว

คำสั่งของศาลตามมาตรานี้ให้ถึงที่สุด แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิฟ้องร้องและการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล หากพนักงานอัยการหรือบุคคลอื่นได้ฟ้องหรือฟ้องคดีเกี่ยวกับการตายนั้น

เมื่อศาลได้มีคำสั่งแล้ว ให้ส่งสำนวนการไต่สวนของศาลไปยังพนักงานอัยการ เพื่อส่งแก่พนักงานสอบสวนดำเนินการต่อไป”

การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ.2542 ผู้วิจัยขอสรุป ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ด้านบุคลากรที่เข้าร่วมการชันสูตรพลิกศพ กล่าวคือ จะต้องเป็นแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ ซึ่งถือว่าเป็นบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หากไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ จึงกำหนดให้แพทย์อื่น ๆ ตามที่กฎหมายให้กระทำได้ ประกอบกับ แพทย์ดังกล่าว จะต้องทำรายงานการชันสูตรพลิกศพด้วย แตกต่างจากเดิมคือ เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนองค์กรเดียว

ประเด็นที่สอง หากความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่ กำหนดให้พนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครอง เข้ามามีบทบาทร่วมทำการชันสูตรพลิกศพด้วย

ประเด็นที่สาม กำหนดให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวน จะต้องแจ้ง สามี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตาย เพื่อให้ทราบของการตาย

ประเด็นที่สี่ หากสามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตาย ไม่มีทนายความ กำหนดให้ศาลต้องตั้งทนายความเพื่อฝ่ายญาติของผู้ตายเพื่อคุ้มครองสิทธิ

ประเด็นที่ห้า กำหนดให้ศาลมีอำนาจในการสืบพยานเพิ่มเติม และสามารถเรียกผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญเพื่อมาให้ความเห็นประกอบการไต่สวนการตายได้

และประเด็นสุดท้าย กำหนดให้พนักงานอัยการมีบทบาทในการตรวจสอบและกลั่นกรองสำนวนชันสูตรพลิกศพ ในกรณีที่ความตายมิได้เป็นผลจากการทำความผิดทางอาญา ซึ่งเปลี่ยนแปลงจากเดิม คือ พนักงานสอบสวนสามารถส่งสำนวนให้ผู้ว่าราชการจังหวัดได้ทันที

หลังจากนั้นได้มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ.2550 ซึ่งได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมดังนี้

มาตรา 150 วรรคสี่ บัญญัติว่า “เมื่อได้มีการชันสูตรพลิกศพตามวรรคสามแล้ว ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้พนักงานอัยการเข้าร่วมกับพนักงานสอบสวนทำสำนวนชันสูตรพลิกศพให้เสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ถ้ามีความจำเป็นให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกินสองครั้ง ครั้งละไม่เกินสามสิบวันนับ และต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายระยะเวลาทุกครั้งไว้ในสำนวนชันสูตรพลิกศพ”

มาตรา 155/1 “การสอบสวนในกรณีที่ความตายเกิดขึ้น โดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือในกรณีที่ผู้ตายถูกกล่าวหาว่าต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้พนักงานอัยการเข้าร่วมกับพนักงานสอบสวนในการทำสำนวนสอบสวน

การทำสำนวนสอบสวนตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้รับผิดชอบโดยพนักงานอัยการอาจให้คำแนะนำ ตรวจสอบพยานหลักฐาน ถามปากคำ หรือสั่งให้ถามปากคำบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ตั้งแต่เริ่มทำการสอบสวนนับแต่โอกาสแรกเท่าที่พึงจะกระทำได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์วิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่จำเป็นเร่งด่วนและมีเหตุอันควรไม่อาจรอพนักงานอัยการเข้าร่วมในการทำสำนวนสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนทำสำนวนต่อไปได้ แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอพนักงานอัยการไว้ในสำนวน และถือว่าเป็นการทำสำนวนสอบสวนที่ชอบด้วยกฎหมาย”

จากการศึกษาการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ.2550 ข้างต้นได้แก้ไข 2 ส่วน คือส่วนพนักงานสอบสวน และ พนักงานอัยการ ดังนี้

1. พนักงานสอบสวน

ให้พนักงานสอบสวนเป็นองค์กรหลักมีหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบสำนวน โดยให้พนักงานอัยการให้คำแนะนำตรวจสอบพยานหลักฐาน ถามปากคำ หรือสั่งให้ถามปากคำบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ตั้งแต่เริ่มทำสำนวนสอบสวน และ

2. พนักงานอัยการ

พนักงานอัยการ ร่วมรับผิดชอบทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพกับพนักงานสอบสวนในกรณีการตายโดยการกระทำของเจ้าพนักงานหรือตายในระหว่างควบคุมของเจ้าพนักงานหรือกรณีผู้ตายถูกกล่าวหาว่าต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงาน

2.2.2 ผู้รับผิดชอบในการชันสูตรพลิกศพประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

สำหรับบุคลากรผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แบ่งออกเป็น 2 ประเภทที่ 1 คือ กรณีที่ปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นการตายผิดธรรมชาติ และกรณีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ซึ่งจะมีบุคลากรในการเข้าร่วมที่ต่างกัน ⁶² ผู้วิจัยจะกล่าวถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องในการชันสูตรพลิกศพกรณีการตายผิดธรรมชาติทั่วไปก่อน ดังนี้

2.2.2.1 ผู้รับผิดชอบในการชันสูตรพลิกศพกรณีการตายโดยผิดธรรมชาติทั่วไป ได้แก่ การฆ่าตัวตาย ถูกผู้อื่นทำให้ตาย ถูกสัตว์ทำร้ายตาย ตายโดยอุบัติเหตุ การตายโดยมีปรากฏเหตุและในขณะเดียวกันต้องมีข้อสงสัยเคลือบแคลงว่าจะเป็นการตายผิดธรรมชาติ⁶³

⁶² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 150 วรรคสาม.

⁶³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 148.

การชันสูตรพลิกศพจึงจะเกิดขึ้น โดยหากเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังที่กล่าวมาจะมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการชันสูตรพลิกศพมี 2 ฝ่าย คือ 1.ฝ่ายพนักงานสอบสวน 2.ฝ่ายแพทย์ ตามมาตรา 150

เมื่อมีการตายเกิดขึ้นพนักงานสอบสวนซึ่งอยู่ในท้องที่ที่ศพนั้นอยู่และแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ทำการชันสูตรพลิกศพ และให้พนักงานสอบสวนทำหน้าที่แจ้งให้ให้ทายาทของผู้ตายหรือญาติอย่างน้อยหนึ่งคนทราบเพื่อเข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพ โดยทายาทของผู้ตายนั้นได้แก่ สามีนภริยา ผู้บุพการีผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตาย⁶⁴ โดยมีพนักงานสอบสวนเป็นองค์กรผู้รับผิดชอบหลักทั้งนี้ การเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพจะต้องมีแพทย์นิติเวช หรือแพทย์อื่นตามที่กฎหมายกำหนดให้เข้าร่วมชันสูตรพลิกศพ ลำดับต่อไปผู้วิจัยจะอธิบายถึงบุคลากรทางการแพทย์ซึ่งกฎหมายได้บัญญัติให้ทำอำนาจเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพเพื่อให้ทราบรายละเอียดดังนี้

ลำดับแรก แพทย์ทางนิติเวชศาสตร์คือแพทย์กลุ่มนี้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการชันสูตรพลิกศพโดยเฉพาะ ซึ่งแพทย์นิติเวชศาสตร์จะต้องได้รับวุฒิปดหรือได้รับหนังสืออนุมัติจากแพทยสภาและหากแพทย์ดังกล่าวไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้แพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐปฏิบัติหน้าที่

ลำดับที่สอง แพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐปฏิบัติหน้าที่ คือแพทย์ที่จบหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิตและได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเวชกรรม และจะต้องประจำอยู่ ณ โรงพยาบาลของรัฐโดยขึ้นกับ สังกัดกระทรวง ทบวง หรือกรมใดก็ได้ ตลอดจนรวมถึงแพทย์ที่ประจำสังกัดโรงพยาบาลศูนย์ทั่วไป โดยแพทย์ประจำศูนย์ไม่จำกัดว่าจะจะเป็นแพทย์กลุ่มงานใด อาจจะเป็นกลุ่มงานเทคนิคบริการ กลุ่มงานทางเวชกรรมสังคม กลุ่มงานทางวิชาการ หรือฝ่ายอื่นๆที่มีแพทย์ประจำอยู่ และเนื่องจากในท้องที่ที่พบศพ อาจจะมีโรงพยาบาลรัฐหลายแห่ง จึงหมายถึงแพทย์โรงพยาบาลแห่งใดก็ได้ที่ทั่วราชอาณาจักรโดยที่ไม่ได้จำกัดเฉพาะแพทย์ประจำท้องที่ที่พบศพเท่านั้น

ลำดับที่สาม แพทย์ประจำสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด หมายถึง แพทย์ประจำสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเป็นหน่วยงานซึ่งสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวง มีหน่วยงานอื่นนอกจากโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป รวมถึงโรงพยาบาลชุมชน ซึ่งหน่วยงานที่กล่าวมาจะมีแพทย์ในสังกัดอีก เช่น แพทย์ในกลุ่มงานสนับสนุนงานบริหาร แพทย์ในกลุ่มงานอนามัยและสิ่งแวดล้อมและอาชีวอนามัย แพทย์ในกลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภคและเภสัชสาธารณสุข แพทย์ในกลุ่มงานส่งเสริมวิชาการและบริการพยาบาล เป็นต้น

ลำดับที่สี่ แพทย์ประจำโรงพยาบาลของเอกชน คือ แพทย์ที่จบหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิตและต้องได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเวชกรรมแล้ว ซึ่งอาจจะเป็นแพทย์ในสาขาใด หรือแผนกใดก็ได้ รวมถึงจะเป็นแพทย์ในโรงพยาบาลใดก็ได้

ลำดับที่ห้า แพทย์ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่ขึ้นทะเบียนเป็นแพทย์อาสาสมัครตามระเบียบของกระทรวงสาธารณสุข แพทย์ที่จบหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิตและต้องได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเวชกรรมแล้ว เช่นเดียวกับแพทย์ที่กล่าวมาข้างต้น แต่จะต้องมีการขึ้นทะเบียนเป็นแพทย์อาสาด้วย

⁶⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 150.

จากการศึกษาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ในส่วนของแพทย์ที่กฎหมายกำหนดให้เข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพ จะต้องเป็นแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์และหากเกิดกรณีที่แพทย์นิติเวชศาสตร์ไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ ให้แพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐปฏิบัติหน้าที่ และหากแพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐไม่มีหรือไม่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แพทย์ตามลำดับรองถัดลงมาเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ชั้นสูตรพลิกศพแทน และแพทย์ทุกลำดับดังกล่าวจะต้องเป็นผู้ที่แพทย์ที่จบหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิตและต้องได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเวชกรรม

ผู้วิจัยเห็นว่ากฎหมายได้เปิดช่องให้บุคลากรทางการแพทย์ในหน่วยงานต่างๆ สามารถเข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพได้โดยไม่จำกัดเฉพาะแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์เท่านั้น และให้ถือว่า การปฏิบัติหน้าที่ของแพทย์ประจำโรงพยาบาลของเอกชนหรือแพทย์ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมผู้นั้น เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาด้วยฉนั้น หากแพทย์ละเลยในการปฏิบัติหน้าที่ก็จะมีผลตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 157 ด้วย ซึ่งทำให้เกิดผลในแง่ดีและในแง่ผลเสีย คือ ในแง่ดีเป็นการเปิดช่องโดยไม่ได้จำกัดเฉพาะบุคลากรทางการแพทย์นิติเวชศาสตร์ในการทำการชันสูตรเพื่อให้การดำเนินการสามารถเป็นไปได้อย่างต่อเนื่อง ไม่จำเป็นต้องรอแพทย์เฉพาะทางโดยได้กำหนดให้แพทย์ตามลำดับปฏิบัติหน้าที่แทนได้นั้นเนื่องมาจากการขาดแคลนบุคลากรแพทย์นิติเวชเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปอย่างบรรลุวัตถุประสงค์ แต่ในแง่เสียอาจจะทำให้การปฏิบัติหน้าที่อาจเกิดความผิดพลาด หรือบกพร่อง หรือประสิทธิภาพลดน้อยลง เนื่องจากการชันสูตรพลิกศพ จำเป็นจะต้องใช้บุคลากรผู้มีความรู้ ความสามารถเฉพาะด้านในการปฏิบัติหน้าที่โดยตรง

2.2.2.2 ผู้รับผิดชอบในการชันสูตรพลิกศพกรณีการตายผิดธรรมชาติโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างถูกควบคุมโดยเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ จะมีบุคคลที่เกี่ยวข้องในการชันสูตรพลิกศพเพิ่มเติมอีก 2 หน่วยงาน คือจะต้องมีผู้เข้าร่วมการชันสูตรพลิกศพ 4 ฝ่าย คือ 1.ฝ่ายพนักงานสอบสวน 2.ฝ่ายแพทย์ 3.ฝ่ายอัยการ และ 4.พนักงานฝ่ายปกครองตำแหน่งตั้งแต่ระดับปลัดอำเภอหรือเทียบเท่าขึ้นไปแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ เป็นผู้เข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพ

กรณีการตายผิดธรรมชาติซึ่งเกิดจากการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติหน้าที่ราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างถูกควบคุมโดยเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ผู้ต้องเข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพ ประกอบด้วย พนักงานสอบสวน แพทย์ และมีการเพิ่มพนักงานอัยการแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ และพนักงานฝ่ายปกครอง ตำแหน่งตั้งแต่ระดับปลัดอำเภอหรือเทียบเท่าขึ้นไปแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ เป็นผู้เข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพเพิ่มเติมจากการตายโดยผิดธรรมชาติทั่วไป⁶⁵ ซึ่งความหมายของพนักงานสอบสวน แพทย์ที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ผู้วิจัยได้อธิบายความหมายแล้วข้างต้น และสำหรับ ความหมายของพนักงานฝ่ายปกครอง ตำแหน่งตั้งแต่ระดับปลัดอำเภอหรือเทียบเท่าขึ้นไปแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่จะกล่าวดังนี้

พนักงานฝ่ายปกครอง ตำแหน่งตั้งแต่ระดับปลัดอำเภอหรือเทียบเท่าขึ้นไปแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ หมายถึง บุคคลที่ถูกกำหนดไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (17) ดังนี้

⁶⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 150 วรรคสาม.

ก.ปลัดกระทรวงมหาดไทย

ข.รองปลัดกระทรวงมหาดไทย

ค.ผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย

ง.อธิบดีกรมมหาดไทย

จ.รองอธิบดีกรมมหาดไทย

ฉ.ผู้อำนวยการส่วนปกครองภูมิภาค

ช.หัวหน้ากองการสอบสวน ส่วนการปกครองภูมิภาค กรมมหาดไทย

ซ.หัวหน้าแผนกในกองการสอบสวน ส่วนการปกครองส่วนภูมิภาค กระทรวงมหาดไทย

ณ.ผู้ว่าราชการจังหวัด

ญ.รองผู้ว่าราชการจังหวัด

ฎ.ปลัดจังหวัด

ฏ.นายอำเภอ

ฐ.ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ

ตำแหน่งที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า กำนัน หรือ ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองชั้นผู้น้อย ไม่มีอำนาจเข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพแม้ว่าจะเป็นพนักงานฝ่ายปกครอง และถือเป็นผู้ที่อยู่ภายในพื้นที่และเป็นผู้ใกล้ชิดกับชาวบ้านมากกว่าพนักงานฝ่ายปกครองตามที่กฎหมายกำหนด และอีกกรณีคือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยก็ไม่ใช่พนักงานฝ่ายปกครอง⁶⁶

ลำดับต่อไปผู้วิจัยจะกล่าวถึงหน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวข้องในการชันสูตรพลิกศพและการดำเนินการ

2.2.2.3 บทบาทหน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวข้องในการชันสูตรพลิกศพและกระบวนการในการชันสูตรพลิกศพ

1) พนักงานสอบสวน

1.1) หน้าที่ในการเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพ

1.2) หน้าที่ในการแจ้ง

การชันสูตรพลิกศพไม่ว่าจะเป็นตายโดยผิดธรรมชาติทั่วไป หรือตายด้วยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างถูกควบคุมโดยเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่

พนักงานสอบสวนจะต้องมีหน้าที่ในการแจ้งแก่แพทย์ที่จะต้องเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพแจ้งให้สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตายอย่างน้อยหนึ่งคนให้ทราบ

⁶⁶ ธนพงษ์ ผดุงการ, (2545), ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ตาม พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม ป.วิ.อาญา (ฉบับที่ 21) พ.ศ.2542, รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, หน้า 31.

แจ้งแก่พนักงานอัยการแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ (ในกรณีการตายด้วยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างถูกควบคุมโดยเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่)⁶⁷ และแจ้งแก่พนักงานฝ่ายปกครอง ตำแหน่งตั้งแต่ระดับปลัดอำเภอหรือเทียบเท่าขึ้นไป แห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ (ในกรณีการตายด้วยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างถูกควบคุมโดยเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่) ซึ่งเหมือนกับขั้นตอนการดำเนินการชันสูตรพลิกศพกรณีการตายโดยผิดธรรมชาติทั่วไป

1.3) หน้าที่ในการทำสำนวน

พนักงานสอบสวนมีหน้าที่ในการทำบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพทันที ประกอบกับรายงานของแพทย์ในการแนบท้ายบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพ ภายในเจ็ดวัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง เว้นแต่ในกรณีที่มีความจำเป็นสามารถขยายเวลาออกไปได้ไม่เกินสองครั้ง ครั้งละไม่เกินสามสิบวัน แต่มีเงื่อนไขคือต้องจะต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายระยะเวลาทุกครั้ง และให้ถือว่ารายงานดังกล่าวถือเป็นส่วนหนึ่งของสำนวนชันสูตรพลิกศพด้วย

กรณีการตายมิได้เป็นผลแห่งการกระทำความผิดอาญา พนักงานสอบสวนจะต้องส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการเมื่อเสร็จสิ้นการชันสูตรพลิกศพโดยเร็ว ภายในสามสิบวันนับแต่ทราบเรื่องดังกล่าว หากมีความจำเป็นให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกินสองครั้ง ครั้งละไม่เกินสามสิบวัน พร้อมด้วยบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายระยะเวลาในการส่งสำนวนชันสูตรพลิกศพ

2) แพทย์

2.1) หน้าที่รับแจ้งจากพนักงานสอบสวน แห่งท้องที่ที่ศพนั้นตั้งอยู่

2.2) หน้าที่เข้าร่วมทำการชันสูตรพลิกศพ

เนื่องจากการกำหนดว่าจะต้องมีแพทย์เข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพไม่ว่าจะเป็นการตายผิดธรรมชาติทั่วไปหรือเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างถูกควบคุมโดยเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ โดยกฎหมายได้กำหนดว่าแพทย์ที่สามารถเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพไว้หลายลำดับ ซึ่งผู้วิจัยได้กล่าวไว้แล้วข้างต้นและได้อธิบายถึงความความแพทย์ของแพทย์ตามลำดับ ลำดับแรกคือแพทย์ผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการชันสูตรพลิกศพคือแพทย์นิติเวชศาสตร์และแพทย์ลำดับรองลงมาหากแพทย์ลำดับต้นไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ นอกนั้นหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพแพทย์ยังมีหน้าที่อื่น ๆ ด้วย ดังนี้

2.3) หน้าที่ในการทำรายงานการชันสูตรพลิกศพ

หากเป็นการตายผิดธรรมชาติแพทย์ผู้เข้าร่วมชันสูตรพลิกศพจะต้องทำรายงานแนบท้ายบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งเรื่อง ถ้ามีความจำเป็นให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกินสองครั้ง ครั้งละไม่เกินสามสิบวัน แต่ต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายระยะเวลาทุกครั้งไว้ในสำนวนชันสูตรพลิกศพ

⁶⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 155/1.

3) พนักงานอัยการ

สำหรับหน้าที่ของพนักงานอัยการซึ่งเกี่ยวกับการชั้นสูตรพลิกศพดังต่อไปนี้

3.1) หน้าที่ในการรับแจ้งจากพนักงานสอบสวน

กรณีความตายมิได้เป็นผลจากการกระทำความผิดทางอาญาพนักงานอัยการมีหน้าที่ในการรับสำนวนซึ่งพนักงานสอบสวนได้รวบรวมการชั้นสูตรพลิกศพกับแพทย์นิติเวช หลังจากนั้นพนักงานอัยการต้องส่งสำนวนชั้นสูตรพลิกศพไปยังข้าหลวงประจำจังหวัด⁶⁸

3.2) หน้าที่ในการเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพ

ในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่พนักงานอัยการร่วมทำการชั้นสูตรพลิกศพกับพนักงานสอบสวนและแพทย์⁶⁹ หากกรณีที่จำเป็นเร่งด่วนและมีเหตุอันควรไม่อาจรอพนักงานอัยการเข้าร่วมในการทำสำนวนสอบสวนให้พนักงานสอบสวนทำสำนวนต่อไปได้แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอพนักงานอัยการไว้ในสำนวนและถือว่าการทำสำนวนสอบสวนที่ชอบด้วยกฎหมาย⁷⁰

3.3) หน้าที่ในการทำสำนวน

พนักงานอัยการทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพให้เสร็จภายในสามสิบวัน ถ้ามีความจำเป็นให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ ไม่เกิน สองครั้ง ครั้งละไม่เกิน สามสิบวัน

3.4) พนักงานอัยการทำคำร้องขอต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ เพื่อให้ศาลทำการไต่สวนและทำคำสั่งแสดงว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใดและถึงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย

3.5) เป็นหัวหน้าในการชั้นสูตรพลิกศพ

พนักงานอัยการอาจให้คำแนะนำ ตรวจสอบพยานหลักฐาน ถามปากคำ หรือสั่งให้ถามปากคำบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ตั้งแต่เริ่มการทำสำนวนสอบสวนนับแต่โอกาสแรกเท่าที่จะพึงกระทำได้⁷¹

3.6) หน้าที่ยื่นคำร้องต่อศาล

พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลส่งสำเนาคำร้อง และเพื่อแจ้งกำหนดวันนัดไต่สวนให้สามีภริยา ผู้บุพการีผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตายตามลำดับอย่างน้อยหนึ่งคนเท่าที่จะทำได้ทราบก่อนวันนัดไต่สวนไม่น้อยกว่าสิบห้าวันและประการสุดท้าย

3.7) หน้าที่ในการนำพยานหลักฐานทั้งปวงที่แสดงถึงการตายมาสืบ

4) พนักงานฝ่ายปกครอง

ตำแหน่งตั้งแต่ระดับปลัดอำเภอหรือเทียบเท่าขึ้นไปแห่งที่ที่ศพนั้นตั้งอยู่

หน้าที่ในการเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพ

⁶⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 156.

⁶⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 150 วรรคสาม.

⁷⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 155/1 วรรคสาม.

⁷¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 155/1 วรรคสอง.

ในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครองตำแหน่งตั้งแต่ระดับปลัดอำเภอหรือเทียบเท่าขึ้นไปแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่มีหน้าที่ในการเข้าร่วมเป็นผู้ชันสูตรพลิกศพพร้อมกับ พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวนและแพทย์

จากการศึกษาหน้าที่ของบุคลากรที่ยังเกี่ยวข้องกับหลักการเข้าร่วมกันชันสูตรพลิกศพเห็นได้ว่าทุกฝ่าย ต่างมีหน้าที่ ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายร่วมกันซึ่งหน้าที่หลักของแต่ละฝ่ายแตกต่างกันไปตามความสามารถและความเหมาะสมส่วนหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด แต่ไม่ได้คำนึงถึงคุณสมบัติของผู้เข้าร่วมชันสูตรพลิกศพ เพื่อจะได้ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น พฤติการณ์ของการตาย และนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษทางอาญา แต่ในทางปฏิบัติพบว่ายังมีปัญหาเกิดขึ้นหลายประเด็น จากการร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาเพื่อให้ทราบสาเหตุจนนำไปสู่การเสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหาดังต่อไป

ลำดับถัดไปจะกล่าวถึงเหตุที่จะต้องทำการชันสูตรพลิกศพในประเทศไทยดังนี้

2.2.2.4 เหตุที่จะต้องทำการชันสูตรพลิกศพ

มาตรา 148 บัญญัติว่า “เมื่อปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัย ว่าบุคคลใดตายโดยผิดธรรมชาติหรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ให้มีการชันสูตรพลิกศพเว้นแต่การตายโดยการประหารชีวิตโดยชอบด้วยกฎหมาย”

การชันสูตรพลิกศพจะเกิดขึ้น เมื่อปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัย ในกรณีมีการตายเกิดขึ้น ซึ่งการตายนั่นต้องเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติ หรือเหตุแห่งการตายเกิดขึ้นในระหว่างที่อยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งการตายโดยผิดธรรมชาติ มีด้วยกัน 5 ประการดังนี้

1. การฆ่าตัวตาย หมายความว่า ผู้ตายมีเจตนาให้ตนเองตายโดยการใช่วิธีต่าง ๆ หรือใช้อาวุธให้ตนเองตาย เช่น ใช้ปืนยิงศีรษะ การลมนคว้นตนเองในรถยนต์ กระโดดตึกตาย เป็นต้น แต่หากเกิดจากที่ผู้ตายไม่มีเจตนาจะทำให้ตนเองตาย เช่น ขับรถชนเสาไฟฟ้าโดยเกิดจากการดื่มสุรา ถือเป็นการอุบัติเหตุมิใช่การฆ่าตัวตาย
2. การถูกผู้อื่นทำให้ตาย หมายถึง เหตุของการตายเกิดขึ้นเพราะถูกบุคคลอื่นทำให้ตาย โดยการตายไม่ว่าผู้อื่นจะมีเจตนาทำให้ตายหรือไม่มีเจตนา หรืออาจจะเกิดจากความประมาท หรือความตายเกิดขึ้นโดยไม่เจตนา หรือประมาท ก็ถือว่าถูกผู้อื่นทำให้ตายได้ เช่น ผู้ตายวิ่งตัดหน้ารถในระยะกระชั้นชิดของผู้กระทำทั้ง ๆ ที่ผู้กระทำไม่ได้มีเจตนาที่จะขับรถชน และได้ประมาทก็ตาม
3. การถูกสัตว์ทำร้ายตาย คือ เหตุแห่งการตายเกิดจากถูก “สัตว์ดุ” หมายถึง สัตว์ซึ่งธรรมชาติไม่ใช่สัตว์ดุ เช่น ช้างแต่เมื่อช้างตกมันเป็นสัตว์ดุ⁷² ถูกสุนัขที่ขบกัดคนหรือสัตว์ เป็นสัตว์ดุ ส่วนถูก “สัตว์ร้าย” หมายถึง สัตว์โดยธรรมชาติมีนิสัยดุร้าย และเป็นอันตรายอันน่ากลัวต่อผู้พบเห็น เช่น เสือ จระเข้ หรืออู⁷³ หรือสัตว์มีพิษ กัดจนส่งผลให้เกิดความตายเพราะพิษไม่ไหว เป็นต้น

⁷² คำพิพากษาฎีกาที่ 3435/2527.

⁷³ คำพิพากษาฎีกาที่ 151/2525.

4. การตายโดยอุบัติเหตุ หมายถึง เหตุแห่งการตายเกิดจากเหตุการณ์ที่ไม่อาจคาดหมายได้ว่าจะเกิดขึ้น โดยส่งผลให้ถึงแก่ความตาย เช่น ไฟฟ้าลัดวงจร ทำให้เพลิงไหม้บ้านจนถูกไฟคลอกตาย ฟ้าผ่าตาย เป็นต้น และความตายโดยธรรมชาติประการสุดท้าย

5. การตายโดยยังมีปรากฏเหตุ คือ ไม่สามารถทราบได้ว่าการตายเกิดจากสาเหตุใด

กรณีการตายเกิดขึ้นในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน หมายความว่า ผู้ตายอาจอยู่ในระหว่างการควบคุม การกักขัง หรืออาจจะถูกจำคุก หรือถูกคุมตัวของเจ้าพนักงานตามกฎหมาย หรือคำพิพากษา หรือคำสั่งของศาล โดยการตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานอาจจะตายโดยผิดธรรมชาติหรือไม่ก็ตาม

2.2.2.5 คุณสมบัติของผู้ทำการผ่าศพ

มาตรา 151 บัญญัติว่า “ ในเมื่อมีการจำเป็นเพื่อพบเหตุของการตายเจ้าพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพมีอำนาจสั่งให้ผ่าศพแล้วแยกธาตุส่วนใดหรือจะให้ส่งทั้งศพหรือบางส่วนไปยังแพทย์หรือพนักงานแยกธาตุของรัฐบาลก็ได้”

มาตรา 152 บัญญัติว่า “ให้แพทย์หรือพนักงานแยกธาตุของรัฐบาลปฏิบัติดังนี้

- (1) ทำรายงานถึงสภาพของศพ หรือส่วนของศพตามที่พบเห็นหรือตามที่ปรากฏจากการตรวจพร้อมทั้งความเห็นในเรื่องนั้น
- (2) แสดงเหตุที่ตายเท่าที่จะทำได้
- (3) ลงวันเดือนปีและลายมือชื่อในรายงาน แล้วจัดการส่งไปยังเจ้าพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพ”

สำหรับคุณสมบัติของผู้ทำการผ่าศพกฎหมายกำหนดให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพมีอำนาจในการสั่งให้ผ่าศพนั้นคือพนักงานสอบสวนและแพทย์ โดยมีต้องได้รับความยินยอมจากญาติของผู้ตายแต่อย่างใด และจะเห็นได้ว่าไม่ได้มีการกำหนดถึงคุณสมบัติของผู้ทำการผ่าศพไว้โดยเฉพาะว่าจะแพทย์ที่ผ่าต้องเป็นผู้ชำนาญในสาขานิติพยาธิวิทยา ซึ่งเป็นแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์แก่การมีความเห็นเกี่ยวกับเหตุ และพฤติการณ์ที่ตายให้เกิดความแม่นยำและน่าเชื่อถือ

2.2.2.6 พยานหลักฐานเกี่ยวกับการพิสูจน์ความจริงให้ปรากฏ

พยานหลักฐาน หมายถึง สิ่งที่น่าเสนอเพื่อแสดงให้เห็นข้อเท็จจริงซึ่งนำไปสู่การพิเคราะห์ว่าพฤติการณ์อันเป็นประเด็นในคดีนั้นเป็นอย่างไร⁷⁴ ซึ่งการนำเสนอข้อเท็จจริง หรือรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ความจริงปรากฏ พยานหลักฐานจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งเพื่อสนับสนุนข้ออ้างหรือข้อเถียงโดยพิสูจน์ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริงหรือไม่โดยจะต้องนำเสนอผ่านหลักฐานเท่านั้นอีกทั้งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 บัญญัติว่า “พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้” ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นเพียงหลักทั่วไป

⁷⁴ Richard May, (1999), Criminal Evidence, London : Sweet and Maxwell p.3.

เกี่ยวกับพยานหลักฐาน โดยบัญญัติคำว่า พยานหลักฐานไว้ทั่วไป แต่ไม่ได้มีการบัญญัติถึงความหมายไว้ โดยเฉพาะซึ่งหากพิจารณาถึงเจตนารมณ์และสาระสำคัญของพยานหลักฐานชนิดต่าง ๆ ประกอบกับกระบวนการในการนำเสนอพยานหลักฐาน ทำให้เข้าใจได้ว่า พยานหลักฐานหมายถึง สิ่งใด ๆ ก็ตามที่มีคุณสมบัติที่สามารถบ่งชี้หรือแสดงให้เห็นถึงความเป็นจริงหรือความไม่เป็นจริง ในปัญหาที่พิพาทกันในคดีไม่ว่าจะเป็นพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือพยานผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ชำนาญการพิเศษก็ตาม⁷⁵

อย่างไรก็ตาม ในทางตำราได้มีการจัดแบ่งประเภทของพยานหลักฐานไว้ในหลายลักษณะตามวัตถุประสงค์ โดยพิจารณาจากวิธีการนำเสนอพยาน แหล่งที่มาของพยาน ลักษณะของพยาน โดยแบ่งเป็นพยานชั้นหนึ่งหรือชั้นสอง หรือพยานโดยตรงหรือพยานแวดล้อม⁷⁶ โดยแบ่งประเภทของพยานที่มีความสำคัญต่อการดำเนินคดีอาญาไว้ 5 ลักษณะ คือพยานบุคคล พยานวัตถุ พยานเอกสาร พยานผู้เชี่ยวชาญ และพยานทางวิทยาศาสตร์

ผู้วิจัยเห็นว่า การดำเนินคดีอาญาจำเป็นต้องอาศัยพยานหลักฐานเพื่อนำไปสู่การค้นหาความจริงว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นหรือไม่ พยานหลักฐานที่มีจะเป็นสิ่งบ่งชี้ที่ชัดเจนว่าผู้กระทำความผิดกระทำความผิดด้วยวิธีใด และวัตถุพยานจะสามารถระบุได้ว่าผู้กระทำความผิดคือใคร กล่าวคือสิ่งที่คนร้ายทิ้งไว้หรือสิ่งที่คนร้ายนำไปจากที่เกิดเหตุ โดยเฉพาะกรณีที่จะต้องพิสูจน์เพื่อค้นหาความจริง ค่อนข้างมีความยุ่งยากและซับซ้อน หากปรากฏว่ายังไม่ปรากฏแน่ชัดว่าการตายเกิดขึ้นเพราะสาเหตุใด เป็นผลจากการกระทำความผิดทางอาญาหรือไม่ เช่นถูกฆ่าตายหรือไม่ เป็นต้น ฉะนั้นการพิสูจน์โดยอาศัยพยานหลักฐานเพียง พยานวัตถุ สิ่งของต่าง ๆ หรือบุคคลผู้ใกล้ชิดกับการผู้ตายนั้น หรือแม้กระทั่งผู้อยู่ในสถานที่ที่ผู้ตายตายก็ตาม อาจจะไม่พอเพียงที่จะนำไปสู่การพิสูจน์สาเหตุการตาย หรือการพิสูจน์ที่จะต้องพิสูจน์จากร่างของผู้ตายเอง หรือเรียกว่า “ศพ” จำเป็นที่จะต้องอาศัยการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ จะมีการรายงานผลการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ประกอบกับความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยอาจจะทำเป็นเอกสารและนำเสนอเป็นพยานเอกสาร หรือให้ความเห็นต่อศาลในฐานะพยานผู้เชี่ยวชาญ ในศาสตร์หรือสาขาที่เกี่ยวข้องต่อการตรวจพิสูจน์หลักฐานนั้น⁷⁷ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความแม่นยำและน่าเชื่อถือไม่ให้เป็นที่ยกข้อสงสัยหรือสงสัย ของประชาชน ผู้วิจัยเห็นว่า บทบาทของแพทย์นิติเวชศาสตร์ค่อนข้างมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อนำสู่การไขข้อสงสัย และนำไปสู่การพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นว่าเหตุแห่งการตายนั้นเกิดขึ้นอย่างไร ด้วยวิธีการกระทำใด

⁷⁵ จรัญ ภักดีธนากุล, (2549), คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : จีรวัดการพิมพ์, หน้า 54-55.

⁷⁶ เข้มชัย ชุตินวงศ์, (2542), คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, พิมพ์ครั้งที่ 7, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, หน้า 7-10.

⁷⁷ ชนิดา เลิศสิทธิกุล, (2549), “การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาโดยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ : วิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ปรับปรุงกฎหมายพยานหลักฐาน 3), (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), หน้า 22.

ลำดับถัดไปผู้วิจัยจะอธิบายถึงพยานหลักฐานลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ตามลำดับโดยเริ่มจากพยานวัตถุก่อนดังนี้

1.พยานวัตถุ

บริเวณสถานที่ที่เกิดการกระทำความผิด มักจะมีพยานวัตถุหรือสิ่งของใดๆตกหล่น หลงเหลืออยู่ซึ่งอาจเป็นพยานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด หากสามารถเก็บรวบรวมโดยนำไปใช้ประโยชน์ในการช่วยพิสูจน์ให้ความจริงปรากฏได้ ย่อมใช้อ้างเป็นพยานวัตถุได้ เช่น ปกกระสุนปืน มีด หรือของมีคมต่าง ๆ ที่สามารถใช้เป็นอาวุธโดยสภาพได้ การอ้างพยานวัตถุ ถ้าสามารถนำมาศาลได้ ต้องนำวัตถุดังกล่าวมาศาล แต่ถ้าไม่อาจนำมาได้ ให้ศาลไปตรวจดูรายงานยังที่พยานวัตถุนั้นอยู่ตามเวลา และวิธีการซึ่งศาลเห็นสมควรตามลักษณะของพยานวัตถุ⁷⁸ อีกทั้งพยานวัตถุ อาจจะนำเสนอด้วยวิธีการสัมผัสก็ได้ เช่น ความคม รสชาติ เป็นต้น และไม่จำเป็นว่าจะต้องเป็นสิ่งของที่ไม่มีชีวิตเท่านั้นแต่อาจจะเป็นสิ่งมีชีวิตที่ต้องการจะพิสูจน์ให้เห็นร่องรอยที่ปรากฏหรือตำหนิรูปประพรรณก็ได้⁷⁹

2.พยานเอกสาร

พยานเอกสารมีสาระสำคัญที่ประสงค์คือ ความหมายที่ปรากฏอยู่บนวัตถุใด ๆ ก็ตาม ซึ่งสามารถสื่อความหมายด้วยลายลักษณ์อักษร ไม่ว่าจะเป็นภาษาอะไร ตัวเลข หรือเครื่องหมายต่างๆโดยอาจจะมีการบันทึกไว้ด้วยลายมือ การพิมพ์ การวาดภาพ หรือทำสัญลักษณ์ที่สามารถสื่อออกเป็นความหมายได้ โดยหลักการบันทึกจะต้องทำด้วยแผ่นกระดาษ แต่หากความหมายต่าง ๆ ปรากฏอยู่บนวัตถุอื่นๆเช่น ปรากฏบนฝาผนัง แผ่นโลหะ หิน การพิสูจน์ความหมายดังที่กล่าวมาย่อมถือเป็นพยานเอกสาร เพราะฉะนั้นไม่ว่าความหมายที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร ตัวเลข หรือเครื่องหมายต่าง ๆ หากมิได้ถูกบันทึกหรือปรากฏด้วยแผ่นกระดาษก็ไม่ถือเป็นสาระสำคัญ⁸⁰

3.พยานบุคคล

บุคคลผู้ใกล้ชิดกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น อาจจะรู้ หรือเห็น หรืออาจจะเป็นบุคคลที่ได้ยินเรื่องราวของการกระทำความผิดที่เกิดขึ้น หรือเป็นบุคคลผู้ใกล้ชิดกับผู้ตาย สำหรับการนำบุคคลดังที่กล่าวมาในการเข้าสู่กระบวนการดำเนินคดีโดยผู้ในฐานะพยานบุคคล เพื่อเป็นประโยชน์แก่การให้ข้อมูลสำคัญในการพิสูจน์ความจริงโดยอาศัยถ้อยคำจากบุคคลซึ่งได้รู้หรือเห็นการกระทำความผิดเป็นสำคัญ⁸¹

⁷⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 241.

⁷⁹ อุษา จันทลอย บุญเปี่ยม,(2553),การศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายเกี่ยวกับการชั้นสูตรพยานหลักฐานของประเทศไทยกับประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศเยอรมนี, (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), หน้า 27.

⁸⁰ เข็มชัย ชุตินวงศ์,(2542)คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, หน้า 197.

⁸¹ Alison. A Trites, (1977), The New Testament Concept of Witness, (Cambridge:The Press Syndicate of the University of Cambridge P.4-25.

การดำเนินคดีในชั้นศาล ศาลสามารถรู้ข้อเท็จจริงได้จากพยานบุคคลโดยการที่พยานเล่าเรื่อง หรือตอบคำถามของศาลหรือคู่ความเกี่ยวกับข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ที่พยานได้เห็นหรือได้ฟัง หรือได้ทราบ ฉะนั้นสาระสำคัญของพยานชนิดนี้ คือคำเบิกความของพยาน (testimony) หรือในบางกรณีอาจจะเรียกว่าพยานถ้อยคำ (oral evidence or parol evidence) ซึ่งหากพยานมาศาลแต่ไม่ให้คำเบิกความ หรือถ้อยคำใด ๆ ก็ย่อมไม่เกิดประโยชน์จากพยานบุคคล จะเห็นได้ว่าพยานชนิดนี้ย่อมมีความแตกต่างไปจากพยานเอกสาร ซึ่งมีลายลักษณ์อักษรปรากฏอยู่อย่างชัดเจน หรือพยานวัตถุ ยื่อนำวัตถุต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาแสดงข้อเท็จจริงให้ศาลทราบ⁸²

4. พยานผู้เชี่ยวชาญ

พยานผู้เชี่ยวชาญ ไม่ใช่พยานบุคคลที่เป็นผู้รู้เห็นเหตุการณ์โดยตรง แต่คือบุคคลใดก็ตามที่เป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ (Expertise) ในสาขาวิชาการวิชาชีพ หรือประกอบกิจการด้านใดด้านหนึ่งเป็นระยะเวลานาน จนเชี่ยวชาญเฉพาะด้านนั้น ๆ อาจจะแสดงความรู้ หรือประสบการณ์ซึ่งได้สะสมมา และนำพยานผู้เชี่ยวชาญเพื่อประกอบในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อเท็จจริงที่พิพาทในคดีได้ถูกต้องและตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด⁸³ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ หรือต้องได้รับการศึกษาจากสถาบันการศึกษา⁸⁴

5. พยานทางวิทยาศาสตร์

พยานบุคคลอาจมีข้อจำกัดในด้านการรับรู้ การจดทำสิ่งต่าง ๆ หรือไม่อาจนำมาศาลได้ หรืออาจจะเกิดจากการเสื่อมสภาพ หรือบุบสลายหรือสูญหาย ของพยานวัตถุที่อาจจะเกิดขึ้นได้จากสภาพแวดล้อม ภูมิอากาศ บริเวณที่เกิดการกระทำความผิด หรือระยะเวลาที่ผ่านมาเป็นเวลานาน ฉะนั้นการตรวจพิสูจน์จึงจำเป็นต้องใช้ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์เข้ามาช่วยให้การตรวจพิสูจน์เพื่อให้ความเห็นเกี่ยวกับพยานหลักฐาน และถือได้ว่าเป็นที่ยอมรับและเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินคดีอาญา เช่นการตรวจดีเอ็นเอ การตรวจเส้นผม เส้นขน เป็นต้น ซึ่งกระบวนการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์สามารถทำให้ทราบถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น หรือสามารถบ่งชี้ สิ่งที่ไม่อาจแสดงให้เห็นได้ทางกายภาพโดยเป็นพยานหลักที่เกิดขึ้นจากการนำเอาวัตถุสิ่งของที่รวบรวมได้จากสถานที่เกิดเหตุ หรือจากตัวผู้เสียหาย ผู้ถูกกล่าวหา หรือ ผู้เสียชีวิต ไปตรวจสอบวิเคราะห์ด้วยวิธีทางวิทยาศาสตร์⁸⁵ และสามารถพิสูจน์และพยานวิทยาศาสตร์ถือเป็นที่ยอมรับทั่วไปเนื่องจากมีความแม่นยำกว่าพยานหลักฐานชนิดอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นแขนง ทางเคมี ชีววิทยา หรือฟิสิกส์ ดังนั้นการนำเสนอ

⁸² โสภณ รัตนกร, (2537), คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมสาร, หน้า 43.

⁸³ ณรงค์ ใจหาญ, (2563), หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2, พิมพ์ครั้งที่ 6, กรุงเทพฯ : วิญญูชน, หน้า 323.

⁸⁴ จรัญ ภักดีธนากุล, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, หน้า 463.

⁸⁵ ประมูล สุวรรณสร, (2511, 25 มกราคม), พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์, บทบัณฑิตย, หน้า 31.

พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ต่อศาลจึงเป็นการนำเสนอในรูปของพยานความเห็นหรือพยานผู้เชี่ยวชาญโดยต้องวิเคราะห์หรือการวิจัย ซึ่งจะต้องอาศัยทฤษฎี หรือสมมติฐานทางวิทยาศาสตร์⁸⁶

กรณีพยานวัตถุ บางอย่างอาจจะเกิดการแปรสภาพ เริ่มเน่า เสื่อมสภาพ หรือสลายไป เช่น หากเกิดกรณีการตายเกิดขึ้นโดยสภาพของ ศพ ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงภายหลังจากการตายซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้ไม่สามารถตรวจพิสูจน์ด้วยตาเปล่าได้ ทำให้ไม่อาจทราบข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นว่าสาเหตุของการตายเกิดจากอะไรหรืออาจจะไม่สามารถระบุรูปพรรณได้ว่าผู้ตายคือใครเนื่องจากสภาพของศพมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก จึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ หรือนิติเวชศาสตร์เพื่อใช้ในการรักษาไว้ซึ่งสภาพของศพ และการตรวจพิสูจน์ศพจึงมีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อการดำเนินคดีและการอำนวยความสะดวกแก่ผู้เกี่ยวข้องกับผู้ตาย เพราะความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และขั้นตอนการตรวจพิสูจน์สามารถนำไปสู่ความรู้อีกระดับหนึ่งว่า การตายเกิดขึ้นด้วยเหตุและพฤติการณ์ใด ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะเข้ามาประกอบการผลทางวิทยาศาสตร์ เพื่อแสดงความน่าเชื่อถือว่าพฤติการณ์การตายนั้นเกิดจากการถูกฆาตกรรมหรือไม่ ฉะนั้น พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นอกจากจะมีความแม่นยำในตัวเองแล้ว จะต้องประสานกับความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการวินิจฉัยประกอบเพื่อให้เห็นถึงความน่าเป็นหรือความไม่น่าจะเป็นของผลการตรวจพิสูจน์อีกด้วย และปัจจุบันทั่วโลกให้การยอมรับการนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินคดีอาญาและการแสวงหาความจริงโดยการทดสอบและการตรวจพิสูจน์ด้วยทฤษฎีและสมมติฐานทางวิทยาศาสตร์

จากการศึกษาประเภทของพยานหลักฐานชนิดต่าง ๆ จะเห็นได้ว่านอกจาก พยานวัตถุ พยานเอกสาร พยานบุคคล พยานผู้เชี่ยวชาญ หากเป็นกรณีที่จำเป็นจำเป็นต้องให้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในการพิสูจน์พยานหลักฐานจากวัตถุ สิ่งของหรือสิ่งอื่นใด ที่หลงเหลือ หรือปรากฏร่องรอยอยู่ในสถานที่เกิดเหตุ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 ได้มีการกำหนดให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใด ๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้ด้วย แต่พนักงานสอบสวนจะต้องใช้อำนาจในการดำเนินการตามหน้าที่เมื่อมีเหตุจำเป็นเท่านั้น ในกรณีที่ความผิดทางอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี หากมีความจำเป็นที่จะต้องตรวจพิสูจน์ ด้วยการตรวจเลือด เนื้อเยื่อผิวหนัง เส้นผม หรือเส้นขน น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรมหรือส่วนประกอบของร่างกายผู้ต้องหา โดยการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนจะต้องอยู่บนพื้นฐานของความยินยอมของผู้ที่เกี่ยวข้องเท่านั้น อำนาจของพนักงานสอบสวนจึงไม่ใช่อำนาจเด็ดขาด และหากการมีการตายเกิดขึ้นและพนักงานสอบสวนจะต้องชันสูตรพลิกศพร่วมกับแพทย์นิติเวช หรือแพทย์ตามที่กฎหมายกำหนด บทบาทหน้าที่ของพนักงานสอบสวนจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่าพนักงานสอบสวนมีความเชี่ยวชาญเฉพาะในการตรวจพิสูจน์เบื้องต้น หรือไม่อย่างไร

นอกจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญายังมีกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการชันสูตรพลิกศพ ได้แก่ ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะ 10 การชันสูตรพลิกศพ พ.ศ.2543 ระเบียบสำนักงานอัยการ

⁸⁶ ชนิตา เลิศสิทธิกุล,(2549) “การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาโดยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ : วิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ปรับปรุงกฎหมายพยานหลักฐาน)”, หน้า 20.

สูงสุดว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ.2565 ระเบียบการปฏิบัติหน้าที่ชันสูตรพลิกศพของพนักงานฝ่ายปกครอง พ.ศ.2543 รวมถึง คู่มือการดำเนินงานชันสูตรพลิกศพ พ.ศ.2561 โดยผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงระเบียบสำนักงานตำรวจก่อนดังนี้

2.2.2.7 ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ.2543

การชันสูตรพลิกศพมีระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติและขั้นตอนในการปฏิบัติเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพเพื่อเป็นแนวปฏิบัติในเรื่องอำนาจและหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพพนักงานสอบสวน คู่ขนานกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งได้มีการบัญญัติเรื่องการชันสูตรพลิกศพไว้โดยเฉพาะอยู่แล้ว

ระเบียบกรมตำรวจได้ให้ความหมายของการชันสูตรพลิกศพ หมายถึง การตรวจพิสูจน์ศพโดยพนักงานสอบสวน แพทย์ และเจ้าพนักงานอื่นตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อค้นหาสาเหตุและพฤติการณ์ที่ทำให้เกิดการตายตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

การสอบสวนคดีอาญา หากความตายเป็นผลมาจากการกระทำความผิดทางอาญา หรือเป็นความตายโดยผิดธรรมชาติระเบียบกรมตำรวจ ได้กำหนดว่าจะต้องทำการชันสูตรพลิกศพตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หากชันสูตรพลิกศพไม่เสร็จ ห้ามมิให้ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล⁸⁷ ซึ่งถือเป็นเงื่อนไขในการดำเนินคดีอาญาต่อไป

การชันสูตรพลิกศพ ตามระเบียบกรมตำรวจ จะเกิดขึ้นเมื่อปรากฏเหตุแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใดตายโดยผิดธรรมชาติหรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการชันสูตรพลิกศพ เว้นแต่การประหารชีวิตตามกฎหมาย โดยสรุปสาเหตุของการความ การตายโดยผิดธรรมชาติไว้ 5 ประการ 1.ฆ่าตัวตาย 2.ถูกผู้อื่นทำให้ตาย 3.ถูกสัตว์ทำให้ตาย 4.ตายโดยอุบัติเหตุ 5.ตายโดยยังมีปรากฏเหตุ ซึ่งเหมือนกันกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา⁸⁸

หากการตายโดยผิดธรรมชาติ หรือเหตุของการตายอยู่ในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน เกิดขึ้น ณ ที่ใด ระเบียบกรมตำรวจได้กำหนดให้ สามี ภริยา ญาติ มิตรสหาย หรือผู้ปกครองของผู้ตาย หรือเจ้าพนักงานผู้ควบคุมแล้วแต่กรณี มีหน้าที่ เก็บศพไว้ ณ ที่ซึ่งพบนั้นเพียงเท่าที่จะทำได้ หลังจากนั้นให้มีหน้าที่ในการแจ้งแก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือ พนักงานสอบสวนโดยเร็วที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ต่างกันกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งมีการกำหนดว่า หน้าที่ดังกล่าวในข้างต้นให้รวมตลอดถึงผู้อื่น ซึ่งได้พบศพในที่ซึ่งไม่มี สามี ภริยา ญาติ มิตรสหาย หรือผู้ปกครองของผู้ตายอยู่ในที่นั้นด้วย และได้มีการกำหนดบทลงโทษในกรณีที่ผู้ใดละเลย ไม่กระทำตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ โดยระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท⁸⁹

ระเบียบกรมตำรวจยังได้กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจหรือพนักงานสอบสวนผู้รับแจ้งบันทึกการรับแจ้งลงในรายงานประจำวันไว้แล้วรีบไปยังที่พบศพเพื่อดำเนินการรักษาศพ รวมถึง สภาพแวดล้อมใน

⁸⁷ ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ ข้อ 1.

⁸⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา148.

⁸⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 149.

บริเวณที่พบศพ ตลอดจนร่องรอยอันเป็นหลักฐานสำคัญซึ่งแสดงถึงเหตุที่ตายนั้นในคงอยู่ในสภาพเดิมทุกประการ จนกว่าการชันสูตรพลิกศพจะเสร็จสิ้นแล้วมีความจำเป็นต้องกระทำเพื่อป้องกันอันตรายแก่อนามัยของประชาชน และเพื่อประโยชน์สาธารณะอื่น ซึ่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มิได้มีการบัญญัติไว้

ในกรณีที่จะต้องมีการชันสูตรพลิกศพ ระเบียบกรมตำรวจได้กำหนดไว้ว่า ให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่กับแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ซึ่งได้รับวุฒิปัตร หรือได้รับหนังสืออนุมัติจากแพทยสภา ทำการชันสูตรพลิกศพโดยเร็ว ถ้าแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ดังกล่าวไม่มี หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐปฏิบัติหน้าที่ ถ้าแพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แพทย์ประจำสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปฏิบัติหน้าที่ ถ้าแพทย์ประจำสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แพทย์ประจำโรงพยาบาลของเอกชนหรือแพทย์ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ผู้นั้น เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ทั้งนี้ให้พนักงานสอบสวนและแพทย์ดังกล่าวทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพด้วยภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งเรื่อง ถ้ามีความจำเป็นให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกินสองครั้ง ครั้งละไม่เกินสามสิบวัน แต่ต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายระยะเวลาทุกครั้ง ในสำนวนชันสูตรพลิกศพ รายงานดังกล่าวให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของสำนวนชันสูตรพลิกศพ และในกรณีที่ความตายมิได้เป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญา ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนชันสูตรพลิกศพไปยังพนักงานอัยการเมื่อเสร็จสิ้นการชันสูตรพลิกศพโดยเร็วและให้พนักงานอัยการดำเนินการต่อไปซึ่งเหมือนกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา⁹⁰

ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนแจ้งแก่ผู้มีหน้าที่ไปทำการชันสูตรพลิกศพทราบมาก่อน การชันสูตรพลิกศพ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตายอย่างน้อยหนึ่งคนทราบเท่าที่จะทำได้ในส่วนนี้เหมือนกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา⁹¹

ในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ให้พนักงานสอบสวนแจ้งพนักงานอัยการ โดยแจ้งผ่านศูนย์อำนวยการคดีชันสูตรพลิกศพในกรุงเทพมหานครและจังหวัดอื่นตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ.2543 และพนักงานฝ่ายปกครองตำแหน่งตั้งแต่ระดับปลัดอำเภอ หรือเทียบเท่าขึ้นไปแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่เป็นผู้ชันสูตรพลิกศพ ร่วมกับพนักงานสอบสวนและแพทย์ตามที่กฎหมายกำหนดให้สามารถเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพได้ตามลำดับ และระเบียบกรมตำรวจได้ขยายความหมายของคำว่า พนักงานฝ่ายปกครอง ว่าต้องเป็นผู้ดำรงตำแหน่งตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยระเบียบการปฏิบัติหน้าที่ชันสูตรพลิกศพของพนักงานฝ่ายปกครอง ดังนี้

⁹⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 150 วรรคแรก.

⁹¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 150 วรรคสอง.

สำหรับ ในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ เจ้าพนักงานปกครอง นิติกร หัวหน้างาน หัวหน้ากลุ่ม หัวหน้าฝ่าย ผู้อำนวยการส่วน ผู้อำนวยการกอง ผู้อำนวยการสำนักกรมการปกครอง ผู้ตรวจราชการ กระทรวงมหาดไทย รองปลัดกระทรวงมหาดไทย และปลัดกระทรวงมหาดไทย

กรณี จังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ปลัดอำเภอ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ นายอำเภอป้องกันจังหวัด จ่าจังหวัด ปลัดจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้ว่าราชการจังหวัด

เมื่อได้มีการชันสูตรพลิกศพแล้ว ให้พนักงานสอบสวนทำสำนวนชันสูตรพลิกศพแล้วส่งไปยังพนักงานอัยการภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบเรื่อง ถ้ามีความจำเป็นให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกินสองครั้ง ครั้งละไม่เกินสามสิบวันนับ แต่พนักงานสอบสวนต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายระยะเวลาทุกครั้งไว้ในสำนวนชันสูตรพลิกศพโดยในกรุงเทพมหานครให้เสนอขอขยายระยะเวลาไปยังผู้บังคับการ ส่วนในจังหวัดอื่นให้เสนอขอขยายระยะเวลาไปยังผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด ซึ่งคล้ายคลึงกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เมื่อพนักงานอัยการได้รับสำนวนชันสูตรพลิกศพแล้ว ให้ทำคำร้องขอต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ เพื่อให้ศาลทำการไต่สวนและทำคำสั่งแสดงว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด และถึงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ถ้าตายโดยคนทำร้ายให้กล่าวว่าใครเป็นผู้ทำร้ายเท่าที่จะทราบได้ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับสำนวน ถ้ามีความจำเป็นให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกินสองครั้ง ครั้งละไม่เกินสามสิบวัน แต่ต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายระยะเวลาทุกครั้งในสำนวนชันสูตรพลิกศพ

การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานให้พนักงานสอบสวนให้ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานอัยการ

คำสั่งของศาลตามมาตรานี้ให้ถึงที่สุด แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิฟ้องร้องและการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล หากพนักงานอัยการหรือบุคคลอื่นได้ฟ้องหรือฟ้องคดีเกี่ยวกับการตายนั้น

เมื่อศาลได้มีคำสั่งแล้ว ให้ส่งสำนวนการไต่สวนของศาลไปยังพนักงานอัยการ เพื่อส่งแก่พนักงานสอบสวนดำเนินการต่อไป

แพทย์ เจ้าพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพ ผู้ทรงคุณวุฒิ รวมถึงผู้เชี่ยวชาญ ที่ศาลเรียกขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการไต่สวนและทำคำสั่ง มีสิทธิได้ค่าตอบแทน ค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทางและค่าเช่าที่พัก ตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด ส่วนความที่ศาลตั้งให้ก็มีสิทธิได้รับเงินรางวัลรวมทั้งค่าใช้จ่าย ตามระเบียบเช่นกัน ซึ่งคล้ายกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ระเบียบกรมตำรวจ ได้กำหนดว่า ในกรุงเทพมหานคร แพทย์ผู้ร่วมกันชันสูตรพลิกศพให้เป็นแพทย์ประจำสถาบันนิติเวชวิทยา สำนักงานแพทย์ใหญ่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ หากแพทย์ดังกล่าวไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือกรณีตายในโรงพยาบาลของรัฐ หรือโรงพยาบาลเอกชนใด ก็ให้แพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐหรือแพทย์ประจำโรงพยาบาลของเอกชน เป็นผู้เข้าร่วมทำการชันสูตรพลิกศพ

ส่วนกรณีที่พนักงานสอบสวนได้ทำการชันสูตรพลิกศพร่วมกับแพทย์ผู้มีหน้าที่ชันสูตรพลิกศพตามลำดับ ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนทำบันทึกเหตุผลอันเป็นข้อเท็จจริง แสดงความจำเป็นต้องใช้

แพทย์ผู้นั้นเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพ ให้ชัดเจนว่าไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ เพื่อให้เป็นไปโดยความถูกต้อง ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้มีการบัญญัติเอาไว้

แต่สำหรับการชั้นสูตรพลิกศพ การตายผิดธรรมชาติเนื่องจากอุกสัตรทำร้ายตายและการตายโดยอุบัติเหตุ ถ้าแพทย์มีเหตุจำเป็นไม่สามารถไปตรวจชั้นสูตรพลิกศพในที่เกิดเหตุได้ แพทย์ดังกล่าวตามลำดับอาจมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลหรือเจ้าหน้าที่ในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดที่ผ่านการอบรมทางนิติเวชศาสตร์ไปร่วมตรวจชั้นสูตรพลิกศพในที่เกิดเหตุในเบื้องต้น จากนั้นให้รับรายงานให้แพทย์ทราบโดยเร็วเพื่อดำเนินการต่อไป ซึ่งกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้มีการบัญญัติไว้

ระเบียบกรมตำรวจมิให้ใช้บังคับ ค่าตอบแทน ค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทางและค่าเช่าที่พักแก่การปฏิบัติหน้าที่ของแพทย์ประจำโรงพยาบาลของเอกชน หรือแพทย์ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่ขึ้นทะเบียนเป็นแพทย์อาสาสมัคร เว้นแต่เป็นเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายของแพทย์ มีสิทธิได้รับค่าตอบแทน หรือป่วยการค่าพาหนะเดินทางและค่าเช่าที่พัก

นอกจากที่กล่าวมาข้างต้น ระเบียบกรมตำรวจ ยังได้มีการกำหนดให้ เจ้าพนักงานผู้ทำการชั้นสูตรพลิกศพมีอำนาจสั่งให้ผ่าศพ หากมีความจำเป็นเพื่อพบเหตุของการตาย แล้วแยกธาตุส่วนใดหรือจะให้ส่งทั้งศพ เศษหรือบางส่วนของศพไปยังแพทย์ หรือพนักงานแยกธาตุของรัฐก็ได้ ซึ่งไม่ต่างไปจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา⁹²

แต่ระเบียบกรมตำรวจได้กำหนดสำหรับการส่งศพไปผ่า โดยระบุไว้ว่า สำหรับในกรุงเทพมหานครให้ส่งไปยังสถาบันนิติเวชวิทยา สำนักงานแพทย์ใหญ่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือโรงพยาบาลของรัฐที่มีแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ซึ่งได้รับวุฒิบัตรหรือได้รับหนังสืออนุมัติจากแพทย์สภาปฏิบัติหน้าที่อยู่เป็นผู้ตรวจพิสูจน์ศพหรือส่วนของศพ

ส่วนในจังหวัดอื่นอื่นให้พนักงานสอบสวนพิจารณาส่งไปยังโรงพยาบาลของรัฐที่มีแพทย์ทางนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งได้รับวุฒิบัตรหรือได้รับหนังสืออนุมัติจากแพทย์สภาปฏิบัติหน้าที่อยู่เป็นผู้ตรวจพิสูจน์ศพหรือส่วนของศพก็ได้ แต่ถ้ามีความจำเป็นก็ให้ส่งไปยังสถาบันนิติเวชวิทยา สำนักงานแพทย์ใหญ่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

หากเกิดกรณีไม่สามารถส่งศพไปตรวจได้ จะขอให้ผู้ชำนาญพิเศษ เช่นผู้ชำนาญการพิเศษของแพทย์สภาหรือผู้เชี่ยวชาญของศาลในสาขานิติเวชศาสตร์ ไปตรวจยังที่ที่ศพนั้นอยู่ก็ได้ โดยให้ติดต่อประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญนั้นเสียก่อน

ถ้าศพฝังไว้แล้ว ให้ผู้ชั้นสูตรพลิกศพจัดให้ขุดศพเพื่อตรวจพิสูจน์ เว้นแต่จะเห็นว่าไม่จำเป็นหรือจะเป็นอันตรายแก่นามัยของประชาชน ในส่วนนี้เหมือนกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา⁹³

⁹² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 151.

⁹³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 153.

สำหรับการชันสูตรพลิกศพผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม หากไม่จำเป็นต้องทำการผ่าศพ ก็ให้หลีกเลี่ยง เนื่องจากเพื่อไม่ให้เป็นภาระละเมิดข้อบัญญัติทางศาสนาของอิสลาม

ในกรณีที่ต้องการส่งศพ เศษหรือส่วนของศพไปตรวจพิสูจน์ทางนิติเวชศาสตร์ที่สถาบันนิติเวชวิทยา สำนักงานแพทย์ใหญ่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือโรงพยาบาลของรัฐที่มีแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ ซึ่งได้รับอนุมัติบัตรหรือได้รับหนังสืออนุมัติจากแพทย์สภาปฏิบัติหน้าที่อยู่ ให้มีหนังสือนำเสนอ และการแจ้งไปด้วยว่า หลังการตรวจพิสูจน์ได้กระทำเสร็จเรียบร้อยแล้วจะจัดการกับศพ เศษหรือส่วนของศพนั้นอย่างไร

กรณีที่ต้องการให้แพทย์ตำรวจเดินทางไปตรวจพิสูจน์ยังที่ที่ศพอยู่นอกเขตกรุงเทพมหานคร ให้มีหนังสือแจ้งรายละเอียดถึงเรื่องราวที่ต้องการตรวจพิสูจน์ไปยังสถาบันนิติเวชวิทยา สำนักงานแพทย์ใหญ่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ทราบล่วงหน้า พอสมควร ดังนี้

1. แจ้งเพศ และอายุของผู้ตาย ตายตั้งแต่เมื่อใด
2. เหตุและพฤติการณ์ของการตายเท่าที่ทราบ
3. ข้อสงสัยที่เป็นเหตุให้ต้องมีการตรวจพิสูจน์
4. ประเด็นที่ต้องการตรวจพิสูจน์

เพื่อสถาบันดังกล่าวที่กล่าวมาจะได้พิจารณาว่ารายใดสมควรส่งแพทย์ตำรวจเดินทางไปตรวจพิสูจน์ หือไม่ หรือรายใดควรส่งศพมาตรวจพิสูจน์ที่สถาบัน หรือจะให้คำชี้แจงคำแนะนำหรือความคิดเห็นอย่างไร แล้วแต่กรณี จากนั้นแจ้งให้เจ้าของหนังสือทราบโดยด่วน

ไม่ว่ากรณีใด เมื่อเจ้าหน้าที่ของสถาบันนิติเวชวิทยา สำนักงานแพทย์ใหญ่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือโรงพยาบาลของรัฐที่มีแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ซึ่งได้รับอนุมัติบัตร หรือได้รับหนังสืออนุมัติ จากแพทย์สภาปฏิบัติหน้าที่อยู่ได้ทำการตรวจพิสูจน์ศพ เศษหรือส่วนของศพเสร็จเรียบร้อยแล้ว แต่ยังไม่มีการจัดการกับศพ เศษหรือส่วนของศพนั้นให้สถาบันนิติเวชวิทยา สำนักงานใหญ่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือโรงพยาบาลของรัฐในกรุงเทพมหานครที่มีแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ซึ่งได้รับอนุมัติบัตรหรือได้รับหนังสืออนุมัติจากแพทย์สภาปฏิบัติหน้าที่อยู่จัดการไปตามที่เห็นสมควรโดยให้แพทย์ประจำโรงพยาบาลตำรวจหรือสถาบันนิติเวชวิทยา สำนักงานแพทย์ใหญ่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือแพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐปฏิบัติดังนี้⁹⁴

1. ให้ทำรายงานถึงสภาพของศพ เศษ หรือส่วนของศพตามที่พบเห็นหรือปรากฏจากการตรวจ พร้อมทั้งความเห็นเรื่องนั้น
2. แสดงเหตุที่ตายเท่าที่จะทำได้
3. ลงวันที่ เดือน ปี และลายมือชื่อในรายงาน แล้วจัดการส่งไปยังเจ้าพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพ ซึ่งในส่วนนี้เหมือนกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติไว้

⁹⁴ เรื่องเดียวกัน.

กรณีแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ซึ่งได้รับอุบัติเหตุหรือได้รับหนังสืออนุมัติจากแพทย์สภาในโรงพยาบาลเอกชนหรือแพทย์ผู้ประกอบวิชาชีพที่ขึ้นทะเบียนเป็นแพทย์อาสาสมัครตามระเบียบของกระทรวงสาธารณสุข ปฏิบัติหน้าที่ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีหน้าที่ประสานเพื่อให้ออกรายงานดังกล่าวข้างต้น

กรณีญาติจะขอรับศพกลับไป ให้พนักงานสอบสวนผู้ร่วมทำการชันสูตรพลิกศพขอรับใบแจ้งการตาย หรือขอรับผลการตรวจจากแพทย์ผู้ชันสูตรพลิกศพ จากนั้นแจ้งให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการออกใบมรณบัตรมอบให้ญาตินำไปขอรับศพจากแพทย์เพื่อไปดำเนินการตามประเพณี ซึ่งกรณีนี้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้มีการบัญญัติไว้

หากเป็นการชันสูตรพลิกศพผู้ตายที่เป็นทหารประจำการ ให้ปฏิบัติตามข้อตกลงระหว่างกระทรวงกลาโหม กับกระทรวงมหาดไทย เรื่องการปฏิบัติและประสานงานเกี่ยวกับกรณีที่ทหารเป็นผู้เสียหายหรือเป็นผู้ต้องหาในความผิดอาญา

สำหรับรายละเอียดในสำนวนการชันสูตรพลิกศพรายงานการสอบสวน

ส่วนที่ 1 จะต้องระบุว่า ผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด ข้อเท็จจริง และ รายละเอียดพฤติการณ์ที่ตาย ถ้าตายโดยคนทำร้ายให้ระบุว่าใคร หรือสงสัยว่าใครเป็นผู้ทำร้ายเท่าที่จะทราบได้

ส่วนที่ 2 คำให้การพยานซึ่งเป็นสามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล ญาติของผู้ตาย หรือพยานอื่นที่รู้เห็นการกระทำ สาเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย

ส่วนที่ 3 บันทึกการตรวจสถานที่เกิดเหตุ แผนที่เกิดเหตุ รวมทั้งรายงานการตรวจพิสูจน์ร่องรอยหลักฐาน ตลอดจนบันทึกการสอบสวนและแสดงรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพ

ส่วนที่ 4 รายงานการชันสูตรพลิกศพ แสดงถึงสภาพของศพ เศษ หรือส่วนของศพ

ส่วนที่ 5 ภาพถ่ายศพเศษหรือส่วนของศพ

ส่วนที่ 6 รายพิมพ์นิ้วมือของผู้ตาย

ภายหลังจากได้ทำการชันสูตรพลิกศพ ให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้ทำการชันสูตรพลิกศพไปยังผู้บังคับการตำรวจนครบาล หรือผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด เพื่อพิจารณาสั่งการแล้วจึงส่งสำนวนชันสูตรพลิกศพนั้นไปยังพนักงานอัยการท้องที่ที่ชันสูตรพลิกศพพิจารณาโดยเร็ว และเป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการดำเนินการ ส่งสำนวนชันสูตรพลิกศพไปยังผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี

หากความตายเป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญา ให้ทำสำนวนชันสูตรพลิกศพประกอบกับสำนวนคดีอาญา

ถ้าพนักงานสอบสวนผู้ชันสูตรพลิกศพเป็นพนักงานสอบสวนคนละท้องที่กับพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจทำการสอบสวนคดีอาญาให้ส่งสำนวนชันสูตรพลิกศพไปยังหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ในการสอบสวนคดีอาญา ไม่ว่าพนักงานสอบสวนนั้นจะได้ขอหรือไม่

หากความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติหน้าที่ราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติเกี่ยวกับสำนวนชันสูตรพลิกศพเหมือนดังประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติไว้ เมื่อศาลมี

คำสั่งและส่งสำนวนให้พนักงานอัยการและพนักงานอัยการส่งสำนวนคืนพนักงานสอบสวนแล้ว ให้พนักงานสอบสวนพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

ให้เป็นหน้าที่ของหัวหน้าพนักงานสอบสวนจัดทำสารบบสำนวนชั้นสูตรพลิกศพ

สำหรับการเก็บรักษาสำนวนชั้นสูตรพลิกศพ ให้ใช้วิธีปฏิบัติเช่นเดียวกันกับการเก็บสำนวนการสอบสวนคดีอาญา

ระเบียบกรมตำรวจ กำหนดห้ามมิให้เจ้าพนักงาน หรือผู้ควบคุม ผู้ทำให้ตายทำหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวนผู้ชั้นสูตรพลิกศพ เว้นแต่จะบันทึกคำชี้แจงแสดงรายละเอียดที่เกิดขึ้นมอบให้พนักงานสอบสวนผู้ชั้นสูตรพลิกศพรวมเข้าไว้ในสำนวนเพื่อดำเนินการต่อไป และกำหนดให้พนักงานอัยการมีอำนาจในการสั่งสอบสวนเพิ่มเติมเกี่ยวกับสำนวนชั้นสูตรพลิกศพ

จากการศึกษาระเบียบกรมตำรวจเกี่ยวกับการชั้นสูตรพลิกศพเห็นได้ว่ามีความคล้ายคลึงกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอย่างมาก แต่ก็มีเพียงบางประเด็นที่แตกต่างกันดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวโดยสรุปไว้ข้างต้น

2.2.2.8 ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการชั้นสูตรพลิกศพ พ.ศ.2565

การร่วมชั้นสูตรพลิกศพและร่วมทำสำนวนชั้นสูตรเป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการที่จะต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้ตาย ญาติของผู้ตาย ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการตาย เจ้าพนักงาน รวมทั้งดูแลสิทธิการไต่สวนการตาย การซักถามและการนำสืบพยาน ไม่ว่าโดยตนเองหรือโดยทนายความของบุคคลนั้น จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด⁹⁵ พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามหน้าที่ตามมาตรา 150 วรรคหนึ่ง วรรค สาม วรรคสี่ และวรรคห้า⁹⁶ พนักงานอัยการมีสิทธิได้รับคำตอบแทน ค่าป่วยการ ค่าพาหนะ ค่าเช่าที่พัก ตามระเบียบอัยการสูงสุด⁹⁷

กรณีการเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพ จังหวัดกรุงเทพมหานคร คือพนักงานอัยการที่ได้รับมอบหมายตามหน้าที่ส่วนจังหวัดอื่นที่นอกจากกรุงเทพมหานคร ให้พนักงานอัยการประจำสำนักงานอัยการต่าง ๆ แห่งท้องที่ที่ศพนั้นตั้งอยู่ เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่

ในมีการจัดตั้งศูนย์ชั้นสูตรพลิกศพขึ้น ทั้งในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดอื่น ที่สำนักงานสอบสวนและสำนักงานอัยการประจำศาลจังหวัด โดยมีหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการติดต่อและประสานงานรวมทั้งปฏิบัติการตามที่ได้รับมอบหมายในกรณีพนักงานอัยการต้องเข้าร่วมชั้นสูตร โดยให้ศูนย์ที่กรุงเทพมหานคร เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาระบบการชั้นสูตรพลิกศพและจัดระบบการตรวจ การเก็บ การใช้ประโยชน์ข้อมูลการชั้นสูตรพลิกศพ ทว่าราชอาณาจักร⁹⁸ ให้ผู้อำนวยการศูนย์ให้การดำเนินการเป็นไปอย่าง

⁹⁵ ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการชั้นสูตรพลิกศพ พ.ศ.2565, ข้อ 7.

⁹⁶ ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการชั้นสูตรพลิกศพ พ.ศ.2565, ข้อ 8.

⁹⁷ ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการชั้นสูตรพลิกศพ พ.ศ.2565, ข้อ 9.

⁹⁸ ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการชั้นสูตรพลิกศพ พ.ศ.2565, ข้อ 12.

เรียบร้อย โดยให้รองผู้อำนวยการศูนย์ทำหน้าที่ช่วยเหลือผู้อำนวยการศูนย์ และมีเลขานุการศูนย์เป็นผู้ช่วยรองผู้อำนวยการศูนย์⁹⁹

ศูนย์อำนวยการมีหน้าที่ในการจัดทำบัญชีรายชื่อนักงานอัยการผู้ที่มีหน้าที่เข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพ โดยในกรุงเทพมหานครให้เสนอ อัยการสูงสุด หรือผู้ที่อัยการสูงสุดมอบหมายเพื่อออกคำสั่ง ในจังหวัดอื่น ให้ผู้อำนวยการศูนย์เป็นผู้ออกคำสั่ง แล้วดำเนินการแจ้งแก่พนักงานอัยการทราบล่วงหน้า¹⁰⁰

กรณีที่พนักงานอัยการที่มีรายชื่อไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้มีการจัดให้มีพนักงานอัยการปฏิบัติหน้าที่แทน

เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์อำนวยการมีหน้าที่รับแจ้งจากพนักงานสอบสวนกรณีขอให้พนักงานอัยการเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพ และทำหน้าที่จัดทำสารบบรับเรื่องการชันสูตรพลิกศพของพนักงานอัยการแยกต่างหาก ตามที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนด ปฏิบัติงานร่วม หรือสนับสนุน การปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

ศูนย์อำนวยการในจังหวัดอื่น นอกจากกรุงเทพมหานคร รายงานสถิติคดีการเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพให้ศูนย์อำนวยการในกรุงเทพมหานครทราบ

เจ้าหน้าที่ศูนย์อำนวยการบันทึกการแจ้งไว้ในแบบรับแจ้งการเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพ ในกรณีพนักงานสอบสวนขอให้พนักงานอัยการเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพ และแจ้งให้พนักงานอัยการตามรายชื่อเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพทันทีและให้เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ให้พนักงานสอบสวนลงลายมือชื่อในแบบรับแจ้งการเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพ

พนักงานอัยการมีหน้าที่ในการตรวจสอบว่าก่อนดำเนินการชันสูตรพลิกศพ พนักงานสอบสวนได้แจ้งให้สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตาย อย่างน้อยหนึ่งคนทราบ หากพบว่าพนักงานสอบสวนยังไม่ได้แจ้งบุคคลดังกล่าวทราบ ให้พนักงานอัยการแจ้งให้พนักงานสอบสวนทำการแจ้งดังกล่าวก่อน แต่หากเกิดความจำเป็นหรือมีเหตุอันควร ที่พนักงานสอบสวนไม่สามารถปฏิบัติได้ ให้ทำการชันสูตรไปได้แล้วแจ้งให้พนักงานสอบสวนบันทึกเหตุดังกล่าวไว้เป็นหลักฐาน

กรณีพนักงานสอบสวนเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานอัยการ ให้พนักงานอัยการทำบันทึกไว้ในแบบรายงานการชันสูตรพลิกศพ แล้วรายงานต่อผู้อำนวยการศูนย์โดยเร็ว เพื่อแจ้งไปต้นสังกัดของพนักงานสอบสวน

พนักงานอัยการมีหน้าที่ในการตรวจสอบว่า การชันสูตรพลิกศพ ได้กระทำโดยพนักงานสอบสวน ร่วมกับแพทย์ที่ทีคุณสมบัตินั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติไว้หรือไม่ หากพบว่าแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ แพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐ หรือแพทย์ประจำสำนักงานสาธารณสุข

⁹⁹ ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ.2565, ข้อ 13.

¹⁰⁰ เรื่องเดียวกัน.

จังหวัด ไม่มีหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้พนักงานอัยการแจ้งแก่พนักงานสอบสวนบันทึกเหตุดังกล่าวไว้ในรายงานการชันสูตรพลิกศพด้วย

พนักงานอัยการผู้ชันสูตรพลิกศพ พิจารณาให้ความเห็นว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด เหตุและพฤติการณ์การตายเป็นอย่างไร ถ้าตายโดยคนทำร้ายให้กล่าวว่าใครเป็นผู้ทำร้ายเท่าที่จะทราบได้ และพิจารณาในดำเนินการพิจารณาในกรณีที่มีเหตุจำเป็นหากพบว่า การชันสูตรพลิกศพหากความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติหน้าที่ราชการตามหน้าที่และมีการใช้อาวุธปืนยิงต่อสู้กัน ให้ทำการสั่งให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการเก็บเขม่าดินปืนจากมือ ร่างกาย และสิ่งของอื่น ๆ ของผู้ตายและของเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องโดยเร็วและดำเนินการส่งไปตรวจพิสูจน์ต่อไป

กรณีมีเหตุจำเป็น พนักงานอัยการอาจสั่งให้ผ่าศพแล้วแยกธาตุส่วนใดหรือจะให้ส่งทั้งศพหรือบางส่วนไปยังแพทย์ หรือพนักงานแยกธาตุของรัฐบาล

กรณีได้ทำการฝังศพแล้ว ให้พนักงานอัยการจัดให้ชุดศพขึ้นเพื่อตรวจดูหรือให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจโดยคำนึงถึงหลักศาสนา

พนักงานอัยการผู้ชันสูตรพลิกศพ ต้องทำบันทึกรายละเอียดผลการชันสูตรพลิกศพในแบบรายงานการชันสูตรพลิกศพท้ายระเบียบนี้ เสนอต่อผู้อำนวยการศูนย์ทราบ หากเป็นศูนย์อื่นที่ไม่ใช่กรุงเทพมหานครให้รายงานสถิติคดีการเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพให้ศูนย์อำนาจการในกรุงเทพมหานครทราบ

กรณีคดีสำคัญตามระเบียบนี้ให้ศูนย์อำนาจการรายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงอัยการสูงสุดทราบ

ศูนย์อำนาจการจะทำการเก็บรักษาแบบรายงานการชันสูตรพลิกศพ เพื่อส่งไปรวมเข้าไว้ในสำนวนชันสูตรพลิกศพหรือสำนวนคดีอาญาต่อไป

1. การร่วมทำสำนวนชันสูตรพลิกศพ

พนักงานอัยการผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เข้าร่วมทำสำนวนชันสูตรพลิกศพมีหน้าที่เข้าร่วมทำสำนวนชันสูตรพลิกศพคดีนั้นจนเสร็จสิ้น เว้นแต่กรณี พนักงานอัยการผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เข้าร่วมทำสำนวนชันสูตรพลิกศพไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ ก่อนเข้าทำสำนวน ให้ทำบันทึกรายงานหัวหน้าพนักงานอัยการเพื่อมอบหมายให้พนักงานอัยการผู้อื่นปฏิบัติหน้าที่แทน

พนักงานอัยการไม่อาจเข้าร่วมตามที่พนักงานสอบสวนนัดหมายครั้งใดก็ได้ ให้ทำบันทึกเหตุจำเป็นเร่งด่วนเสนอต่อหัวหน้าพนักงานอัยการเพื่อขออนุญาต และมอบหมายให้ผู้อื่นปฏิบัติหน้าที่แทน

พนักงานอัยการผู้รับได้มอบหมายได้รับคำสั่งให้ไปปฏิบัติหน้าที่ที่อื่น ให้ส่งมอบเรื่องพร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องให้หัวหน้าพนักงานอัยการเพื่อมอบหมายให้พนักงานอัยการผู้อื่นปฏิบัติหน้าที่แทน และให้เจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานของพนักงานอัยการแจ้งให้พนักงานอัยการผู้ดำเนินการแทนและพนักงานสอบสวนทราบ

การร่วมทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพ พนักงานอัยการอาจถามหรือสั่งให้พนักงานสอบสวนคำการถามปากคำบุคคลที่เกี่ยวข้อง และให้พนักงานอัยการลงลายมือชื่อในบันทึกคำให้การของบุคคลดังกล่าวด้วย

กรณีพนักงานอัยการต้องการตรวจสอบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องให้แจ้งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตรวจสอบหรือเรียกให้พนักงานสอบสวนนำพยานหลักฐานมาให้ตรวจสอบจากนั้นพนักงานอัยการจะลงลายมือชื่อในบันทึกตรวจพยานหลักฐาน

หากพบว่าพนักงานสอบสวนเพิกเฉย ไม่ปฏิบัติตามการร่วมทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพ ให้พนักงานอัยการทำบันทึกไว้ในสำนวนชั้นสูตรพลิกศพแล้วทำรายงานต่ออธิบดีอัยการสำนักงานสอบสวน หรืออัยการจังหวัดที่รับผิดชอบในคดีประจําศาลจังหวัดโดยเร็ว เพื่อแจ้งไปยังต้นสังกัดของพนักงานสอบสวนโดยเร็ว

สำนวนการชันสูตรพลิกศพต้องประกอบไปด้วยเอกสารดังต่อไปนี้

1. หลักฐานการแจ้งให้ผู้มีหน้าที่ไปทำการชันสูตรพลิกศพทราบ
2. หลักฐานการแจ้งให้ สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตายอย่างน้อยหนึ่งคนทราบเท่าที่จะทำได้
3. บันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพของพนักงานสอบสวนและแพทย์
4. รายงานของแพทย์แนบท้ายบรรทุกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพ
5. หลักฐานการมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาล หรือเจ้าหน้าที่ในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดที่ผ่านการอบรมทางนิติเวชศาสตร์
6. รายงานการสอบสวนที่แสดงว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหนเมื่อใด ข้อเท็จจริงและรายละเอียดพฤติการณ์ที่ตาย ถ้าตายโดยคนทำร้าย ให้ระบุว่าใคร หรือสงสัยว่าใครเป็นผู้ทำร้ายเท่าที่จะทราบได้

พนักงานอัยการต้องดำเนินการตรวจการตรวจสอบเอกสารหลักฐานให้ถูกต้องและเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดหากไม่ถูกต้องให้แจ้งแก่พนักงานสอบสวนดำเนินการให้ถูกต้อง

นอกจากเอกสารที่ได้กล่าวข้างต้นแล้ว ในสำนวนชั้นสูตรพลิกศพจะต้องประกอบด้วยเอกสารหลักฐานดังนี้

1. บันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายระยะเวลาของแพทย์และพนักงานสอบสวน
2. คำให้การพยานซึ่งเป็น สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล ญาติของผู้ตาย หรือพยานอื่นที่รู้เห็นเหตุการณ์ สาเหตุและพฤติการณ์การที่ตาย
3. บันทึกการตรวจสถานที่เกิดเหตุ แผนที่เกิดเหตุ รวมทั้งรายงานการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานในที่เกิดเหตุ
4. ภาพถ่ายศพหรือส่วนของศพ สถานที่ที่พบศพ ตลอดจนสถานที่ที่เกี่ยวข้อง
5. ลายพิมพ์นิ้วมือและผลการตรวจลายพิมพ์นิ้วมือของศพ

6. บัญชีของกลาง
7. รายงานการตรวจพิสูจน์ของกลาง
8. บันทึกการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน
9. บัญชีแสดงรายการเอกสารทั้งหมด
10. อื่น ๆ เช่น ผลอื่นหมุ่โลหิต ภาพถ่ายผู้ตาย ประวัติการเจ็บป่วยและการรักษาของผู้ตาย เป็นต้น

เมื่อพนักงานอัยการและพนักงานสอบสวนเห็นร่วมกันว่าการทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพเสร็จสิ้นแล้ว พนักงานสอบสวนจะเป็นผู้ทำรายงานความเห็นทางคดี และให้พนักงานอัยการทำบันทึกรายงานพร้อมเอกสารในการเข้าร่วมทำสำนวนทั้งหมดให้อธิบดีอัยการสำนักงานสอบสวน หรืออัยการจังหวัดที่รับผิดชอบในการดำเนินคดีประจำศาลจังหวัดทราบ และทำการเก็บรักษาเอกสารไว้ที่สำนักงานของหัวหน้าพนักงานอัยการ โดยให้ระบุว่าดำเนินการเสร็จแล้วให้ชัดเจน

2. การพิจารณาสั่งสำนวนการชันสูตรพลิกศพ

กรณีสำนวนชั้นสูตรพลิกศพ หากเป็นกรณีที่ความตายมิได้เป็นผลแห่งการกระทำความผิดอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคหนึ่ง ซึ่งพนักงานอัยการไม่ต้องเข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพ หลังจากที่พนักงานอัยการได้พิจารณาแล้วเห็นว่าการชันสูตรพลิกศพถูกต้องแล้ว ให้สั่งว่า “การชันสูตรพลิกศพได้ดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคหนึ่งแล้ว” และให้ดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 156

กรณีมีเหตุอันควรสงสัยถึงเหตุการณ์ตายว่าอาจเป็นผลแห่งการกระทำความผิดอาญา ให้พนักงานอัยการคืนสำนวนชั้นสูตรพลิกศพและดำเนินการสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนต่อไป

สำหรับการตรวจสำนวนชั้นสูตรพลิกศพกรณีที่ความตายมิได้เป็นผลแห่งการกระทำความผิดอาญา หากพนักงานสอบสวนเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานอัยการ ให้พนักงานอัยการรายงานตามลำดับชั้นจนถึงอธิบดีอัยการ เพื่อแจ้งไปยังหน่วยงานต้นสังกัดของพนักงานสอบสวน

หากพบว่าสำนวนชั้นสูตรพลิกศพที่พนักงานสอบสวนส่งเพื่อให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลตรวจพบว่าไม่มีพนักงานอัยการเข้าร่วมการชันสูตรพลิกศพกับพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคสี่ ให้หัวหน้าอัยการสั่งคืนสำนวนชั้นสูตรพลิกศพดังกล่าว เพื่อให้พนักงานสอบสวนดำเนินการให้ถูกต้อง

กรณีหากตรวจสอบพบว่าไม่มีพนักงานอัยการ พนักงานฝ่ายปกครอง หรือแพทย์เข้าร่วมชันสูตรพลิกศพ สำหรับการชันสูตรพลิกศพกรณีที่ความตายเป็นผลแห่งการกระทำความผิดอาญา ให้หัวหน้าพนักงานอัยการสั่งสอบสวนเพิ่มเติมหรือทำการคืนสำนวนชั้นสูตรพลิกศพดังกล่าว เพื่อให้พนักงานสอบสวนดำเนินการให้ถูกต้อง

กรณีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่ ให้พนักงานอัยการแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่เป็นผู้พิจารณาสั่งสำนวนชั้นสูตรพลิกศพ จากนั้นเมื่อได้รับสำนวนชั้นสูตรพลิกศพ ดังกล่าวแล้ว หากพบว่าสำนวนยังขาดตกบกพร่อง หรือไม่สมบูรณ์ ให้พนักงานอัยการดำเนินการสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่ม

ในการสั่งสำนวนชั้นสูตรพลิกศพ ให้พนักงานอัยการพิจารณาและทำความเห็นเสนอหัวหน้าพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาสั่ง

กรณีการดำเนินคดีในชั้นศาล เมื่อหัวหน้าพนักงานอัยการมีคำสั่งให้ยื่นคำร้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคห้าแล้ว พนักงานอัยการจะทำคำร้องยื่นต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับสำนวน เพื่อให้ศาลทำการไต่สวนและทำคำสั่งแสดงว่า ผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน ตายเมื่อใด เหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ถ้าตายโดยคนทำร้ายให้กล่าวว่าใครเป็นผู้กระทำร้ายเท่าที่จะทราบได้

กรณีมีเหตุจำเป็น ให้ขยายระยะเวลาได้ไม่เกิดสองครั้ง ครั้งละไม่เกินสามสิบวัน โดยให้บันทึกในแบบรายงานการคดี แสดงเหตุผลและความจำเป็นในการขยายระยะเวลา เสนอต่อหัวหน้าพนักงานอัยการเพื่อทราบและรวมไว้ในสำนวนชั้นสูตรพลิกศพ

เมื่อศาลนัดไต่สวน ให้พนักงานอัยการทำคำร้องยื่นต่อศาล ขอให้ ส่งสำเนาคำร้องและแจ้งกำหนดวันนัดไต่สวนให้สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตายตามลำดับอย่างน้อยหนึ่งคนทราบถึงวันนัดไต่สวนไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน

เมื่อศาลได้มีคำสั่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคห้าและส่งสำนวนการไต่สวนของศาลคืนมายังพนักงานอัยการแล้ว ให้ส่งสำนวนการไต่สวนของศาล และสำนวนชั้นสูตรพลิกศพ เฉพาะของพนักงานสอบสวนไปยังพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการต่อ

2.2.2.9 ระเบียบการปฏิบัติหน้าที่ชั้นสูตรพลิกศพของพนักงานฝ่ายปกครอง พ.ศ.2543

พนักงานฝ่ายปกครองที่มีหน้าที่ในการเข้าร่วมการชันสูตรพลิกศพ ต้องเป็นพนักงานฝ่ายปกครองตำแหน่งตั้งแต่ระดับปลัดอำเภอหรือเทียบเท่าขึ้นไป

ในจังหวัดอื่นได้แก่ ปลัดอำเภอ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้ากิ่งอำเภอ นายอำเภอ ป้องกันจังหวัด เจ้าจังหวัด ปลัดจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้ว่าราชการจังหวัด ส่วนกรณีกรุงเทพมหานคร ได้แก่ เจ้าพนักงานปกครอง นิติกร หัวหน้างาน หัวหน้ากลุ่มฝ่าย ผู้อำนวยการส่วน ผู้อำนวยการกอง อธิบดีกรมการปกครอง ผู้ช่วยปลัดกระทรวง

กรณีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ให้พนักงานฝ่ายปกครองดังกล่าวมาข้างต้น เป็นผู้เข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพ กับพนักงานอัยการ พนักงานสอบสวนและแพทย์

เมื่อได้รับแจ้งว่ามีความตายเกิดขึ้น ตามที่เกี่ยวข้องกัน

กรณีจังหวัดอื่นที่ไม่ใช่กรุงเทพมหานคร ปลัดอำเภอ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้ากิ่งอำเภอแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่เป็นผู้ชั้นสูตรพลิกศพพร้อมกับพนักงานอัยการพนักงานสอบสวนและแพทย์

กรณีในกรุงเทพมหานคร เจ้าพนักงานปกครอง นิติกร หัวหน้างาน หัวหน้ากลุ่มและหัวหน้าฝ่ายในกองการสอบสวนและนิติกร ผู้อำนวยการกองการสอบสวนและนิติกร กรมการปกครอง ซึ่งได้รับการแต่งตั้งและมอบหมายท้องที่ที่รับผิดชอบจากอธิบดีกรมการปกครองเป็นผู้ชั้นสูตรพลิกศพพร้อมกับพนักงานอัยการ พนักงานสอบสวนและแพทย์

เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

ในจังหวัดอื่น หากคดีความตายเกิดขึ้นเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจหรือสะท้อนขวัญต่อประชาชน หรือกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ผู้ว่าราชการอาจเข้าไปร่วมให้คำปรึกษาหรือให้คำแนะนำแก่พนักงานฝ่ายปกครองผู้ทำหน้าที่ร่วมกันชั้นสูตรพลิกศพ หรือจะมอบให้ป้องกันจังหวัด จำจังหวัด ปลัดจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัด คนหนึ่งคนใด หรือหลายคน ปฏิบัติหน้าที่ให้คำแนะนำแทนตนได้ รายงานการชันสูตรพลิกศพ เป็นหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครองผู้ทำหน้าที่ร่วมชันสูตรพลิกศพเช่นเดิม เว้นแต่ผู้ว่าราชการจังหวัดมีความประสงค์จะเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพด้วยตนเองหรือได้มอบหมายให้ผู้อื่นปฏิบัติหน้าที่แทน ให้ทำการแจ้งให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอหรือพนักงานฝ่ายปกครองผู้ทำหน้าที่ร่วมชันสูตรพลิกศพนั้นทราบโดยพลัน ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้ได้รับมอบหมายเป็นผู้ลงชื่อร่วมในรายงานการชันสูตรพลิกศพของพนักงานสอบสวน

ในกรุงเทพมหานคร เมื่อปลัดกระทรวงมหาดไทย เห็นว่า ความความที่เกิดขึ้น เป็นเรื่องอยู่ในความสนใจ หรือสะท้อนขวัญต่อประชาชน หรือกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ปลัดกระทรวงมหาดไทย อาจเข้าไปร่วมให้คำปรึกษาหรือให้คำแนะนำแก่พนักงานฝ่ายปกครองผู้ทำหน้าที่ร่วมชันสูตรพลิกศพ หรือจะมอบหมายให้ผู้ตรวจราชการกรมการปกครอง รองอธิบดีกรมการปกครอง อธิบดีกรมการปกครอง ผู้ช่วยปลัดกระทรวงมหาดไทยผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย รองปลัดกระทรวงมหาดไทย คนหนึ่งคนใด หรือหลายคนปฏิบัติหน้าที่ให้คำแนะนำตนได้ แต่การลงชื่อในใบรายงานการชันสูตรเป็นหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครองผู้ทำหน้าที่ร่วมชันสูตรพลิกศพ เว้นแต่ปลัดกระทรวงมีความประสงค์จะเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพด้วยตนเอง หรือได้มอบหมายให้ผู้อื่นปฏิบัติหน้าที่แทน ให้ทำการแจ้งให้อธิบดีกรมการปกครองหรือผู้อำนวยการกองการสอบสวนและนิติการหรือพนักงานฝ่ายปกครองผู้ทำหน้าที่ร่วมชันสูตรพลิกศพนั้นทราบ

โดยพลัน ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้ลงชื่อร่วมในรายงานการชันสูตรพลิกศพของพนักงานสอบสวน

ปลัดกระทรวงมหาดไทย หรือผู้ที่ปลัดกระทรวงมหาดไทยมอบหมายอาจเข้าไปร่วมให้คำปรึกษา หรือให้คำแนะนำแก่พนักงานฝ่ายปกครองผู้ทำหน้าที่ร่วมชันสูตรพลิกศพในจังหวัดอื่นได้ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น

ในจังหวัดอื่น ผู้ชันสูตรพลิกศพ ดังที่กล่าวมาข้างต้น ไม่สามารถจะทำการชันสูตรพลิกศพให้เสร็จโดยเร็วได้ ผู้ว่าราชการจังหวัดอาจมอบหมายให้ป้องกันจังหวัด จ่าจังหวัด ปลัดจังหวัด หรือรองผู้ว่าราชการจังหวัด คนหนึ่งคนใด หรือหลายคนเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพกับพนักงานอัยการ พนักงานสอบสวนและแพทย์ได้ โดยให้พนักงานฝ่ายปกครองแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่เป็นผู้ลงชื่อในรายงานการชันสูตรพลิกศพของพนักงานสอบสวน

ในกรุงเทพมหานคร ถ้าผู้ชันสูตรพลิกศพดังที่กล่าวมาข้างต้น ไม่สามารถจะทำการชันสูตรพลิกศพให้เสร็จโดยเร็วได้ ปลัดกระทรวงมหาดไทยอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานปกครอง นิติกร หัวหน้างาน หัวหน้ากลุ่ม หัวหน้าฝ่าย ผู้อำนวยการส่วน ผู้อำนวยการกอง และผู้อำนวยการสำนัก กรมการปกครอง ที่ได้รับการแต่งตั้งและมอบหมายท้องที่ที่รับผิดชอบจากอธิบดี กรมการปกครองในท้องที่อื่น คนหนึ่งคนใดหรือหลายคน เข้าร่วมชันสูตรพลิกศพกับพนักงานอัยการพนักงานสอบสวน และแพทย์โดยให้พนักงานฝ่ายปกครองแห่งท้องที่ที่รับผิดชอบที่ศพนั้นอยู่เป็นผู้ลงชื่อในรายงานการชันสูตรพลิกศพของพนักงานสอบสวน

การปฏิบัติหน้าที่

เมื่อได้รับแจ้งเหตุการตายจากพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ให้เจ้าหน้าที่หรือพนักงานฝ่ายปกครองที่ได้รับการแต่งตั้ง บันทึกรายการที่ได้รับแจ้งลงในแบบรายงานประจำวันรับแจ้งเหตุการชันสูตรพลิกศพตามระเบียบนี้ แล้วทำการรายงานให้ผู้บังคับบัญชาจนถึงปลัดกระทรวงมหาดไทยทราบ และบันทึกการออกไปชันสูตรพลิกศพตามแบบของระเบียบนี้

เมื่อไปถึงสถานที่เกิดเหตุ ให้ทำงานตรวจสอบผู้ร่วมชันสูตรพลิกศพมีครบถ้วนและถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ ถ้าไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดให้ร่วมปรึกษาหารือข้อยุติร่วมกันก่อน

ให้ทำการบันทึกภาพผู้ตายตามสภาพที่พบครั้งแรกพร้อมสิ่งของ และสถานที่บริเวณข้างเคียง หรือร่องรอยที่ปรากฏต่าง ๆ

จากนั้นให้ทำการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุรวมถึงสภาพแวดล้อมในบริเวณที่พบศพพร้อมสภาพศพและวัตถุสิ่งของต่าง ๆ โดยละเอียดและทำการบันทึกลงในแบบการตรวจที่เกิดเหตุ ตามระเบียบ

ให้จัดทำแผนที่ที่เกิดเหตุ ลงในแบบแผนที่ที่เกิดเหตุ ตามแบบ

ร่วมพิจารณาการทำแผนที่ที่เกิดเหตุตามแบบและร่วมพิจารณาการทำแผนที่ที่เกิดเหตุกับผู้ชันสูตรพลิกศพอื่น รวมถึง ร่วมตรวจสอบสิ่งของ อาวุธ ยานพาหนะ หรือวัตถุอื่น ๆ ของคนตายหรือที่พบศพในสถานที่เกิดเหตุ

ทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพกับผู้ชันสูตรพลิกศพอื่น ๆ เพื่อแสดงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด ถ้าตายโดยคนทำร้ายให้กล่าวว่าใครเป็นผู้กระทำร้ายเท่าที่จะทราบได้ตามแบบรายงานการชันสูตรพลิกศพของพนักงานสอบสวนให้พิจารณาทุกประเด็นอย่างละเอียดรอบคอบก่อนทำความเข้าใจร่วมกัน เนื่องจากผู้ที่ทำการชันสูตรพลิกศพ อาจถูกเรียกเป็นพยานในชั้นการไต่สวนของศาล หรืออาจตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาได้หลังจากนั้นให้สำเนารายงานการชันสูตรพลิกศพ ดังกล่าวต่อผู้บังคับบัญชา และกระทรวงมหาดไทย

ภายหลังจากที่ทำการชันสูตรพลิกศพเสร็จแล้ว ร่วมทำบันทึกลงในแบบรายงานการชันสูตรพลิกศพของพนักงานสอบสวนแล้ว ให้ทำบันทึกผลของการชันสูตรพลิกศพลงในบันทึกผู้ชันสูตรพลิกศพ ตามแบบด้วยเพื่อเป็นหลักฐาน และให้ดำเนินการรายงานผลต่อผู้บังคับบัญชา

หากพบว่ามีความเห็นไม่ตรงกันและไม่อาจลงชื่อในแบบรายงานการชันสูตรพลิกศพของพนักงานสอบสวนได้ ให้ทำบันทึกความเห็นแย้งไว้ในบันทึกผู้ชันสูตรพลิกศพ และมอบให้พนักงานสอบสวนหนึ่งชุดพร้อมบันทึกให้ทราบว่ามีความเห็นแย้งไว้ในแบบรายงานการชันสูตรพลิกศพของพนักงานสอบสวน

กรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติหน้าที่ราชการตามหน้าที่ ซึ่งพนักงานสอบสวนต้องสอบสวนผู้ที่ทำให้ตายเป็นผู้ต้องหานั้นกรณีนี้ ให้ปฏิบัติตามข้อบังคับที่ 1/2509 เรื่องระเบียบการสอบสวน คดีอาญาในจังหวัดอื่น นอกจากจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ให้พนักงานฝ่ายปกครอง ผู้ทำหน้าที่ชันสูตรพลิกศพคดีนั้นแจ้งเตือนให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ รีบแจ้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอและแต่กรณีทราบ เพื่อปฏิบัติตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย

ห้ามมิให้เจ้าพนักงานผู้ทำให้ตายหรือผู้ควบคุมผู้ตายเป็นผู้ชันสูตรพลิกศพ และหรือกรณีเป็นพนักงานสอบสวนคดีนั้น และห้ามมิให้บันทึกคำพยานหลักฐานด้วยตนเอง เว้นแต่จะทำบันทึกคำชี้แจงแสดงรายละเอียดที่เกิดขึ้นเพื่อมอบให้ผู้ชันสูตรพลิกศพทราบ

ทั้งนี้เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่การชันสูตรพลิกศพทั้งในจังหวัดอื่นและกรุงเทพมหานคร เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ชัดเจน มีความเหมาะสมและต่อเนื่อง ให้ผู้บังคับบัญชาแต่งตั้งหรือมอบหมายให้พนักงานฝ่ายปกครอง ตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ทั้งกรณี จังหวัดอื่น และจังหวัดกรุงเทพมหานคร ให้ปฏิบัติหน้าที่ชันสูตรพลิกศพ โดยทำเป็นหนังสือ ซึ่งจะต้องมีรายละเอียดให้ทราบว่าใคร ตำแหน่งอะไร สังกัดใด ให้ทำหน้าที่อะไร พื้นที่ใด เวลาใด และให้ทำการรายงานการปฏิบัติหน้าที่อย่างไร ทั้งนี้ให้รวมถึงผู้บังคับบัญชาด้วย

ให้ถึงอำเภอ อำเภอและจังหวัดรายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ตามลำดับชั้นให้กรมการปกครองทราบ วิธีการรายงานให้ส่งสำเนาฉบับหรือสำเนาภาพถ่ายบันทึกผู้ชันสูตรพลิกศพ หรือบันทึกผู้ชันสูตรพลิกศพ ตามแบบของระเบียบนี้ จำนวน 1 ฉบับและทำสำเนารายงานการชันสูตรพลิกศพของพนักงานสอบสวน จำนวน 1 ฉบับ

ผู้ทำการชันสูตรพลิกศพ มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนหรือค่าป่วยการค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้รักษาการตามข้อบังคับนี้และให้มีอำนาจตีความวินิจฉัยปัญหา และปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมแบบรายงานต่าง ๆ ได้ตามความเหมาะสม

2.2.2.10 คู่มือการดำเนินงานชั้นสูตรพลิกศพ พ.ศ.2561

เนื่องจากการชันสูตรพลิกศพถือเป็นกระบวนการสำคัญ ที่จำเป็นจะต้องใช้ความถูกต้องแม่นยำในผลของการตรวจพิสูจน์ และเพื่อเป็นการตรวจสอบถ่วงดุลที่มีประสิทธิภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงเหตุและพฤติการณ์ในการตายซึ่งนำไปสู่คดีอาญาต่อไปและคือการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียชีวิตและญาติ จึงมีคู่มือการดำเนินงานชั้นสูตรพลิกศพ พ.ศ.2561 เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติโดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงโดยเฉพาะเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวิจัยเรื่องนี้

1. บทบาทของแพทย์ในกระบวนการยุติธรรม

การชันสูตรพลิกศพ การจัดการศพ การส่งศพปรึกษา และการชันสูตรพลิกศพซ้ำ

บทบาทของแพทย์ในการชันสูตรพลิกศพ แพทย์ถือเป็นบุคคลสำคัญในการไขกุญแจดอกสำคัญในการค้นหาความจริงให้ปรากฏถึงสาเหตุแห่งการตาย โดยกฎหมายกำหนดแพทย์มีหน้าที่เข้าร่วมชันสูตรพลิกศพร่วมกับเจ้าพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครอง เพื่อให้การตรวจศพยานหลักฐานทางนิติเวชมีประสิทธิภาพ มีความถูกต้องในการวินิจฉัยถึงสาเหตุและพฤติการณ์ที่ทำให้เกิดการตาย เพราะต้องใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านอย่างสูง เนื่องจากแพทย์ที่ออกไปดูศพ สามารถที่จะรวบรวมพยานหลักฐานแวดล้อมจากศพ สามารถทราบถึงเหตุและพฤติกรรมที่ทำให้เกิดการถึงแก่ความตาย การที่แพทย์ร่วมชันสูตรพลิกศพคู่กับพนักงานสอบสวนทำให้ลดบทบาทการชี้แนะของพนักงานสอบสวนลงน้อยลง เนื่องจากความเห็นของแพทย์ผู้ร่วมชันสูตรพลิกศพสามารถถ่วงดุลกับพนักงานสอบสวน ในกรณีที่มีความขัดแย้งกัน ฉะนั้นการทำงานร่วมกันระหว่างพนักงานสอบสวนและแพทย์ทำให้พยานหลักฐานเป็นที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้น

2. การจัดการศพ

ภายหลังจากการชันสูตรเสร็จสิ้นแล้ว พนักงานสอบสวนและแพทย์ได้มอบศพให้ญาติไปดำเนินการตามประเพณี หลังจากนั้นเป็นการจัดการศพซึ่งเป็นขั้นตอนของญาติในการติดต่อประสานงาน เพื่อส่งศพไปดำเนินการตามประเพณี ความเชื่อทางศาสนาต่อไป หากก็มีบางราย ที่ญาติไม่มีเงินและรณในการขนส่งศพพนักงานสอบสวนก็อาจจะขอให้มูลนิธิช่วยสนับสนุนเป็นกรณี

3. การส่งศพปรึกษา

การชันสูตรพลิกศพในที่เกิดเหตุที่พบศพนั้น จะเน้นที่การตรวจศพภายนอกและการตรวจที่เกิดเหตุหรือที่พบศพ ซึ่งอาจมีข้อจำกัดในเรื่องของสถานที่หรือเวลาในการตรวจได้ บางกรณีอาจต้องมีการเคลื่อนย้ายศพไปที่อื่น เพื่อทำการตรวจหรือทำการส่งศพปรึกษา ซึ่งมักจะเป็นการส่งไปเพื่อทำการผ่าตรวจศพกรณีแพทย์และพนักงานสอบสวนมีความจำเป็นต้องส่งศพเพื่อผ่าตรวจ สามารถส่งผ่าตรวจได้ในโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่มีแพทย์นิติเวชตามเขตบริการสาธารณสุขที่ใกล้เคียง มหาวิทยาลัยที่มีภาควิชานิติเวชหรือพยาธิวิทยา ที่มีการผ่าตรวจศพคดี สถาบันนิติเวชวิทยาสำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม ทั้งนี้ควรคำนึงถึงศักยภาพของสถานที่ตรวจ ความสะดวกและค่าใช้จ่ายที่ญาติ

ต้องรับภาระด้วย ซึ่งแพทย์และพนักงานสอบสวนที่ร่วมชันสูตรพลิกศพ อาจติดต่อประสานงานไปยังสถาบันที่จะส่งตรวจก่อน เพื่อความสะดวกในการรับและส่งศพ

4. การชันสูตรพลิกศพซ้ำ

การชันสูตรพลิกศพซ้ำอาจแยกได้เป็น 2 กรณี คือ กรณีที่มีการชันสูตรพลิกศพในที่เกิดเหตุหรือที่พบศพเสร็จสิ้นแล้ว แพทย์และพนักงานสอบสวนมีความเห็นว่าทราบสาเหตุการตายและไม่มีประเด็นให้ส่งผ่าตรวจศพเพิ่มเติมอีกและได้มอบศพให้ญาติไปดำเนินการตามประเพณี แล้วต่อมาญาติติดใจในสาเหตุการตายหรือมีเหตุให้ต้องทำการผ่าตรวจศพ เช่น มีวัตถุพยาน เช่น กระสุนปืนอยู่ในศพ จำเป็นต้องผ่าออกมาเพื่อนำมาตรวจ ญาติสามารถแจ้งแก่พนักงานสอบสวนเจ้าของคดี เพื่อดำเนินการส่งศพตรวจได้ในโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่มีแพทย์นิติเวชตามเขตบริการสาธารณสุขที่ใกล้เคียง มหาวิทยาลัยที่มีภาควิชานิติเวชหรือพยาธิวิทยา ที่มีการผ่าตรวจศพคดี สถาบันนิติเวชวิทยา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม และยังมีอีกกรณี คือ มีการชันสูตรพลิกศพและผ่าตรวจศพแล้ว ต่อมาญาติติดใจในสาเหตุการตายและต้องการให้ส่งผ่าตรวจศพซ้ำ ญาติสามารถแจ้งพนักงานสอบสวนเจ้าของคดี เพื่อดำเนินการส่งศพตรวจได้ ในมหาวิทยาลัยที่มีภาควิชานิติเวชหรือพยาธิวิทยา ที่มีการผ่าตรวจศพคดี สถาบันนิติเวชวิทยา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม เพื่อหาข้อสรุป

5. การตรวจศพ ณ สถานที่พบศพ

คู่มือการชันสูตรพลิกศพได้อธิบายความสำคัญของการตรวจศพที่ตายอย่างน่าสงสัย คือการตรวจสถานที่พบศพอย่างละเอียด เพราะสถานที่เกิดเหตุ (สถานที่พบศพถือเป็นสถานที่เกิดเหตุด้วย) เนื่องจากเป็นแหล่งรวมของวัตถุพยาน ที่สำคัญต่าง ๆ หากผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุรู้จักหา เก็บ และส่งต่อพยานหลักฐานที่ถูกต้อง ก็จะเป็นประโยชน์มาก โดยอาศัยหลักการว่า วัตถุสองสิ่งเมื่อสัมผัสกันจะต้องมีการแลกเปลี่ยนชิ้นส่วนซึ่งกันและกัน

กรณีที่มีการฆาตกรรมเกิดขึ้น ฆาตกรอาจจะทิ้งร่องรอย หรือหลักฐานไว้ ณ ฆาตกรอาจจะทิ้งร่องรอยหรือหลักฐานไว้ ณ ที่เกิดเหตุ และอาจทิ้งร่องรอยไว้ที่ตัวผู้ตาย หรือสิ่งที่เป็นของผู้ตายอาจติดไปกับตัวคนร้ายก็ได้ หากนำพยานหลักฐานทั้งหมดมาวิเคราะห์ อาจจะสามารถเชื่อมโยงกันระหว่าง ผู้ต้องสงสัย ผู้ตาย และสถานที่เกิดเหตุได้ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งสำคัญจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องตรวจสถานที่เกิดเหตุอย่างละเอียด ถี่ถ้วน และควรตรวจด้วยความรอบคอบ จึงจะได้ข้อมูลสำคัญต่าง ๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องมากที่สุด

ประเทศไทย กำหนดให้แพทย์หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายแทนแพทย์ต้องไปชันสูตรพลิกศพ ณ ที่พบศพ แต่อย่างไรก็ตาม พบว่าแพทย์ที่ไม่ใช่แพทย์นิติเวชออกไปร่วมชันสูตรพลิกศพ ณ ที่พบศพเพียงร้อยละ 16.2 เท่านั้น¹⁰¹

¹⁰¹ คู่มือการดำเนินงานชันสูตรพลิกศพ พ.ศ.2561, หน้า 11.

6. ความหมายของสถานที่เกิดเหตุ

ในกรณีฆาตกรรม สถานที่พบศพอาจเป็นสถานที่ที่ถึงศพ คือ อาจจะตายมาก่อนจากที่อื่น หรือที่เกิดการกระทำ แต่ยังไม่ตาย แล้วไปตายอีกที่หนึ่ง พบว่าสถานที่ถูกฆ่ามักเป็นที่เดียวกับที่ตาย และเป็นที่เดียวกับที่พบศพ จากสถิติพบว่าประมาณร้อยละ 6 เท่านั้นที่มีการนำศพไปตั้งที่อื่น

ส่วนกรณีตายผิดธรรมชาติอื่น ๆ ศพอาจถูกทำให้เคลื่อนที่ไปจากจุดที่ศพอยู่ครั้งแรก ด้วยปัจจัยอันมาจาก ถูกน้ำพัดไป ถูกรถลากพาไป หรือแม้กระทั่งถูกสัตว์คาบไป จะเห็นได้ว่าสถานที่เกิดเหตุมีความหมายค่อนข้างกว้าง กล่าวโดยสรุปคือ สถานที่พบศพ สถานที่ตาย สถานที่ที่ทำการกระทำความผิดเกิดขึ้น รวมถึงสถานที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย เพราะฉะนั้นการตรวจสถานที่เกิดเหตุจึงจำเป็นต้องอาศัยบุคลากรที่สำคัญหลายฝ่ายในการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ เช่น พนักงานสอบสวน นักนิติวิทยาศาสตร์ นักวิทยาศาสตร์ หรือผู้เชี่ยวชาญสาขาต่าง ๆ และที่ขาดไม่ได้คือแพทย์ เป็นต้น

7. กรณีที่แพทย์ต้องชันสูตรพลิกศพ ณ ที่พบศพ

ประเทศไทยบัญญัติให้แพทย์ต้องไปชันสูตรพลิกศพ ณ ที่พบศพเท่านั้น หมายความว่า ศพอยู่ที่ไหน ให้แพทย์ไปที่นั่น และเฉพาะกรณีที่มีการตายโดยผิดธรรมชาติ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานเท่านั้น และการตายโดยยังมีปรากฏเหตุ และทั้งสามกรณีแพทย์สามารถมอบหมายให้ผู้ที่ผ่านการอบรมทางนิติเวชศาสตร์ไปชันสูตรพลิกศพ ณ ที่พบศพแทนได้ ถ้ามีเหตุจำเป็น เห็นได้ว่า แพทย์และเจ้าหน้าที่ชันสูตรพลิกศพแทนแพทย์ ถือเป็นบุคลากรที่สำคัญยิ่งในการชันสูตรพลิกศพ ณ ที่พบศพ เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมเกิดความสมบูรณ์และทำงานอย่างเป็นระบบ แต่อย่างไรก็ตาม สถานที่เกิดเหตุอาจจะมีได้หลายที่ดังเช่นหัวข้อความหมายของสถานที่เกิดเหตุตั้งที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้ข้างต้น

8. วิธีเตรียมตัวไปชันสูตรพลิกศพ

คู่มือการชันสูตรพลิกศพได้กล่าวถึงสิ่งที่ต้องคำนึงประการแรกในการเตรียมตัวไปชันสูตรพลิกศพ คือ ศพที่ตรวจนั้นถูกฆ่าตาย เพราะจะทำให้ไม่ละเอียดในการตรวจศพอย่างละเอียดตั้งแต่ต้น สาเหตุที่ต้องคำนึงเพราะบ่อยครั้งที่ผู้ตรวจศพในที่พบศพเบื้องต้น แล้วสรุปว่าเป็นการตายโดยมีปรากฏเหตุ แต่ต่อมาพบว่าเป็นการฆาตกรรม เนื่องจากการฆาตกรรมมีหลายวิธี บางครั้งอาจจะไม่ปรากฏบาดแผลให้เห็นภายนอกให้เห็น หรือบางครั้งตรวจศพภายนอกอาจจะไม่พบบาดแผลเพราะแผลอาจจะซ่อนอยู่ โดยเฉพาะในกรณี ศพที่อ้วนมาก หรือ ศพที่เฒ่ามาก หรือศพทารก เนื่องจากมีคราบไขมัน หรือเลือดติดอยู่แล้วทิ้งไว้ในถังขยะ และไม่ได้ล้างคราบเลือดก่อน นึกนึกว่าเลือดมาจากการคลอດ ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ บางครั้งคนที่ตรวจพบบาดแผลนั้น อาจเป็นพนักงานรักษาศพก็ได้ ถึงแม้จะไปตรวจสถานที่เกิดเหตุใหม่ ถึงแม้ว่าทำได้แต่ความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานจะลดลง หรือพยานหลักฐานอาจจะถูกทำลายไปแล้ว เว้นแต่จะมีการรักษาสถานที่เกิดเหตุนั้นไว้อย่างดี แต่เป็นไปได้น้อยมาก เพราะเบื้องต้นคิดว่าเป็นการตายผิดธรรมชาติทั่วไปมิได้มาจากการตายโดยฆาตกรรมและพนักงานสอบสวนมักทิ้งสถานที่เกิดเหตุไว้โดยไม่ทำอะไรปิดกั้นนั่นเอง

ประการที่สอง เมื่อมักจะมียุคคลหลายฝ่ายเข้ามาเกี่ยวข้องในสถานที่เกิดเหตุ ไม่ว่าจะเป็นพนักงานสอบสวน ตำรวจฝ่ายสืบสวน อัยการ พนักงานฝ่ายปกครอง ญาติผู้ตาย ชาวบ้าน หรือแม้กระทั่งนักข่าว ส่งผลให้แพทย์ทำงานไม่สะดวก และสำหรับผู้ที่ไม่ค่อยได้ไปที่เกิดเหตุ เฉลี่ยปีละครั้งหรือสองครั้ง

อาจจะทำให้เกิดความประหม่า ตื่นเต้น และทำให้ลืมขั้นตอนสำคัญๆ ในการไปตรวจศพได้ จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ต้องมีการทบทวนความรู้ทางนิติเวชศาสตร์ในประเด็นสำคัญ ๆ ในช่วงสั้นๆ ก่อนออกไปตรวจที่เกิดเหตุ

สิ่งที่สามารถช่วยแพทย์ได้อย่างมากคือ แบบบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพ ซึ่งกฎหมายบัญญัติไว้แล้วให้ทำรายงานนี้ทันที ณ ที่พบศพนั้นเอง เพื่อเป็นการทบทวนเนื้อหาให้ครบถ้วน อนึ่ง ในปัจจุบันมีแบบฟอร์มตัวอย่างแบบบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพ เพื่ออำนวยความสะดวกการบันทึก รายละเอียดต่างๆ

9. สิ่งที่ต้องทำเมื่อถึงสถานที่เกิดเหตุแล้ว

คู่มือการชันสูตรพลิกศพได้กล่าวไว้เฉพาะการตรวจสถานที่พบศพ กล่าวคือ ไม่ได้เกิดจากภัยพิบัติซึ่งทำให้มีคนตายจำนวนมาก เพราะในกรณีดังกล่าวต้องอาศัยกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง และค่อนข้างมีความละเอียดในขั้นตอนการตรวจ ต่างจากการตรวจศพกรณีทั่วไป สิ่งสำคัญที่แพทย์ต้องจดจำไว้สำหรับการตรวจสถานที่เกิดเหตุคือ อย่าทำลายพยานหลักฐานที่มีอยู่และอย่าเพิ่มพยานหลักฐานให้สถานที่เกิดเหตุ

สิ่งที่ต้องทำเมื่อถึงสถานที่เกิดเหตุประการแรกคือ สอบถามข้อมูลเบื้องต้นจากพนักงานสอบสวนที่รับผิดชอบคดี เพื่อให้ทราบข้อมูลของผู้ตายในกรณีที่ทราบว่าผู้ตายคือใครแล้ว จากนั้นถามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมดก่อนตรวจศพในขณะที่สอบถามข้อมูล แพทย์ควรตั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับการกั้นสถานที่หรือไม่ มีการเข้าไปรบกวนสถานที่โดยบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องหรือไม่ และต้องทำการบันทึกเพื่อเป็นหลักฐานด้วย หลังจากนั้นแพทย์จะต้องประเมินถึงความอันตรายที่จะเกิดขึ้น ว่ามีมากน้อยเพียงใด เหมาะแก่การเข้าไปตรวจศพหรือไม่ เช่น กรณีไฟไหม้อาคาร หรือกรณีมีอาวุธปืน หรือ ระเบิดติดอยู่กับตัวผู้ตาย ก็จะต้องให้ผู้เชี่ยวชาญนำวัตถุอันตรายเหล่านั้นออกจากตัวผู้ตายเสียก่อน แล้วจึงเข้าไปตรวจสถานที่เกิดเหตุ โดยปกติแพทย์จะตรวจเฉพาะตัวผู้ตายเท่านั้นจะไม่เข้าไปตรวจบริเวณนอกเหนือจากที่ศพอยู่ เพราะถือเป็นหน้าที่ของวิทยาการตำรวจ แต่มีบางกรณีที่พนักงานสอบสวนอาจขอให้แพทย์ช่วยเก็บพยานหลักฐานที่เป็นชีววัตถุบริเวณแวดล้อมศพได้ ดังนั้นแพทย์จึงควรมีความรู้ในด้านการเก็บพยานหลักฐาน เช่น คราบเลือด คราบอสุจิ เส้นผม เส้นขน และในทีมแพทย์จะต้องมีผู้ช่วยในการถ่ายภาพหนึ่งคน และอีกหนึ่งคนคอยช่วยพลิกศพ ส่วนแพทย์จะต้องทราบว่าควรถ่ายแพทย์ตรงไหน อย่างไรบ้าง และบันทึกเอกสารเพื่อเป็นหลักฐาน

10. ก่อนออกจากสถานที่เกิดเหตุ

ขั้นตอนสุดท้ายก่อนออกจากสถานที่พบศพ แพทย์หรือเจ้าหน้าที่เก็บวัตถุพยานใดออกมา ควรมีบันทึกการรับ และการมอบวัตถุพยานจากที่พบศพด้วย เพื่อเป็นหลักฐานของกระบวนการส่งมอบวัตถุพยาน

11. เอกสารที่แพทย์ต้องทำเมื่อมีการชันสูตรพลิกศพ ณ ที่พบศพ

สำหรับบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพ จะต้องทำทันที ณ ที่พบศพ และรายงานแบบทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพ¹⁰² ซึ่งจะต้องภายในเจ็ดวันนับแต่ได้รับแจ้งเรื่องชันสูตรพลิกศพ แต่ขยายเวลาได้หากมีความจำเป็น ครั้งละไม่เกินสามสิบวัน รวมสองครั้งเป็นหกสิบวัน และต้องทำ

¹⁰² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 150 วรรคแรก.

บันทึกเหตุผลและความจำเป็นได้หากมีความจำเป็น ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวน จะมีแบบบันทึกของ ตำรวจเองซึ่งอาจเรียกว่าใบตำรวจหรือใบชั้นสูตรพลิกศพ มาให้แพทย์ลงชื่อและลงความเห็นอีก ดังนั้น ในทาง ปฏิบัติแพทย์มักเขียนเฉพาะในแบบรายงานที่ส่งมาจากพนักงานสอบสวน และให้ถือว่าเป็นรายงานแนบท้าย บันทึกที่รายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพ หรือพิมพ์รายงานแนบท้ายรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพ ขึ้นมาใหม่แนบกับบันทึกของตำรวจก็ได้

กรณีที่เจ้าหน้าที่ออกชันสูตรพลิกศพแทนแพทย์ สำหรับการทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพด้วย ซึ่งจะต้องทำทันที ณ ที่พบศพ นั้น และแพทย์ต้องทำรายงานแนบท้ายบันทึกที่รายละเอียด แห่งการชันสูตรพลิกศพเพิ่มเติม โดยทำภายหลังจากเจ้าหน้าที่กลับมารายงานแล้ว ซึ่งรายละเอียดคล้ายกับ รายงานที่เจ้าหน้าที่ไปชันสูตรพลิกศพผู้ทำแทนแพทย์ได้ทำไว้

12. การเก็บครอบครองพยานหลักฐาน

การนำสืบพยานหลักฐานต่างๆเพื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม หากได้พยานหลักฐานมาโดยมิชอบ ส่งผลให้พยานหลักฐานนั้นขาดความน่าเชื่อถือ จนกระทั่งศาลไม่รับฟัง จึงจำเป็นต้องมีการรวบรวม พยานหลักฐานทุกครั้งเพื่อมิให้เกิดข้อสงสัยในการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเพื่อสืบหาความจริงปรากฏ

ขั้นตอนแรก การจัดการกับวัตถุพยานโดยผู้มีหน้าที่เก็บวัตถุพยาน อาจมีการทำคำறிไว้ในส่วนที่ไม่ส่งผลเสียในการพิสูจน์หรือวิเคราะห์วัตถุพยาน โดยระบุ วัน เดือน ปี และเวลา ที่ทำการเก็บ รายละเอียดของวัตถุพยานชิ้นนั้น ตามสภาพความเป็นจริงในขณะที่ยึดเก็บ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแพทย์มักเป็น การเก็บวัตถุพยานจากตัวผู้บาดเจ็บหรือศพ

ส่วนกรณีเป็นวัตถุพยานจากศพในสถานที่ที่พบศพนั้น ตามหลักเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ วิทยาการจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน ในการเก็บวัตถุพยานจากสภาพแวดล้อมที่เกิดเหตุหรือที่พบ ศพไปทำการตรวจพิสูจน์ เช่น อาวุธปืน ปลอดภัย อาวุธปืน มีด โดยแพทย์ผู้ชันสูตรพลิกศพเพียงเข้าร่วมสังเกตว่ามี วัตถุพยานใดบ้างที่ถูกเก็บไปและทำบันทึกไว้ในรายงาน เว้นแต่จะเป็นวัตถุพยานที่ติดอยู่กับตัวศพที่ไม่สามารถ เอาออกมาได้หรือไม่สะดวกในการที่จะเอาออกมาในที่พบศพ ซึ่งจะเป็นหน้าที่ของแพทย์ผู้ทำการชันสูตรพลิก ศพเป็นผู้เก็บวัตถุพยานนั้น ๆ แล้วจึงส่งมอบให้กับพนักงานสอบสวนเจ้าของคดีเพื่อนำไปตรวจพิสูจน์ต่อ ข้อควรระวัง คือ อย่าส่งมอบวัตถุพยานให้กับเจ้าหน้าที่วิทยาการจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานเองโดยไม่ได้ ผ่านพนักงานสอบสวนเจ้าของคดี

ขั้นตอนที่สอง การเก็บรักษาวัตถุพยาน ต้องแสดงให้เห็นมีการเก็บไว้อย่างถูกต้องตามหลัก วิทยาการในสถานที่เก็บที่มีติดขัด แเน่นหนา ปลอดภัย บุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องไม่สามารถเข้าถึงได้ และการเข้าถึง วัตถุพยานแต่ละครั้งจะต้องมีการบันทึกที่รายละเอียดไว้เพื่อเป็นหลักฐาน

ขั้นตอนที่สาม การเคลื่อนย้ายวัตถุพยานในแต่ละครั้งจะต้องไม่มีการสับสน รายละเอียดของ วัตถุพยานแต่ละชิ้นชัดเจนตรงกัน ไม่ปะปนกับวัตถุพยานชิ้นอื่น ๆ หีบห่อที่บรรจุต้องแน่นหนา ไม่มีการ เสียหาย หรือ ตกหล่น ทำให้เกิดความชำรุด

ขั้นตอนที่สี่ การส่งมอบวัตถุพยาน ต้องแสดงให้เห็นว่า มีการส่งมอบให้ผู้รับได้อย่างถูกต้อง มีหลักฐานในการส่งและรับวัตถุพยานแสดงถึง ชื่อ ตำแหน่งผู้ส่ง และผู้รับ รวมถึงวันเวลา และรายละเอียดของวัตถุพยาน โดยมีการทำสำเนาข้อมูลการส่ง และการรับวัตถุพยานไว้ทุกครั้ง

2.3 กฎหมายการชันสูตรพลิกศพในต่างประเทศ

หลังจากได้ทำการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพในประเทศไทย และการศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งหวังเพื่อหาวิธีการแก้ไขปัญหาการชันสูตรพลิกศพในประเทศไทย จึงได้ทำการศึกษาข้อแนะนำการชันสูตรพลิกศพขององค์กรระหว่างประเทศ ข้อแนะนำ ที่อาร์ (99) 3 ของคณะมนตรีสภายุโรป สำหรับประเทศสมาชิกในเรื่องการประสานความร่วมมือตามหลักเกณฑ์ที่ว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพทางกฎหมายการแพทย์ มาตรฐานการชันสูตรพลิกศพตามข้อแนะนำของ National Association of Medical Examiners (NAME) และกฎหมายเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพในต่างประเทศได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา และกฎหมายการชันสูตรพลิกศพประเทศอังกฤษ เพื่อหาข้อดีมาเสนอเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาในประเทศไทยดังนี้

2.3.1 ข้อแนะนำการชันสูตรพลิกศพขององค์กรระหว่างประเทศ

การชันสูตรพลิกศพมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบสาเหตุและพฤติการณ์ของการตาย โดยจะต้องพิจารณาถึงมูลเหตุแห่งการตายโดยต้องพิจารณาจากมูลเหตุทางกฎหมายและมูลเหตุอย่างอื่น เพื่อใช้ยืนยันสาเหตุการเสียชีวิต ซึ่งขั้นตอนการพิสูจน์สาเหตุการตายจะต้องคำนึงถึงหลักการของสนธิสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน โดยผู้วิจัยจะขอกล่าวเฉพาะความสำคัญของกระบวนการชันสูตรพลิกศพ กรณีการปฏิบัติการสังหารโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และการฆ่าที่กระทำโดยเจ้าหน้าที่บ้านเมือง และความจำเป็นของการปกป้องความเป็นอิสระและความเป็นกลางของผู้เชี่ยวชาญกฎหมายทางการแพทย์ Medico – legal expert องค์กรสหประชาชาติและคณะรัฐมนตรียุโรป ได้ทำข้อแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันและสืบสวนสอบสวนการตาย และหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพทางกฎหมายการแพทย์ให้แก่ประเทศต่างๆ และประเทศสมาชิก เพื่อเป็นการสร้างมาตรฐาน และให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการชันสูตรพลิกศพ

2.3.1.1 Principles on the Effective Prevention and Investigation of Extra-legal of Arbitrary and summary execution

ได้กล่าวเรื่องการยกระดับมาตรฐานกระบวนการยุติธรรมโดย คณะกรรมาธิการว่าด้วยสิทธิมนุษยชน แห่งองค์การสหประชาชาติ (The United Nations High Commissioner for Human Right : UNHCR) ซึ่งมุ่งหวังที่จะยกระดับมาตรฐานกระบวนการยุติธรรม โดยผู้วิจัยจะขอกล่าวเฉพาะเรื่องหลักการที่จะป้องกัน และสืบสวนสอบสวนการตายจากการกระทำของเจ้าพนักงานโดยไม่ผ่านกระบวนการยุติธรรมตามกฎหมาย จึงได้มีการจัดทำแนวทางและหลักการขึ้น วันที่ 24 พฤษภาคม ค.ศ.1989 (Principles on the Effective Prevention and Investigation of Extra-legal of Arbitrary and Summary Execution) เพื่อเป็นแนวทางในการเรียกร้องให้ชาติสมาชิกนำเป็นแนวทางในดำเนินการ และนำไปสู่การออกกฎหมายภายในของตนที่สอดคล้องต่อแนวทางและหลักการดังกล่าวซึ่งจะเป็นเครื่องมือ และกลไกสำคัญในการปกป้องสิทธิ

มนุษยชน และเพื่อป้องกันกรณีเกิดการใช้อำนาจรัฐเกินขอบเขตที่กฎหมายได้กำหนดไว้ เพราะหากรัฐใช้อำนาจเกินขอบเขตอาจทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายได้ โดยเมื่อใดก็ตามหากมีการตายเกิดขึ้นรัฐจะต้องดำเนินคดีโดยศาล โดยมีข้อแนะนำได้มีการกล่าวถึงหลักการสำคัญในสามด้าน คือมาตรการป้องกัน การสืบสวนสอบสวน และกระบวนการทางกฎหมาย เพื่อเรียกร้องให้รัฐดำเนินการอย่างไรๆ ทั้งในเชิงของการป้องกัน กรณีอันเกิดจากการที่รัฐใช้อำนาจเกินขอบอำนาจจนทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย โดยรัฐจะต้องดำเนินการเพื่อให้มีการสอบสวนและจะต้องดำเนินคดีเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย และกระบวนการดำเนินคดีโดยศาล ซึ่งการดำเนินการในการชั้นสูตรพลิกศพ จะต้องกระทำการชั้นสูตรพลิกศพโดยผู้เชี่ยวชาญ ทั้งนี้ในการปฏิบัติหน้าที่จะต้องมีความเป็นกลาง และมีอิสระในการดำเนินคดี และการดำเนินคดีโดยศาลซึ่งเป็นองค์กรวินิจัยชี้ขาด และมีการเยียวยาผู้เกี่ยวข้องกับการตายอย่างเหมาะสมภายในเวลาอันสมควร โดยมีสาระสำคัญดังนี้¹⁰³ โดยจะขอลำดับถึงมาตรการป้องกันก่อน

1) มาตรการป้องกัน

มาตรการป้องกันซึ่งได้เรียกร้องให้รัฐบาลมีการออกกฎหมาย เพื่อป้องกัน และเพื่อเป็นการห้ามมิให้เจ้าพนักงานใช้อำนาจจนทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายโดยไม่ผ่านกระบวนการยุติธรรมตามกฎหมาย ทั้งนี้รวมถึงการตายของบุคคลที่เกิดขึ้นในระหว่างถูกคุมขังด้วย และเป็นการป้องกันการใช้กำลังหรือการใช้อาวุธของเจ้าพนักงาน จะต้องมีการตรวจสอบอย่างเคร่งครัด ซึ่งจะต้องดำเนินการภายใต้กฎระเบียบ และมีกระบวนการในการฝึกอบรมเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและการตัดสินใจที่ถูกต้องเพื่อให้เกิดข้อผิดพลาดที่น้อยที่สุด แต่หากพบว่า เมื่อไม่สามารถที่จะป้องกันการตายโดยเจ้าพนักงานได้ จะมีการตรวจสอบความจริง และการสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบจะต้องดำเนินการโดยผ่านกระบวนการทางศาลยุติธรรมเท่านั้น

2) การสืบสวนสอบสวน

เมื่อมีการตายเกิดขึ้นจะต้องมีการสืบสวนด้วยความเป็นกลาง และต้องสอบสวนโดยเร็ว และการสอบสวนต้องกระทำอย่างโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ ในกรณีที่สงสัยว่าเป็นการตายที่เกิดจากการกระทำของเจ้าพนักงานโดยไม่ผ่านกระบวนการยุติธรรมตามกฎหมายรวมทั้งกรณีที่มีการร้องเรียนจากญาติผู้ตายหรือมีรายงานที่เชื่อถือได้ว่าเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติ ที่เกิดจากการปฏิบัติของเจ้าพนักงานจะต้องมีการตั้งสำนักสืบโดยทำหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนและกระบวนการสืบสวนสอบสวน เพื่อทำการไต่สวน โดยมีวัตถุประสงค์ของการสืบสวนสอบสวนเพื่อค้นหาสาเหตุของการตายพฤติการณ์ที่ตายรวมทั้งเวลาตายด้วย รวมถึงการผ่าศพตรวจโดยละเอียดการเก็บรวบรวม และการวิเคราะห์วัตถุพยานพยานรวมถึงสามารถเรียกพยานเอกสารตลอด ถึงคำให้การของพยานบุคคลต่าง ๆ ทั้งนี้การสืบสวนสอบสวนต้องแยกให้ได้ว่าตายนั้นเป็นการตายโดยธรรมชาติการตายจากอุบัติเหตุฆ่าตัวตายหรือถูกทำร้ายโดยแพทย์ที่ผ่าตัดเป็นผู้ชำนาญในสาขานิติพยาธิวิทยา ทั้งนี้ผู้ทำการผ่าศพสามารถทำการขอข้อมูลและหลักฐานจากสถานที่พบศพและสถานที่ที่

¹⁰³ United Nation, Principles on the Effective Prevention and Investigation of Extra-Legal, Arbitrary and Summary Executions, [online]. Available : www.unher.org/refworld/docid/3ae6b39128.html. (Access date : june 15, 2022).

คิดว่าการตายนั้นได้เกิดขึ้นเพื่อนำมาประกอบการไต่สวนได้เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือของผลของการตรวจพิสูจน์ศพโดยผู้ที่ทำการตรวจต้องสามารถทำหน้าที่ได้อย่างเป็นกลาง และมีอิสระในการทำงานโดยปราศจากการแทรกแซงของบุคคลหรือหน่วยงานใด ๆ ทั้งสิ้น ตลอดถึงสิทธิของครอบครัวของผู้ตาย และผู้แทนโดยชอบธรรม ในการมีสิทธิได้รับแจ้งให้ทราบถึงการสืบสวนสอบสวน และข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาจากการสืบสวนสอบสวน ทั้งมีสิทธิที่เสนอพยานหลักฐานเพื่อเพิ่มเติมได้ด้วยและครอบครัวของผู้ตายสามารถส่งตัวแทนที่เป็นแพทย์หรือผู้ชำนาญอื่นเข้าไปดูการผ่าศพได้ในการขออนุญาตยังได้กล่าวไปถึงการเผาศพว่าการเผาศพผู้ตายต้องรอไว้จนกว่าแพทย์จะทำการผ่าศพพิสูจน์เสร็จเรียบร้อย

(3) กระบวนการทางกฎหมาย

บุคคลที่ทางสืบสวนสอบสวนระบุว่าเกี่ยวข้องกับการกระทำที่ให้เกิดการตายที่ไม่ผ่านกระบวนการยุติธรรมตามกฎหมายจะต้องถูกนำมาฟ้องยังศาลที่มีเขตอำนาจครอบคลุมถึงคำสั่งใด ๆ ของเจ้าหน้าที่ระดับสูงหรือ เจ้าหน้าที่ของทางการต้องไม่รับรองความถูกต้องของการกระทำของเจ้าพนักงานที่ทำให้คนตายโดยไม่ผ่านกระบวนการวิธีทำตามกฎหมาย และครอบครัวหรือผู้อยู่ในอุปการะของผู้ตายจากการกระทำที่ไม่ผ่านกระบวนการที่ทำตามกฎหมายจะต้องได้รับค่าชดเชยอย่างเหมาะสม และเป็นธรรมภายในระยะเวลาอันสมควร เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของครอบครัวของผู้ตาย

2.3.1.2 ข้อเสนอแนะ ที่อาร์ (99) 3 ของคณะมนตรีสภายุโรป สำหรับประเทศสมาชิกในเรื่องการประสานความร่วมมือตามหลักเกณฑ์ที่ว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพทางกฎหมายการแพทย์

สภายุโรปคือองค์กรที่จัดตั้งขึ้นโดยการรวมตัวกันของประเทศสมาชิกในภาคพื้นยุโรปเพื่อเป็นเวทีในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ เพื่อประโยชน์แก่ชาติสมาชิก ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม และส่งเสริมให้เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่เท่าเทียมกันในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นไปตามข้อบัญญัติของสภายุโรป (The Statute of the Council of Europe)

การออกข้อเสนอแนะที่ อาร์ (99) 3 เรื่องการประสานความร่วมมือตามหลักเกณฑ์ที่ว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพทางการแพทย์¹⁰⁴ โดยการรับรองของคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1999 ในการประชุมคณะรัฐมนตรีว่าช่วยว่าการครั้งที่ 658 ซึ่งการดำเนินการอยู่ภายใต้วัตถุประสงค์เพื่อผลักดันให้มีการชันสูตรพลิกศพของประเทศสมาชิกโดยจะต้องมีแนวทางการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐาน คำนึงถึงหลักการของสนธิสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะการห้ามไม่ให้ทำการหรือลงโทษที่เป็นการทรมานหรือไร้มนุษยธรรมหรือไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และในเรื่องสิทธิที่จะมีชีวิตและความสำคัญของการสอบสวนการบันทึกรายละเอียดการบันทึกภาพและการเก็บตัวอย่างระหว่างที่ทำการชันสูตรพลิกศพทางกฎหมายการแพทย์เป็นไปตามหลักวิชาการทางการแพทย์ทางวิทยาศาสตร์ตลอดจนหลักเกณฑ์ที่กฎหมายได้กำหนดไว้และด้วยตระหนักคำนึงถึงความสำคัญของกระบวนการพลิกศพที่ดีโดยเฉพาะในกรณีที่มี

¹⁰⁴ The Committee of Member State on the Harmonization of Medico-legal Autopsy Rules Recommendation, No R. (99) 3. [Online] Available : www.coe.int/t/dg3/health/recommendations_en.asp, (Accessdate : june 15, 2022).

การปฏิบัติการสังหารโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายและการฆ่าที่กระทำโดยเจ้าหน้าที่บ้านเมืองคณะรัฐมนตรีสภายุโรปถึงได้ออกข้อแนะนำในเรื่องดังกล่าว

ข้อแนะนำยังได้มีการเสนอแนะถึงแนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับการตายนับแต่เมื่อได้รับแจ้งการตรวจศพ ณ สถานที่ที่ศพนั้นอยู่หรือสถานที่เกิดเหตุโดยจะต้องให้แพทย์ผู้เชี่ยวชาญโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญต้อง

ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นอิสระและเป็นกลางไม่อยู่ ภายใต้ความกดดันใด ๆ และปฏิบัติหน้าที่โดยปราศจากอคติโดยเฉพาะในเรื่องของการนำเสนอผลการตรวจและความเห็นต่าง ๆ การตายโดยผิดธรรมชาติลักษณะต่าง ๆ ที่ควรดำเนินการชันสูตรพลิกศพภายใต้กรอบของกฎหมาย การออกรายงานการชันสูตรพลิกศพ ซึ่งนอกจากรายละเอียดเกี่ยวกับศพการตายรายละเอียดเกี่ยวกับผลของการตรวจพิสูจน์แล้ว รายงานการชันสูตรพลิกศพจะต้องแสดงถึงความเห็นเกี่ยวกับเหตุ และพฤติการณ์ที่ตายโดยละเอียดและการจำหน่ายหรือคืนศพให้แก่ญาติของผู้ตาย

2.3.1.3 มาตรฐานการชันสูตรพลิกศพ ตามข้อแนะนำของ National Association of Medical Examiner (NAME)

National Association of Medical Examiner (NAME) จัดตั้งขึ้นในปีค.ศ. 1966 โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง คือพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์ผู้ทำหน้าที่สอบสวนการตาย และทำการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการสอบสวนการตาย เพื่อเป็นการสร้างศักยภาพและความเชี่ยวชาญให้แก่ผู้ประกอบวิชาชีพดังกล่าวเนื่องจากการชันสูตรพลิกศพในหลายรัฐเป็นการดำเนินการโดยบุคคลที่ได้รับการฝึกอบรมทางการแพทย์เฉพาะหรือมีความรู้ไม่เพียงพอหรือไม่เลยซึ่งส่งผลกระทบต่อ การตรวจศพอย่างมาก¹⁰⁵ National Association of Medical Examiner เป็นองค์กรที่จะทำหน้าที่ในการสนับสนุน บุคลากรในการพัฒนาศักยภาพการสอบสวนการตายให้ดีขึ้นโดยการพัฒนาและการยกระดับมาตรฐานการสอบสวนการตาย อีกทั้งยังเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ในการประสานความร่วมมือระหว่างวิทยาลัยพยาธิแพทย์ของประเทศสหรัฐอเมริกาอีกด้วย และด้วยความพยายามเช่นว่านี้ในปีค.ศ. 2006 จึงได้มีการเผยแพร่มาตรฐานการผ่าศพ¹⁰⁶ เพื่อให้เป็นที่ทราบโดยทั่วกันโดยได้กล่าวถึงมาตรฐานในเรื่องเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่การผ่าศพ การออกรายงานการชันสูตรพลิกศพ โดยได้กำหนดมาตรฐานไว้โดยชัดเจนว่าผู้ที่ทำหน้าที่ต้องปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญซึ่งจะต้องสนับสนุนต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และในขณะเดียวกันจะต้องสนับสนุนต่อระบบสาธารณสุขอีกด้วย¹⁰⁷ แม้ว่าจะต้องทำหน้าที่ในการสอบสวนร่วมกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายอื่น

¹⁰⁵ National Association of Medical Examiners, General Information. [Online] Available: www.thename.org/index.php=com, (Accessdate : june 15, 2022).

¹⁰⁶ National Association of Medical Examiners, Forensic Autopsy Performance Standards, Amendments Approved October 16, N.A.M.E. Annual Meeting, [Online] Available : www.thename.org/index2.php?option=com_docman&task=doc_view&gid=18&Itemid=71, (Accessdate : june 15, 2022).

¹⁰⁷ Ibid, 1.

แต่ก็ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความอิสระจากเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายและการฟ้องคดี¹⁰⁸ จะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลางโดยมีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อค้นหาเหตุและพฤติการณ์การตายเท่านั้น และแม้ว่าการผ่าศพนั้นจะเป็นส่วนหนึ่งของการตรวจพิสูจน์ก็ไม่จำเป็นต้องจัดให้มีขึ้นในทุกกรณี จะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมเป็นกรณี เพื่อประโยชน์แก่การมีความเห็นเกี่ยวกับเหตุและพฤติการณ์ที่ตายที่แม่นยำมากยิ่งขึ้น¹⁰⁹ แต่อย่างไรก็ตามย่อมขึ้นอยู่กับกฎหมายในแต่ละท้องถิ่นที่จะสามารถกำหนดให้มีการผ่าศพ ในกรณีใดอีกด้วย อาทิ เช่นการตายที่คาดไม่ถึงหรือที่ไม่สามารถอธิบายได้ของการทรมานหรือเด็กการตายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำของเจ้าพนักงานตำรวจการตายที่เกี่ยวข้องกับการบาดเจ็บอย่างรุนแรงในสถานที่ทำงานหรือพยาธิวิทยาพิจารณาเห็นว่าการผ่าศพมีความจำเป็นเพื่อค้นหาสาเหตุของการตายพฤติการณ์การตายหรือเพื่อการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานอย่างไรก็ตามการผ่าศพจะต้องอยู่ภายใต้การดูแลโดยแพทย์ที่ได้รับใบอนุญาตซึ่งจะต้องเป็นนิติพยาธิแพทย์หรือโดยแพทย์ที่ได้รับการฝึกอบรมด้านนิติพยาธิแพทย์มาแล้ว¹¹⁰

หลังจากเมื่อการตรวจพิสูจน์เสร็จแล้วจะเป็นหน้าที่ของผู้รับผิดชอบการชันสูตรพลิกศพ ในการออกรายงานการชันสูตรพลิกศพโดยมาตรฐานเกี่ยวกับรายงานการชันสูตรพลิกศพได้กำหนดมาตรฐานสำหรับเนื้อหา และกำหนดรูปแบบของรายงานการชันสูตรพลิกศพจะต้องมีลักษณะได้ประกอบด้วยเนื้อหาอย่างไรบ้างทั้งนี้เพื่อให้การจัดทำรายงานการชันสูตรพลิกศพอยู่ในมาตรฐานเดียวกันโดยรายงานการชันสูตรพลิกศพ ที่ดินนั้นจะต้องสามารถอ่านได้โดยง่ายและมีการบรรยายถึงสิ่งที่ค้นพบและรวมถึงการอธิบายและความเห็นของผู้ทำการชันสูตรพลิกศพโดยจะต้องแสดงถึงวัตถุประสงค์ของสิ่งที่การผ่าศพต้องการค้นหาซึ่งรวมถึงการตรวจพิสูจน์ทางพิษวิทยา การตรวจพิเศษ การตรวจสอบโดยกล้องจุลทรรศน์ และอื่นๆและการอธิบายถึงเหตุและพฤติการณ์การตายโดยนิติพยาธิแพทย์จะต้องเตรียมการเขียนสิ่งที่ต้องการบรรยายในรายงานในแต่ละกรณี แสดงเวลาสถานที่ที่ทำการตรวจพิสูจน์ ชื่อของผู้ตายหากทราบผลการตรวจภายนอกและเวลาที่ดำเนินการและผลการตรวจสอบภายในรายละเอียดเกี่ยวกับบาดแผล คำบรรยายเกี่ยวกับบาดแผลภายในและภายนอก คำบรรยายของสิ่งที่ค้นพบซึ่งสนับสนุนการวินิจฉัย ความเห็นและบทสรุป ประเด็นการวินิจฉัยและคำอธิบายเกี่ยวกับรายงานการผ่าศพเหตุการณ์ตายและพฤติการณ์การตาย¹¹¹

ทั้งนี้กระบวนการชันสูตรพลิกศพและการปฏิบัติหน้าที่จะต้องกระทำโดยต้องตระหนักถึงสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลในอันที่จะได้รับความรับรอง และได้รับความคุ้มครองจากการใช้อำนาจอรัฐ และการเปิดเผยความจริงเกี่ยวกับการตายรวมไปถึงการดำเนินคดีในกรณีที่มีการตายนั้นเป็นผลจากการกระทำ ความผิด ข้อแนะนำและมาตรฐานขององค์กรต่างๆที่ได้ศึกษาจึงเป็นความพยายามที่จะจำกัดอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายของรัฐที่อาจทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย และเพื่อสร้างมาตรฐานในการชันสูตรพลิกศพ นับตั้งแต่พบศพการตรวจสอบการผ่าศพการออกรายงานการชันสูตรพลิกศพ การผ่าศพโดยในทุกกระบวนการ

¹⁰⁸ Ibid, 2.

¹⁰⁹ Ibid, 3.

¹¹⁰ Ibid, 4.

¹¹¹ Ibid, 18.

ควรจะต้องกระทำโดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความเป็นอิสระและเป็นกลางซึ่งพบว่าในหลายกรณีไม่ได้ปรากฏอยู่ในกฎหมายว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพของประเทศไทยในปัจจุบัน

2.3.2 กฎหมายชันสูตรพลิกศพประเทศสหรัฐอเมริกา

ระบบการชันสูตรพลิกศพของประเทศไทยได้รับอิทธิพลมาจากระบบโคโรเนอร์ของประเทศอังกฤษ โดยประเทศสหรัฐอเมริกาได้นำระบบโคโรเนอร์มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับรูปแบบการปกครองในแต่ละมลรัฐภายในประเทศสหรัฐอเมริกา เนื่องจากภายในประเทศมีมลรัฐ จำนวน 50 มลรัฐ และแต่ละมลรัฐมีการแยกอำนาจการปกครอง และการบัญญัติกฎหมายเพื่อบังคับใช้ภายในมลรัฐเป็นของตนเอง ปัจจุบันประมาณ 11 มลรัฐที่ใช้ระบบโคโรเนอร์เพียงอย่างเดียว นอกจากนั้นประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการพัฒนาระบบการชันสูตรพลิกศพอย่างต่อเนื่องจึงเกิดการพัฒนาเข้าสู่ระบบแพทย์ Medical Examiner โดยการชันสูตรพลิกศพจะกระทำโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ แต่อย่างไรก็ตามในบางมลรัฐก็ไม่ได้ทั้งระบบโคโรเนอร์อย่างเด็ดขาด ฉะนั้นประเทศสหรัฐอเมริกาก็มีระบบชันสูตรพลิกศพ 2 ระบบ กล่าวคือ ระบบโคโรเนอร์ และระบบแพทย์ Medical Examiner¹¹² โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงระบบโคโรเนอร์ในประเทศสหรัฐอเมริกาก่อนดังนี้

1. ระบบโคโรเนอร์ในประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาคือประเทศที่ใช้ระบบการชันสูตรพลิกศพ 2 ระบบ ดังที่กล่าวมาข้างต้น ถึงแม้ว่าประเทศสหรัฐอเมริกานำระบบโคโรเนอร์จากประเทศอังกฤษมาปรับใช้อย่างไรก็ตามประเทศสหรัฐอเมริกามีความชัดเจนในการยุติระบบโคโรเนอร์ และต้องการสถาปนาระบบการชันสูตรพลิกศพ โดยระบบแพทย์ ซึ่งถือเป็นระบบที่มีความแม่นยำในการตรวจพิสูจน์การเสียชีวิต และก่อให้เกิดความน่าเชื่อถือมากกว่าเนื่องจากการผ่านการตรวจพิสูจน์โดยแพทย์ทางวิชาชีพเฉพาะทาง

อย่างไรก็ตามสาเหตุของปัญหาที่ยังไม่สามารถเปลี่ยนจากระบบโคโรเนอร์มาเป็นระบบแพทย์ หรือระบบ Medical Examiner ได้ทุกมลรัฐ มี 2 ประการ ประการแรก ปัญหาในเรื่องของประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียง ขาดความตระหนักในปัญหาเรื่องการชันสูตรพลิกศพ ประการที่สอง ค่าใช้จ่ายในการเปลี่ยนแปลงระบบการชันสูตรพลิกศพ จะต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก¹¹³ ทั้งความมุ่งมั่นในการเปลี่ยนแปลงระบบการชันสูตรพลิกศพ จะต้องมีการออกกฎหมายใหม่ให้เป็นที่ยอมรับซึ่งทำได้ยาก มลรัฐบางมลรัฐต้องแก้รัฐธรรมนูญใหม่ ในปี ค.ศ.2000 สภาองเกรสได้ผ่านการพระราชบัญญัติ National Forensic Science Improvement Act 1 (NFSIA) ซึ่งมลรัฐต่าง ๆ สามารถใช้เป็นแนวทางในการเปลี่ยนระบบการชันสูตรพลิกศพ เป็น Medical Examiner โดยเสนอขอรับงบประมาณเพื่อใช้ในการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน แต่การจะได้รับการงบประมาณในส่วนนี้รัฐจะต้องได้รับการรับรองคุณภาพการชันสูตรพลิกศพ หรือแสดงให้เห็นถึงทิศทางความก้าวหน้าที่จะได้รับการรับรองคุณภาพ¹¹⁴

¹¹² แสง บุญเฉลิมวิภาส และคณะ, (2547), การศึกษาการพัฒนาระบบการชันสูตรพลิกศพในประเทศไทย, กรุงเทพฯ: สำนักงานยุติธรรม, หน้า 38.

¹¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 72.

¹¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 74.

2. ระบบแพทย์ Medical Examiner

สำหรับระบบแพทย์ Medical Examiner ในประเทศสหรัฐอเมริกาถือเป็นระบบการชันสูตรพลิกศพที่มีความเจริญก้าวหน้าระดับโลกประเทศหนึ่ง โดยภายในประเทศสหรัฐอเมริกา มีมลรัฐ ที่ใช้ระบบ Medical Examiner จำนวน 22 มลรัฐ และมีมลรัฐที่ใช้ระบบผสม จำนวน 18 มลรัฐ คือ ระบบ Hybrid คือระบบผสม โดยโคโรเนอร์จะส่งผลให้ Medical Examiner ต่อ เพื่อทำการผ่าพิสูจน์ศพ¹¹⁵ โดยผู้วิจัยขอการศึกษาถึงการชันสูตรพลิกศพในมลรัฐ มิชิแกน ซึ่งเป็นมลรัฐที่ใช้ระบบการชันสูตรพลิกศพโดย Medical Examiner และเป็นมลรัฐที่ยกเลิกระบบโคโรเนอร์อย่างเด็ดขาด

การชันสูตรพลิกศพในมลรัฐมิชิแกนแต่เดิม ได้รับเอาแนวคิด และระบบการชันสูตรพลิกศพแบบโคโรเนอร์มาจากประเทศอังกฤษ จนกระทั่งเมื่อมีการประกาศใช้กฎหมาย The Michigan Country Medical Examiner Law, PA.181 of 1953 ซึ่งกฎหมายได้มีการกำหนดให้ใช้ระบบ Medical Examiner และให้ยกเลิกและโอนภารกิจที่อยู่ในความรับผิดชอบของโคโรเนอร์ไปอยู่ในความรับผิดชอบของ Country Medical Examiner ทำให้ระบบโคโรเนอร์ในมลรัฐมิชิแกนสิ้นสุดลง โดยกฎหมาย The Michigan Country Medical Examiner Law, PA.181 of 1953 เป็นกฎหมายที่วางหลักการเกี่ยวกับการสอบสวนเพื่อให้ทราบสาเหตุที่แน่ชัดของการตายที่มีผลมาจากความรุนแรง ความประมาท หรือการกระทำอื่นใดที่เป็นการละเมิดต่อกฎหมายอาชญากรรม

สำหรับการแต่งตั้ง Country Medical Examiner , Deputy Medical Examiner และ Medical Examiner investigator ในเรื่องอำนาจ การปฏิบัติหน้าที่ วาระของการดำรงตำแหน่ง ค่าตอบแทน และกระบวนการในการปฏิบัติหน้าที่ในการสอบสวนเพื่อหาเหตุ และพฤติการณ์ของการตายที่เกิดขึ้น กระบวนการไต่สวนการตายรวมถึง การออกใบรับรองการตาย และการฝังศพ

ลำดับถัดไปผู้วิจัยจะกล่าวถึงเหตุของการตายที่จะต้องทำการชันสูตรพลิกศพ¹¹⁶

2.3.2.1 เหตุการตายที่ต้องชันสูตรพลิกศพ

หน้าที่ในการสอบสวนเพื่อค้นหาสาเหตุของการตายและพฤติการณ์ที่ตายตามที่ได้กำหนดไว้ในSection 52.202 ได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของ M.E. โดย The Michigan Public Health Code,P.A.368 of 1978 ได้มีการกำหนดเหตุการตายที่จะต้องแจ้งไปยังสำนักงานของ Medical Examiner เพื่อดำเนินการสอบสวนการตาย โดยกล่าวถึงเหตุการตายที่อยู่ในความรับผิดชอบที่จะต้องทำการสอบสวนดังนี้

1. การตายของบุคคลโดยผลจากความรุนแรง เช่น ถูกทำให้ตาย ถูกยิง ฆ่าตัวตาย การตายจากยาพิษ หรือการตายจากการใช้ยาเกินขนาด

2. การตายอย่างกะทันหันหรือโดยมิได้คาดหมาย เช่น การตายของบุคคลในขณะที่มีสุขภาพดี และไม่มีประวัติที่สำคัญเกี่ยวกับการเจ็บป่วย และในกรณีการตายโดยมิได้คาดหมายนั้นให้รวมถึง

ก. การตายที่แพทย์ไม่อาจระบุเหตุการตายได้

¹¹⁵ Kent County Medical Examiners Law, P.A.181 of 1953, Section 52.201e.

¹¹⁶ The Michigan Public Health Code, P.A.368 of 1978.Section4.4 (A) (5).

- ข. การตายโดยไม่ทราบสาเหตุของเด็กอายุต่ำกว่า 2 ปี
- ค. การตายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ
- ง. การตายที่เกิดจากการใช้ยาเกินขนาด หรือสารเสพติด
- จ. การตายที่เกิดขึ้นในระหว่างการรักษาหรือการใช้ยา
- ฉ. การตายที่ไม่มีแพทย์รับรองการตาย
- ช. การตายที่สงสัยว่าเกิดจากการทอดทิ้ง

3 กรณีการตายของบุคคลที่มีได้อยู่ในความดูแลของแพทย์หรือการตายอย่างกะทันหันในขณะอยู่ในสถานพยาบาลหรือที่พักของเอกชนซึ่งมิได้จัดให้มีการดูแลทางการแพทย์หรือพยาบาล เว้นแต่จะระบุได้อย่างแน่ชัดถึงสาเหตุการตายนั้น

- 4. การตายอันเป็นผลจากการทำแท้ง
- 5. การตายของผู้ถูกคุมขังในเรือนจำ
- 6. การตายจากอุบัติเหตุ เช่น การตายจากยานพาหนะ จมน้ำ ล้ม หรือจากพิชบาตแผล หรือไฟไหม้
- 7. การตายที่มีพฤติการณ์ที่ตายอันน่าสงสัย
- 8. การตายของทารกในครรภ์ที่มีได้อยู่ในความดูแลของแพทย์ หรือภายหลังจากคลอด

นอกจากการกำหนดเหตุของการตายในมลรัฐมิชิแกนที่จะต้องขึ้นสูตรพลิกศพยังมีกฎหมายกำหนดเหตุการณ์การตายที่ต้องทำการชันสูตรพลิกศพในลักษณะเดียว 4 เหตุดังนี้

- 1. การตายในระหว่างตั้งครรภ์ การคลอด การทำแท้ง การทำคลอดก่อนกำหนด ในกฎหมายมลรัฐ Alabama, Connecticut, California
- 2. การตายจากเหตุเพลิงไหม้หรือการวางเพลิง ในกฎหมายมลรัฐ Arkansas, California, Colorado
- 3. การตายของเด็ก ในกฎหมายมลรัฐ Georgia, Indiana, Iowa, New Jersey
- 4. การตายภายใน 24 ชั่วโมง ภายหลังการเข้ารับรักษาในโรงพยาบาลหรือการผ่าตัดในกฎหมายมลรัฐ California, Colorado, Illinois, Massachusetts

จากการศึกษาเหตุการณ์ชันสูตรพลิกศพในมลรัฐมิชิแกน ผู้วิจัยเห็นว่า ได้มีการกำหนดเหตุการณ์การตายที่จะต้องชันสูตรพลิกศพไว้ค่อนข้างชัดเจน ว่าเหตุการณ์การตายกรณีไหนบ้างที่จะต้องเข้าสู่ขั้นตอนการชันสูตรพลิกศพ ซึ่งจะทำให้การวินิจฉัยว่าการตายที่เกิดด้วยเหตุใดจำเป็นต้องชันสูตรพลิกศพโดยไม่ให้อำนาจแก่รัฐเพียงลำพังในการเริ่มกระบวนการชันสูตรพลิกศพ เพื่อนำไปสู่การพิสูจน์ความจริงให้ปรากฏสาเหตุของการตายต่อไป ทำให้ไม่เป็นการตัดการชันสูตรพลิกศพออกตั้งแต่ต้น

หลังจากทราบเหตุของการตายใดที่จะต้องทำการชันสูตรพลิกศพแล้ว ลำดับถัดไปผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงองค์กรที่รับผิดชอบในการชันสูตรพลิกศพ ตามลำดับดังนี้

2.3.2.2 องค์กรผู้รับผิดชอบในการชันสูตรพลิกศพในมลรัฐมิชิแกน

The Michigan Public Health Code, P.A.368 ได้มีการจัดตั้งองค์กร County Medical Examiner โดยมีหน้าที่ในการสอบสวนการตายเพื่อสอบสวนและระบุตัวผู้ตาย เหตุและพฤติการณ์ที่เกิดการตายขึ้น ซึ่งใน 1 County จะมีการจัดตั้งสำนักงานขึ้นเพียง 1 แห่งเท่านั้น โดย County จะเป็นผู้สนับสนุน

งบประมาณในการดำเนินการให้เป็นรายปี แม้ว่าจะต้องอาศัยงบประมาณรายปีจาก County ก็ตาม County ก็ไม่ได้มีอำนาจในการบริหารจัดการสำนักงาน รวมถึงการบังคับบัญชา หรือการสั่งการใด ๆ Medical Examiner ซึ่งการแต่งตั้ง Medical Examiner , Deputy Medical Examiners ถูกแต่งตั้งขึ้นโดยคณะกรรมการของ County โดยผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งจะมีสถานะเป็นเหมือนข้าราชการประจำของประเทศไทย¹¹⁷ คณะกรรมการบริหารของ County มีอำนาจในการพิจารณาถอดถอน County Medical Examiner และ Deputy Medical Examiner หากคณะกรรมการพิจารณาแล้วมีความเห็นว่าไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภายในสำนักงานจะประกอบด้วยบุคลากร 5 ฝ่ายดังนี้

1. County Medical Examiner คือ แพทย์ผู้ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพในมลรัฐมิชิแกนและต้องเป็นพลเมืองของ County ซึ่งจะต้องได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งโดยคณะกรรมการประจำ County ให้อยู่ในวาระ 4 ปี¹¹⁸ แต่อย่างไรก็ตามบาง County อาจกำหนดระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งสั้นกว่านั้นเหลือเพียง 2 ปี โดยแบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็นเขต District โดยคณะกรรมการมีอำนาจในการกำหนดนโยบายสำคัญให้ฝ่ายบริหาร การตรากฎหมาย รวมถึงการอนุมัติงบประมาณ ในแต่ละ สำนักงานจะมี แพทย์ผู้ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพ 1 คน และทำหน้าที่เป็น หัวหน้าสำนักงานเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในทางบริหารจัดการด้วย แต่โดยทั่วไปหัวหน้าสำนักงานจะปฏิบัติหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ หรือทำการผ่าศพโดย Forensic Pathologists ด้วย

2. Deputy Medical Examiner คือแพทย์ผู้ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพของมลรัฐมิชิแกนและต้องเป็นพลเมืองของ County นั้น ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการประจำ County โดยมิได้มีการกำหนดวาระในการดำรงตำแหน่งเหมือน County Medical Examiner¹¹⁹ ในกรณีที่ County ใดมีบุคลากรเป็นรูปแบบข้าราชการพลเรือน ให้แต่งตั้ง แพทย์ผู้ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพ ขึ้นจากข้าราชการพลเรือน โดยทำหน้าที่เป็นรองหัวหน้าสำนักงานในกรณีที่ไม่มีหัวหน้าสำนักงานหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ซึ่งทำหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพในฐานะ Medical Examiner หรือทำการผ่าศพโดย Forensic Pathologists ด้วย

3. Medical Examiner เป็นอำนาจของ County Medical Examiner ในการจัดให้มีขึ้นตามที่เหมาะสม เพื่อเป็นการสนับสนุนภารกิจของสำนักงาน โดยจะต้องมีคุณสมบัติในการเป็นแพทย์ผู้ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพ หากในบาง County หัวหน้าสำนักงาน และ รองหัวหน้าสำนักงาน ทำหน้าที่เป็น County Medical Examiner ได้ดีแล้วก็จะไม่มีการจ้าง Medical Examiner¹²⁰

¹¹⁷ สำนักงานยุติธรรม, (2552, 6 กุมภาพันธ์), Medico legal Investigation of Death in USA, รายงานสมมนา เรื่อง Medico Legal Investigation of Death in USA, ณ สมาคมแพทยนิติเวชแห่งประเทศไทย, หน้า 7.

¹¹⁸ The Michigan Medical Examiners law, PA.181 of 1953, section 52, p.201.

¹¹⁹ Ibid, section 52, p.201.

¹²⁰ Kent County Annual Report 2005, [Online] Available: www.co.kent.mi.us/reference/MED_EXAM_ (Accessdate :June 16, 2022).

4. Medical Examiner Investigation คือเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย หรือเจ้าพนักงานตำรวจ การจัดตั้ง เจ้าพนักงานตำรวจ เป็นอำนาจของ County Medical Examiner ในการจัดให้มีขึ้น เพื่อสนับสนุนภารกิจของสำนักงาน ซึ่งคุณสมบัติ ต้องมีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ ในบาง County จะต้องเป็นเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย หรือเจ้าพนักงานตำรวจจากหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของ County นั้นเอง

5. Forensic Pathologists ต้องเป็นพยาธิแพทย์ผู้ได้รับใบอนุญาตของมลรัฐมิชิแกน ซึ่ง County Medical Examiner มีอำนาจในการแต่งตั้งบุคคลที่มีคุณสมบัติในการปฏิบัติหน้าที่ ภายในสำนักงาน

2.3.2.3 ขั้นตอนและกระบวนการในการชันสูตรพลิกศพ

เมื่อมีการตายเกิดขึ้นจะได้รับแจ้งการตาย จากแพทย์ในโรงพยาบาล หรือโดยบุคคลใดซึ่งพบการตาย หลังจากนั้นจะเป็นหน้าที่ของ Medical Examiner investigator ที่จะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

Medical Examiner investigator มีหน้าที่ตรวจสอบเบื้องต้นว่าการตายนี้อยู่ในเขตอำนาจการปฏิบัติหน้าที่ภายในขอบอำนาจของสำนักงานหรือไม่ และการตายนี้นั้นจะต้องดำเนินการชันสูตรพลิกศพตามกฎหมายหรือไม่ และหากพบว่าการตายอยู่ในเขตอำนาจและเป็นการตายตามที่กฎหมายกำหนด ให้ Medical Examiner investigator ไปยังสถานที่ที่ศพนั้นอยู่ทันที และต้องดำเนินการตรวจสอบเกี่ยวกับศพในเบื้องต้น

กรณีที่ศพนั้นอยู่ในความดูแลของแพทย์ และแพทย์มีความเห็นชอบที่จะออกใบรับรองการตาย ให้ดำเนินการค้นศพให้แก่ผู้เกี่ยวข้อง

ลำดับถัดไปให้แจ้งไปยังสถานีตำรวจ ที่เกี่ยวข้องในเขตอำนาจเพื่อปฏิบัติตามหน้าที่ และทำการแจ้งให้ญาติของผู้ตายทราบ ถึงการตาย และสถานที่ที่ศพนั้นตั้งอยู่ทันที เว้นแต่จะได้มีการดำเนินการโดยพนักงานตำรวจหรือเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายฝ่ายอื่นจะได้ทำการดำเนินการไปก่อนแล้ว ¹²¹

หลังจากนั้นให้ทำการรวบรวมพยานหลักฐาน และข้อเท็จจริง เพื่อเป็นประโยชน์ในการค้นหาเหตุและพฤติการณ์การตาย แต่สามารถรวบรวมได้เฉพาะพยานหลักฐานที่ปรากฏบนตัวศพ ส่วนพยานหลักฐานแวดล้อมอื่นๆ ที่พบอยู่บริเวณสถานที่พบศพ จะอยู่ในอำนาจโดยตรงของเจ้าพนักงานตำรวจ และเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานในการรับผิดชอบรวบรวมพยานหลักฐานนั้น

Medical Examiner investigator จะมีหน้าที่ในการเก็บรวบรวมทรัพย์สินที่มีค่าของผู้ตาย และทำการส่งคืนให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้ตาย¹²²

หลังจากได้มีการดำเนินการตรวจศพเรียบร้อยแล้ว ให้แจ้งรายงานชันสูตรพลิกศพไปยัง County Medical Examiner หรือแจ้งไปยัง Deputy Medical Examiner เป็นการด่วนและหากเห็นเป็นการสมควร ให้ County Medical Examiner หรือ Deputy Medical Examiner ไปยังสถานที่ที่ศพนั้นอยู่

กรณีการตายจากการฆาตกรรมหรือหากสงสัยว่าเป็นการฆาตกรรม County Medical Examiner จะต้องไปยังสถานที่ที่ศพนั้นอยู่ด้วยตัวเอง จากนั้นให้แจ้งไปยังพนักงานอัยการแห่ง County

¹²¹ The Michigan County Medical Examiners Law, P.A.181 of 1953, Section 52, p.208. sec 5 (4).

¹²² Ibid, Section 52, p.208 sec8.

หลังจากนั้นให้จัดทำรายงานการศพไปยังสำนักงาน โดยจะต้องส่งรายงานชันสูตรพลิกศพมีกำหนดระยะเวลาอย่างช้าในวันรุ่งขึ้น

หลังจากได้ทำการชันสูตรพลิกศพ ณ สถานที่ที่ศพนั้นอยู่เสร็จแล้ว กรณีหากมีความจำเป็นต้องเคลื่อนย้ายศพไปยังสำนักงานของ Medical Examiner เพื่อทำการชันสูตรพลิกศพต่อ โดยจะต้องเคลื่อนย้ายไปยังสถานที่ใดต้องอยู่ในภายในเขตอำนาจ รวมถึงการคืนศพให้เป็นหน้าที่ของ Medical Examiner ในการมีอำนาจพิจารณามีคำสั่ง เว้นแต่กรณีที่ศพเกิดฆาตกรรมหรือเป็นที่อุจาดหรืออาจสร้างความหวาดกลัวแก่สาธารณชน Medical Examiner Investigation จะมีอำนาจที่จะทำการเคลื่อนย้ายศพนั้น ทั้งนี้ต้องได้รับอนุญาตและความเห็นชอบจาก County Medical Examiner

กรณีที่มีการเคลื่อนย้ายศพมายังสำนักงานเพื่อตรวจพิสูจน์ ในกรณีที่จำเป็นต้องมีการผ่าศพ ให้ County Medical Examiner เป็นผู้อำนาจออกคำสั่งให้มีการผ่าศพ การพิจารณาว่าจำเป็นต้องมีการผ่าศพหรือไม่อย่างนั้น ให้ County Medical Examiner มีดุลยพินิจ

กรณีการตายของเด็กอายุต่ำกว่า 2 ปีที่ไม่ทราบสาเหตุของการตาย หรือเป็นกรณีตายโดยกะทันหัน ให้ County Medical Examiner มีหน้าที่แจ้งให้ผู้ปกครองหรือผู้แทนของเด็กทราบรวมถึงแจ้งสิทธิในการร้องขอให้มีการผ่าศพด้วย ส่วนค่าใช้จ่ายให้สำนักงานเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการร้องขอ¹²³

หลังจากการชันสูตรพลิกศพ และการผ่าศพเสร็จสิ้นแล้วให้ County Medical Examiner ยุติการชันสูตรพลิกศพ และจัดทำรายงานการชันสูตรพลิกศพฉบับสมบูรณ์ โดยต้องระบุรายละเอียดเกี่ยวกับศพ เหตุการณ์ตาย และพฤติการณ์ที่ตายโดยละเอียด โดยเหตุการณ์ตายเป็นข้อเท็จจริงทางแพทยในด้านพยาธิสภาพของศพ ในขณะที่พฤติการณ์ที่ตายนั้น เป็นความเห็นว่าการตายเกิดขึ้นได้อย่างไร¹²⁴ ซึ่งถือเป็นเรื่องที่มีความแตกต่างกัน

County Medical Examiner มีอำนาจมอบให้ Medical Examiner Investigation ดำเนินการสอบสวนข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการทำรายงานการชันสูตรพลิก และเป็นประโยชน์ต่อความสมบูรณ์ในการทำรายงานชันสูตรพลิกศพ รวมถึงอำนาจในการขอให้ศาลมีคำสั่งให้บุคคลใดส่งเอกสารหลักฐานหรือประวัติทางการแพทย์มาเพื่อให้ประกอบสำนวน และให้ County Medical Examiner มีหน้าที่จัดทำรายงานการชันสูตรพลิกศพไปยังเจ้าพนักงานตำรวจ ซึ่งเจ้าพนักงานตำรวจจะชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานต่างๆ โดยอาจจะเชื่อตามความเห็นตามที่ County Medical Examiner ระบุหรือไม่ก็ได้ถือเป็นอำนาจของพนักงานตำรวจในทางสอบสวนหรือดำเนินคดีหรือไม่ต่อไป แต่ทั้งนี้พนักงานตำรวจไม่มีอำนาจในการเปลี่ยนแปลงความเห็นของ County Medical Examiner

County Medical Examiner เป็นผู้ลงนามในใบรับรองการตายและมีอำนาจในการลงนามคำสั่งให้ทำการฝังศพตามประเพณี และจัดการเรื่องของการคืนศพให้แก่ผู้เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการตามประเพณี

¹²³ The Michigan County Medical Examiners Law.PA.181 of 1953, Section 52, p.205. sec 5.

¹²⁴ The MEDICAL EXAMINER INVESTIGATIONS POLICY AND GUIDELINE MANUAL [Online], Available: www.co.branch.mi.us/reference/refdocs/213-MED_EXAM_, (Accessdate :June 16, 2022).

กรณีที่ไม่มีผู้ใดมารับศพ ให้ County Medical Examiner พิจารณาตามที่เห็นสมควร¹²⁵ เห็นแต่หากความตายมีความเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดจึงมีความจำเป็นต้องเก็บศพไว้

2.3.2.4 การผ่าศพ

การผ่าศพจะเกิดขึ้นเฉพาะที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง หากเป็นกรณีการตายที่แน่ชัดว่าเป็นการตายโดยธรรมชาติ หรือการตายที่เกิดขึ้นในห้องฉุกเฉินจากเหตุธรรมชาติไม่จำเป็นต้องผ่าศพ เหตุที่จะต้องมีการกำหนดเหตุที่จำเป็นต้องทำการผ่าศพเพราะการผ่าศพมีค่าใช้จ่ายสูงและในการผ่าพิสูจน์ศพเพื่อให้ทราบสาเหตุ และพฤติการณ์ที่ตาย อีกทั้งด้วยสภาพของศพเป็นสิ่งที่สามารถเน่าเปื่อยได้ง่ายฉะนั้นการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานจึงมีความจำเป็นต้องเก็บก่อนที่จะสภาพของศพนั้นเสียหายหรือถูกทำลาย กรณีที่จำเป็นต้องผ่าศพจึงมีดังต่อไปนี้

การตายที่เกิดจากการฆาตกรรม หรือมีเหตุสงสัยเกี่ยวกับการตาย

การตายที่ไม่มีข้อมูลเพียงพอที่จะชี้ชัดการตาย

การตายจากอุบัติเหตุ โดยเฉพาะการตายของผู้ขับขี่และผู้โดยสาร

การตายจากการจมน้ำที่เกิดในแหล่งสาธารณะ สระว่ายน้ำ หรืออ่างอาบน้ำ

การตายจากการใช้ยา หรือสารพิษ

การตายที่เกิดขึ้นภายใต้สภาพแวดล้อมที่ผิดปกติ

การตายที่เกิดขึ้นในเรือนจำของ County City หรือมลรัฐ หรือการตายที่เกิดขึ้นในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงาน

บุคคลผู้ทำอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ในการผ่าศพซึ่งกฎหมายบัญญัติรับรองไว้คือ Forensic Pathologist เท่านั้น นอกจากนั้นสำนักงานชันสูตรพลิกศพยังมีหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนแก่นักศึกษาแพทย์ ด้วยคณะแพทยศาสตร์ในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ไม่มีอำนาจในการผ่าศพ

3.การฝังศพ

การฝังศพเป็นขั้นตอนหลังจากที่การชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้นลงแล้ว แต่การที่จะเคลื่อนย้ายศพไปฝังจะต้องไปรับอนุญาตจาก Medical Examiner หรือผู้ช่วยซึ่งหากผู้ใดฝ่าฝืนจะมีความผิดโดยมีโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน ปรับไม่เกิน 500เหรียญ หรือทั้งจำทั้งปรับ¹²⁶

2.3.2.5 การตรวจสอบถ่วงดุล

การจากศึกษาขั้นตอนและกระบวนการในการชันสูตรพลิกศพข้างต้นจะเห็นได้ว่ากฎหมายได้มีการกำหนดให้อำนาจ Medical Examiner มีอำนาจและหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ นับตั้งแต่พบการตาย จนการออกใบรับรองการตาย ตลอดจนมีคำสั่งให้จัดการศพได้ตามประเพณี ทำให้ย่อมส่งผลกระทบต่อการสืบสวนสอบสวนเพื่อค้นหาตัวผู้กระทำความผิดได้ทำให้กระทบต่อเสรีภาพของปัจเจกชนโดยไม่อาจเลี่ยงได้ ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีการตรวจสอบถ่วงดุลภายหลังจากที่ Medical Examiner ได้จัดทำรายงานการ

¹²⁵ The Michigan County Medical Examiners Law.PA.181 of 1953, Section 52, p.205 sec 5 (5)

¹²⁶ The Michigan County Medical Examiners Law.PA.181 of 1953, Section 52, p.210.

ชั้นสูตรพลิกศพซึ่งได้ระบุถึงเหตุและพฤติการณ์ที่ตายเสร็จเรียบร้อยแล้ว โดยการตรวจสอบถ่วงดุลการปฏิบัติหน้าที่ของ Medical Examiner คือ พนักงานอัยการ ญาติของผู้ตาย พลเมืองผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และศาล โดยการตรวจสอบถ่วงดุลจะมีขึ้นตั้งแต่การตรวจศพ ขั้นตอนการผ่าศพ ขั้นตอนหลังออกรายงานชั้นสูตรพลิกศพ ซึ่งจะกล่าวตามลำดับดังนี้

1. การตรวจสอบถ่วงดุลขั้นตอนการตรวจศพ

ก.อัยการ

กฎหมายได้กำหนดให้พนักงานอัยการมีอำนาจเข้าตรวจสอบถ่วงดุลในกระบวนการชั้นสูตรพลิกศพ โดยสามารถขอให้มีการชั้นสูตรพลิกศพเกิดขึ้นนอกจากที่ได้กำหนดไว้โดยกฎหมาย และในกรณีการตายนั้นเกิดจากการถูกฆาตกรรม หรือสงสัยว่าถูกฆาตกรรม ให้พนักงานอัยการเข้าร่วมทำการชั้นสูตรพลิกศพ ณ สถานที่เกิดเหตุ

ข.ญาติ หรือผู้เกี่ยวข้องกับผู้ตาย

นอกจากญาติ ที่ได้รับสูญเสียจากการตายที่เกิดขึ้น กฎหมายยังอนุญาตให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถได้รับผลกระทบทางอ้อม ทำให้เกิดความหวาดกลัว และไม่มั่นใจต่อความปลอดภัยของชีวิตและสังคม จึงอนุญาตให้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการชั้นสูตรพลิกศพได้ด้วย โดยทำการร้องขอให้มีการชั้นสูตรพลิกศพการตายซึ่งนอกจากที่กฎหมายกำหนด เช่นเดียวกับพนักงานอัยการ เพื่อลดความเคลือบแคลงและสงสัยและสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการชั้นสูตรพลิกศพ และเชื่อมั่นว่าความเป็นวิชาชีพของ Medical Examiner สามารถทำให้ประชาชนมั่นใจเกี่ยวกับผลการตรวจพิสูจน์เกี่ยวกับการหาสาเหตุของการตาย และพฤติการณ์ที่ตาย ซึ่งหากเป็นกรณีการตายที่มีความเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เจ้าหน้าที่ตำรวจ จะมีหน้าที่ในการสอบสวนและดำเนินการเพื่อค้นหาตัวผู้กระทำความผิดเพื่อนำไปเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมและลงโทษต่อไป

2. การตรวจสอบถ่วงดุลขั้นตอนการผ่าศพ

การที่กฎหมายให้อำนาจ County Medical Examiner ในการใช้ดุลยพินิจ ในการปฏิบัติหน้าที่ แต่ก็มิใช่สิทธิเด็ดขาดในการกระทำการใดๆ แต่ให้อำนาจเฉพาะกรณีที่เห็นสมควรเท่านั้น ดังนั้น หากเป็นกรณีเด็กอายุต่ำกว่า 2 ปี บุคคลผู้มีอำนาจในการถ่วงดุล คือญาติของผู้ตายมีสิทธิร้องขอให้มีการผ่าศพ ซึ่งเป็นกรณีที่กฎหมายบังคับให้ต้องดำเนินการตามคำร้องนั้นด้วย เพื่อเป็นการตรวจพิสูจน์ความแม่นยำ และความถูกต้อง และขจัดความเคลือบแคลงน่าสงสัยเกี่ยวกับเหตุการณ์ตาย

3. การตรวจสอบถ่วงดุลในขั้นตอนหลังการออกรายงานการชั้นสูตรพลิกศพ

ก.พนักงานอัยการ มีสิทธิในการร้องขอให้ศาลทำการไต่สวน ให้มีการทบทวนหรือแก้ไขรายงานการชั้นสูตรพลิกศพหรือใบรับรองการของ ซึ่ง Medical Examiner รับรอง ซึ่งการร้องขอของพนักงานอัยการเกิดภายหลังที่เข้ามามีบทบาทในการดำเนินคดี หรือมีผู้ร้องทุกข์ต่อพนักงานอัยการเพื่อให้ร้องขอ ซึ่งการร้องขอที่เกิดขึ้นถือเป็นดุลยพินิจของพนักงานอัยการ¹²⁷

¹²⁷ Ibid, section 52, p.207.

ข. จำเลยมีสิทธิร้องขอให้ศาลไต่สวนเพื่อทบทวนหรือแก้ไขรายการการชันสูตรพลิกศพหรือใบรับรองการตายซึ่ง Medical Examiner รับรอง ถือเป็นกระบวนการการขั้นตอนหนึ่งของการพิจารณาคดีของศาลตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อสนับสนุนข้ออ้างหรือข้อเถียงเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนซึ่งถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิด¹²⁸

ค. ญาติผู้ตายมีสิทธิในการร้องขอต่อศาลแขวงหรือศาลระดับเมืองเพื่อจัดให้มีการไต่สวนหากไม่เห็นด้วยกับสาเหตุและพฤติการณ์ที่ Medical Examiner รับรองเหตุการณ์ตายเพื่อทบทวนหรือแก้ไขรายงานการชันสูตรพลิกศพหรือใบรับรองการตาย โดยศาลคำสั่งให้ทำการชุดศพขึ้นมาเพื่อทำการชันสูตรพลิกศพหรือผ่าศพชำได้ ซึ่งค่าใช้จ่ายในการชันสูตรพลิกศพชำ จะทำโดยแพทย์เอกชน และผู้ร้องขอจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการชันสูตรพลิกศพชำ¹²⁹

2.3.3 กฎหมายและการชันสูตรพลิกศพประเทศอังกฤษ

ระบบการชันสูตรพลิกศพของประเทศไทยใช้ระบบโคโรเนอร์ซึ่งได้ริเริ่มการใช้ระบบโคโรเนอร์เมื่อประมาณ 800 ปีมาแล้ว ตำแหน่งโคโรเนอร์เกิดขึ้นเมื่อสมัยพระเจ้า Richard ประมาณปี ค.ศ.1994 โดยพระเจ้า Richard ได้วางระบบการบริหารจัดการด้านกระบวนการยุติธรรมและระบบการเก็บภาษีเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางการเงิน โดยได้มีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของตนเพื่อรับผิดชอบภารกิจขึ้นเป็นการเฉพาะ ต่อมาได้มีการเลือกอัศวินจำนวนสามคน และเลือกเสมียนหนึ่งคน เพื่อทำหน้าที่รับคำร้องทุกข์ต่อกษัตริย์ และด้วยเหตุนี้เองจึงเกิดการเรียกชื่อตำแหน่ง ว่า Crowner และกลายเป็น Coroner ในปัจจุบัน จากหน้าที่ในการรับคำร้องทุกข์ต่อกษัตริย์ จัดเก็บรายได้หรือภาษีให้แก่กษัตริย์ตลอดจนหน้าที่ในการกำกับดูแลขุนนางต่าง ๆ โคโรเนอรัยยังมีหน้าที่ในการตรวจและจัดทำบันทึกเกี่ยวกับการตายโดยกะทันหันหรือการตายโดยไม่คาดคิดอีกด้วย ทั้งนี้การปฏิบัติหน้าที่ของโคโรเนอร์ทั้งมีความเป็นอิสระโดยขึ้นตรงต่อกษัตริย์ จนกระทั่งปี ค.ศ.1275 ได้มีการตรากฎหมายเพื่อรับรองอำนาจและการปฏิบัติหน้าที่ของ โคโรเนอร์ ขึ้นเป็นการเฉพาะ และได้พัฒนากฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่จึงได้มีการตรากฎหมายเกี่ยวกับอำนาจของโคโรเนอร์ขึ้นใหม่ ในปีค.ศ.1751 และถือเป็นรากฐานของกฎหมายในระบบโคโรเนอร์จนถึงปัจจุบัน

ค.ศ.1836 ได้มีการตราพระราชบัญญัติทะเบียนการเกิดและการตาย โดยได้กำหนดกระบวนการในการสอบสวนเพื่อหาสาเหตุการตาย ซึ่งทำให้โคโรเนอรัยมีบทบาทสำคัญทางกระบวนการยุติธรรม หลังจากนั้น ค.ศ.1926 ได้มีการลดบทบาทของโคโรเนอรัยลง โดยกำหนดให้โคโรเนอรัยสอบสวนเฉพาะกรณีการตายโดยผลจากความรุนแรงและการตายโดยกะทันหัน และได้มีการกำหนดคุณสมบัติของโคโรเนอรัยว่าบุคคลที่จะได้รับการแต่งตั้งให้เป็นโคโรเนอรัยจะต้องมีคุณสมบัติเป็นนักกฎหมายหรือแพทย์¹³⁰

¹²⁸ เสวต กรณลัน, Medicolegal Investigation of Death in USA, หน้า 8.

¹²⁹ อารัง จิรจรียาเวช, (2545, 16 เมษายน), “ระบบการชันสูตรพลิกศพและผ่าศพในสหรัฐอเมริกา Forensic Medical System in the United State”, วารสารเมดิคอลไทม์, หน้า 46.

¹³⁰ Dorries, C. CORONERS' COURTS A GUIDE TO LAW AND PRACTICE, Second edition, (New York: Oxford University Press Inc, (2004), p.2-7.

ปัจจุบันตำแหน่งโครเนอร์ ได้รับการแต่งตั้งจากรัฐบาลกลาง ให้ปฏิบัติหน้าที่ในการสอบสวนการตาย ชั้นสูตรพลิกศพและได้ส่วนการตาย และออกใบรับรองการตาย โดยการปฏิบัติหน้าที่ของโครเนอร์อยู่ภายใต้ Coroner Act 1988 และ Coroner Rules 1984 ซึ่งหากปรากฏเหตุการณ์ตายแน่ชัด หรือเป็นการตายโดยธรรมชาติ ไม่จำเป็นต้องชันสูตรพลิกศพ และโครเนอร์มีอำนาจในการออกใบรับรองการตายได้ทันที¹³¹

2.3.3.1 เหตุของการตายที่จะต้องทำการชันสูตรพลิกศพ

ประเทศอังกฤษได้มีการกำหนดเหตุในการชันสูตรพลิกศพโดยโครเนอร์จะต้องทำการชันสูตรพลิกศพ เพื่อหาสาเหตุการตายและทำการสอบสวนการตายซึ่งเหตุที่กำหนดมี 3 กรณี คือ กรณีการตายโดยผลจากความรุนแรงหรือโดยผิดธรรมชาติ กรณีการตายโดยกระทันหันซึ่งไม่ทราบสาเหตุ และกรณีการตายในเรือนจำหรือสถานที่ใดที่กฎหมายได้กำหนดให้มีการสอบสวนการตายเท่านั้น นอกจากนั้นโครเนอร์ยังมีหน้าที่ในการออกใบรับรองการตาย ซึ่งถือว่าเป็นการดำเนินการด้านทะเบียนราษฎร จึงทำให้แพทย์ไม่อาจออกใบรับรองการตาย ภารกิจหน้าที่ของโครเนอร์ที่จะต้องทำการสอบสวนการตายได้แก่กรณีดังต่อไปนี้

1. การตายโดยไม่ทราบสาเหตุ
 2. การตายที่ไม่อาจระบุได้อย่างแน่ชัดว่าเป็นการตายโดยธรรมชาติ
 3. การตายที่ผู้ตายไม่ได้รับการรักษาโดยแพทย์ ในการเจ็บป่วยครั้งล่าสุดหรือภายในระยะเวลา 14 วันก่อนตาย
 4. การตายที่เกี่ยวข้องกับอุบัติเหตุ
 5. การตายที่มีข้อสงสัยว่าเป็นการฆาตกรรม
 6. มีเหตุที่น่าสงสัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับการตาย หรือมีประวัติเกี่ยวกับความรุนแรง
 7. การตายที่เกี่ยวข้องกับการทำแท้ง
 8. การตายนั้เกิดขึ้นภายหลังการควบคุมของเจ้าพนักงานตำรวจหรือการคุมขังในเรือนจำ
 9. การตายที่เกิดขึ้นโดยการกระทำของผู้ตายก่อนตาย เช่นกรณีมีประวัติเกี่ยวกับการใช้ยาเสพติด การทำร้ายตัวเอง หรือใช้ยาเกินขนาด
 10. การตายที่เกี่ยวข้องกับโรงงานอุตสาหกรรมหรือการประกอบวิชาชีพ
 11. การตายในระหว่างการผ่าตัด หรือโดยผลของการใช้ยาสลบ และในกรณีการตายภายใน 24 ชั่วโมงหลังจากนั้น
 12. การตายที่เกี่ยวข้องจากกระบวนการทางการแพทย์หรือการรักษาพยาบาลการตายที่เกี่ยวข้องกับการดูแลทางการแพทย์
 13. การตายโดยผิดปกติ
 14. การตายที่เกิดขึ้นภายใน 24 ชั่วโมงภายหลังเข้ารับการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาล
 15. ศพนั้นอยู่ภายใต้กฎหมาย The Mental Health Act
- ลำดับถัดไปผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงองค์กรผู้รับผิดชอบในการชันสูตรพลิกศพดังนี้

¹³¹ Ibid, p.9-11.

2.3.3.2 ผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ

ได้มีการบัญญัติ Coroner Act 1988 และ Coroner Rules 1984 ได้กำหนดให้ โครเนอร์เป็นผู้มีอำนาจและหน้าที่ในการสอบสวนการตาย และออกใบรับรองการตาย โดยผู้ที่แต่งตั้งโครเนอร์ในการปฏิบัติหน้าที่คือรัฐบาลกลาง สำหรับบุคคลที่จะได้รับแต่งตั้งให้เป็นโครเนอร์ จะต้องมีความคุณสมบัติ คือประกอบวิชาชีพทนายความ นักกฎหมายหรือแพทย์มาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี และต้องไม่มีตำแหน่งทางการเมืองท้องถิ่นที่ศาลโครเนอร์นั้นตั้งอยู่โดยส่วนใหญ่พบว่าโครเนอร์จะเป็นนักกฎหมายมากกว่า คุณสมบัติที่กำหนดให้เป็นแพทย์จะต้องเป็นผู้ที่ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับงานด้านพยาบาลที่อาจเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของโครเนอร์ด้วย และ Section 6 ได้มีการกำหนดให้โครเนอร์ทำการแต่งตั้งผู้ช่วยขึ้นคนหนึ่ง โดยความเห็นชอบของประธานคณะกรรมการผู้กำกับดูแลซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลกลาง โดยผู้ช่วยโครเนอร์จะปฏิบัติหน้าที่แทนโครเนอร์ในกรณีที่โครเนอร์เจ็บป่วยหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ตามปกติ โดยคุณสมบัติของผู้ช่วยโครเนอร์จะต้องมีความคุณสมบัติช่วยเดียวกับโครเนอร์ และนอกจากปฏิบัติหน้าที่แทนโครเนอร์แล้วผู้ช่วยอาจทำหน้าที่ในการสอบสวนการตายภายใต้กรอบที่กฎหมายกำหนดได้เช่นเดียวกับโครเนอร์ด้วย¹³² และโครเนอร์อาจจะจ้างเจ้าหน้าที่ในสาขาวิชาชีพอื่นเพื่อมาสนับสนุนการทำงานของตนได้ ซึ่งในบางท้องถิ่นอาจมีเจ้าหน้าที่ในการตรวจพิสูจน์และผู้ทำการเคลื่อนย้ายศพเป็นการเฉพาะ

การปฏิบัติหน้าที่ของโครเนอร์มีการกำหนดให้มีขึ้นตามกฎหมายในทุกท้องถิ่น โดยงบประมาณ องค์การท้องถิ่นมีหน้าที่ในการสนับสนุนงบประมาณและสถานที่ที่ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้้องค์กรท้องถิ่นจะเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณแต่บุคคลที่แต่งตั้งโครเนอร์คือรัฐบาลกลาง รัฐบาลกลางจึงไม่มีอำนาจในการโยกย้ายหรือถอดถอนโครเนอร์ หากโครเนอร์ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ หรือปฏิบัติหน้าที่โดยไม่มีประสิทธิภาพ ศาลมีอำนาจในการถอดถอน ทำให้โครเนอร์มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ จากผู้แต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ และผู้สนับสนุนงบประมาณ และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเป็นกลางโดยที่ไม่ต้องอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาขององค์กรใด

สำหรับพื้นที่ในการรับผิดชอบการปฏิบัติหน้าที่ของโครเนอร์ เป็นการแต่งตั้งขึ้นพร้อมกับการกำหนดเขตพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่รับผิดชอบ ทำให้การสอบสวนการตายของโครเนอร์จึงเกิดขึ้นเฉพาะการตายที่อยู่ภายในเขตอำนาจของตน แต่อย่างไรก็ตามโครเนอร์อาจจะปฏิบัติหน้าที่นอกเขตอำนาจของตนได้ในกรณีหากปรากฏว่า โครเนอร์อยู่มีอำนาจเจ็บป่วย หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ตามปกติ หรือโครเนอร์ในเขตพื้นที่อื่นว่างลง และเป็นคดีที่ค่อนข้างมีความสำคัญ หรือกฎหมายกำหนดว่าต้องทำการไต่สวนการตายเพื่อออกใบรับรองการตาย¹³³

กรณีการจ่ายค่าตอบแทนในการปฏิบัติหน้าที่เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการกำกับดูแลที่จะจ่ายในลักษณะเหมาจ่ายรายปี รวมถึงค่าตอบแทนทุกประเภทที่โครเนอร์ควรได้รับไว้ ส่วนอัตราค่าตอบแทนเท่าไรนั้นเป็นเรื่องของการตกลงกันระหว่างคณะกรรมการที่กำกับดูแลกับโครเนอร์

¹³² Coroner Act, Section 7(4), (1988).

¹³³ Ibid, Section 5 (1) (2).

2.3.3.3 ขั้นตอนและกระบวนการในการชันสูตรพลิกศพ

เมื่อได้รับแจ้งการตาย ไม่ว่าจะเป็นการแจ้งจากแพทย์หรือบุคคลผู้พบศพก็ตาม หลังจากนั้นโคโรนาไวรัสหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย มีหน้าที่ในการต้องตรวจดูศพ ณ สถานที่ที่พบศพ ในทุกกรณี เพื่อทราบถึงเหตุเกี่ยวกับการตายและออกใบรับรองการตายต่อไป ซึ่งการชันสูตรพลิกศพของโคโรนาไวรัสจะมีขั้นตอนที่จะกล่าวดังต่อไปนี้

1. การตรวจศพ

ขั้นตอนหลังจากได้รับการแจ้งการตาย โคโรนาไวรัสจะต้องไปยังสถานที่ที่พบศพ หลังจากนั้นโคโรนาไวรัสจะดำเนินการตรวจสภาพศพ ร่องรอยต่างๆ และทำการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานเกี่ยวกับศพ อีกทั้งโคโรนาไวรัสยังมีหน้าที่ต่าง ๆ ดังนี้

โคโรนาไวรัสมีหน้าที่ในการออกใบรับรองการตาย กรณีที่พิจารณาเห็นว่าเป็นการตายโดยธรรมชาติ หรือไม่มีเหตุอันควรสงสัยเกี่ยวกับเหตุการณ์ตายหรือสภาพแวดล้อมแห่งการตาย มีประวัติการเจ็บป่วยหรือการรักษา หรือได้รับการรักษากับแพทย์ในช่วงสัปดาห์ที่ผ่านมา เจ้าหน้าที่อาจทำการส่งศพไปยังแพทย์ผู้ทำการรักษาเพื่อให้ออกใบรับรองการตายต่อไปได้

ในกรณีที่มีเหตุสงสัยเกี่ยวกับการตาย จะต้องแจ้งให้เจ้าพนักงานตำรวจเข้าร่วมการตรวจพิสูจน์ศพด้วย และโคโรนาไวรัสอาจแจ้งให้พยาธิแพทย์เข้าร่วมในการตรวจพิสูจน์ศพ ณ สถานที่ที่ศพนั้นอยู่ด้วยก็ได้ ซึ่งโคโรนาไวรัสจะเป็นคนเลือกจากแพทย์ที่มีคุณสมบัติและเป็นผู้มีประสบการณ์ในการเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันเพื่อประโยชน์ในการทราบถึงเหตุเกี่ยวกับการตาย

การไปยังสถานที่ที่ศพนั้นอยู่ โคโรนาไวรัสไม่จำเป็นต้องไปยังสถานที่ด้วยตนเองทุกกรณี สามารถให้เจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายไปดำเนินการแทนตนได้

2. ชันสูตรพลิกศพ¹³⁴

การชันสูตรพลิกศพเป็นกระบวนการที่จะต้องดำเนินการโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ ซึ่งจะต้องมีคุณสมบัติเป็นพยาธิแพทย์โดยโคโรนาไวรัสจะเป็นคนเลือกตามที่เห็นสมควร ชันสูตรพลิกศพจะเกิดขึ้นกรณีที่จำเป็นต้องตรวจพิสูจน์เพื่อให้ทราบสาเหตุเกี่ยวกับการตายโดยละเอียดโดยโคโรนาไวรัสอาจทำการเคลื่อนย้ายศพไปยังสำนักงานที่ทำการตรวจศพ และมีคำสั่งให้ทำการชันสูตรพลิกศพต่อไป ซึ่งการตรวจศพในที่นี้ คือการตรวจศพจากภายนอกศพ โดยตรวจภายในห้องปฏิบัติการและการผ่าศพ ทั้งนี้ คำสั่งให้ทำการชันสูตรพลิกศพเป็นอำนาจของโคโรนาไวรัสเป็นการเฉพาะ ดังนั้น ในกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจเห็นว่าการตายนี้อาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เช่นการฆาตกรรม ฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา ฆ่าทารก การชันสูตรพลิกศพจะต้องกระทำโดยผ่านหารือกับโคโรนาไวรัสเท่านั้น

กรณีที่การตายเกิดขึ้นในโรงพยาบาล แพทย์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการรักษาหรือแพทย์อื่นในโรงพยาบาลที่เกี่ยวข้องกับการตายไม่สามารถเข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพกับโคโรนาไวรัส

¹³⁴ Ibid, Section 5 (3).

ก่อนเริ่มชันสูตรพลิกศพ โครเนอร์มีหน้าที่ในการแจ้ง วัน เวลา และสถานที่ที่จะทำการชันสูตรพลิกศพไปยัง ญาติของผู้ตาย แพทย์ผู้ทำการรักษาผู้ตายเป็นประจำ ผู้แทนของสถานพยาบาลในกรณีที่ผู้ตายเสียชีวิตในสถานพยาบาล ผู้แทนจากหน่วยงานของรัฐ ตามที่กฎหมายกำหนดให้เข้าร่วมชันสูตรพลิกศพ เจ้าพนักงานตำรวจที่ประสงค์จะเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพ

หลังจากการตรวจพิสูจน์ศพ และการผ่าศพตรวจ เสร็จสิ้น การจัดทำรายงานการชันสูตรพลิกศพ เป็นหน้าที่ของแพทย์หรือผู้ทำการตรวจในการที่จะต้องจัดทำรายงานและทำการแจ้งไปยังโครเนอร์โดยตรง หลังจากโครเนอร์ได้รับรายงานแล้วจะดำเนินการดังนี้

ออกใบรับรองการตาย และทำการแจ้งไปยังนายทะเบียนเพื่อจดแจ้งการตาย ในกรณีที่ปรากฏแน่ชัด หรือไม่มีเหตุอันควรสงสัยเกี่ยวกับเหตุการณ์ตาย

ในกรณีที่ไม่วางชี้ชัดถึงเหตุการณ์ตายได้ หรือเป็นกรณีการที่กฎหมายได้มีการกำหนดให้มีการไต่สวนการตาย โครเนอร์จะมีคำสั่งให้ไต่สวนการตายนั่น

การค้นศพ กฎหมายในระบบ common law มีหลักการว่าศพไม่ใช่ทรัพย์สิน จึงไม่วางมีเจ้าของหรือผู้ครอบครองได้ โครเนอร์จะต้องค้นศพให้แก่ญาติของผู้ตาย แต่หากเกิดกรณีที่จะต้องทำการชันสูตรพลิกศพซ้ำให้โครเนอร์มีอำนาจในการครอบครองศพนั้นก็ไปได้¹³⁵ หลังจากค้นศพให้แก่ญาติผู้ตายแล้วการเผาศพซึ่งถือว่าการทำลายพยานหลักฐานจะทำการเผาศพได้ต้องมีคำสั่งของโครเนอร์เท่านั้น¹³⁶

3. การไต่สวนการตาย

การไต่สวนการตายเป็นกระบวนการในชั้นศาล หรือ Coroner Court ที่จัดให้มีขึ้นอย่างเป็นทางการ เพื่อให้ทราบว่าผู้ตายคือใคร ตายอย่างไร ตายเมื่อไหร่ ตายที่ไหน โดยการไต่สวนการตายสามารถดำเนินการได้ 2 ลักษณะ คือ การไต่สวนการตายโดยโครเนอร์ และการไต่สวนการตายร่วมกับคณะลูกขุน

Coroner Act 1988 Section 8 ได้มีการกำหนดการไต่สวนการตายดังนี้

- ก. กรณีสงสัยว่าการตายเกิดขึ้นจากการใช้ความรุนแรงหรือการตายโดยผิดธรรมชาติ
- ข. กรณีสงสัยว่าการตายเกิดขึ้นโดยกระทันหันซึ่งยังไม่ทราบถึงสาเหตุการตาย
- ค. กรณีการตายเกิดขึ้นในเรือนจำหรือสถานที่อื่นใดในลักษณะเดียวกัน

กรณีการที่ที่จะต้องให้คณะลูกขุนเข้าร่วมทำการไต่สวนด้วย มีดังนี้

กรณีการตายเกิดขึ้นในเรือนจำหรือสถานที่อื่นใดในลักษณะเดียวกัน

การตายในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงานตำรวจ หรือโดยการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจ

การตายอันเป็นผลสืบเนื่องจากอุบัติเหตุ สารพิษ ซึ่งต้องแจ้งให้หน่วยงานของรัฐทราบ

การตายที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

¹³⁵ Coroner Act 1988, Section 4.37 and Section 5.12.

¹³⁶ The Coroners Rules 1984.Rule 14.

การตายที่อยู่ในระหว่างการควบคุมเพื่อรักษาทางจิต ตาม Mental Health Act 1983 ซึ่งเป็นคำสั่งของศาลอาญา

การไต่สวนของโครเนอร์มีกระบวนการดังนี้

โครเนอร์มีหน้าที่ต้องแจ้งให้ครอบครัวหรือญาติของผู้ตายทราบถึง วัน เวลา และสถานที่ที่จัดให้มีการไต่สวนการตาย พร้อมทั้งมีหน้าที่ในการแจ้งรายงานการชันสูตรพลิกศพให้บุคคลดังกล่าวทราบด้วย¹³⁷

วิธีการไต่สวนจะต้องทำโดยเปิดเผย และมีการเปิดโอกาสให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการตาย เช่น ครอบครัว ผู้ใกล้ชิด หรือญาติของผู้ตายเข้าร่วมในการรับฟังการไต่สวน¹³⁸

กรณีการซักถามหรือซักค้านเพื่อพิสูจน์พยานหลักฐานนั้นอาจมีขึ้นได้ หากเป็นการเกี่ยวข้องกับการตายที่ประสงค์จะค้นหา อย่างไรก็ตาม บุคคลเหล่านี้มีสิทธิร่วมทำการซักถามพยานได้¹³⁹

ก. ผู้ปกครอง บุตร คู่สมรส และบุคคลใด ๆ ซึ่งเป็นผู้แทนของผู้ตาย

ข. บุคคลใดซึ่งมีประโยชน์เกี่ยวเนื่องจากการประกันชีวิตของผู้ตาย

ค. บุคคลผู้รับประกันชีวิตผู้ตาย

ง. ผู้ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากผู้ประกอบการตายหากการตายเกิดขึ้นในระหว่างการจ้างงานหรือโดยเหตุการณ์เจ็บป่วยจากอุตสาหกรรม

จ. บุคคลหรือตัวแทน ที่การกระทำหรือการละเว้นการกระทำที่โครเนอร์เห็นว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการตาย

ฉ. พนักงานสอบสวนผู้ได้รับการแต่งตั้งจากหน่วยงานที่บังคับใช้

ช. หัวหน้าพนักงานตำรวจ

ซ. บุคคลอื่นซึ่งโครเนอร์เห็นสมควร

คณะลูกขุนซึ่งร่วมในการไต่สวน ประกอบไปด้วยลูกขุนจำนวน 7-11 คน โดยลูกขุนมีหน้าที่ในการรับฟังพยานหลักฐานต่าง ๆ และอาจซักถามคำถามที่เหมาะสมได้ด้วย

เกณฑ์ในการรับฟังพยานหลักฐานเพื่อค้นหาความจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ตาย ไม่จำกัดถึงขนาดปราศจากเหตุสงสัยอย่างเช่นการพิจารณาคดีอาญา แต่อย่างไรก็ตามต้องเป็นที่แน่ชัดว่าเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้น การตายเกิดขึ้นได้อย่างไร หลักจากนั้นโครเนอร์มีหน้าที่ในการจัดทำคำวินิจฉัยโดยเร็วซึ่งรายละเอียดในการทำคำวินิจฉัย มีดังนี้

คำวินิจฉัยจะต้องประกอบด้วย รายละเอียด ชื่อผู้ตาย สาเหตุที่ทำให้ตาย เวลาที่ตาย สถานที่ที่ตาย และสาระสำคัญเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมต่างๆ ผลการพิจารณาและบทสรุป ของโครเนอร์และคณะลูกขุน รวมถึงรายละเอียดต่างๆที่กฎหมายเกี่ยวกับการทะเบียนกำหนดให้มี เช่น วันเกิด สถานที่เกิด ชื่อคู่สมรส ซึ่งจะ

¹³⁷ The Coroners Rules 1984, Rule 19.

¹³⁸ Ibid, Rule 16-17.

¹³⁹ Ibid, Rule 20.

เป็นประโยชน์แก่การระบุตัวบุคคลของผู้ตายและคำวินิจฉัยดังกล่าวจะต้องไม่กล่าวถึงความรับผิดชอบทางอาญา หรือความรับผิดชอบทางแพ่งต่อบุคคลใด ๆ¹⁴⁰

ภายหลังจากโคโรเนอร์ได้ทำคำวินิจฉัยเสร็จสิ้น โคโรเนอร์มีหน้าที่ในการออกใบรับรองการตายและแจ้งไปยังนายทะเบียนเพื่อจดทะเบียนการตายตามกฎหมายต่อไป และจะต้องแจ้งคำสั่งไปยังพนักงานสอบสวนหรือหน่วยงานของรัฐเพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

สำหรับการเผาหรือการฝังศพ ต้องปฏิบัติตาม Registration of Birth and Death Regulation 1987 โดยจะต้องได้รับอนุญาตจากนายทะเบียน แต่สำหรับการตายที่โคโรเนอร์ได้จัดให้มีการไต่สวนการตายแล้ว การเผาหรือการฝังศพจะกระทำได้อีกเมื่อมีคำสั่งอนุญาตจากโคโรเนอร์แล้วเท่านั้น

2.3.3.4 การตรวจสอบถ่วงดุล

แม้ว่ากฎหมายจะมีการกำหนดให้โคโรเนอร์เป็นผู้มีอำนาจและหน้าที่ในการสอบสวนการตาย แต่อย่างไรก็ตามโคโรเนอร์ก็ไม่อาจดำเนินการเพียงลำพังโดยปราศจากการมีส่วนร่วมหรือการตรวจสอบจากองค์กรอื่นหรือบุคคลภายนอกอย่างเด็ดขาด แต่ได้มีการกำหนดการตรวจสอบและการถ่วงดุลการใช้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ของโคโรเนอร์ในกระบวนการต่างๆโดยเริ่มตั้งแต่ การตรวจสอบถ่วงดุลในขั้นตอนการชันสูตรพลิกศพ การตรวจสอบถ่วงดุลในขั้นตอนการไต่สวนการตาย และการตรวจสอบถ่วงดุลภายหลังการมีความเห็นเกี่ยวกับการตายหรือการมีคำวินิจฉัย ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวต่อไปตามลำดับดังนี้

1. การตรวจสอบถ่วงดุลในขั้นตอนการชันสูตรพลิกศพ

The Coroner Rules 1984 ได้กำหนดให้ โคโรเนอร์มีหน้าที่ของที่จะต้องทำการแจ้งให้ ญาติของผู้ตาย ผู้ซึ่งทำการรักษาหรือพยาบาลผู้ตายเป็นประจำ ผู้แทนจากโรงพยาบาลในกรณีที่เสียชีวิตในโรงพยาบาล ผู้แทนจากหน่วยงานของรัฐที่มีกฎหมายกำหนดให้เข้าร่วมการตรวจศพ ถือเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลดังกล่าวเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจการในปฏิบัติหน้าที่ของโคโรเนอร์ในการมีคำสั่งหรือใช้ดุลยพินิจต่าง ๆ ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างใด ๆ

2. การตรวจสอบถ่วงดุลในขั้นตอนการไต่สวนการตาย

มีการเปิดโอกาสเข้าบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการตายเข้าร่วมในการรับฟังการไต่สวน รวมถึงบุคคลทั่วไปที่สนใจเข้าร่วมรับฟังการสอบสวนได้ ทำให้เกิดความโปร่งใสในการสอบสวน ถือเป็นการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของโคโรเนอร์ในอีกขั้นตอนหนึ่ง

ก่อนการไต่สวนจะต้องทำการแจ้งให้ครอบครัว ญาติผู้ตาย หรือผู้ที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องทราบล่วงหน้า เพื่อเปิดโอกาสในการรับรู้ซึ่งผลการชันสูตรพลิกศพ และได้เตรียมตัวในการซักถาม หรือซักค้านพยานผู้เชี่ยวชาญหรือพยานหลักฐานอื่น ๆ

¹⁴⁰ Ibid, Rule 42.

ในกรณีที่เป็นครอบครัวหรือญาติผู้ตาย หรือผู้มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับผู้ตายมีสิทธิในการซักถามหรือซักค้านพยานหลักฐานที่น่าเสนอได้เพื่อเป็นการสนับสนุนเพื่อหักล้าง ข้อเท็จจริงอย่างใดได้ตามที่เห็นสมควร

กรณีการตายที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานหรือการตายในกรณีสำคัญ หรือการตายที่จะทำให้กระทบต่อความเชื่อมั่นและความปลอดภัยของสังคม จะต้องดำเนินการไต่สวนโดยมีคณะลูกขุนเข้าร่วมรับฟังพยานหลักฐาน และมีความเห็นในการทำคำสั่งไต่สวนการตาย โครเนอร์ไม่สามารถทำการไต่สวนโดยลำพัง

3. การตรวจสอบถ่วงดุลภายหลังการมีความเห็นเกี่ยวกับการตายหรือการมีคำวินิจฉัย ซึ่งถือเป็นกระบวนการในขั้นตอนสุดท้าย สามารถร้องขอให้ศาลทบทวนคำวินิจฉัย หลังจากที่โครเนอร์และคณะลูกขุนได้มีความเห็นเกี่ยวกับการตาย โดยคนที่สามารถร้องขอได้ คือผู้มีผลประโยชน์ จะเป็นผู้ดำเนินการหากเห็นว่าคำวินิจฉัยหรือการดำเนินการกระทำโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือไม่เป็จริยธรรม หรือไม่มีการแสดงเหตุผลที่เพียงพอต่อคำวินิจฉัยนั้น ซึ่งในการร้องขอให้ทบทวนความเห็นหรือคำวินิจฉัยนี้ จะแตกต่างจากการอุทธรณ์คำสั่งทั่วไปต่อศาลสูง เนื่องจากกระบวนการไต่สวนโดยโครเนอร์และคณะลูกขุน มิได้อยู่ในฐานะคู่ความเหมือนกับการพิจารณาความในชั้นศาล การร้องขอให้ทบทวนความเห็นหรือคำวินิจฉัยจึงไม่มีกรณีต้องรับฟังข้อเท็จจริงอย่างใด ๆ ขึ้นใหม่ เพียงแต่เป็นเพียงการทบทวนกระบวนการในการมีความเห็นหรือการมีคำวินิจฉัยเท่านั้น และอย่างไรก็ตามหากปรากฏว่าความเห็นหรือคำวินิจฉัยนั้นสอดคล้องกับความจริงแต่เป็นกระบวนการที่ไม่ชอบ ศาลก็อาจมีคำสั่งให้ยกเลิกเพิกถอนได้¹⁴¹ ซึ่งนับว่าเป็นการตรวจสอบและการถ่วงดุลอำนาจของโครเนอร์ในขั้นตอนสุดท้ายจะเห็นได้ว่าโครเนอร์มีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่อย่างอิสระแต่อย่างไรก็ตามก็ยังมี การถ่วงดุลการใช้อำนาจนั้นจากองค์กรอื่นๆเพื่อให้เกิดความโปร่งใสและทำให้เกิดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมซึ่งถือเป็นที่ยิ่งของประชาชนทุกคน

¹⁴¹ Dorries, C. CORONER'S COURTS A GUIDE TO LAW AND PRACTICE, p.298-299.

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในการชันสูตรพลิกศพในคดีอาญา” เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

3.1 รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบการปฏิบัติการมีส่วนร่วม โดยมุ่งศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากการลงพื้นที่เพื่อทราบถึงปัญหาการบังคับใช้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพ โดยใช้หลักการสัมภาษณ์บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยผู้วิจัยได้จัดขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย (Research Process) ดังต่อไปนี้

3.2 ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญประชากร ได้แก่ บุคลากรในเขตพื้นที่สถานีตำรวจภูธรภาค 8 จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดกรุงเทพมหานคร กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง โดยคัดเลือกแพทย์นิติเวชซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานครจำนวน 1 คน พนักงานสอบสวนผู้ปฏิบัติหน้าที่จำนวน 1 คน พนักงานอัยการผู้ปฏิบัติหน้าที่จำนวน 1 คน และพนักงานฝ่ายปกครองผู้ปฏิบัติหน้าที่จำนวน 1 คน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยการกำหนดเขตการศึกษาวิจัยระหว่างกรุงเทพมหานคร กับจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อให้ทราบว่าการที่จะศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวให้ครอบคลุมจะต้องอาศัย จึงจำต้องแบ่งเขตเพื่อการศึกษาในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1) กลุ่มพนักงานผู้เกี่ยวข้องกับการชันสูตรพลิกศพ ได้แก่

(1) พนักงานสอบสวน เป็นผู้ให้ข้อมูลเรื่องปัญหาการเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพของพนักงานสอบสวน รวมถึงการทำสำนวน และปัญหาอื่นที่เกิดขึ้นในเขตพื้นที่ตำรวจภูธร 8 จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยการสัมภาษณ์จำนวน 1 ท่าน

(2) พนักงานอัยการ เป็นผู้ให้ข้อมูลด้านการเข้าร่วมการชันสูตรพลิกศพ สำนวนการชันสูตรพลิกศพ และปัญหาอื่นในเขตพื้นที่ภูธร 8 จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 1 คน (3) พนักงานฝ่ายปกครอง คือ ปลัดอำเภอ เป็นผู้ให้ข้อมูลด้านการเข้าร่วมการชันสูตรพลิกศพ และ ปัญหาอื่น ในเขตพื้นที่ภูธร 8 จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 1 คน

2) กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ทรงคุณวุฒิ คือ แพทย์นิติเวชศาสตร์ และแพทย์อื่นที่กฎหมายกำหนด เป็นผู้ให้ข้อมูลด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ และปัญหาที่เกิดขึ้นโดยการสัมภาษณ์ จำนวน 1 คน หลังจากกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะทำการสัมภาษณ์แล้วมีขั้นตอนตรวจสอบคุณภาพความสอดคล้องของเนื้อหาโดยมีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ในขอรับการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เพื่อดำเนินโครงการวิจัยให้เป็นไปตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 1 ท่าน ตามที่สำนัก

งานวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีได้กำหนด เพื่อปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ และนำไปสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญบันทึกเทป จดบันทึก และนำมาถอดเทป สรุปประเด็นเพื่อนำมาเป็นแนวทางการนำไปใช้เสนอแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับการชั้นสูตรพลิกศพในคดีอาญาให้สอดคล้องและเป็นไปตามหลักสากลต่อไป

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นแนวคำถามในการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งเป็นการสัมภาษณ์รายบุคคลกับพนักงานสอบสวน แพทย์นิติเวช พนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครอง ทั้งในจังหวัดกรุงเทพมหานคร และจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อให้ได้ข้อมูลปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในการชั้นสูตรพลิกศพในคดีอาญาโดยมีแนวทางสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ซึ่งตลอดการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะทำการบันทึกเสียงด้วยเครื่องบันทึกเสียง รวมถึงการจดบันทึกอย่างละเอียด

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) คือส่วนที่เป็นแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ พร้อมทั้งเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยการศึกษาจากแหล่งข้อมูล บทความ หนังสือ ตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในการชั้นสูตรพลิกศพในคดีอาญา โดยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารโดยศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแนวคิดการสอบสวนชั้นสูตรพลิกศพ ระบบการชั้นสูตรพลิกศพ ประวัติการชั้นสูตรพลิกศพในประเทศไทยและผู้วิจัยได้ศึกษาการชั้นสูตรพลิกศพประเทศอเมริกาและสหราชอาณาจักรอังกฤษเพื่อให้เห็นความแตกต่างจากนั้นนำข้อดีมาเสนอเพื่อปรับใช้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับการชั้นสูตรพลิกศพ และทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In - Depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการชั้นสูตรพลิกศพในประเทศไทย

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ได้วิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษา แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ระบบการชั้นสูตรพลิกศพ ประวัติการชั้นสูตรพลิกศพ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัยแบบอุปนัย และนำเสนอเป็นพรรณนาโวหาร เพื่อเสนอรูปแบบการเสนอแนะแนวทางในการแก้ไข ปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในการชั้นสูตรพลิกศพในคดีอาญา ในพื้นที่สัมภาษณ์ในเขตตำรวจภูธร 8 พื้นที่รับผิดชอบของภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานีและกรุงเทพมหานคร

บทที่ 4

วิเคราะห์ที่มาปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในการชันสูตรพลิกศพในคดีอาญา

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในการชันสูตรพลิกศพในคดีอาญาโดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกบุคลากรซึ่งปฏิบัติหน้าที่และมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาดังกล่าวในเขตพื้นที่ตำรวจภูธรภาค 8 จังหวัดสุราษฎร์ธานี และพื้นที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยจังหวัดสุราษฎร์ธานีผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครอง ส่วนกรุงเทพมหานคร ทำการสัมภาษณ์ แพทย์นิติเวชศาสตร์ เพื่อให้เห็นความแตกต่างของปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในการชันสูตรพลิกศพในคดีอาญาในเมืองหลวงอย่างกรุงเทพมหานครกับสังคมเมืองจังหวัดสุราษฎร์ธานี และนำมาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศได้แก่ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ เพื่อนำข้อดีมาเสนอในการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพต่อไป

4.1 การชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“การชันสูตรพลิกศพ” เป็นกระบวนการในการพิสูจน์เพื่อหาสาเหตุการตาย เพื่อเป็นการไขข้อสงสัยจนนำไปสู่การตอบสาเหตุของการตาย ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 148 ได้มีการกำหนดเหตุการณ์ตายไว้ โดยกระบวนการชันสูตรพลิกศพจะเกิดขึ้นต่อเมื่อมีเหตุการณ์ตายโดยผิดธรรมชาติ 5 ลักษณะ ได้แก่ 1. การฆ่าตัวตาย 2. การถูกผู้อื่นทำให้ตาย 3. การถูกสัตว์ทำร้ายตาย 4. การตายโดยอุบัติเหตุ 5. การตายโดยยังไม่ปรากฏเหตุ และกระบวนการชันสูตรพลิกศพจะเกิดขึ้นจากเหตุการณ์ตายอีกกรณีคือ การตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ได้แก่ การตายที่อยู่ในระหว่างควบคุมหรือขัง หรือ กักขัง หรือ จำคุก หรือคุมตัวของเจ้าพนักงานตามกฎหมาย หรือ คำพิพากษา หรือตามคำสั่งของศาลแล้วแต่กรณี¹⁴² ทั้งนี้ กระบวนการชันสูตรพลิกศพได้มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และยังมีระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2543 ได้มีวางระเบียบแนวทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนปฏิบัติตามในเรื่องการชันสูตรพลิกศพ ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ.2565 และระเบียบการปฏิบัติหน้าที่ชันสูตรพลิกศพของพนักงานฝ่ายปกครอง พ.ศ.2543 อีกทั้งคู่มือการดำเนินการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ.2561 เพื่อเป็นการวางกรอบการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานไว้โดยเฉพาะ และอธิบายขอบเขตวัตถุประสงค์ ของการเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพร่วมกัน โดยการปฏิบัติหน้าที่มีบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพหลายหน่วยงานอันได้แก่ พนักงานสอบสวน และแพทย์นิติเวชศาสตร์ และหากเป็นกรณีการตายที่อยู่ในระหว่างควบคุมหรือขัง หรือ กักขัง หรือจำคุก หรือคุมตัวของเจ้าพนักงานตามกฎหมาย หรือ คำ

¹⁴² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 148.

พิพากษา หรือตามคำสั่งของศาลจะมีหน่วยงานของพนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครองในการเข้าร่วมในการชั้นสูตรพลิกศพเพิ่มเติมจากเหตุการณ์ตายผิดธรรมชาติสามัญ

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าการชั้นสูตรพลิกศพเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยการประสานงานระหว่างหลายหน่วยงาน แต่ละหน่วยงานต่างมีหน้าที่หลักที่จะต้องรับผิดชอบ และมีความถนัด และความเชี่ยวชาญที่แตกต่างกัน ฉะนั้นในการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันจำเป็นที่จะต้องใช้ความร่วมมือ และใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญ และต้องอาศัยประสบการณ์ ในการปฏิบัติหน้าที่จึงจะสามารถทำให้กระบวนการชั้นสูตรพลิกศพเป็นไปตามหลักเกณฑ์และมีความสมบูรณ์ โดยเฉพาะพนักงานสอบสวน และแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ถือเป็นหัวใจหลักเนื่องจากจะต้องใช้ความรู้ทางกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีและความรู้เกี่ยวกับนิติเวชศาสตร์เข้ามาเพื่อพิสูจน์ให้ความจริงปรากฏ ด้วยเหตุผลของการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันหลายฝ่ายต่างมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในแก่ประชาชนซึ่งได้รับความเสียหาย และเพื่อเป็นการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ จนสามารถนำไปสู่การทราบสาเหตุของการตายผิดธรรมชาติ และนำตัวผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อรับโทษต่อไป แต่ในทางปฏิบัติพบว่าเกิดปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในการชั้นสูตรพลิกศพมีปัญหาเกิดขึ้นในเชิงระบบหลายประการ ไม่เป็นไปตามการชั้นสูตรพลิกศพที่สมบูรณ์ตามมาตรฐานสากลจนกระทั่งทำให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเกิดความเคลือบแคลงหรือน่าสงสัย ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนซึ่งผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงปัญหาต่าง ๆ ในการชั้นสูตรพลิกศพตามลำดับ โดยเริ่มจากกรณีการตายผิดธรรมชาติดังนี้

4.1.1 การชั้นสูตรพลิกศพกรณีการตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน

นอกจากความตายเมื่อปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใดตายโดยผิดธรรมชาติ 5 ประการดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น กฎหมายได้กำหนดเหตุการณ์ตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ด้วยซึ่งการบัญญัติกฎหมายในเหตุการณ์ตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานมีความหมายคือ ตายในระหว่างถูกควบคุมหรือขัง หรือกักขัง หรือจำคุก หรือการถูกควบคุมตัวของเจ้าพนักงานตามกฎหมาย หรือตามคำสั่งของศาล หรือคำพิพากษาของศาล ซึ่งจะต้องมีผู้เข้าร่วมปฏิบัติหน้าที่ในการชั้นสูตรพลิกศพด้วยกัน 4 ฝ่ายได้แก่ พนักงานสอบสวน แพทย์นิติเวชศาสตร์หรือแพทย์อื่นตามที่กฎหมายกำหนด พนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครอง ตามที่กฎหมายให้อำนาจในการเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการชั้นสูตรพลิกศพ และระเบียบการปฏิบัติหน้าที่ชั้นสูตรพลิกศพของพนักงานฝ่ายปกครอง เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องในการปฏิบัติหน้าที่แต่การกำหนดให้เข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพทั้ง 4 ฝ่ายมิได้รวมถึงเหตุการณ์ตายโดยผิดธรรมชาติธรรมดาทำให้ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยการกำหนดให้มีผู้เข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพทั้ง 4 ฝ่ายเพื่อเป็นการตรวจสอบถ่วงดุลการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและแพทย์นิติเวชศาสตร์ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดอย่างเคร่งครัดแต่ก็เป็นเพียงการตรวจสอบ

ถ่วงดุลระหว่างหน่วยงานผู้ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกัน โดยที่ไม่มีหน่วยงานภายนอกเข้ามาตรวจสอบแต่อย่างใดซึ่งทำให้เกิดการละเลยในการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งเป็นปัญหาในทางปฏิบัติดังนี้

4.1.2 ปัญหาการกำหนดเหตุชั้นสูตรพลิกศพกรณีการตายผิดธรรมชาติ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 148 ได้กำหนดเหตุในการชันสูตรพลิกศพว่าเมื่อปรากฏแน่ชัด หรือกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใดตายโดยผิดธรรมชาติ 5 ประการ คือ 1. การฆ่าตัวตาย 2. การถูกผู้อื่นทำให้ตาย 3. การถูกสัตว์ทำร้ายตาย 4. การตายโดยอุบัติเหตุ 5. การตายโดยยังไม่ปรากฏเหตุ ซึ่งการวางหลักเกณฑ์ว่าเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าการตายใดเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติ อาจจะทำให้เกิดปัญหาได้เพราะอาจจะเกิดการที่พนักงานสอบสวนวินิจฉัยว่าการตายนั้นเป็นการตายโดยธรรมชาติ มิใช่การตายโดยผิดธรรมชาติ ทั้งที่การตายนั้นเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติและจะต้องเข้าสู่กระบวนการการชันสูตรพลิกศพ แต่กลับถูกตัดสิทธิในกระบวนการชันสูตรพลิกศพตั้งแต่นั้น ดังนั้นเมื่อพิจารณาการบัญญัติกฎหมาย มาตรา 148 ในปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมถึงเหตุการณ์การตายในบางกรณีที่จะต้องได้รับการชันสูตรพลิกศพในการใช้ดุลยพินิจเพียงฝ่ายเดียวในการพิจารณาซึ่งหากพนักงานสอบสวนพิจารณาเหตุการณ์การตายคาดเคลื่อนหรือผิดพลาดไปจากความเป็นจริงโดยไม่มองครั้นอื่นมาร่วมตรวจสอบการใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนซึ่งตามหลักการการวินิจฉัยสาเหตุการเสียชีวิตจะต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์เป็นหลักในการวินิจฉัย หรือต้องมีการเปิดโอกาสให้ญาติของผู้ตายหรือประชาชน สามารถร้องขอให้ทำการชันสูตรพลิกศพอีกช่องทางหนึ่งเพื่อเป็นการผ่อนคลายความเคร่งครัดของกฎหมายและเป็นการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจของพนักงานสอบสวนที่อาจจะใช้ดุลยพินิจวินิจฉัยผิดพลาดได้

4.1.3 ปัญหาเรื่องหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการชันสูตรพลิกศพ

ปัญหาเรื่ององค์กรผู้รับผิดชอบหลักในการชันสูตรพลิกศพคืออาญาจากการศึกษาพบว่าไม่มีองค์กรผู้รับผิดชอบหลักจากการสัมภาษณ์แพทย์นิติเวชซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิติเวชและเป็นที่รู้จักในประเทศไทย มีความเห็นว่าควรจะเป็นกระทรวงสาธารณสุข เป็นผู้รับผิดชอบหลักแต่ปัจจุบันเมื่อไม่มีองค์กรผู้รับผิดชอบจึงไม่มีการคำนึงว่างานนิติเวชอยู่ ณ หน่วยงานไหน ทั้ง ๆ ที่แท้จริงแล้วการชันสูตรพลิกศพในคดีอาญาคือเป็นส่วนหนึ่งของการบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวกับการตายผิดธรรมชาติ แต่กลับไม่มีหน่วยงานให้ความสำคัญในเรื่องนี้เท่าที่ควร ไม่มีการกำหนดนโยบาย รวมถึงเรื่องการจัดงบประมาณ ปัจจุบันงานนิติเวชถือเป็นงานที่ฝาก กล่าวคือเอาการชันสูตรพลิกศพไปฝากโรงพยาบาล ซึ่งตามหลักโรงพยาบาลจำเป็นต้องดูแลคนไข้ รักษาคนไข้ ถือเป็นภารกิจหลัก เพราะฉะนั้นกฎหมายก็เลยกำหนดว่าให้หมอทั่วไปชันสูตรพลิกศพได้ตามที่ได้กล่าวไว้ในหัวข้อข้างต้น ถือเป็นเรื่องที่ผิด หรือ กรณีให้หมอนิติเวชประจำโรงพยาบาล ซึ่งก็เป็นเรื่องที่ผิดเช่นกัน เพราะในการดำเนินการต้องมีค่าใช้จ่ายเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ เช่น การเอ็กซเรย์ แต่ไม่มีการส่งเสริมค่าใช้จ่ายก็ต้องเบิกจากโรงพยาบาลในการรักษาคนไข้ ประกอบการสำนักงานประกันสุขภาพแห่งชาติได้มีการตีความว่างานนิติเวชไม่เกี่ยวกับผู้ป่วยจึงไม่รองรับค่าใช้จ่าย กล่าวโดยสรุปปัจจุบันไม่มีการวาง

ระบบที่ชัดเจน ไม่มีองค์กรผู้รับผิดชอบหลัก ต้องไปของงบประมาณโดยแบ่งจากงบประมาณจากการรักษาคนไข้ ในโรงพยาบาลซึ่งคนไข้ก็มีจำนวนมากอยู่แล้ว งานด้านนิติเวชจึงได้รับความสำคัญน้อย หากมองให้รอบด้าน กระบวนการยุติธรรมก็มีความจำเป็นและสำคัญเช่นกัน กระทรวงสาธารณสุขควรเป็นองค์กรผู้รับผิดชอบหลัก จะได้มีการวางนโยบาย และวางระบบในการบริหารทรัพยากรทั้งด้านบุคคล และงบประมาณอย่างเป็นระบบ เพราะฉะนั้นเรื่องนี้เป็นเรื่องเชิงนโยบายที่ทุกหน่วยงานพยายามเดินหนีปัญหา

4.2 บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพในคดีอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 ได้มีการกำหนดบุคลากรที่จะต้องเข้าร่วมการชันสูตรพลิกศพในคดีอาญาโดยให้ พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ ที่ศพนั้นอยู่กับแพทย์นิติเวชศาสตร์ ในกรณีถ้าแพทย์นิติเวชศาสตร์ดังกล่าวไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้แพทย์ประจำโรงพยาบาลรัฐปฏิบัติหน้าที่ ถ้ากรณีแพทย์ประจำโรงพยาบาลรัฐไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แพทย์ประจำสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปฏิบัติหน้าที่ ถ้าแพทย์ประจำสาธารณสุขจังหวัดไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้แพทย์ประจำโรงพยาบาลของเอกชนหรือแพทย์ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งมีบุคคลที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่หลักคือ พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ ที่ศพนั้นอยู่และแพทย์นิติเวชศาสตร์ สามารถมอบให้แพทย์ลำดับรองลงมาตามลำดับที่กฎหมายกำหนด และหากเป็นกรณีที่ความตายนั้นเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ให้พนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครองที่มีตำแหน่งตั้งแต่ระดับปลัดอำเภอหรือเทียบเท่าขึ้นไปแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่เป็นผู้ชันสูตรพลิกศพร่วมกับพนักงานสอบสวน และแพทย์ ซึ่งแต่ละหน่วยงานย่อมมีภาระหน้าที่ซึ่งจะต้องปฏิบัติอยู่แล้วโดยที่ไม่สามารถจะปฏิเสธได้ และยังได้รับมอบหมายหน้าที่ให้ต้องเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพจึงเป็นการเพิ่มภาระให้แก่บุคลากรโดยไม่ได้คำนึงความเหมาะสมของภาระงานและประสิทธิภาพที่จะได้รับจากการปฏิบัติหน้าที่ โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน แล้วตามด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของแพทย์นิติเวช การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการ และการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครองตามลำดับ

4.2.1 หน้าที่ของพนักงานสอบสวนในการชันสูตรพลิกศพในคดีอาญา

พนักงานสอบสวนมีหน้าที่หลักตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา คือ พนักงานสอบสวนมีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐาน และทำสำนวนคดีซึ่งเป็นหน้าที่หลักในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน และพนักงานสอบสวนยังมีหน้าที่ในการเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพ โดยเริ่มตั้งแต่รับแจ้งว่ามีเหตุการณ์ตาย เป็นผู้ดำเนินการประสานผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ร่วมทำการชันสูตร และมีหน้าที่สืบสวนและสอบสวนเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและสรุปสำนวน เพื่อหาแรงจูงใจหรือสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่อาจก่อให้เกิดการฆาตกรรม ซึ่งถือว่าพนักงานสอบสวนปฏิบัติหน้าที่ที่หลากหลายทำให้เกิดปัญหาภาระงานล้นมือเนื่องจากปริมาณคดีที่ค่อนข้างมาก ประกอบกับจำนวนพนักงานสอบสวนที่ไม่สอดคล้องกับภาระงานทำให้

ส่งผลกระทบต่อการศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ได้ จากการศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในการชันสูตรพลิกศพในคดีอาญาพบว่าเกิดปัญหาในหลายประเด็น ดังนี้

4.2.1.1 หน้าที่หลังจากได้รับแจ้ง

ภายหลังจากพนักงานสอบสวนได้รับการแจ้งว่ามีเหตุการณ์ตายเกิดขึ้น พนักงานสอบสวนจะต้องไปยังจุดพบศพโดยด่วนหลังจากไปถึงสถานที่พบศพ พนักงานสอบสวนจะต้องวินิจฉัยโดยใช้ดุลยพินิจในการวินิจฉัยว่า การตายเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ เพราะหากเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติ กระบวนการชันสูตรพลิกศพจะเกิดขึ้นตามลำดับซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดเหตุการณ์ตาย แต่หากพนักงานสอบสวนวินิจฉัย แล้วเห็นว่าเป็นการตายโดยธรรมชาติ เท่ากับเป็นการตัดคดีดังกล่าวออกจากกระบวนการชันสูตรพลิกศพในทันทีที่ประเด็นนี้ย่อมก่อให้เกิดผลเสียต่อผู้ตาย ทำให้ประชาชนไม่สามารถพึ่งกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ทั้งที่ความเป็นจริงกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ถือเป็นสิ่งที่พึงที่ประชาชนซึ่งในส่วนนี้ผู้วิจัยเห็นว่า กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการใช้ดุลยพินิจกว้างเกินไป โดยไม่ได้มีการตรวจสอบจากหน่วยงานใดมาช่วยในการวินิจฉัยเหตุการณ์ตายดังกล่าวในเบื้องต้น จึงเห็นว่าการวินิจฉัยสาเหตุของการตายสมควรต้องได้รับการวินิจฉัยโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมากกว่า เนื่องจากแพทย์นิติเวชมีความเชี่ยวชาญในการตรวจศพทั้งภายนอกและภายใน ทำให้เกิดความแม่นยำในการวิเคราะห์มากกว่าพนักงานสอบสวน แต่หน้าที่การวินิจฉัยเหตุการณ์ตายดังกล่าวกลับเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนฝ่ายเดียว ประกอบการประเทศไทยใช้ระบบการชันสูตรพลิกศพใช้ระบบตำรวจเป็นหลัก จากการสัมภาษณ์พนักงานสอบสวนพบว่า¹⁴³ การวินิจฉัยว่าการตายเป็นการตายผิดธรรมชาติหรือเป็นการตายโดยธรรมชาติ ต้องอาศัยประสบการณ์อย่างมากในการพิจารณาเพราะบางครั้งไม่สามารถพิจารณาได้ด้วยตาเปล่า ประกอบกับในทางปฏิบัติหากเกิดการตายเกิดขึ้นต้องดูว่าญาติของผู้ตายติดใจสาเหตุการตายหรือไม่หากญาติผู้ตายไม่ติดใจพนักงานสอบสวนก็จะสรุปสำนวนว่าเป็นการตายโดยธรรมชาติ ฉะนั้นการชันสูตรพลิกศพก็จะไม่เกิดขึ้นซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า เป็นปัญหาในเรื่องของการที่จะต้องใช้ความรู้เฉพาะด้านในการปฏิบัติหน้าที่ ประกอบกับต้องอาศัยความชำนาญพอสมควรและเนื่องจากกฎหมายในปัจจุบันมีการกำหนดเหตุการณ์ตายที่ไม่ครอบคลุมถึงเหตุการณ์ผิดธรรมชาติอื่นจึงทำให้พนักงานสอบสวนต้องวินิจฉัยเหตุการณ์ตายโดยไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงได้ ส่งผลให้เกิดความผิดพลาดจากการวินิจฉัยที่ผิดพลาดได้

4.2.1.2 หน้าที่ของพนักงานสอบสวนในการแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพ

1). การแจ้งสามี ภรรยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตาย ภายหลังจากได้รับแจ้งเหตุว่ามีการตายเกิดขึ้นพนักงานสอบสวนจะต้องรีบดำเนินการแจ้ง ในกรณีที่ปัญญาติ พนักงานสอบสวนมีหน้าที่แจ้งให้ญาติทราบถึงเหตุการณ์ตายในทางปฏิบัติจากการสัมภาษณ์พนักงาน

¹⁴³ พนักงานสอบสวน A1 (20 ตุลาคม 2565).

สอบสวน¹⁴⁴ ได้ทราบข้อเท็จจริงว่าพนักงานสอบสวนได้มีการแจ้งให้สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตายทราบว่า จะทำการชันสูตรพลิกศพ ส่วนภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตาย ประสงค์จะเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพหรือไม่นั้นในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 ไม่ได้มีการบัญญัติไว้ มีเพียงการบัญญัติเรื่องของการแจ้งไว้เพื่อให้ทราบเท่านั้น ในทางปฏิบัติพบว่า การเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพของ ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตาย มีทั้งกรณีที่ประสงค์จะเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพด้วย และกรณีที่มิประสงค์เข้าร่วมชันสูตรพลิกศพ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับญาติผู้เสียชีวิตติดใจเหตุการณ์เสียชีวิตหรือมีข้อสงสัยสาเหตุการเสียชีวิตหรือไม่ ส่วนใหญ่พบว่าหากเป็นคดีอุบัติเหตุจะไม่ค่อยเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพ แต่หากเป็นกรณีการตายผิดธรรมชาติอื่นเช่น ถูกทำให้ตาย หรือฆ่าตัวตาย หากญาติผู้ตายติดใจก็จะขอเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพด้วย หรือหากเป็นกรณีการตายภายในที่พกอาศัยส่วนใหญ่ญาติจะเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพ ซึ่งในส่วนนี้พนักงานสอบสวนมองว่าการแจ้งให้ญาติทราบนั้นสำคัญ แต่การให้เข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพไม่ใช่ประเด็นสำคัญ และมองว่าเป็นภาระมากกว่า เพราะปัจจุบันมีหน่วยงานที่จะต้องเข้าร่วมหลายฝ่ายอยู่แล้ว หากต้องรอญาติ ผู้ตายเพื่อเข้าร่วมชันสูตรด้วยกันอีกอาจจะทำให้เกิดความล่าช้าได้ เพราะบางคดีญาติผู้ตายไม่ได้อยู่ในท้องที่ที่พบศพนั้น ญาติของญาติผู้ตายไม่ได้อาศัยในจังหวัดที่พบศพ หากต้องรอญาติเข้าร่วมอาจจะทำให้เกิดความล่าช้าส่งผลเสียต่อรูปคดีได้ เพราะสภาพของศพจะเปลี่ยนไปได้ ซึ่งกรณีเช่นนี้ผู้วิจัยเห็นว่า ปัจจุบันกฎหมายได้มีการกำหนดให้พนักงานสอบสวนมีหน้าที่เพียงแจ้งให้ญาติผู้เสียชีวิตทราบเท่านั้น แต่ยังไม่มีการแจ้งเพื่อให้เข้าร่วมชันสูตรพลิกศพ ซึ่งการกำหนดให้ญาติเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพค่อนข้างมีความสำคัญเป็นการเปิดโอกาสให้สิทธิแก่ญาติของผู้ตายในการมีส่วนร่วมในการร่วมพิสูจน์ข้อสงสัยถึงเหตุการณ์ตายและเพื่อให้เกิดความเชื่อใจ ปราศจากอคติจากการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เนื่องจากได้รับสิทธิและความเป็นธรรมและไม่ต้องเกิดข้อสงสัยว่าบุคลากรทุกฝ่ายปฏิบัติหน้าที่โดยชอบหรือไม่ แต่อย่างไรก็ตามการจะกำหนดให้สิทธิแก่ญาติเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพจะต้องมาจากความประสงค์ที่จะเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพด้วย หากไม่ประสงค์ก็จะต้องแจ้งและทำการบันทึกไว้เป็นหลักฐานต่อไป และจะต้องมีกฎเกณฑ์โดยกำหนดกรอบในเรื่องของเวลาในการเข้าร่วมให้เหมาะสมว่าต้องมาถึงที่สถานที่พบศพภายในเวลาใด เพื่อที่จะได้ไม่เป็นการทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติหน้าที่ของทุกหน่วยงาน

สำหรับกรณีที่พนักงานสอบสวนในการแจ้งแพทย์นิติเวช หรือแพทย์ตามที่กฎหมายกำหนด ให้เข้าร่วมชันสูตรพลิกศพเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จากการสัมภาษณ์พนักงานสอบสวน¹⁴⁵ พบว่าพนักงานสอบสวนได้ทำการแจ้งแก่แพทย์ให้เข้าร่วมโดยใช้วิธีการโทรศัพท์ไปแจ้งซึ่ง

¹⁴⁴ พนักงานสอบสวน A1 (20 ตุลาคม 2565).

¹⁴⁵ พนักงานสอบสวน A1 (20 ตุลาคม 2565).

การโทรไปแจ้งจะเป็นการโทรไปแจ้งทางโรงพยาบาลรัฐประจำจังหวัดโดยติดต่อแผนกนิติเวช¹⁴⁶ เนื่องจากจะมีการจัดการในการปฏิบัติหน้าที่ของแพทย์ประจำโรงพยาบาลไว้แล้ว ซึ่งในส่วนนี้จะมีแพทย์นิติเวชรับแจ้งเหตุโดยตรง ข้อเท็จจริงการสัมภาษณ์พบประเด็นปัญหาที่น่าสนใจคือ

กรณีแรก แพทย์ไม่ประสงค์มา ณ สถานที่เกิดเหตุพนักงานสอบสวนได้ทำการแจ้งให้แพทย์เข้าร่วมชันสูตรพลิกศพแล้วแต่แพทย์ไม่ประสงค์มา ณ สถานที่เกิดเหตุ และหากเป็นกรณีการเสียชีวิตด้วยอุบัติเหตุแล้วผู้ตายเสียชีวิตในที่เกิดเหตุในทางปฏิบัติแพทย์ไม่ค่อยอยากไปที่พบศพ หรือในบางคดีพนักงานสอบสวนต้องกดดันแพทย์ คือรองจนกว่าจะมา บางคนก็ข้อเท็จจริงพบว่าแพทย์จะขอความร่วมมือโดยมีการตกลงพนักงานสอบสวนว่าแพทย์ขอไม่ไป ณ สถานที่พบศพ แต่แพทย์จะทำการเซ็นรับรองผลการชันสูตรพลิกศพตามปกติเสมือนดังได้ลงไปชันสูตรพลิกศพ ณ สถานที่เกิดเหตุด้วยตัวเอง โดยพนักงานสอบสวนจะเป็นคนทำบันทึกสถานที่เกิดเหตุให้แพทย์ เสมือนว่าแพทย์มาที่เกิดเหตุจริง ๆ โดยแพทย์ต้องรับว่าแพทย์มาตรวจที่สถานที่เกิดเหตุ ไม่ใช่เป็นการตรวจศพที่โรงพยาบาล ซึ่งเบื้องต้นแพทย์จะทำการสอบถามพนักงานสอบสวนในเบื้องต้นว่า ผู้ตายมีบาดแผลจากการโดยทำร้ายหรือไม่ มีร่องรอยอันน่าสงสัยสาเหตุการเสียชีวิตหรือไม่ มีร่องรอยการต่อสู้หรือไม่ และที่สำคัญญาติผู้ตายติดใจหรือไม่¹⁴⁷ ซึ่งหากญาติผู้ตายติดใจสาเหตุการตายก็อาจจะมาชันสูตรพลิกศพ ณ สถานที่พบศพ แต่หากญาติผู้ตายไม่ติดใจสาเหตุการตายก็จะไม่ไป ณ สถานที่พบศพ ซึ่งในกรณีเช่นนี้ตามหลักถือว่าฝ่าฝืนกฎหมาย และถือว่ามี การเคลื่อนย้ายศพ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ากรณีนี้ทำให้การวิเคราะห์ สภาพศพ สถานที่เกิดเหตุรวมถึง พยานหลักฐานต่าง ๆ ในสถานที่เกิดเหตุอาจจะคลาดเคลื่อนหรือตกหล่นได้ ทำให้รายงานการชันสูตรศพมักจะเป็นไปตามความเห็นของตำรวจเพียงฝ่ายเดียวย่อมทำให้ส่งผลเสียต่อรูปคดี

กรณีที่สอง สาเหตุซึ่งทำให้แพทย์ไม่ยอมเดินทางไปเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพจากการสัมภาษณ์พนักงานสอบสวนพบว่ามาจากปัญหาการขาดแคลนแพทย์ทางนิติเวช โดยเฉพาะในต่างจังหวัดบางจังหวัดไม่มีหมอนิติเวชเฉพาะ หรือมีแพทย์ทางนิติเวชแต่จำนวนไม่เพียงพอ¹⁴⁸ ประกอบกับโดยทั่วไปแพทย์ที่จบปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิตในประเทศไทย หลักสูตรการเรียนแพทย์จะกำหนดการสอนวิชานิติเวชศาสตร์ไว้น้อยมาก (ประมาณ 1-3 หน่วยกิต) และเมื่อจบแพทย์แล้วการปฏิบัติหน้าที่ส่วนใหญ่ของแพทย์จะเป็นการให้การตรวจรักษาผู้มีชีวิตเกือบ 100 เปอร์เซ็นต์ ทำให้แพทย์ไม่ค่อยให้ความสนใจกรณีผู้ที่เสียชีวิตแล้วหรือศพนั้นเอง และอาจจะหลงลืมความรู้ในด้านการชันสูตรพลิกศพ เพราะไม่ได้ใช้ความรู้ในการปฏิบัติหน้าที่เป็นประจำ และ

¹⁴⁶ พนักงานสอบสวน A1 (20 ตุลาคม 2565).

¹⁴⁷ พนักงานสอบสวน A1 (20 ตุลาคม 2565).

¹⁴⁸ รายงานข้อมูลทรัพยากรสาธารณสุข[ออนไลน์].เข้าถึงได้จาก:

https://bps.moph.go.th/new_bps/sites/default/files/Report%20Health%20Resource%202021.pdf (วันที่ค้นข้อมูล :2 มิถุนายน 2565)

เนื่องจากการชันสูตรพลิกศพจะต้องหาระยะเวลาตาย พิสูจน์บุคคล หาสาเหตุการตาย จึงส่งผลให้เกิดความกลัวในการที่จะต้องให้ความเห็นเกี่ยวกับการตาย ทั้งต่อพนักงานสอบสวน และในชั้นศาล โดยแพทย์มักจะให้เหตุผลว่ามีภาระในการรักษาพยาบาลจนไม่มีเวลาไปตรวจศพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากต้องไปตรวจศพในที่เกิดเหตุเพราะแพทย์ย่อมมีหน้าที่หลักคือ ตรวจผู้ป่วยประจำโรงพยาบาล บางครั้งมีแพทย์เข้าเวรเพียงแค่นั้นคนเดียว ซึ่งแพทย์ติดตรวจผู้ป่วยประจำโรงพยาบาล หรือเพิ่งออกเวร ทำให้เกิดความไม่คอยเต็มใจที่จะเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพ เนื่องจากเหนื่อยล้าจากการปฏิบัติหน้าที่เข้าเวรประจำโรงพยาบาล หรือมาเข้าร่วมแต่มาช้าหลายชั่วโมง ปัญหาเหล่านี้ทำให้เกิดผลเสียกล่าวคือ หากแพทย์ไปยังสถานที่เกิดเหตุช้า อาจทำให้พยานหลักฐานในที่เกิดเหตุบางชิ้นสูญหายไป หรือแปลสภาพไป หรือหมดประสิทธิภาพได้ ทำให้รายงานการชันสูตรศพ มักเป็นไปตามความเห็นของพนักงานสอบสวนโดยที่ไม่ผ่านการตรวจสอบจากหน่วยงานอื่นในการสนับสนุนการพิสูจน์เพื่อหาสาเหตุการตายได้อย่างถูกต้องและทำให้ไม่มีประสิทธิภาพ

ถึงแม้ว่าปัจจุบันกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้มีการกำหนดว่าในกรณีถ้าแพทย์นิติเวชศาสตร์ดังกล่าวไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้แพทย์ประจำโรงพยาบาลรัฐปฏิบัติหน้าที่ ถ้ากรณีแพทย์ประจำโรงพยาบาลรัฐไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แพทย์ประจำสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปฏิบัติหน้าที่ ถ้าแพทย์ประจำสาธารณสุขจังหวัดไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้แพทย์ประจำโรงพยาบาลของเอกชนหรือแพทย์ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมปฏิบัติหน้าที่ สามารถเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพได้ ผู้วิจัยเห็นว่าการบัญญัติกฎหมายเช่นนี้ อาจจะเป็นการแก้ปัญหาเรื่องความขาดแคลนของบุคลากรทางการแพทย์ แต่ในทางกลับกันย่อมส่งผลเสีย กระทบต่อคุณภาพและมาตรฐานการตรวจศพเพื่อพิสูจน์การตายโดยที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้เนื่องจากมีกฎหมายให้อำนาจแพทย์ดังกล่าวไว้และถือเป็นการกระทำที่ขัดด้วยกฎหมายโดยที่ไม่ได้คำนึงถึงคุณภาพและมาตรฐานการตรวจศพเป็นเพียงการเข้าร่วมให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้เท่านั้น

กรณีที่สาม ปัญหาแพทย์ขาดความรู้ความเชี่ยวชาญ¹⁴⁹ ดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวถึงปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์นิติเวช และกฎหมายหมายได้เปิดช่องในกรณีที่แพทย์นิติเวชศาสตร์ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ให้แพทย์อื่นสามารถชันสูตรพลิกศพได้ ทำให้ขาดความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ประกอบกับบางกรณีเป็นแพทย์ที่เพิ่งสำเร็จการศึกษาไม่นานทำให้ไม่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ ขาดประสบการณ์ทำการ ซึ่งโดยหลักแล้วแพทย์ซึ่งถือว่าเป็นกุญแจดอกสำคัญในการหาสาเหตุของการตายโดยต้องใช้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์เข้ามาพิสูจน์ จากการสัมภาษณ์พบว่าในทางปฏิบัติหากเป็นแพทย์ซึ่งมิใช่แพทย์นิติเวชโดยตรง พนักงานสอบสวนเป็นฝ่ายต้องชี้แนะแพทย์ให้คำปรึกษาแพทย์เสียมากกว่า บางคดีพบว่าแพทย์ลงพื้นที่เข้าไปสถานที่เกิดเหตุด้วยเหตุที่ขาดประสบการณ์เวลาปฏิบัติหน้าที่แพทย์เกิดความประหม่า ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความ

¹⁴⁹ พนักงานสอบสวน A1 (20 ตุลาคม 2565).

ไม่มั่นใจจนต้องโทรศัพท์สอบถามอาจารย์แพทย์เพื่อแนะนำวิธีการชันสูตรพลิกศพ¹⁵⁰ แต่หากเป็นแพทย์นิติเวชโดยตรงจะสามารถวินิจฉัยได้เองโดยอาศัยความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง ทำให้เกิดความแม่นยำให้การตรวจศพ และวิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุการตายได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ¹⁵¹ ทำให้พนักงานสอบสวนสามารถสรุปสำนวนคดีได้ง่ายและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และพบว่าบางคดี เช่นกรณีเกิดอุบัติเหตุรถชนอย่างร้ายแรง บาดเจ็บสาหัส หรือหมดสติในที่เกิดเหตุ พนักงานสอบสวนอาจจะคาดการณ์ได้ว่าผู้บาดเจ็บอาจจะเสียชีวิตได้ในสถานที่เกิดเหตุ แต่ในทางปฏิบัติหากเกิดกรณีเช่นนี้ส่วนใหญ่ผู้บาดเจ็บจะไปเสียชีวิตที่โรงพยาบาล เนื่องจากหากพนักงานสอบสวนไม่รับนำตัวส่งโรงพยาบาล ญาติของผู้เสียชีวิตอาจจะโต้แย้งได้ว่าทำไมพนักงานสอบสวนไม่รับส่งตัวไปโรงพยาบาล ถึงแม้ว่าพนักงานสอบสวนรู้อยู่แล้วว่าอาจจะเสียชีวิตโดยดูจากสภาพภายนอกผู้เกิดเหตุและสลบหมดสติ ซึ่งก็นับว่าเป็นดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนในการที่จะตัดสินใจว่าจะดำเนินการอย่างไร ทั้งนี้หากผู้บาดเจ็บไปเสียชีวิตที่โรงพยาบาล ส่งผลให้พยานหลักฐานต่างๆในที่เกิดเหตุ ร่องรอยต่าง ๆ หรือสภาพของศพก็อาจจะเปลี่ยนไปจากที่เกิดเหตุได้ซึ่งถือเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติ

2) หน้าที่ของพนักงานสอบสวนในการแจ้งพนักงานอัยการให้การเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพ พนักงานสอบสวนจะต้องทำการแจ้งแก่พนักงานอัยการให้เข้าร่วมชันสูตรพลิกศพในกรณีที่การตายเกิดขึ้นระหว่างคุมขัง โดยระเบียบงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพได้แต่งตั้งตามคำสั่งจะมีการจัดทำบัญชีรายชื่อพนักงานอัยการผู้มีหน้าที่ต้องเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพ และจะต้องมีการแจ้งให้พนักงานอัยการทราบโดยผู้ที่มีรายชื่อในการเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพจะมีการจัดเวรพนักงานอัยการและเจ้าหน้าที่ธุรการผู้รับผิดชอบประจำเดือน (1 เดือนจะมีเวรประมาณ 1 วัน) และแจ้งพนักงานอัยการทราบล่วงหน้า โดยในตารางเวรจะระบุวันที่ เดือน ปี ชื่อพนักงานอัยการและหมายเลขโทรศัพท์ที่ติดต่อได้เอาไว้เพื่อประสานงาน จากนั้นหากในวันที่เข้าเวรมีกรณีที่จะต้องชันสูตรพลิกศพ พนักงานสอบสวนจะโทรศัพท์แจ้งเจ้าหน้าที่ธุรการที่เข้าเวรในวันดังกล่าว จากนั้นเจ้าหน้าที่ธุรการจะโทรศัพท์แจ้งพนักงานอัยการอีกชั้นหนึ่งเพื่อแจ้ง เวลา สถานที่ที่จะต้องเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพ และแจ้งชื่อและหมายเลขโทรศัพท์ของพนักงานสอบสวน ซึ่งพนักงานอัยการจะต้องเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพและร่วมทำสำนวนชันสูตรพลิกศพโดยถือเป็นอำนาจและหน้าที่หลักของพนักงานอัยการที่จะต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษ เพื่อคุ้มครองสิทธิของทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้ตาย ญาติของผู้ตาย ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการตาย หรือเจ้าพนักงาน รวมทั้งการดูแลสิทธิของบุคคลดังกล่าว ในการไต่สวนการตาย การซักถามพยาน และการนำสืบพยาน โดยพนักงานอัยการจะต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัดตามระเบียบอัยการ จากการสัมภาษณ์พนักงานสอบสวนได้ให้ข้อมูลว่า¹⁵² พนักงานสอบสวนได้ปฏิบัติตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในกรณีที่มี

¹⁵⁰ พนักงานสอบสวน A1 (20 ตุลาคม 2565).

¹⁵¹ พนักงานสอบสวน A1 (20 ตุลาคม 2565).

¹⁵² พนักงานสอบสวน A1 (20 ตุลาคม 2565).

เหตุการณ์ตายเกิดขึ้น และได้ทำการแจ้งให้พนักงานอัยการเข้าร่วม บางคดีพบว่าพนักงานสอบสวน แพทย์นิติเวช พนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครองจะมาไม่พร้อมกัน หรือเรียกได้ว่ามาแค่ในนามเท่านั้น¹⁵³

ซึ่งโดยหลักตามระเบียบอัยการว่าด้วยการชั้นสูตรพลิกศพ ได้มีการวางกรอบการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการไว้โดยการเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพเพื่อเป็นการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่พนักงานสอบสวน แพทย์ และพนักงานฝ่ายปกครองว่าเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และให้เกิดความโปร่งใส และภารกิจหลักพนักงานอัยการผู้ชั้นสูตรพลิกศพ จะต้องพิจารณาให้ได้ความว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด และมีพฤติการณ์การตายเป็นอย่างไร ถ้าตายโดยการทำร้ายใครเป็นคนทำร้ายเท่าที่จะทราบได้ แต่เนื่องจากกระบวนการชั้นสูตรพลิกศพมีพนักงานสอบสวนเป็นผู้รับผิดชอบในการชั้นสูตรพลิกศพตามระเบียบภายในของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และพนักงานอัยการเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพร่วมกับพนักงานสอบสวน แพทย์ และพนักงานฝ่ายปกครอง เป็นเพียงแค่กรณีที่ความตายนั้นเกิดขึ้นระหว่างคุมขังเท่านั้น ในทางปฏิบัติการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการจะเป็นการทำงานโดยรับข้อมูลจากพนักงานสอบสวน และมักจะคล้อยตามพนักงานสอบสวนมากกว่าเป็นการตรวจสอบ ซึ่งขัดกับหลักที่กฎหมายได้มีการกำหนดและวางกรอบการปฏิบัติหน้าที่เอาไว้

3) พนักงานสอบสวนแจ้งพนักงานฝ่ายปกครองให้เข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพ หน้าที่ในการแจ้งแก่พนักงานฝ่ายปกครองให้เข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพถือเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวน¹⁵⁴ แต่การเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพของพนักงานฝ่ายปกครองจะเข้าร่วมเฉพาะ กรณีที่การตายเกิดขึ้นจากการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่เหมือนกับพนักงานอัยการ โดยการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครองต้องปฏิบัติตามระเบียบการปฏิบัติหน้าที่ชั้นสูตรพลิกศพของพนักงานฝ่ายปกครอง พ.ศ.2543 เป็นแนวทางในการทำงานต้องปฏิบัติตามกรอบ ในพื้นที่นอกจากกรุงเทพมหานคร ได้มีกำหนดให้ นายอำเภอ หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้ากิ่งอำเภอ หรือปลัดอำเภอแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่เป็นผู้ร่วมกับพนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน และแพทย์ในปฏิบัติส่วนใหญ่พบว่า ปลัดอำเภอจะเป็นผู้ที่เข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพ โดยต้องเข้าร่วมในการชั้นสูตรพลิกศพร่วมกับ พนักงานสอบสวน แพทย์ และพนักงานฝ่ายปกครอง ตามระเบียบของพนักงานฝ่ายปกครอง¹⁵⁵ แต่ระเบียบพนักงานฝ่ายปกครอง ไม่ได้มีการระบุถึงหน้าที่ว่าพนักงานสอบสวนจะต้องเป็นผู้ประสานงานกับใคร ใครเป็นผู้รับเรื่องการรับแจ้งจากพนักงานสอบสวน ซึ่งแตกต่างจากกรณีการรับเรื่องของพนักงานอัยการซึ่งจะมีการตั้งศูนย์อำนวยการคดีชั้นสูตรพลิกศพขึ้น โดยมีหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการติดต่อและประสานงาน และศูนย์อำนวยการจัดทำบัญชีรายชื่อพนักงานอัยการผู้มีหน้าที่เข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพ จากนั้นต้องทำการแจ้ง

¹⁵³ พนักงานสอบสวน A1 (20 ตุลาคม 2565).

¹⁵⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 150 วรรคสอง.

¹⁵⁵ ระเบียบการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครอง (พ.ศ. 2543), ข้อ 4.

ให้ทราบล่วงหน้าด้วย ซึ่งในเรื่องของการรับแจ้งของพนักงานฝ่ายปกครองยังไม่ได้มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจน และจากการสัมภาษณ์พบว่าแจ้งแล้วมาช้าไม่ตรงตามเวลาที่กำหนดอาจจะด้วยเหตุผลติดภารกิจอื่น หรือบางคดีเป็นคดีที่เกิดขึ้นในเวลายามวิกาลทำให้ติดต่อลำบาก หรือมาเข้าร่วมแต่มาไม่พร้อมกันหรือมาแค่ในนามเท่านั้น

4.2.2 ปัญหาเรื่องการวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกัน ระหว่างผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

สำหรับการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันหลายฝ่ายในทางปฏิบัติพบว่าไม่ได้มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ พนักงานสอบสวนจะเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักองค์กรเดียว ถึงแม้จะมีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าให้ พนักงานสอบสวน แพทย์นิติเวช พนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครอง เข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพก็ตามแต่ในทางปฏิบัติ แพทย์ พนักงานอัยการ รวมถึงพนักงานฝ่ายปกครองจะคล้อยตามที่พนักงานสอบสวนตั้งรูปคดีมาและจะมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกับพนักงานสอบสวนมากกว่า และเป็นการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น

4.2.3 ปัญหาความรู้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน

การปฏิบัติหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพต้องอาศัย ความรู้ ความเชี่ยวชาญ ทั้งในด้านสืบสวน สอบสวน และงานเฉพาะด้านนิติเวชซึ่งเป็นงานทางวิทยาศาสตร์ จากการสัมภาษณ์พนักงานสอบสวนมีประสบการณ์ทำงานด้านการสอบสวน 15 ปี โดยผ่านประสบการณ์ทำงานเป็นพนักงานสอบสวนประจำอยู่ที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร เป็นระยะเวลา 6 ปี และได้ย้ายมาปฏิบัติหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวนในเขตพื้นที่ภูธร 8 เป็นเวลากว่า 9 ปี จึงทำให้เห็นความแตกต่างในการปฏิบัติหน้าที่ระหว่างบริบทของเมืองหลวง และบริบทของชุมชนในต่างจังหวัดได้อย่างชัดเจน ความแตกต่างในการเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพ ซึ่งเกิดขึ้นในจังหวัดกรุงเทพมหานคร และ ในชุมชนต่างจังหวัดว่ากระบวนการชันสูตรพลิกศพค่อนข้างที่จะแตกต่างกันในเรื่องความพร้อมของบุคลากร หากเป็นกรุงเทพมหานคร ค่อนข้างที่จะมีความพร้อมในเรื่องของบุคลากร ทำให้การปฏิบัติหน้าที่สามารถกระทำได้อย่างรวดเร็ว และค่อนข้างมีความเป็นมืออาชีพ ซึ่งหากเปรียบเทียบกับในต่างจังหวัดที่ขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์นิติเวชส่งผลให้ไม่ค่อยมีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่หรือมาเข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพแต่ขาดความรู้ความเชี่ยวชาญโดยเฉพาะทำให้ไม่ค่อยมั่นใจในเรื่องของความแม่นยำในการวินิจฉัยเท่าที่ควร และพนักงานสอบสวนได้สรุปว่าในส่วน of ความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากในเบื้องต้นต้องวิเคราะห์เหตุการณ์ตายว่าเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติหรือไม่ ตายแล้วก็ชันสูตร เก็บรวบรวมพยานหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุ เช่นคราบเลือด วัตถุต่างๆที่ตกหล่นในบริเวณสถานที่พบศพ และวัตถุต่างๆที่อยู่บนเสื้อผ้าของผู้ตาย การวิเคราะห์บาดแผลว่าโดยทำร้ายหรือไม่ การวิเคราะห์การกระเด็นของเลือด ประกอบกับเนื่องจากต้องสัมผัสกับคราบเลือดต่าง ๆ หรือสภาพศพที่ไม่ค่อยสวยงาม บางคดีผู้เสียชีวิตจมน้ำ ในเบื้องต้น หากเป็นคดีผู้เสียชีวิตจมน้ำตาย ก็จะมีวิธีการตรวจศพเบื้องต้น เพื่อหาสาเหตุของการตายว่า ตายแล้วนำศพมาทิ้งในน้ำ

หรือว่าผู้เสียชีวิตจมน้ำตาย หรือบางคนก็ผู้เสียชีวิตผูกคอตาย เบื้องต้นพนักงานสอบสวนก็จะต้องมีวิธีการตรวจสอบเบื้องต้นเพื่อหาสาเหตุของการตายว่า ผู้เสียชีวิตเสียชีวิตแล้วถูกนำมาแขวนคอตาย หรือว่าผู้เสียชีวิตตายจากการขาดอากาศหายใจด้วยถูกผูกคอตาย เหล่านี้จะต้องใช้ความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะ และประสบการณ์ ในการจะวินิจฉัยเบื้องต้นในที่เกิดเหตุทั้งสิ้น ดังนั้นการปฏิบัติหน้าที่ชั้นสูตรพลิกศพเป็นงานที่ต้องอาศัย ด้านการสืบสวน และต้องรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ และประสบการณ์ พนักงานสอบสวนทุกนายจะต้องผ่านการฝึกอบรมก่อนปฏิบัติหน้าที่ทุกคนแต่เรื่องหลักสูตรการอบรมนายร้อยเป็นวิชาที่จะต้องทำการศึกษารื่อง การชั้นสูตรพลิกศพ มีการอบรมในเบื้องต้นเกี่ยวกับการวินิจฉัยตรวจสอบเบื้องต้นในการวินิจฉัยเช่น เสียชีวิตมาแล้วก็ชั่วโมง แต่เนื่องการชั้นสูตรพลิกศพต้องใช้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านทั้งด้านนิติวิทยาศาสตร์ซึ่ง บางครั้งพนักงานสอบสวนมีความรู้ค่อนข้างน้อย แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้พนักงานสอบสวนจะเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการชั้นสูตรพลิกศพตามระเบียบของสำนักงานตำรวจว่าด้วยการชั้นสูตรพลิกศพก็ตาม แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าทำให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติหน้าที่โดยลำพัง เพราะต้องมีแพทย์นิติเวช ร่วมชั้นสูตรพลิกศพ ด้วย แต่ด้วยเหตุที่กฎหมายได้เปิดช่องให้แพทย์ที่ไม่ใช่แพทย์นิติเวชสามารถเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพได้ในกรณีที่ ไม่มีแพทย์นิติเวช หรือมีแต่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แพทย์ทั่วไปปฏิบัติหน้าที่แทน ผู้วิจัยเห็นว่าอาจจะทำให้ส่งผลเสียได้เนื่องจากขาดความเชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านนิติเวชศาสตร์ อาจจะให้เกิดวินิจฉัยคลาดเคลื่อนไม่แม่นยำ เท่ากับแพทย์ทางนิติเวชเฉพาะและเป็นปัญหาที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้

4.2.4 สภาพแวดล้อมบริเวณที่พบศพ

สภาพแวดล้อมบริเวณที่พบศพและสถานที่เกิดเหตุมีความสำคัญของการรวบรวมพยานหลักฐานอย่างยิ่งโดยสถานที่เกิดเหตุกับจุดพบศพอาจจะเป็นคนละที่กันหรืออาจจะเป็นที่เดียวกันก็ได้โดยจะวิเคราะห์กรณี สถานที่เกิดเหตุกับจุดพบศพเป็นที่เดียวกันก่อนแล้วตามด้วยกรณีสถานที่เกิดเหตุกับจุดพบศพเป็นคนละที่ เพื่อให้เห็นความสำคัญและความแตกต่าง ดังนี้

4.2.4.1 กรณีสถานที่เกิดเหตุกับจุดพบศพเป็นที่เดียวกัน

กรณีสถานที่เกิดเหตุกับจุดพบศพเป็นที่เดียวกันถือว่าเป็นแหล่งรวบรวมวัตถุพยาน ที่สำคัญต่างๆ หากผู้ตรวจสอบสถานที่ มีความรู้ ความชำนาญ ในการหาและ เก็บวัตถุพยาน และทำการส่งต่อพยานหลักฐานที่ถูกวิธี และถูกต้อง นับว่าเป็นประโยชน์อย่างมาก โดยหลักการว่า วัตถุสองสิ่งเมื่อสัมผัสกันจะต้องมีการแลกเปลี่ยน ชิ้นส่วนซึ่งกันและกัน¹⁵⁶ เพราะหากเป็นกรณีเช่นเกิดการฆาตกรรม ฆาตรกรอาจจะทิ้งร่องรอย หรือหลักฐาน หรือร่องรอย ไว้ หรืออาจจะทิ้งร่องรอยไว้ที่ตัวของผู้ตาย หรือเป็นสิ่งของผู้ตายอาจจะติดไปกับคนร้าย จากการสัมภาษณ์พนักงานสอบสวนถึง สภาพแวดล้อมบริเวณที่พบศพ หรือสถานที่เกิดเหตุ พนักงานสอบสวนได้ทำการสรุปว่า สภาพแวดล้อมบริเวณที่พบศพ มีความสำคัญต่อรูปคดีอย่างยิ่ง เนื่องจากในสถานที่เกิดเหตุจะมี วัตถุพยานต่าง ๆ ซึ่งปรากฏอยู่ในสถานที่เกิดเหตุ หรือ สถานที่พบศพ ซึ่งพยานหลักฐานในที่พบศพถือเป็น

¹⁵⁶ คู่มือการดำเนินการชั้นสูตรพลิกศพ (พ.ศ.2561).

พยานที่สามารถนำไปพิสูจน์เพื่อนำไปสู่การค้นหาความจริงให้ปรากฏ ยกตัวอย่างเช่น คดีฆ่ากันตาย พนักงานสอบสวนจะต้องวินิจฉัยเบื้องต้นว่า คนร้ายเข้ามาในบ้านผู้ตายอย่างไร ไปกระทำกับผู้ตายอย่างไร มีอาวุธหรือไม่ ใช้อาวุธอะไรในการทำร้าย หากเกิดการทำร้าย เช่น ใช้มีดฟัน ผู้ตายถูกฟันอย่างไร โดยสังเกตจากทิศ การกระเด็นของเลือด จากจุดใหญ่ไปจุดเล็ก ลักษณะและขนาดของบาดแผล สามารถวิเคราะห์สาเหตุการตายได้ และผู้ตายเสียชีวิตเลยหรือไม่ หรือถูกลากไปตาย ณ ที่อื่น ฉะนั้นการนำพยานหลักฐานทั้งหมดที่เก็บรวบรวมได้จากสถานที่พบศพหรือจากศพ มาวิเคราะห์อาจจะสามารถทำให้เชื่อมโยงกัน ระหว่างผู้ต้องสงสัย คนร้าย ผู้ตาย และนำไปสู่สถานที่เกิดเหตุได้ ดังที่กล่าวมาสภาพแวดล้อมบริเวณที่พบศพ สถานที่เกิดเหตุ และการรวบรวมพยานหลักฐาน ณ สถานที่เกิดเหตุ จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจสอบสถานที่พบศพ อย่างละเอียดและถี่ถ้วนด้วยความรอบคอบ เพราะหากเก็บพยานหลักฐานไปโดยไม่ละเอียด หากต้องการที่จะเข้าไปเก็บพยานหลักฐานเพิ่ม หลักฐานต่างๆอาจจะบอบสลายไปด้วยเหตุตามสภาพอากาศ และสภาพของวัตถุอื่นๆได้ และพบประเด็นที่น่าสนใจและถือเป็นเรื่องที่สำคัญคือ ข้อเท็จจริงพบว่าบางครั้งเมื่อมีเหตุการณ์เสียชีวิตเกิดขึ้น จะมีชาวบ้านเข้าไปในที่เกิดเหตุก่อน หรือเข้าไปในสถานที่ที่พบศพนั้นก่อนเจ้าหน้าที่ ทำให้อาจจะเข้าไปทำให้พยานวัตถุหรือพยาน ใดๆ ในบริเวณที่เกิดเหตุ หรือที่พบศพอาจจะถูกทำลายไปก่อน หรือถูกบิดเบือน ข้อเท็จจริงได้ ทำให้ความสมบูรณ์ของพยานหลักฐานต่าง ๆ ไม่ครบถ้วน ส่งผลต่อการวิเคราะห์ที่จะสามารถทำให้เชื่อมโยงกันเพื่อไขปริศนาว่ามีการฆาตกรรมหรือไม่ หรือเหตุของการตายนั้นเกิดขึ้นเพราะอะไร ผู้ตายคือใคร ใครเป็นคนทำให้ตาย ¹⁵⁷

4.2.4.2 กรณีสถานที่เกิดเหตุกับจุดพบศพเป็นคนละที่

บางครั้งสถานที่เกิดเหตุกับจุดที่พบศพ เป็นคนละสถานที่กัน จึงเกิดการเคลื่อนที่ของศพ บางคดีผู้เสียชีวิตตายอีกที่หนึ่ง เช่น ฆ่าสถานที่หนึ่ง แต่เอาศพไปทิ้งอีกที่หนึ่ง หรือ ศพจมน้ำ ณ จุดหนึ่ง แล้วลอยมาติดฝั่งอีกจุดหนึ่ง การชันสูตรพลิกศพก็ต้องเกิดขึ้น ณ จุดที่พบศพ ทำให้ความแม่นยำในการวิเคราะห์ศพอาจจะคลาดเคลื่อนไปได้ พยานหลักฐานต่าง ๆ ในที่เกิดเหตุอาจจะเกิดการสูญหาย หรือเจือจางหายไป และหากเป็นคดีศพจมน้ำหลายวัน สภาพของศพอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงไป ทำให้อัตลักษณ์ของบุคคลเปลี่ยนไปลายนิ้วมือที่เปื่อยจนแทบจะหาลายนิ้วมือมาพิสูจน์ว่าผู้เสียชีวิตเป็นใครไม่ได้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้กล่าวถึงประสบการณ์ทำงานกรณีศพจมน้ำโดยพนักงานสอบสวนจะต้องลอกลายพิมพ์นิ้วมือนั้นเพื่อพิสูจน์ว่าผู้ตายคือใคร สภาพศพนั้น สันนิษฐานว่าตายมาแล้วก็ชั่วโม่ง และข้อเท็จจริงที่น่าสนใจคือในทางปฏิบัติหากญาติผู้เสียชีวิตไม่พอใจ ซึ่งส่วนมากจะเกิดขึ้นกับคนที่มิฐานะยากจนซึ่งถือเป็นความเหลื่อมล้ำ หากเป็นกรณีเช่นนี้ พนักงานสอบสวนก็สามารถรวบรวมพยานหลักฐานเพียงแค่ว่าปรากฏ แล้วส่งสำนวนให้พนักงานอัยการต่อไป หากเป็นกรณีสถานที่เกิดเหตุกับจุดพบศพเป็นคนละที่กัน ในเรื่องของพยานหลักฐานต่างๆซึ่งตามหลักแล้วน่าจะตกหล่นในที่เกิดเหตุ แต่หากกรณีเช่นนี้ก็จะเป็นที่น่าทำให้ไม่สามารถนำพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุมา

¹⁵⁷ พนักงานสอบสวน A1 (20 ตุลาคม 2565).

ประกอบการวินิจฉัยได้ หากล่วงเลยเวลาไป พยานบางอย่างบางจะถูกทำลาย หรือบอบสลาย หรือสูญหายได้ด้วยเหตุปัจจัยต่างๆ ซึ่งนับว่าเป็นความท้าทายในการที่จะต้องใช้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญในการวิเคราะห์ แต่เชื่อมโยงไปยังสถานที่ที่จำเลยกระทำความผิด จนนำไปสู่ตัวผู้กระทำความผิดได้¹⁵⁸

4.2.4.3 ระยะเวลาในการทำสำนวน

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้กำหนดหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในเรื่องของการทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพ ให้พนักงานสอบสวนและแพทย์ ทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพทันทีหลังจากได้ทำการชันสูตรพลิกศพ ซึ่งโดยหลักเรื่องการทำสำนวน เป็นหน้าที่หลักของพนักงานสอบสวนอยู่แล้ว แต่ทั้งนี้พนักงานสอบสวนจะต้อง ปรีกษาหารือกับแพทย์นิติเวช เพื่อใช้การวิเคราะห์ของแพทย์ในการประกอบการสรุปสำนวน ซึ่งในทางปฏิบัติพบว่า แพทย์ให้ความสนใจน้อย อาจจะมาจากเหตุผลว่าเป็นเรื่องของคนตาย เอาเวลาไปปรึกษาผู้ปวยดีกว่า จึงกลับกลายเป็นเสมือนว่าพนักงานสอบสวนเป็นฝ่ายรับผิดชอบคนเดียวมากกว่า ซึ่งตามหลักการพิสูจน์เพื่อหาสาเหตุการตาย จำเป็นต้องใช้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้อง ในเรื่องนี้พนักงานสอบสวนอาจจะมีความแม่นยำในเรื่องของการเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุมากกว่าแพทย์แต่ในเรื่องของการวิเคราะห์สาเหตุการตายเป็นหน้าที่ที่พนักงานสอบสวนจะต้องฟังผลการวิเคราะห์ของแพทย์มาประกอบกันเพื่อสรุปสำนวนให้เสร็จภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด ประกอบกับภาระงานของพนักงานสอบสวนที่ค่อนข้างเยอะอยู่แล้วกับจำนวนคดีอื่นๆที่ต้องรับภาระ จึงทำให้ต้องรีบสรุปสำนวนคดีในทันภายในระยะเวลาที่กำหนดคือภายในกึ่งวัน ซึ่งส่งผลให้ความสมบูรณ์ของการสรุปสำนวนอาจจะไม่ได้คุณภาพเท่าที่ควรซึ่งส่งผลต่อรูปคดีได้

4.3 การปฏิบัติหน้าที่ของแพทย์นิติเวชหรือแพทย์อื่นตามที่กฎหมายกำหนดให้เข้าร่วมชันสูตรพลิกศพ

แพทย์นิติเวชศาสตร์ คือ กลุ่มแพทย์ที่มีความรู้และเชี่ยวชาญในการชันสูตรพลิกศพโดยเฉพาะ ซึ่งจะต้องเป็นผู้ได้รับวุฒิปดหรือได้รับหนังสืออนุมัติจากแพทยสภา ซึ่งในการทำหน้าที่ของแพทย์ในการเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพ จะเกิดขึ้นเมื่อหลังการได้รับแจ้งจากพนักงานสอบสวนให้เข้าร่วมชันสูตรพลิกศพ เมื่อมีเหตุที่จะต้องให้ชันสูตรพลิกศพ โดยแพทย์จะต้องไปชันสูตรพลิกศพ ณ จุดพบศพ ความหมายก็คือ ศพอยู่ที่ไหน แพทย์ต้องชันสูตรที่นั่นโดยไม่ได้มีการบัญญัติถึงเหตุที่จะต้องให้แพทย์ทำการเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพเอาไว้โดยหน้าที่ของแพทย์นิติเวชจะเริ่มตั้งแต่ได้รับแจ้งให้เข้าร่วมชันสูตรพลิกศพดังนี้

4.3.1 การรับแจ้งให้เข้าร่วมชันสูตรพลิกศพ

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดให้แพทย์นิติเวชเข้าร่วมการชันสูตรพลิกศพ ร่วมกับพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครอง หากเป็นกรณีคดีที่เกิดในกรุงเทพมหานคร ระเบียบสำนักงานตำรวจได้กำหนดว่าหากเกิดคดีขึ้นในกรุงเทพมหานคร แพทย์ผู้ปฏิบัติหน้าที่ร่วมชันสูตรพลิก

¹⁵⁸ พนักงานสอบสวน A1 (20 ตุลาคม 2565).

ศพให้เป็นหน้าที่ของแพทย์ประจำสถาบันนิติเวชวิทยา สำนักงานแพทย์ใหญ่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหากแพทย์ดังกล่าวไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือกรณีที่ตายในโรงพยาบาลของรัฐ หรือโรงพยาบาลเอกชน ให้เป็นหน้าที่ของแพทย์ประจำโรงพยาบาลรัฐ และแพทย์ประจำโรงพยาบาลเอกชนนั้น เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพ กรณีจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร ให้พนักงานสอบสวนพิจารณาส่งไปยังโรงพยาบาลของรัฐที่มีแพทย์ทางนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งได้รับวุฒิบัตรหรือได้รับหนังสืออนุมัติจากแพทย์สภาปฏิบัติหน้าที่อยู่เป็นผู้ตรวจพิสูจน์ศพหรือส่วนของศพก็ได้แต่มีความจำเป็นก็ให้ส่งไปยังสถาบันนิติเวชวิทยา สำนักงานแพทย์ใหญ่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งถือว่าแพทย์กับพนักงานสอบสวนเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการชันสูตรพลิกศพ

สำหรับการรับแจ้งให้เข้าร่วมชันสูตรพลิกศพในทางปฏิบัติจะมีพนักงานสอบสวนเป็นผู้ประสานแก่แพทย์ โดยวิธีการโทรศัพท์ไปแจ้งทางโรงพยาบาลรัฐประจำจังหวัดติดต่อแผนกนิติเวช เนื่องจากจะมีการจัดตารางในการปฏิบัติหน้าที่ของแพทย์ประจำโรงพยาบาลเอาไว้หากภายในจังหวัดมีแพทย์นิติเวชแพทย์นิติเวชรับแจ้งเหตุโดยตรงจากการสัมภาษณ์แพทย์¹⁵⁹ ได้ทราบข้อเท็จจริง บางครั้งได้รับการแจ้งให้เข้าร่วมชันสูตรพลิกศพช้า อันเนื่องมาจากพนักงานสอบสวนแจ้งช้า อาจเพราะติดภารกิจปฏิบัติหน้าที่อื่นอยู่ หรือติดคดีอีกที่หนึ่งกว่าจะได้รับแจ้งบางครั้งก็เนิ่นนานไปเป็นชั่วโมง ส่งผลทำให้วัตถุพยานก็อาจจะหายไป หรือไม่ครบถ้วน ซึ่งส่งผลต่อรูปคดีได้หากพยานวัตถุชิ้นนั้นเป็นพยานชิ้นสำคัญ และหากประกอบกับญาติผู้เสียชีวิตไม่ติดใจหรือกรณีผู้ตายไม่มีญาติหรือไม่สามารถติดต่อญาติได้ ทั้งที่จริง ๆ แท้จริงแล้วเป็นการฆาตกรรม ทำให้ข้อมูลที่มีค่อนข้างน้อยมาก ส่งผลให้ไม่สามารถเชื่อมโยงไปสู่คนร้าย และดำเนินคดีได้ตามกฎหมาย ซึ่งจะเห็นได้ว่ากระบวนการชันสูตรพลิกศพ มีความสำคัญตั้งแต่ขั้นตอนการแจ้งของพนักงานสอบสวนและการรับแจ้งของแพทย์ ในเรื่องของระยะเวลาในการที่จะเดินทางไป ณ สถานที่พบศพ อาจจะทำให้ส่งรูปเสียชีวิตรูปคดีได้ ซึ่งหากมองโดยไม่ได้ไตร่ตรองให้รอบคอบ อาจจะมองไม่เห็นปัญหาดังกล่าว แต่ในความจริงนั้นถือเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการชันสูตรพลิกศพที่สำคัญอย่างปฏิเสธไม่ได้

สำหรับจำนวนบุคลากรแพทย์นิติเวชรวมทั้งประเทศจำนวน 151 คน ในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานคร¹⁶⁰ มีจำนวนทั้งสิ้น 52 คน สรุปรายชื่อนี้มีจำนวน 3 คน หากเปรียบเทียบประชากรแพทย์นิติเวช กับ จังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร ถือว่าเป็นความเหลื่อมล้ำ กล่าวคือ ประชากรแพทย์นิติเวชส่วนใหญ่มักจะไปรวมกันในจังหวัดกรุงเทพมหานคร แต่หากเป็นจังหวัดอื่นจะมีเพียงคนเดียวหรือในบาง

¹⁵⁹ แพทย์นิติเวช B1 (2565, 27 ตุลาคม), สัมภาษณ์.

¹⁶⁰ รายงานข้อมูลทรัพยากรสาธารณสุข[ออนไลน์].เข้าถึงได้จาก:

https://bps.moph.go.th/new_bps/sites/default/files/Report%20Health%20Resource%202021.pdf (วันที่ค้นข้อมูล :2 มิถุนายน 2565).

จังหวัดพบว่าไม่มีแพทย์นิติเวช¹⁶¹ เช่นจังหวัด กระบี่ พังงา ชุมพร เป็นต้น ย่อมสะท้อนให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำจากการกระจายทรัพยากรบุคลากรทางการแพทย์ไปยังจังหวัดอื่น ๆ ทำให้บางจังหวัดไม่มีแพทย์นิติเวชผู้ปฏิบัติหน้าที่โดยตรง ซึ่งกรณีนี้ทำให้แพทย์อื่นตามที่กฎหมายกำหนดที่มีใช้แพทย์นิติเวชเข้าร่วมชั้นสูตรซึ่งนับเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างยิ่งที่ไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงได้อาจจะส่งผลให้การวินิจฉัย หรือวิเคราะห์ คัดเคลื่อน ไม่แม่นยำ เมื่อเทียบกับแพทย์นิติเวชซึ่งเป็นแพทย์เฉพาะทางในการปฏิบัติหน้าที่โดยตรง เพราะวัตถุพยานบางอย่าง อาจเกิดการแปรสภาพ เน่า เสื่อมสภาพ หรือสลายไป สภาพของศพอาจจะเปลี่ยนไปได้ ปัจจัยที่ทำให้ไม่สามารถพิสูจน์ด้วยตาเปล่า อาจทำให้ไม่สามารถระบุรูปพรรณได้ว่าผู้ตายคือใคร จึงจำเป็นต้องใช้ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ นิติวิทยาศาสตร์ในการรักษาไว้ซึ่งสภาพของศพ เพื่อให้การตรวจสอบพยานหลักฐานทางนิติเวชมีประสิทธิภาพ เกิดความถูกต้องในการวินิจฉัยถึงสาเหตุและพฤติการณ์ที่ทำให้ตาย และในอีกมุมหนึ่ง การกำหนดให้แพทย์เข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพเป็นการลดการขึ้นนำของพนักงานสอบสวนโดยการนำความเห็นของแพทย์มาถ่วงดุลกับความเห็นของพนักงานสอบสวน เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือแก่ประชาชนว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นองค์ที่มีความน่าเชื่อถือจะเป็นที่พึงของประชาชนได้อย่างแท้จริง ตามหลักที่ถูกต้องรัฐต้องจัดให้มีแพทย์นิติเวช และทีมงานที่รองรับให้เพียงพอโดยจะต้องกระจายให้ครบทุกจังหวัด แต่หากจังหวัดไหนมีจำนวนประชากรมากควรจัดให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละจังหวัด อีกทั้ง ข้อกำหนดสากลและในกฎหมายต่างประเทศ National Association of Medical Examiner ได้มีการระบุว่าการตายผิดธรรมชาติประเภทไหนบ้างที่แพทย์จะต้องไป ณ สถานที่เกิดเหตุแต่ประเทศไทยไม่มีการระบุให้ชัดเจน และมีข้อกำหนดไว้ชัดเจนเลยว่าศพแบบไหนที่จะต้องมีการผ่าพิสูจน์ศพอย่างสมบูรณ์ และแพทย์นิติเวชได้กล่าวทิ้งท้ายว่า “ที่แน่ ๆ คือไม่ใช่ให้หมอทั่ว ๆ ไปหรือหมอสาขาอื่น และไม่ใช้การมอบหมายที่เป็นบทเฉพาะ การแต่ให้หมอนิติเวชทำการจัดระบบ คือ คนที่ได้รับมอบหมายต้องผ่านการฝึกฝนให้มีความรู้เบื้องต้น และมีระบบรองรับในส่งศพต่อในความเห็นส่วนตัว ต้องดำเนินเห็นว่าเป็นกฎหมายที่เป็นบทเฉพาะกาลนานกว่าสามสิบปี และเนื่องจากรัฐบาลไม่สนใจปัญหาดังกล่าวจึงทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นระบบ เพราะฉะนั้นทำให้เกิดการใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวน ดุลยพินิจของแพทย์ที่ไม่ใช่แพทย์นิติเวชที่จะดำเนินการอย่างไก็ได้ ถือว่าเป็นปัญหาอย่างยิ่ง และเพื่อให้เป็นระบบสากลไม่ควรเป็นหน้าที่ของแพทย์ทั่วไปที่จะต้องมารับภาระการชันสูตรพลิกศพ ¹⁶²

4.3.2 ปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของแพทย์กรณีการตายในเรือนจำ หรือวิสามัญ

จากการสัมภาษณ์¹⁶³ พบว่าการปฏิบัติหน้าที่ของแพทย์ในกรณีการตายที่เกิดขึ้นระหว่างถูกคุมขัง พบว่ามีปัญหาเนื่องจากส่วนใหญ่ตำรวจจะมาด้วยตำแหน่งที่สูงกว่า แต่ในขณะเดียวกันหน่วยงานอื่น ๆ จะมาในตำแหน่งที่เล็กก็อาจจะส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ในแง่ของความเกรงกลัว หากความเห็นไม่ตรงกันถึงแม้ว่าปัจจุบัน กฎหมายได้มีการกำหนดกลไกที่ให้บุคลากรผู้เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่สืบทอด เพื่อเป็น

¹⁶² แพทย์นิติเวช B1 (2565, 27 ตุลาคม), สัมภาษณ์.

¹⁶³ แพทย์นิติเวช B1 (2565, 27 ตุลาคม), สัมภาษณ์.

การตรวจสอบ และถ่วงดุลการปฏิบัติหน้าที่แต่ก็ยังไม่สามารถทำให้เกิดความยุติธรรมได้อย่างสมบูรณ์ อันเนื่องมาจากเกิดความกำกวมในอำนาจกัน และบางครั้งการกำหนดให้ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันก็เป็นการเข้าร่วมในนามเท่านั้น กล่าวคือจะมาไม่พร้อมกันหรือต่อให้มาก็ไม่มีความรู้ในการเก็บหลักฐานทำให้เปรียบเทียบมาเพื่อให้ครบตามที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น แต่ผลที่ได้จากการทำการชันสูตรพลิกศพ ส่วนใหญ่จะคล้อยตามพนักงานสอบสวนมากกว่า เพื่อที่จะให้เสร็จสิ้นไป

4.3.3 ปัญหาความรู้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ของแพทย์

กรณีความรู้และความเชี่ยวชาญของแพทย์ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ จากการสัมภาษณ์¹⁶⁴ ได้ให้ความเห็นว่าความรู้และความเชี่ยวชาญและประสบการณ์มีความสำคัญอย่างยิ่งในการปฏิบัติหน้าที่ เนื่องจากบางครั้งเราไม่สามารถมองบาดแผลได้ด้วยตาเปล่า หรือบางครั้งตรวจศพภายนอกอาจจะไม่พบบาดแผลเพราะแผลอาจจะซ่อนอยู่ เช่น กรณีศพที่อ้วนมาก ๆ หรือสภาพของศพที่เน่ามาก ๆ เป็นต้น ซึ่งบางครั้งคนที่ตรวจพบบาดแผลนั้นอาจเป็นพนักงานรักษาศพก็ได้ และแม้จะไปตรวจ ณ สถานที่เกิดเหตุใหม่ซึ่งสามารถทำได้ แต่อาจทำให้ความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานน่าจะลดลง หรือพยานหลักฐานบางส่วนอาจจะบอบสลาย ถูกทำลาย หรือหายไปได้ เว้นแต่จะมีการรักษาบริเวณที่พบศพ ไว้อย่างดี แต่ค่อนข้างที่จะเป็นไปได้ยาก เพราะส่วนใหญ่หากพนักงานสอบสวนคิดว่าเป็นการตายโดยธรรมชาติไม่ใช่อันตรายการฆาตกรรม พนักงานสอบสวนมักจะไม่ได้ทำการปิดกั้นสถานที่นั้นไว้ ฉะนั้นความรู้ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่จึงมีความสำคัญต่อการวิเคราะห์ และการเข้าไปตรวจสภาพของศพ ณ จุดพบศพ ตลอดจนการสังเกตสถานที่เกิดเหตุว่ามีการเข้ามาวุ่นวาย กับพยานหลักฐานต่างๆหรือไม่ และบางครั้ง แพทย์ที่ไม่ค่อยได้ไปที่เกิดเหตุ ไปแค่ปีละครั้งถึงสองครั้ง อาจจะทำให้เกิดความประหม่า ตื่นเต้น จนทำให้ลืมขั้นตอนต่างๆในการตรวจศพได้ และผู้วิจัยเห็นว่าประเทศไทยให้ดุลยพินิจพนักงานสอบสวนมากเกินไปในการปฏิบัติหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ ทำให้ต่อให้มีคนรู้หรือรู้ก็อาจจะทำอะไรมากไม่ได้เพราะว่าพนักงานสอบสวนอาจจะให้ตรวจเพียงบางส่วนหรือไม่ให้ตรวจก็ได้ ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาในการใช้อำนาจโดยรัฐฝ่ายเดียวที่ค่อนข้างแก้ไขได้ยาก

4.3.4 ปัญหาเรื่องระยะเวลาในการทำรายงานการชันสูตรพลิกศพ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 ได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนและแพทย์ทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพทันที และให้แพทย์ทำรายงานแนบท้ายบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งเรื่อง กรณีมีความจำเป็นสามารถขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกินสองครั้ง ครั้งละไม่เกินสามสิบวัน แต่หากมีการขยายระยะเวลาดังบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายระยะเวลาทุกครั้งไว้ในสำนวนชันสูตรพลิกศพ ซึ่งในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนจะมีแบบบันทึกของตำรวจเองซึ่งเรียกว่าใบชันสูตรพลิกศพ มาให้แพทย์ลงชื่อและทำการลงความเห็น ดังนั้นในทางปฏิบัติแพทย์มักเขียนเฉพาะในแบบรายงานที่พนักงานสอบสวนส่งมาให้ และถือว่าเป็นรายงานแนบท้ายบันทึก

¹⁶⁴ แพทย์นิติเวช B1 (2565, 27 ตุลาคม), สัมภาษณ์.

รายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพ หรือพิมพ์รายงานแนบท้ายรายละเอียดการชันสูตรพลิกศพขึ้นมาใหม่แล้วนำไปแนบกับบันทึกของพนักงานสอบสวน จากการสัมภาษณ์ได้ให้ความเห็นว่า “การเขียนระยะเวลาเพื่อแก้ปัญหาในการที่เจ้าพนักงานบิดเบือน โดยกำหนดเวลาให้รวดเร็ว เพื่อเป็นการป้องกันเจ้าพนักงานทุจริตหรือประวิงเวลา ไม่รีบทำให้เสร็จ ฉะนั้นในเรื่องการกำหนดระยะเวลาในการทำบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพทำให้หลายหน่วยงานไม่ว่าจะเป็นพนักงานสอบสวน หรือแพทย์เอง มักจะนำเป็นข้ออ้างว่ากว่าจะรู้ผลต้อง 60 วันซึ่งทั้ง ๆ ที่ในความเป็นจริงบางครั้งก็ไม่จำเป็นต้องใช้เวลานานขนาดนั้น¹⁶⁵ เว้นแต่ในบางกรณีที่จะต้องส่งศพไปตรวจที่อื่นเพราะว่าไม่มีระบบรองรับ อาจทำให้ต้องเป็นการเสียเวลาในการที่ต้องใช้ในการตรวจสิ่งอื่นเพิ่มเติมจึงจำเป็นต้องใช้เวลา

4.3.5 ความสำคัญของสภาพแวดล้อมบริเวณที่พบศพ สถานที่เกิดเหตุ และการรวบรวมพยานหลักฐาน ณ สถานที่เกิดเหตุ

สถานที่พบศพ กับสถานที่ที่เกิดเหตุ อาจจะเป็นคนละที่กัน แต่หากกรณีสถานที่พบศพเป็นสถานที่เกิดเหตุด้วย ถือว่าเป็นแหล่งรวบรวมวัตถุพยาน ที่สำคัญต่าง ๆ หากผู้ตรวจสถานที่ มีความรู้ ความชำนาญ ในการหา และเก็บวัตถุพยานจะทำให้การส่งต่อพยานหลักฐานที่ถูกวิธีและถูกต้อง นับว่าเป็นประโยชน์อย่างมากโดยสิ่งที่จะต้องทำเมื่อถึง ณ สถานที่พบศพ แพทย์จะต้องทำการสอบถามข้อมูลพนักงานสอบสวนในเบื้องต้นในกรณีที่ทราบว่ามีผู้ตายคือใคร แพทย์จะต้องถามข้อมูลของผู้ตาย จากนั้นแพทย์ควรสังเกตว่ามีกรณีกันสถานที่หรือไม่ ตรวจสอบว่ามีการเข้าไปบริเวณสถานที่โดยบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องหรือไม่ และจะต้องทำการบันทึกไว้เป็นหลักฐานด้วย ซึ่งโดยปกติหน้าที่ของแพทย์จะตรวจเฉพาะตัวผู้ตายเท่านั้น โดยจะไม่เข้าไปตรวจบริเวณนอกเหนือจากที่ศพอยู่ ซึ่งหน้าที่ตรวจบริเวณที่พบอยู่ในหน้าที่ของวิทยาการตำรวจ จะมีบางกรณีที่พนักงานสอบสวนอาจจะขอให้แพทย์ช่วยในการเก็บพยานหลักฐานที่เป็นชีววัตถุบริเวณแวดล้อมศพ ฉะนั้นจะเห็นได้ว่า แพทย์จะต้องมีความรู้ ในด้านการเก็บพยานหลักฐาน อาทิเช่น เส้นขน เส้นผม คราบเลือด คราบอสุจิ และทีมแพทย์ที่เข้าร่วมชันสูตรพลิกศพจะต้องมีผู้ช่วยทำหน้าที่บันทึกภาพหนึ่งคน และอีกคนช่วยทำการพลิกศพ ส่วนแพทย์ก็จะต้องรู้ควรถ่ายผลบริเวณไหน จุดไหน และทำการบันทึกเพื่อเป็นหลักฐาน จากการสัมภาษณ์แพทย์¹⁶⁶ ถึงความสำคัญของสถานที่พบศพว่ามีความสำคัญอย่างไรโดยได้ให้ความเห็นว่าสถานที่พบศพมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการจะเข้าไปในสถานที่พบศพจะต้องเข้าไปโดยผู้รู้โดยเฉพาะ และจะต้องเข้าไปโดยผู้ที่เกี่ยวข้องเท่านั้นซึ่งในเรื่องนี้กฎหมายไม่ได้มีการบัญญัติเอาไว้โดยเฉพาะ จึงทำให้มีคนเข้าไปยุ่งวุ่นวายภายในสถานที่เกิดเหตุ ไปยุ่งกับพยานหลักฐาน ไปทำการเคลื่อนย้าย ทำลายพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุ เพราะสถานที่พบศพ มีความสำคัญเพราะว่ามีหลักฐานข้อมูล ว่าเหตุหรือพฤติกรรมทุกอย่างมีอะไรบ้างที่จะทำให้เกิดความสมบูรณ์ในการค้นหาความจริงในทางปฏิบัติพบว่า เมื่อกฎหมายมิได้มีการกำหนดให้ชัดเจนว่าใคร

¹⁶⁵ แพทย์นิติเวช B1 (2565, 27 ตุลาคม), สัมภาษณ์.

¹⁶⁶ แพทย์นิติเวช B1 (2565, 27 ตุลาคม), สัมภาษณ์.

สามารถเข้าไป ณ สถานที่ที่พบศพได้ จึงมีบุคคลหลายฝ่ายเข้ามาในสถานที่พบศพ ไม่ว่าจะเป็นพนักงานสอบสวน ตำรวจฝ่ายสืบสวน พนักงานอัยการ พนักงานฝ่ายปกครองญาติของผู้ตาย ชาวบ้าน หรือหากคดีไหนเป็นที่น่าสนใจอย่างมากจะมีนักข่าวด้วย เห็นได้จากคดีน้องชมพู่ จะมีบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าเป็นเกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก อาจจะเข้าไปทำให้พยานหลักฐานบอบสลาย หรือเสียไปได้เพราะไม่มีความรู้ และมีได้ระวังเท่าที่ควร และที่สำคัญที่สุดคือ ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่าให้บุคลากรที่มีความเกี่ยวข้องหรือมีหน้าที่โดยตรงในการเข้าไปก็ ณ จุดพบศพแต่ให้อำนาจพนักงานสอบสวนเป็นหลักเห็นควรให้แพทย์นิติเวช มีอำนาจในการเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุให้ชัดเจนรวมถึงผู้ช่วยแพทย์ด้วย

4.4 การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการในการเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพ

ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ ได้กำหนดอำนาจและหน้าที่ ให้พนักงานอัยการต้องเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคสี่ และร่วมทำสำนวนชันสูตรพลิกศพ รวมถึงการตรวจสอบความถูกต้องในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ซึ่งจะต้องให้ความสำคัญ เพื่อคุ้มครองสิทธิทุกคนที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายและจะต้องปฏิบัติตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติไว้อย่างเคร่งครัด ตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ.2543 ซึ่งได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการในการเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพซึ่งจะมี เฉพาะกรณีการตายโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างถูกควบคุมโดยเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ซึ่งจะประกอบด้วย พนักงานสอบสวน แพทย์ พนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครอง โดยในกรุงเทพมหานคร ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ ส่วนในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร เป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการประจำสำนักอัยการต่าง ๆ แห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ โดยจะมีการตั้งศูนย์อำนวยการคดีชันสูตรพลิกศพ ขึ้นในกรุงเทพมหานครที่สำนักงานสอบสวน และในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานครที่การตั้งศูนย์ที่สำนักงานอัยการประจำศาลจังหวัด ซึ่งจะมีการทำบัญชีรายชื่อพนักงานอัยการผู้มีหน้าที่ต้องชันสูตรพลิกศพ ตั้งแต่การตรวจสอบว่าพนักงานสอบสวนได้ทำการแจ้งญาติผู้ตายเท่าที่จะทำได้หรือไม่ ตรวจสอบสมบัติของผู้พนักงานฝ่ายปกครองและ แพทย์ผู้เข้าร่วมชันสูตรพลิกศพตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อให้บรรลุตามเป้าวัตถุประสงค์ตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งต่อไปนี้ผู้วิจัยจะกล่าวดังนี้

4.4.1 การรับแจ้งให้เข้าร่วมชันสูตรพลิกศพ

กรณีการรับแจ้งกรณีการรับแจ้งให้เข้าร่วมชันสูตรพลิกศพจากการสัมภาษณ์พนักงานอัยการพบว่า ในการรับแจ้งพนักงานอัยการเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพ สำนักงานอัยการจะมีเจ้าหน้าที่ในการติดต่อรับแจ้งเหตุจากพนักงานสอบสวนให้แจ้งแก่พนักงานอัยการ หากมีการตายเกิดขึ้นในเวลากลางคืนทางเจ้าหน้าที่เข้าเวรจะแจ้งไปยังพนักงานอัยการเจ้าของเวรตามบัญชีรายชื่อให้เข้าร่วมชันสูตรพลิกศพทันที โดยจะมีการจัดเวรพนักงานอัยการและเจ้าหน้าที่ธุรการผู้รับผิดชอบเป็นรายเดือน (1 เดือนจะมีเวรประมาณ 1 วัน) และแจ้งพนักงาน

อัยการทราบให้ทราบล่วงหน้า โดยในตารางจะระบุวันที่ เดือน ปี ชื่อของพนักงานอัยการ และหมายเลขโทรศัพท์ที่ติดต่อได้ไว้ จากนั้นหากในวันที่เข้าเวรมีกรณีที่จะต้องขึ้นสูตรพลิกศพ พนักงานสอบสวนจะโทรศัพท์แจ้งเจ้าหน้าที่ธุรการที่เข้าเวรในวันดังกล่าวแล้วเจ้าหน้าที่ธุรการจะโทรศัพท์แจ้งพนักงานอัยการ อีกชั้นหนึ่งเพื่อแจ้ง เวลา สถานที่ที่จะต้องเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพ และแจ้งชื่อและหมายเลขโทรศัพท์ของพนักงานสอบสวนเพื่อจะได้ประสานงาน และดำเนินงานตามลำดับซึ่งระเบียบพนักงานอัยการว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ ได้กำหนดว่าก่อนการดำเนินการชันสูตรพลิกศพ พนักงานอัยการจะต้องตรวจสอบว่า พนักงานสอบสวนแจ้งให้สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตายทราบ ในทางปฏิบัติพบว่าพนักงานสอบสวนได้ทำการแจ้งให้ทราบตามที่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และระเบียบพนักงานอัยการได้กำหนดไว้ และพบว่าพนักงานอัยการมิได้ตรวจสอบคุณสมบัติของแพทย์ก่อนเข้าร่วมอาจจะเป็นเพราะเวลาที่ค่อนข้างกระชั้นชิด และเร่งรีบประกอบกับพนักงานอัยการเชื่อในตัวคุณสมบัติของแพทย์ที่เข้าร่วมชันสูตรพลิกศพเนื่องจากเป็นแพทย์ที่พนักงานสอบสวนได้ทำการแจ้งให้เข้าร่วมจึงมิได้ทำการตรวจสอบเรื่องคุณสมบัติของแพทย์ตามระเบียบพนักงานอัยการ¹⁶⁷ ข้อ16 และพบว่าภายหลังจากพนักงานอัยการได้รับแจ้งให้เข้าร่วมชันสูตรพลิกศพพร้อมกับหน่วยงานทั้งสี่ฝ่าย พบปัญหาในด้านของการประสานงานให้เข้าร่วม ซึ่งสามารถแยกเป็นได้ดังนี้

4.4.1.1 กรณีที่ไปชันสูตรพลิกศพ ณ โรงพยาบาล

สำหรับกรณีชันสูตรพลิกศพ ณ โรงพยาบาลพบว่าผู้ปฏิบัติหน้าที่จะมาไม่พร้อมกันต้องรอเป็นระยะเวลานานกว่าจะมาพร้อมกัน หรือกรณีที่มาแต่มาไม่พร้อมกันคือเป็นเพียงการมาแค่ในนามเท่านั้นเพื่อให้ครบตามที่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดไว้ว่าจะต้องเข้าร่วมทั้งสี่ฝ่าย หลังจากนั้นแพทย์ก็จะทำการตรวจร่างศพ โดยการพลิกศพให้แก่ พนักงานสอบสวน พนักงานฝ่ายปกครอง พนักงานอัยการ ว่ามีร่องรอยหรือไม่ จากนั้นแพทย์จะมีรายงานให้อ่านว่าผู้เสียชีวิตตายเพราะอะไร และจะมีการถามญาติผู้ตายว่าติดใจการเสียชีวิตหรือไม่ หากญาติไม่ติดใจก็เซ็นชื่อรับศพเพื่อไปประกอบพิธีทางศาสนาต่อไป ทั้งนี้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครองซึ่งได้รับมอบหมายซึ่งจะต้องยึดความเห็นของแพทย์เป็นหลัก แต่ในทางปฏิบัติด้วยภาระหน้าที่ของแต่ละฝ่ายที่ค่อนข้างมาก บางครั้งอาจจะติดคติดอยู่ทีอื่น จึงทำให้มาไม่พร้อมกัน หรือบางครั้งพบว่าบางฝ่ายก็ไม่ได้มาเข้าร่วมเพียงแค่มาเซ็นชื่อมาเข้าร่วมเท่านั้น¹⁶⁸

4.4.1.2 กรณีการตายในเรือนจำ

สำหรับกรณีการตายในเรือนจำจะต้องทำการเข้าไปชันสูตรพลิกศพในเรือนจำเท่านั้นจะต้องรอทุกหน่วยงานมาจนครบแล้วไปชันสูตรพลิกศพในเรือนจำพร้อมกันทุกคดี และหากเสียชีวิตในเวลากลางคืนก็จะต้องรอให้ถึงเวลาเข้าพนักงานสอบสวนถึงจะแจ้งมายังพนักงานอัยการซึ่งศพจะต้องอยู่ในสถานพยาบาล

¹⁶⁷ พนักงานอัยการ ค1 (2565, 31 ตุลาคม), สัมภาษณ์.

¹⁶⁸ พนักงานอัยการ ค1 (2565, 31 ตุลาคม), สัมภาษณ์.

ภายในเรือนจำโดยห้ามเคลื่อนย้ายศพ ซึ่งศพก็ต้องอยู่ร่วมกับผู้ป่วยที่รักษาตัวอยู่ในบริเวณห้องเดียวกันจนกว่าจะรอทุกหน่วยงานไปกันพร้อมกัน¹⁶⁹ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการกำหนดให้หน่วยงานทั้งสี่ฝ่ายเข้ามามีทั้งข้อดีและข้อเสียกล่าว กล่าวคือ ข้อดีทำให้เกิดความถ่วงดุลอำนาจของพนักงานสอบสวน และแพทย์ในการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันเพื่อให้เกิดความโปร่งใส ในการทำงานทำให้เกิดความน่าเชื่อถือแก่ประชาชน แต่ในทางกลับกันพบว่าการให้หน่วยงานทั้งสี่ฝ่ายเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพ อาจทำให้เกิดความไม่คล่องตัวในการปฏิบัติหน้าที่เพราะไม่ได้มีหน่วยงานกลางเป็นผู้รับผิดชอบหลักโดยเฉพาะไม่ได้มีการเอื้อในเรื่องของการอำนวยความสะดวกแก่ทุกฝ่ายในการเข้าร่วมปฏิบัติหน้าที่ ทำให้เกิดความไม่คล่องตัวทั้งในการเรื่องของการประสานงาน และการวางแผนการปฏิบัติหน้าที่ชั้นสูตรพลิกศพรวมทั้งการชั้นสูตรพลิกศพอย่างเป็นระบบ ซึ่งหากไปยังสถานที่ที่พบศพ ช้าอันมาจากการประสานงานที่ล่าช้า หรือเพราะอาจจะติดงานอื่นอยู่ อาจจะมีผลต่อสภาพของศพ และพยานหลักฐานในที่พบศพ เกิดความเปลี่ยนแปลง เสียหาย และบอบสลายได้ ปัจจุบันจึงถือว่าเป็นเพียงการเข้าร่วมเพื่อให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดมากกว่าเป็นการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจของพนักงานสอบสวนและแพทย์ ซึ่งถือเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก ทั้งที่จริงแล้วควรจะได้รับประสิทธิภาพมากกว่าข้อเท็จจริงที่พบและจากสัมภาษณ์ทำให้ทราบถึงประเด็นต่างที่น่าสนใจในเรื่องของความรู้ ความเชี่ยวชาญ ของบุคคลที่เข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพซึ่งต่อไป

4.4.2 ปัญหาความรู้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ปฏิบัติหน้าที่

เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่เข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพจำเป็นที่จะต้องอาศัย ความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งพนักงานอัยการได้ให้ข้อมูลว่า ความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่มีความสำคัญอย่างมากจากการสัมภาษณ์พนักงานอัยการมีประสบการณ์โดยได้รับบรรจุให้เป็นพนักงานอัยการเป็นระยะเวลา 9 ปี เคยปฏิบัติหน้าที่ที่กรุงเทพมหานครและในต่างจังหวัดทั้งเขตอำเภอเมืองและในต่างอำเภอ ทำให้มีประสบการณ์เคยผ่านการเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพประมาณ 25 คดี ซึ่งพนักงานอัยการได้ให้ข้อมูลว่า หากเป็นกรณีที่อยู่ในเขตอำเภอเมือง การชั้นสูตรพลิกศพจะทำโดยแพทย์นิติเวช แต่หากเป็นกรณีต่างจังหวัดพบว่าจะจะเป็นแพทย์ทั่วไปซึ่งไม่ใช่แพทย์นิติเวชเพราะไม่มีแพทย์นิติเวชเฉพาะจากการสังเกตการณ์ของพนักงานอัยการพบว่าหากเป็นแพทย์อื่นที่ไม่ใช่แพทย์นิติเวช แพทย์ค่อนข้างที่จะไม่ค่อยมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ซึ่งพนักงานอัยการก็แทบจะไม่ยุ่งกับศพเลย เพราะขาดความรู้เช่นกันจึงไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น หรือเห็นแย้ง ซึ่งสรุปว่าความรู้และความเชี่ยวชาญ มีความสำคัญอย่างมาก เพราะการตรวจศพ ถือเป็นพยานหลักฐานสำคัญที่จะพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาหรือจำเลย หากเนื่องจากหากเป็นกรณีที่เกิดเหตุจากการวิสามัญของเจ้าหน้าที่ตำรวจแล้ว จะต้องมีความรู้ในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุว่าการกระทำของเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทำโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ จึงจำเป็นที่จะต้องมีความรู้เบื้องต้นประกอบกับจากประสบการณ์ในการทำงานมักจะไม่ค่อยเจอกรณีดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาในด้านการเข้าร่วม

¹⁶⁹ พนักงานอัยการ ค1 (2565, 31 ตุลาคม), สัมภาษณ์.

ชั้นสูตรพลิกศพได้อาจจะเกิดความตื่นเต้น จนประหม่า ประกอบกับหน้าที่ในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุโดยหลักจะเป็นหน้าที่ของตำรวจ ฉะนั้น ส่งผลทำให้พนักงานอัยการอาจปฏิบัติหน้าที่ได้ไม่ครบถ้วนแต่หากเป็นกรณีการตายภายในโรงพยาบาล จะเป็นหน้าที่ของแพทย์ในการตรวจร่างของศพว่าการตายเกิดจากสาเหตุอะไร พนักงานอัยการเพียงไปเข้าร่วมเพื่อสังเกตการณ์ มากกว่าการตรวจสอบและจากการสัมภาษณ์พบว่าทางหน่วยงานสำนักงานอัยการมิได้มีการจัดอบรมเรื่องการชั้นสูตรพลิกศพในเบื้องต้นให้แก่พนักงานอัยการที่เข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพ ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ขาดความรู้ ส่งผลให้การทำงานไม่มีประสิทธิภาพหรืออาจะบกพร่องได้ ปัจจุบันการทำงานของพนักงานอัยการอาศัยข้อสรุปจากสำนวนพนักงานสอบสวน และรายงานการชั้นสูตรพลิกศพของแพทย์เป็นหลักมากกว่า¹⁷⁰ ทำหน้าตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน และแพทย์ตามที่กฎหมายกำหนดจึงเป็นปัญหาที่สะท้อนให้เห็นว่าการปฏิบัติหน้าที่ยังขาดประสิทธิภาพนั่นเอง

4.4.3 ความสำคัญของสภาพแวดล้อมบริเวณที่พบศพ สถานที่เกิดเหตุ และการรวบรวมพยานหลักฐาน ณ สถานที่เกิดเหตุ

พนักงานอัยการได้ให้ข้อมูลว่าสภาพแวดล้อมบริเวณที่พบศพ หรือสถานที่เกิดเหตุ มีความสำคัญอย่างมาก เพราะจะทำให้สันนิษฐานได้ว่าเหตุการณ์ตายน่าจะเกิดมาจากสิ่งใด หรือใครเป็นคนทำให้ตาย ตายที่ไหน เป็นการนำศพมาทิ้งในสถานที่พบศพหรือไม่ หรือเหตุการณ์กระทำความผิดน่าจะเกิดที่ใด เพื่อเป็นประเด็นในการสอบสวนหรือการแสวงหาพยานหลักฐานอื่นต่อไป หากที่เกิดเหตุ เป็นพื้นที่ที่เข้าถึงลำบาก จะทำให้การชั้นสูตรพลิกศพทำได้ยาก และพยานหลักฐานอาจเสียหาย หรือสภาพอาจจะเปลี่ยนไปได้ หรือสูญหายไป ด้วยเหตุปัจจัยต่างๆ หรือพยานหลักฐานอาจจะไม่ครบถ้วนซึ่งการสังเกตบริเวณที่พบศพนั้นจำเป็นต้องอาศัย ความรู้อย่างยิ่งในการเข้าไปในพื้นที่ หากขาดความรู้จะทำให้พยานหลักฐานต่างๆในบริเวณที่พบศพเกิดความเสียหายได้ หรือสูญหายได้ และจากประสบการณ์ทำงานมีคดีตัวอย่างที่น่าสนใจเกี่ยวกับการชั้นสูตรพลิกศพในคดีซึ่งเกี่ยวกับคดีฆาตกรรมซึ่งจำเลยให้การปฏิเสธ และไม่มีประจักษ์พยานเห็นเหตุการณ์เนื่องจากเป็นเวลากลางคืน มีเพียงพยานแวดล้อมที่เห็นจำเลยอยู่ที่ตึกที่เกิดเหตุกับผู้ตายก่อนเกิดเหตุและต่อมามีการพบศพหลังเกิดเหตุเป็นเวลาหลายชั่วโมง แต่จากการชั้นสูตรพลิกศพของแพทย์ และการสืบพยานปากแพทย์เกี่ยวกับบาดแผล และร่องรอยต่างๆ ที่ศพ และการเก็บพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในบริเวณที่พบศพ ทำให้สามารถสอบสวนจนรู้ตัวว่าจำเลยคือคนร้าย ในชั้นพิจารณาก็สามารถสืบพยานปากแพทย์ พยานผู้เชี่ยวชาญที่ไปเก็บวัตถุพยานจากที่เกิดเหตุ พยานผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ และพยานแวดล้อม จนศาลรับฟังลงโทษจำเลยตามฟ้อง ทำให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมบริเวณที่พบศพ หรือสถานที่เกิดเหตุมีความสำคัญในการชั้นสูตรพลิกศพในคดีอาญาอย่างยิ่ง โดยเฉพาะร่องรอยต่างๆที่ศพ และพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ใน

¹⁷⁰ พนักงานอัยการ ค1 (2565, 31 ตุลาคม), สัมภาษณ์.

บริเวณที่พบศพ¹⁷¹ ซึ่งพบว่าปัจจุบันยังมิได้มีการห้ามบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องไปรบกวน ณ บริเวณที่พบศพ อย่างเคร่งครัด

4.4.4 การรับสำนวนชันสูตรพลิกศพ การทำสำนวนร่วมกับพนักงานสอบสวน การร้องขอให้ศาลไต่สวนและมีคำสั่งเกี่ยวกับการตาย

ระเบียบอัยการว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ ข้อ 30 ได้กำหนดให้พนักงานอัยการแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่เป็นผู้พิจารณาสั่งสำนวนชันสูตรพลิกศพ เฉพาะกรณีที่ความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ จากการสัมภาษณ์พบว่าในทางปฏิบัติกรณีการสำนวนจะเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนเป็นหลัก แต่ถ้าเป็นคดีวิสามัญพนักงานอัยการต้องทำสำนวนร่วมกับพนักงานสอบสวนในทางปฏิบัติพนักงานอัยการรับสำนวนจากพนักงานสอบสวนสรุปสำนวนมาซึ่งในกรณีที่สำนวนชันสูตรพลิกศพยังขาดตกบกพร่องหรือยังไม่สมบูรณ์พอที่จะส่งให้ศาลทำการไต่สวนต่อไปพนักงานอัยการก็จะดำเนินการสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติม และหากพนักงานอัยการเห็นว่าสำนวนชันสูตรพลิกศพสมบูรณ์ พอที่จะทราบได้ว่า ผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน พฤติการณ์การตายเป็นอย่างไร มีคนทำให้ตายหรือไม่ ก็จะมีการสั่งและทำความเข้าใจเสนอต่อหัวหน้าพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาสั่งต่อไป ตามระเบียบพนักงานอัยการ ข้อ 33 หลังจากนั้นพนักงานอัยการจะทำคำร้องต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับสำนวน เพื่อให้ศาลทำการไต่สวนและทำคำสั่งว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน ตายเมื่อใด เหตุและพฤติการณ์การตายเป็นอย่างไร และสามารถขยายระยะเวลาได้ไม่เกินสองครั้ง ครั้งละไม่เกินสามสิบวัน โดยจะต้องทำการแจ้งเหตุผลและความจำเป็นในการขยายระยะเวลา ซึ่งในมุมมองของพนักงานอัยการในเรื่องการทำสำนวนเห็นว่าระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนดค่อนข้างที่จะเหมาะสมกล่าวคือเนื่องจากพนักงานอัยการ และพนักงานสอบสวนมีคดีงานที่ค่อนข้างล้นมืออยู่แล้ว ฉะนั้นการสรุปสำนวนการชันสูตรพลิกศพเป็นงานที่จะต้องละเอียดและรอบคอบเนื่องจากมีคนเสียชีวิตจึงจำเป็นจะต้องใช้เวลาในการสรุปสำนวนและหาพยานหลักฐานต่าง ๆ เพื่อประกอบสำนวนให้เกิดความสมบูรณ์และถูกต้องมากที่สุด¹⁷² ซึ่งในส่วนนี้จะมีความเห็นต่างจากแพทย์นิติเวช ซึ่งเห็นว่าการสรุปสำนวนการชันสูตรพลิกศพไม่จำเป็นต้องใช้ระยะเวลานาน หรือขยายระยะเวลาออกไป เนื่องจากเห็นว่าอาจจะเกิดการประวิงเวลาได้ นอกจากกรณีที่จะต้องมีการส่งศพไปตรวจอาจจะต้องใช้ระยะเวลาพอสมควร¹⁷³

ผู้วิจัยเห็นว่าระเบียบสำนักงานอัยการได้กำหนดหน้าที่ของอัยการโดยวางกรอบในเรื่องของการตรวจสอบถ่วงดุล การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนซึ่งเป็นองค์กรหลักในการชันสูตรพลิกศพ ซึ่งสามารถเกิดการชี้แนะในรูปคดี โดยเป็นการยับยั้งมิให้พนักงานสอบสวนใช้อำนาจเพียงฝ่ายใดในการผูกขาดการปฏิบัติ

¹⁷¹ พนักงานอัยการ ค1 (2565, 31 ตุลาคม), สัมภาษณ์.

¹⁷² พนักงานอัยการ ค1 (2565, 31 ตุลาคม), สัมภาษณ์.

¹⁷³ แพทย์นิติเวช B1 (2565, 27 ตุลาคม), สัมภาษณ์.

หน้าที่และเพื่อให้เกิดความโปร่งใสต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน และในอีกแง่ผู้วิจัยมองว่าการกำหนดให้พนักงานอัยการเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพพลิกศพยังขาดความสาระสำคัญในเรื่องของการมุ่งเน้นเรื่องการตรวจสอบผลของการตรวจพิสูจน์ของแพทย์นิติเวชหรือแพทย์อื่นตามที่กฎหมายกำหนดซึ่งได้ทำการตรวจพิสูจน์ว่าปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่และผลการตรวจพิสูจน์ถูกต้องหรือไม่ แต่ในทางปฏิบัติพนักงานอัยการซึ่งถือเป็นผู้ตรวจสอบและถ่วงดุลการปฏิบัติหน้าที่เองยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการเรื่องของการชันสูตรพลิกศพในเบื้องต้นซึ่งอาจจะส่งผลให้การปฏิบัติหน้าที่อาจจะไม่สมบูรณ์และเกิดความบกพร่องได้เพราะต้องยึดตามสำนวนของพนักงานสอบสวนและแพทย์เป็นหลักจึงทำให้การเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพของพนักงานอัยการยังไม่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพอย่างแท้จริงและผู้วิจัยเห็นว่าการกำหนดให้พนักงานอัยการเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพมีเพียงกรณีที่ความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ซึ่งอาจจะไม่ครอบคลุมทุกเหตุการณ์ที่จะต้องทำการเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพเพื่อให้เป็นบรรทัดฐานเดียวกัน ควรมีการกำหนดเหตุเฉพาะในการเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพเหมือนกับกฎหมายต่างประเทศอย่างเช่น มลรัฐมิชิแกน ประเทศอเมริกัน และประเทศอังกฤษซึ่งจะวิเคราะห์ตามลำดับถัดไป

4.4.5 ปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการในชั้นสูตรพลิกศพในคดีอาญา

จากการสัมภาษณ์พนักงานอัยการพบว่าปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการจะมีปัญหาในเรื่องการติดต่องานระหว่างหน่วยงาน และในการรอเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพ เนื่องจากส่วนมากจะมาไม่พร้อมกันเพราะต่างติดภารกิจอื่นอยู่หรือบางกรณีอยู่ไกลต้องใช้เวลาในการเดินทางพอสมควร ทำให้เกิดความไม่คล่องตัวในการปฏิบัติหน้าที่หากจะต้องรอให้มาพร้อมกันทุกฝ่าย เพราะมีด้วยกันถึง สี่ฝ่ายบางครั้งล่วงเลยเวลาไปหลายชั่วโมงก็มี จนสุดท้ายเพียงแค่เข้าร่วมเพียงแค่นามเท่านั้น และพบว่าบางคนจะต้องเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพอย่างกระชั้นชิด และเป็นเวลากลางคืน ประมาณ 02.00 น.หรือ 03.00 น. การเดินทางไปโรงพยาบาลต้องใช้รถยนต์ส่วนตัว บางครั้งต้องไปคนเดียว จะมีปัญหาเรื่องความปลอดภัย หรือบางคนต้องไปโรงพยาบาลต่างอำเภอที่อยู่ในเขตอำนาจซึ่งก็นับเป็นปัญหาอย่างหนึ่งในเรื่องของความไม่สะดวก และความปลอดภัย¹⁷⁴

4.5 การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครองในการเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและระเบียบการปฏิบัติหน้าที่ชั้นสูตรพลิกศพของพนักงานฝ่ายปกครองได้มีการกำหนดให้พนักงานฝ่ายปกครองเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพ อีกทั้งระเบียบของพนักงานฝ่ายปกครองได้มีการวางกรอบและแนวการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครองไว้เพื่อเป็นการปฏิบัติหน้าที่เป็นไปด้วยเข้าใจและเกิดความชัดเจนในกรอบการปฏิบัติหน้าที่ โดยพนักงานฝ่ายปกครองจะต้องในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้น โดยการกระทำของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ใน

¹⁷⁴ พนักงานอัยการ ค1 (2565, 31 ตุลาคม), สัมภาษณ์.

ความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่เท่านั้น ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครองค่อนข้างเหมือนกับพนักงานอัยการในเรื่องการเข้าร่วมเพื่อเป็นการตรวจสอบถ่วงดุลการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ไม่รวมถึงการตายผิดธรรมชาติอื่นตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 148 ส่วนการเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพส่วนใหญ่จะเป็นปลัดอำเภอ และจะต้องเข้าร่วมกับ พนักงานสอบสวน แพทย์ และพนักงานอัยการ จากการสัมภาษณ์ปลัดอำเภอได้กล่าวว่ามีประสบการณ์การทำงาน 5 ปี เคยบรรจุให้ปฏิบัติหน้าที่ทั้งในอำเภอเมือง ซึ่งหากเป็นอำเภอเมืองส่วนใหญ่ที่มีแพทย์นิติเวชโดยตรงแต่มีแพทย์นิติเวชเพียงแค่ 1 คน เท่านั้น และแพทย์เองก็ได้กล่าวว่างานหนักมา และปลัดอำเภอที่เคยบรรจุราชการปฏิบัติหน้าที่ ณ ต่างอำเภอก็จะพบว่าจะไม่มีความรู้โดยตรง ก็จะมีแพทย์อื่นมาตรวจศพในเบื้องต้น และทำการส่งต่อไปยังโรงพยาบาลประจำจังหวัด และจากประสบการณ์เคยเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพทั้งการตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ และกรณีตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานหรือที่เรียกว่าตายในเรือนจำ พบว่าส่วนใหญ่จะเสียชีวิตจากโรคร้าย¹⁷⁵ ซึ่งภารกิจหลักของปลัดอำเภอ ตามที่กฎหมายกำหนดให้เข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพ เป็นการตรวจสอบและถ่วงดุลในการปฏิบัติหน้าที่ และเพื่อให้กระบวนการค้นหาความจริงนั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์ของความยุติธรรม ไม่ให้เกิดความสงสัยต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและแพทย์ ทำให้เกิดความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือต่อประชาชน เนื่องจากการชันสูตรพลิกศพ ถือเป็นกระบวนการยุติธรรมเช่นกัน

4.5.1 การรับแจ้งให้เข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพ

สำหรับการรับแจ้งให้เข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพ ในทุกเดือนทางอำเภอจะออกคำสั่งมอบหมายการปฏิบัติหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพของพนักงานฝ่ายปกครอง และแจ้งให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายได้ทราบว่าตนเองรับผิดชอบ วันเวลาใด พร้อมมีสำเนาคำสั่งของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ทั้งสถานีตำรวจในพื้นที่ เรือนจำในพื้นที่ สามารถประสานแจ้งเหตุได้ ทั้งนี้หากผู้รับผิดชอบหลักไม่สะดวกหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ก็จะมีการจัดเวรสำรอง ที่พร้อมปฏิบัติหน้าที่แทน จากนั้นจะมีการส่งคำสั่งไป ณ สถานีตำรวจที่อยู่ในเขตอำนาจ ซึ่งเมื่อเกิดเหตุพนักงานสอบสวนก็จะทำการประสานมายังพนักงานฝ่ายปกครองโดยตรง เพราะพนักงานสอบสวนจะมีชื่อ ปลัดอำเภอ และเบอร์โทรส่วนตัว หากไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ในทางปฏิบัติจะมีการแลกเปลี่ยนเวรการปฏิบัติแต่ก็ต้องมีการทำบันทึกชี้แจงถึงสาเหตุของการไม่สามารถเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพ แต่ในทางปฏิบัติพบว่า บางครั้ง เหตุเกิด ณ เวลากลางคืนช่วงเวลาประมาณ 03.00 น. ทำให้การติดต่อเพื่อประสานงานกันค่อนข้างเป็นปัญหา เพราะจะติดต่อ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายค่อนข้างลำบาก ต้องรอนานหรือในเรื่องของการเดินทาง

¹⁷⁵ พนักงานฝ่ายปกครอง D1 (2565, 28 ตุลาคม), สัมภาษณ์.

ไปร่วมเนื่องจากเป็นเวลา 03.00 น. บางครั้งปลัดอำเภอต้องเดินทางโดยใช้รถยนต์ส่วนตัว และต้องเดินทางคนเดียว ก็จะพบปัญหาเรื่องความปลอดภัยซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับพนักงานอัยการ¹⁷⁶

4.5.2 ปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของปลัดอำเภอในการเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพ

หลังจากไปถึง ณ สถานที่เกิดเหตุแล้วปลัดอำเภอก็จะต้องทำการการตรวจสอบว่าผู้ปฏิบัติหน้าที่ว่ามาครบหรือไม่ ในทางปฏิบัติพบว่า พนักงานสอบสวนจะทำการนัดหมาย แก่แพทย์ พนักงานอัยการ และ ปลัดอำเภอว่าจะนัดเพื่อเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพเวลาใด ซึ่งพบว่าการมาเข้าร่วมกันชั้นสูตรพลิกศพ ของทุกฝ่ายนั้นบางครั้งเกิดการมาล่าช้า และมาไม่พร้อมกัน¹⁷⁷ บางครั้งต้องรอเป็นเวลาหลายชั่วโมง ซึ่งในส่วนนี้ผู้วิจัยเห็นว่า ปัญหาการเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพในเรื่องการ นัดหมายเวลา นั้นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กับการสัมภาษณ์ พนักงานสอบสวน แพทย์ และพนักงานอัยการ หลังจากที่ถูกบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมา ณ สถานที่เกิดเหตุแล้ว ปลัดจะทำการสอบถามข้อมูลเบื้องต้น ของผู้เสียชีวิต ว่าผู้เสียชีวิตคือใคร อายุเท่าไร พ่อแม่ชื่ออะไร ใครพบศพคนแรก และจะต้องวาดแผนที่พอสั่งศพให้พอที่จะทราบได้ว่าเสียชีวิต ณ ที่จุดไหน และที่ตั้งของศพนั้นจะต้องอยู่ ณ ที่เดิม จะไม่มีการเคลื่อนที่ แต่ถ้าเป็นกรณีเสียชีวิตเพราะโรคส่วนใหญ่ศพจะอยู่ที่ห้องเก็บศพที่โรงพยาบาล จะมีปัญหาว่า ขณะที่ผู้ตายเสียชีวิต เขาเสียชีวิต ณ บริเวณไหน เพราะมีการเคลื่อนย้ายศพ ปลัดอำเภอจะต้องสอบถามกับแพทย์ผู้รับผิดชอบ ถึงสาเหตุการเสียชีวิตแต่จะไม่ได้เข้าตรวจสอบ ณ บริเวณที่เสียชีวิต และจะต้องทำบันทึกรายงานที่ได้รับแจ้งลงในแบบรายงานประจำวันรับแจ้งเหตุการเข้าร่วมชั้นสูตร และการรายงานแก่ผู้บังคับบัญชา และทำการทำบันทึกการออกไปชั้นสูตรพลิกศพด้วยและต้องรายงานทันทีที่เข้าร่วมชั้นสูตร

ซึ่งปลัดอำเภอได้ทำการเล่าประสบการณ์ว่าเคยเข้าร่วมในคดีวิสามัญ ซึ่งเหตุเกิดประมาณ 03.00 น. ข้อเท็จจริงคือมีคนร้ายเข้าไป ณ หอพักแห่งหนึ่งโดยถือมีดแล้วไปเคาะตามห้องพักที่มีผู้อยู่อาศัยอยู่ในห้อง จนกระทั่งคนในหอพักเกิดความหวาดกลัว จึงได้มีการโทรแจ้งตำรวจ หลังจากตำรวจมาก็พยายามเข้าไปห้ามแต่ไม่เกิดผล คนร้ายก็ได้เอามีดวิ่งเข้ามาจะแทงที่บริเวณคอของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ตำรวจก็เลยยิงสวนไปเพื่อป้องกันเหตุ จนกระทั่งทำให้คนร้ายถึงแก่ความตายทันที ซึ่งเวลาไปเข้าร่วมชั้นสูตรก็จะมีพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ แพทย์ มาเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพด้วยโดยจะต้องรอให้มาพร้อมกันทั้งสี่ฝ่าย และ จะมีทีมพิสูจน์หลักฐานเข้าไปด้วย และจะมีการกันสถานที่ คดีวิสามัญซึ่งปลัดอำเภอ อาจจะเกิดความตื่นเต้นได้เนื่องจากพบว่ามีคน ณ บริเวณ ที่เกิดเหตุเยอะมาก ตั้งแต่ ชาวบ้าน พนักงานสอบสวน แพทย์ พนักงานอัยการ พิสูจน์หลักฐาน รวมถึงนักข่าว ทำให้อาจจะเกิดความประหม่าในการเข้าร่วมการปฏิบัติหน้าที่¹⁷⁸ซึ่งในส่วนนี้อาจจะทำให้หลงลืมในการของการปฏิบัติหน้าที่บางประการได้ แต่หากมีกรณีการวิสามัญ กองพิสูจน์หลักฐาน

¹⁷⁶ พนักงานฝ่ายปกครอง D1 (2565, 28 ตุลาคม), สัมภาษณ์.

¹⁷⁷ พนักงานฝ่ายปกครอง D1 (2565, 28 ตุลาคม), สัมภาษณ์.

¹⁷⁸ พนักงานฝ่ายปกครอง D1 (2565, 28 ตุลาคม), สัมภาษณ์.

จะเข้ามาเก็บ วัตถุพยานต่างๆ บริเวณ สถานที่ที่เกิดเหตุอย่างละเอียดเพื่อหา วัตถุที่เกี่ยวข้อง และนำไปสู่หาสาเหตุว่า ผู้เสียชีวิตตายตั้งแต่เมื่อไหร่ ซึ่งค่อนข้างละเอียด เพราะการวิสามัญเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ จึงมักจะตกเป็นทีกังหาของประชาชนได้ว่าเจ้าหน้าที่รัฐ รังแกประชาชนหรือเปล่า จึงจำเป็นที่จะต้องพิสูจน์จนสิ้นสงสัยว่าเหตุการณ์เกิดขึ้นได้อย่างไร เพราะให้เกิดความโปร่งใส จึงต้องมีบุคคลผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย

4.5.3 ปัญหาความรู้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ของปลัดอำเภอผู้ปฏิบัติหน้าที่

ความรู้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ของพนักงานฝ่ายปกครองในการปฏิบัติหน้าที่ชั้นสูตรพลิกศพ จากการสัมภาษณ์ได้ให้ความเห็นว่า ในการเข้าร่วมปฏิบัติหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ ความรู้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการชันสูตรพลิกศพ เพราะบางรายต้องมีการนำข้อกฎหมายเข้าประกอบ ซึ่งประกอบด้วยหลายตัวบทกฎหมายประสบการณ์จะสามารถช่วยให้การทำงานเกิดความสะดวกยิ่งขึ้น และสมควรอย่างยิ่งที่ปลัดอำเภอจะต้องมีความรู้เรื่องเกี่ยวกับการตรวจศพ และการสังเกตสถานที่ รวมถึงการเก็บข้อมูล และพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุพอสมควร ซึ่งต้องยอมรับว่า ไม่มีความรู้และความเชี่ยวชาญ ในทางปฏิบัติจะพิจารณาไปโดยอิงจากความเห็นของแพทย์เป็นหลัก และพบว่าการปฏิบัติหน้าที่ของปลัดอำเภอในการเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพ ไม่ได้มีการจัดอบรมหรือให้ความรู้เพื่อการปฏิบัติหน้าที่ มีเพียงความรู้จากการเรียนตอนปริญญาตรีได้เรียนวิชานิติเวชเบื้องต้น ทำให้พอที่จะมีความรู้แต่น้อย และในทางปฏิบัติปลัดอำเภอ รวมถึงพนักงานอัยการ จะไม่มีความเห็นแย้งกับความเห็นของแพทย์โดยจะยึดแพทย์เป็นหลักเพราะไม่กล้าที่จะโต้แย้งเพราะขาดความรู้ และความเข้าใจ ที่ถูกต้อง ฉะนั้นการเข้าร่วมในการปฏิบัติหน้าที่จึงเป็นเข้าร่วมเพื่อทำหน้าที่เพื่อให้สมบูรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น¹⁷⁹ เพราะหากไม่เข้าร่วมจะมีความผิดทางอาญาได้ โดยในทางปฏิบัติแพทย์ก็จะทำการพลิกศพ ให้เราถ่ายรูปปลัดเพียงทำหน้าที่เป็นผู้สังเกตการณ์และถ่ายรูปเก็บไว้เป็นหลักฐานเท่านั้น

4.5.4 ความสำคัญของสภาพแวดล้อมบริเวณที่พบศพ สถานที่เกิดเหตุ และการรวบรวมพยานหลักฐาน ณ สถานที่เกิดเหตุของพนักงานฝ่ายปกครอง

จากการสัมภาษณ์พบข้อสรุปว่าการตรวจสอบที่เกิดเหตุมีความสำคัญเพราะสามารถทำให้ทราบได้ว่าสถานที่พบศพเป็นสถานที่ที่ตายหรือไม่ เพราะหากเป็นสถานที่ที่ความตายเกิด มักจะพบพยานหลักฐานต่าง ๆ ตรงบริเวณที่ความตายเกิด และสามารถเชื่อมโยงไปยังตัวผู้กระทำความผิดได้ ทำให้พบเหตุวัตถุ สิ่งของที่จะเป็นหลักฐานแสดงให้เห็นถึงสาเหตุของการตาย แต่ในทางปฏิบัติพบว่ายังขาดความรู้ และความเชี่ยวชาญในการสังเกตสถานที่เกิดเหตุ และร่องรอยต่าง ๆ และที่สำคัญคือการสังเกตสภาพของศพ หรือวัตถุที่อาจจะอยู่

¹⁷⁹ พนักงานฝ่ายปกครอง D1 (2565, 28 ตุลาคม), สัมภาษณ์.

บนตัวศพ¹⁸⁰ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า เป็นประเด็นที่สำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากการกิจของพนักงานฝ่ายปกครองในการเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพนั้นคือการถ่วงดุลการปฏิบัติหน้าที่ ของพนักงานสอบสวน แพทย์ แต่หากพนักงานฝ่ายปกครองยังคงขาดความรู้และความเชี่ยวชาญ ทำให้ไม่สามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ทำให้ไม่กล้าที่จะโต้แย้งความเห็นของพนักงานสอบสวนซึ่งและแพทย์ซึ่งถือเป็นผู้รับผิดชอบหลัก เท่ากับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครองยังไม่บรรลุผลตามเป้าหมายอย่างแท้จริง ไม่สามารถช่วยตรวจสอบและถ่วงดุลได้อย่างสมบูรณ์

4.6 วิเคราะห์เปรียบเทียบการชันสูตรพลิกศพกฎหมายต่างประเทศ

การศึกษาการชันสูตรพลิกศพในคดีอาญา ระบบการชันสูตรพลิกศพ เหตุของการชันสูตรพลิกศพ และองค์กรผู้รับผิดชอบที่เกี่ยวข้องและหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพในประเทศไทย และกฎหมายต่างประเทศ อันได้แก่ มลรัฐมิชิแกนประเทศอเมริกา และประเทศอังกฤษ ซึ่งผู้วิจัยได้กล่าวไว้ในบทที่ 2 ลำดับถัดไปผู้วิจัยจะกล่าวโดยเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างในเรื่องของกระบวนการชันสูตรพลิกศพ โดยเริ่มจากเปรียบเทียบประเทศสหรัฐอเมริกา ได้แก่มลรัฐมิชิแกน จากนั้นเปรียบเทียบกระบวนการชันสูตรพลิกศพในประเทศอังกฤษ เพื่อให้เห็นข้อดีของแต่ละประเทศ และนำไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหากระบวนการชันสูตรพลิกศพในประเทศไทยให้สอดคล้องกับหลักสากลและเกิดความเหมาะสมกับสภาพปัญหาต่อไป

4.6.1 เปรียบเทียบความแตกต่างการชันสูตรพลิกศพระหว่างประเทศไทยกับประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ

ระบบการชันสูตรพลิกศพในประเทศไทยเป็นระบบตำรวจซึ่งภายหลังจากได้รับแจ้งว่ามีผู้เสียชีวิต พนักงานสอบสวนจะต้องไปยัง ณ ที่พบศพ โดยพนักงานสอบสวนมีอำนาจในการตัดสินใจว่าจะทำการชันสูตรพลิกศพ หรือจะผ่าศพหรือไม่ รวมทั้งการเก็บรวบรวมพยานหลักฐาน การทำรายงานการตายผิดธรรมชาติ จะเห็นได้ว่าพนักงานสอบสวนเป็นองค์กรหลัก ทำให้พนักงานสอบสวนมีบทบาทสำคัญในการดำเนินการชันสูตรพลิกศพ โดยมีแพทย์เป็นผู้สนับสนุนเพื่อการพิสูจน์ให้ทราบสาเหตุการตายโดยใช้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์มาเป็นเครื่องมือในการพิสูจน์เพื่อให้เกิดความถูกต้องและแม่นยำประกอบการวินิจฉัยของแพทย์ทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ แต่ด้วยประเทศไทยได้มีกำหนดให้มีองค์กรผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ได้แก่ พนักงานสอบสวน แพทย์ พนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครอง เพื่อเป็นการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่แต่อาจกำหนดให้เข้าร่วมทั้ง 4 ฝ่ายนั้นมีเฉพาะกรณีการตายผิดธรรมชาติโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างถูกควบคุมโดยเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่เท่านั้นสำหรับประเทศสหรัฐอเมริกามีระบบชันสูตรพลิกศพ 2 ระบบ¹⁸¹ คือระบบโคโรเนอร์ และระบบแพทย์ Medical Examiner ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้วิจัยขอทำการเปรียบเทียบถึงการ

¹⁸⁰ พนักงานฝ่ายปกครอง D1 (2565, 28 ตุลาคม), สัมภาษณ์.

¹⁸¹ แสง บุญเฉลิมวิภาส, หน้า 81.

ชันสูตรพลิกศพในมลรัฐ มิชิแกน เป็นมลรัฐที่ใช้ระบบการชันสูตรพลิกศพโดย Medical Examiner และเป็นมลรัฐที่ยกเลิกระบบโคโรเนอร์อย่างเด็ดขาด โดยการชันสูตรพลิกศพระบบแพทย์จะมีลักษณะเด่นและน่าสนใจ คือ มีการแยกอำนาจในการชันสูตรพลิกศพ กับการจัดทำรายงานการชันสูตรพลิกศพออกจากอำนาจการสอบสวนของตำรวจโดยเด็ดขาด และบุคคลซึ่งเป็นผู้ชันสูตรพลิกศพจะต้องแพทย์นิติเวชซึ่งถือว่าเป็นแพทย์เฉพาะทางที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะ ทำให้เกิดความแม่นยำ และความน่าเชื่อถืออย่างยิ่งและสำหรับประเทศอังกฤษนับว่าเป็นประเทศที่เป็นต้นแบบของระบบโคโรเนอร์ ส่งผลให้แพร่หลายไปยังหลายๆประเทศทั่วโลก ซึ่งระบบโคโรเนอร์เป็นระบบที่มีการแต่งตั้งบุคคลเพื่อทำหน้าที่ชันสูตรพลิกศพขึ้นโดยเฉพาะ ปัจจุบันหน้าที่ของโคโรเนอร์ การสอบสวนการตาย ชันสูตรพลิกศพ และการไต่สวนการตาย ออกใบรับรองการตาย และหากพบว่าการตายใดที่ปรากฏแน่ชัดถึงเหตุเกี่ยวกับการตาย หรือกรณีเป็นการตายโดยธรรมชาติ โคโรเนอร์สามารถออกใบรับรองการตายได้โดยไม่ต้องทำการชันสูตรพลิกศพหรือทำการไต่สวนการตาย โดยบุคคลที่จะสามารถได้รับการแต่งตั้งให้เป็นโคโรเนอร์จะต้องเป็นแพทย์หรือนักกฎหมายเท่านั้น ซึ่งแต่ละระบบไม่ว่าจะเป็นระบบตำรวจ ระบบแพทย์ และระบบโคโรเนียร์ย่อมมีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกันซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและจะวิเคราะห์ตามลำดับต่อไปนี้

4.6.1.1 องค์การผู้รับผิดชอบการชันสูตรพลิกศพระหว่างประเทศไทยกับประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ

ประเทศไทยไม่มีองค์กรผู้รับผิดชอบหลักในการปฏิบัติหน้าที่ชันสูตรพลิกศพในคดีอาญา ปัจจุบันเป็นการร่วมกันหลายฝ่าย โดยมีพนักงานสอบสวน แพทย์ พนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครอง ทั้งกระทรวงยุติธรรมก็อาจจะมองว่าการชันสูตรพลิกศพ มีได้เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม กระทรวงสาธารณสุขก็มองว่าไม่ได้ตีความว่าเป็นการรักษาคนไข้ ในขณะที่เดียวกันสำนักงานตำรวจก็มองว่าไม่ใช่งานของตำรวจโดยตรง จึงทำให้ไม่มีหน่วยงานในรับการรับผิดชอบหลัก ฉะนั้นแต่ละหน่วยงานต่างคิดว่าการชันสูตรพลิกศพเป็นภาระที่ทุกฝ่ายพยายามจะผลักออกไปจากความรับผิดชอบของตน ฉะนั้น เมื่อกระทรวงยุติธรรมไม่ให้ความสำคัญทำให้ไม่มีหน่วยงานในการรับผิดชอบหลัก ประกอบกับแต่ละฝ่ายต่างมีการกิจหลักภายในหน่วยงานอยู่งาน จึงไม่ค่อยให้ความสำคัญในงานด้านการชันสูตรพลิกศพเท่าที่ควร ส่งผลให้การทำงานขาดความเชื่อมโยงกัน ไม่มีการประสานงานอย่างเป็นระบบ การบริหารจัดการก็จะแยกออกจากกัน รวมถึงงบประมาณ ฉะนั้น ปัจจุบันงานด้านการชันสูตรพลิกศพ จึงเป็นงานที่จะต้องไปฝากไว้ตามหน่วยงานต่างๆ ซึ่งก็จะมีปัญหาในส่วนของงบประมาณในการเบิกค่าใช้จ่ายและการปฏิบัติหน้าที่สำหรับมลรัฐ มิชิแกนประเทศอเมริกา พบว่ามีการตั้งองค์กรผู้รับผิดชอบการชันสูตรพลิกศพไว้เป็นการเฉพาะ คือ County Medical Examiners Office เพื่อทำหน้าที่ในการสอบสวนการตายตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อให้ทราบว่ามีผู้ตายคือใคร สาเหตุของการตาย พฤติการณ์ที่เกิดขึ้น โดยละแต่ละมลรัฐ จะมีสำนักงานชันสูตรพลิกศพ 1 แห่ง และภายในสำนักงานจะมี บุคลากรทั้งหมด 5 ฝ่ายสำหรับประเทศอังกฤษซึ่งเป็นประเทศที่เป็นจุดเริ่มต้นของระบบโคโร

เนอร์ โดยหน้าที่ของโครเนอร์เป็นผู้มีอำนาจ และหน้าที่ในการสอบสวนการตาย การไต่สวนการตายและการออกใบรับรองการตาย ซึ่งมีรัฐบาลกลางเป็นผู้แต่งตั้งโครเนอร์ และมีองค์กรท้องถิ่นในการสนับสนุนงบประมาณและสถานที่ในการปฏิบัติหน้าที่ของโครเนอร์ จะเห็นได้ว่า มีการจัดให้มืองค์รับผู้รับผิดชอบหลัก ฉะนั้นการบริหารจัดการ รวมถึงภาระหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.6.1.2 การกำหนดเหตุการณ์การตายระหว่างประเทศไทยกับประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ

ประเทศไทยได้มีการกำหนดเหตุที่จะต้องทำการชันสูตรพลิกศพไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 148 โดยกำหนดว่าเมื่อปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัย ว่าบุคคลใดตายผิดธรรมชาติ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ให้มีการชันสูตรพลิกศพเว้นแต่การตายโดยการประหารชีวิตโดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งการตายโดยผิดธรรมชาติ คือ การฆ่าตัวตาย ถูกผู้อื่นทำให้ตาย ถูกสัตว์ทำร้ายตาย ตายโดยอุบัติเหตุ ตายโดยยังมีปรากฏเหตุ ซึ่งผู้วิจัยได้มองเห็นปัญหาในเรื่องของการกำหนดเหตุของการตายโดยที่กฎหมายได้มีการให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการใช้ดุลยพินิจเพียงองค์กรเดียวในการพิจารณาซึ่งหากพนักงานสอบสวนเกิดพิจารณาเหตุการณ์การตายคาดเคลื่อนหรือผิดพลาดไปจากความเป็นจริง กล่าวคือ หากพิจารณาว่าการตายนั่นเป็นการตายโดยธรรมชาติ คดีนั้นจะถูกตัดออกการกระบวนกรชันสูตรพลิกศพทันที ทั้งนี้โดยไม่มืองค์กรอื่นมาร่วมตรวจสอบการใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนซึ่งตามหลักการการวินิจฉัยสาเหตุการเสียชีวิตจะต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์เป็นหลักในการวินิจฉัยมากกว่า ประกอบกับปัญหาซึ่งประเทศไทยมิได้มีการเปิดช่องให้ ประชาชนโดยทั่วไป หรือญาติ ของผู้ตายสามารถร้องขอให้ทำการชันสูตรพลิกศพได้ นอกจากอำนาจรัฐเพียงฝ่ายเดียว

สำหรับมลรัฐมิชิแกนประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการกำหนดเหตุการณ์การตายที่จะต้องทำการชันสูตรพลิกศพที่จะต้องแจ้งไปยังสำนักงานของ Medical Examiner การตายโดยโดยจากความรุนแรง เช่น ถูกทำร้ายตาย ถูกยิงตาย ฆ่าตัวตาย และการใช้ยาพิษ หรือการใช้ยาเกินขนาดเป็นต้น เหตุการตายโดยกะทันหันหรือมิได้คาดหมาย เช่นกรณีการตายของบุคคลที่มีสุขภาพดีไม่มีประวัติเกี่ยวกับการรักษา หรือหากเป็นกรณีที่เกิดโดยมิคาดหมาย เช่น การตายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ เป็นต้น ซึ่งรวมเหตุการณ์การตายทั้งสิ้นที่มลรัฐมิชิแกนประเทศสหรัฐอเมริกาจำนวน

สำหรับความแตกต่างการกำหนดเหตุการณ์การตายของประเทศอังกฤษที่โครเนอร์จะต้องทำการสอบสวน คือ การตายโดยผลจากความรุนแรงหรือโดยผิดธรรมชาติ การตายโดยกะทันหันซึ่งไม่ทราบสาเหตุ และการตายในเรือนจำหรือสถานที่ใดที่กฎหมายได้กำหนดให้มีการไต่สวนการตายเท่านั้น และให้รวมถึงเหตุการณ์การตายอื่น ๆ ด้วยเช่น การตายโดยไม่ทราบสาเหตุ การตายที่ไม่อาจระบุได้อย่างแน่ชัดว่าเป็นการตายโดยธรรมชาติ การตายที่เกี่ยวข้องกับการทำแท้ง การตายที่เกี่ยวข้องกับโรงอุตสาหกรรมหรือการประกอบอาชีพ

4.6.1.3 องค์การผู้รับผิดชอบในการชันสูตรพลิกศพ

การดำเนินการชันสูตรพลิกศพในประเทศไทยได้มีการกำหนดโดยมอบให้เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานหลายฝ่าย อันได้แก่ พนักงานสอบสวน แพทย์ พนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครอง ซึ่งกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดให้เป็นทุกฝ่ายคือเจ้าพนักงานงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพ ฉะนั้นต่างฝ่ายต่างมีหน้าที่ในการเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพพร้อมกันทั้งหมด และมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบการชันสูตรพลิกศพ ตั้งแต่ได้รับแจ้งว่ามีเหตุการณ์ตายเกิดขึ้น การตรวจศพ การผ่าศพ การทำสำนวนชันสูตรพลิกศพ การทำรายงานชันสูตรพลิกศพ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการตาย โดยมีพนักงานสอบสวนเป็นผู้รับผิดชอบหลัก และมีแพทย์เป็นผู้สนับสนุนทำการตรวจพิสูจน์ศพ ส่วนพนักงานอัยการ และพนักงานอัยการจะทำการเข้าร่วมเฉพาะกรณีการตายโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างถูกควบคุมโดยเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ซึ่งถือเป็นการล่วงละเมิดอำนาจของพนักงานสอบสวน ไม่ให้เกิดการผูกขาดอำนาจรัฐแต่เพียงฝ่ายเดียวเนื่องจากประเทศไทยไม่ได้มีการเปิดโอกาสให้ญาติ หรือ ประชาชนทั่วไปในการร้องขอให้ทำการชันสูตรพลิกศพ ฉะนั้นการที่กฎหมายกำหนดให้มีบุคลากรหลายฝ่ายในการเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพจึงเป็นการล่วงละเมิดอำนาจรัฐดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวข้างต้น ฉะนั้นทำให้การปฏิบัติหน้าที่จะต้องอาศัยการประสานงานความร่วมมือจากหลายฝ่าย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน การร่วมกันปฏิบัติหน้าที่หลายฝ่ายส่งผลทำให้เกิดความไม่คล่องตัวในการปฏิบัติหน้าที่ เกิดความซ้ำซ้อนด้านบุคลากร เนื่องจากไม่สามารถที่จะดำเนินการชันสูตรพลิกศพได้เพียงลำพัง ประกอบกับเจ้าหน้าที่แต่ละฝ่ายต้องอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของหน่วยงานต้นสังกัด งบประมาณต่างๆที่จะต้องจัดสรรไปยังหน่วยงานหลายหน่วยงาน ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงยุติธรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด รวมถึงการวางกรอบแนวคิดและการปฏิบัติหน้าที่ไม่ได้เป็นไปอย่างเป็นระบบ และการถูกแสวงหากำไรทำให้ขาดความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่อย่างแท้จริง

สำหรับสหรัฐอเมริกาได้มีการตั้งสำนักงานโดยเฉพาะในการชันสูตรพลิกศพ โดยภายในสำนักงานจะประกอบด้วย มีหัวหน้าสำนักงาน รองหัวหน้าสำนักงาน ผู้ช่วยรองหัวหน้า (ในกรณีที่มีหัวหน้าและรองหัวหน้าสำนักงานซึ่งปฏิบัติหน้าที่ได้ดีแล้วนั้นอาจจะไม่มีการจ้างผู้ช่วยรองหัวหน้าก็ได้) เจ้าหน้าที่ตำรวจ ประจำสำนักงาน และ พยาธิแพทย์เฉพาะทางสาขาหนึ่งที่ทำหน้าที่ในการตรวจและวินิจฉัยโรคจากอวัยวะเนื้อเยื่อ เซลล์ และสารคัดหลั่งจากร่างกายมนุษย์ ทั้งนี้บุคลากรซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ผู้ชันสูตรพลิกศพภายในสำนักงานจะต้องมีคุณสมบัติเป็นแพทย์นิติเวช ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการตั้งองค์กรขึ้นเป็นการเฉพาะและมีการตั้งสำนักงานชันสูตรพลิกศพ โดยมีผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการปฏิบัติหน้าที่ย่อมทำให้การปฏิบัติหน้าที่เกิดความแม่นยำ และถูกต้องมีประสิทธิภาพและสร้างความน่าเชื่อถือได้อย่างมาก ประกอบกับภาระหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งมีเฉพาะการชันสูตรพลิกศพเท่านั้นไม่รวมถึงภาระหน้าที่อื่นซึ่งแตกต่างจากประเทศไทย การกำหนดให้มีบุคลากรหลายฝ่ายเข้าร่วมการทำงานซึ่งแต่ละฝ่ายต่างมี

ภาระหน้าที่หลักอยู่แล้ว ทำให้การชันสูตรพลิกศพเปรียบเสมือนงานฝางมากกว่า ทำให้การทำงานขาดประสิทธิภาพได้

สำหรับประเทศอังกฤษ มีการกำหนดให้การชันสูตรพลิกศพเป็นหน้าที่ของโคโรเนอร์ ในการทำหน้าที่ในการสอบสวนการตาย ชันสูตรพลิกศพ และไต่สวนการตาย เพื่อให้ทราบสาเหตุการตายและออกใบรับรองการตายโดยบุคคลที่จะได้รับการแต่งตั้งจากรัฐบาลกลางให้เป็นโคโรเนอร์ต้องมีคุณสมบัติ คือ ต้องเป็นโดยถูกจำกัดไว้เฉพาะแพทย์ที่ปฏิบัติหน้าที่มาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือนักกฎหมาย และให้มีผู้ช่วยโคโรเนอร์โดยจะต้องมีคุณสมบัติเช่นกันกับโคโรเนอร์สามารถปฏิบัติหน้าที่แทนโคโรเนอร์ได้ และโคโรเนอร์อาจจ้างเจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่ในการตรวจพิสูจน์และทำหน้าที่ในการเคลื่อนย้ายศพ เพื่อเป็นการสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของโคโรเนอร์ให้สำเร็จลุล่วงได้ ซึ่งจากการศึกษาเรื่องของเจ้าพนักงานผู้ชันสูตรพลิกศพผู้วิจัยเห็นว่าการกำหนดคุณสมบัติเฉพาะของมลรัฐมิชิแกน ประเทศอเมริกาที่ได้มีการกำหนดคุณสมบัติว่าจะต้องเป็นแพทย์นิติเวชเท่านั้น ถือเป็นการกำหนดคุณสมบัติเฉพาะโดยคำนึงถึงงานด้านนิติเวชเป็นหลักเพื่อให้เกิดผลการตรวจศพที่ถูกต้องแม่นยำและน่าเชื่อถือซึ่งต่างจากประเทศไทยซึ่งได้เปิดช่องให้แพทย์ทั่วไปที่ไม่ใช่แพทย์นิติเวชสามารถเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพได้โดยอาจจะมาจากสาเหตุขาดแคลนบุคลากร หรือไม่ได้กระจายบุคลากรทางการแพทย์ให้ทั่วถึงและเสมอภาคทั่วประเทศส่วนในประเทศอังกฤษซึ่งใช้ระบบโคโรเนอร์ มีโคโรเนอร์เป็นผู้ชันสูตรพลิกศพแต่อย่างไรก็ตาม ก็ไม่ได้ทำหน้าที่เพียงลำพัง ยังมีการสนับสนุนให้มีผู้ช่วยโคโรเนอร์ และเจ้าหน้าที่ซึ่งทำหน้าที่ในการตรวจพิสูจน์ และการกำหนดคุณสมบัติของโคโรเนอร์ได้มีการกำหนดว่าจะต้องเป็นแพทย์ซึ่งมีประสบการณ์ไม่ต่ำกว่า 5 ปี หรือเป็นนักกฎหมาย ในส่วนนี้ผู้วิจัยเห็นว่าไม่ต่างจากประเทศไทยที่ได้กำหนดให้ มีพนักงานสอบสวน และแพทย์ ในการชันสูตรพลิกศพ แตกต่างกันที่การปฏิบัติหน้าที่ของโคโรเนอร์ที่การจัดตั้งองค์กรเฉพาะ และการทำงานโคโรเนอร์ได้ปฏิบัติหน้าที่โดยเฉพาะสำหรับการชันสูตรพลิกศพ ซึ่งต่างจากประเทศไทยที่ พนักงานสอบสวน และแพทย์ต่างมีหน้าที่หน้าที่ซึ่งต้องรับผิดชอบโดยเฉพาะนอกจากงานการชันสูตรพลิกศพ ส่งผลให้การทำการขาดความรู้ความเชี่ยวชาญ เฉพาะด้านส่งผลกระทบอาจทำให้บกพร่องหรือคาดเคลื่อนได้

4.6.1.4 การลงพื้นที่ชันสูตรพลิกศพระหว่างประเทศไทยกับประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ

สำหรับประเทศไทยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 ได้มีการกำหนดให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่กับแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ทำการชันสูตรพลิกศพโดยเร็ว กล่าวโดยสรุปคือศพ อยู่ที่ไหนแพทย์จะต้องไปชันสูตรที่นั่นทุกกรณี โดยที่มิได้มีการกำหนดไว้โดยเฉพาะว่ากรณีใดบ้างที่แพทย์จะต้องเดินทางไปชันสูตรพลิกศพ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการกำหนดให้แพทย์ต้องลงไป ณ ที่ที่พบศพทุกกรณีจะต้องมีความพร้อมในเรื่องของบุคลากรที่พร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ หากจำนวนบุคลากรไม่สอดคล้องกับการที่จะต้องเดินทางไปชันสูตรพลิกศพทุกกรณีทำให้ไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจาก

การศึกษาจำนวนสถิติจำนวนของแพทย์นิติเวช และจากการสัมภาษณ์ในเรื่องของจำนวนของแพทย์นิติเวช ซึ่งได้ให้ความเห็นว่าในปัจจุบัน หากเป็นพื้นที่ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ถือว่าจำนวนบุคลากรแพทย์นิติเวช มีได้ขาดแคลน และหากเป็นในต่างจังหวัดยังพบว่าในบางจังหวัดยังขาดแคลนบุคลากรแพทย์ทางนิติเวช ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากการไม่ได้กระจายกำลังพลแพทย์นิติเวชให้ทั่วถึงทั่วประเทศ แต่นำรวมไว้ที่ศูนย์กลางคือจังหวัดกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นการเสมอภาคและการแก้ไขปัญหาเรื่องความขาดแคลนบุคลากรแพทย์นิติเวชรัฐควรกระจายแพทย์นิติเวชให้ครอบคลุมทั้งประเทศและควรจัดหาผู้ช่วยที่ผ่านการถึงอบรมทางด้านนิติเวชมาโดยเฉพาะเพื่อเป็นการสนับสนุนช่วยเหลือแพทย์ผู้ปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จตามเจตนารมณ์ของการชันสูตรพลิกศพ

จากการศึกษาในมลรัฐมิชิแกน ประเทศอเมริกาและประเทศอังกฤษ ซึ่งได้มีการกำหนดให้แพทย์ชันสูตรพลิกศพจะต้องเดินทางไปเข้าร่วมเช่น เกิดการฆาตกรรมเกิดขึ้น เป็นต้นซึ่งหมายความว่า แพทย์ชันสูตรพลิกศพไม่ได้เดินทางไปชันสูตรเองทุกกรณี แต่มีการคุณสมบัติของผู้ที่มีความรู้ ด้านการตรวจสอบที่เกิดเหตุ ตลอดจนด้านอื่นๆที่เกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพสามารถที่จะทำได้ ทั้งนี้ต้องพิจารณาจากความเหมาะสมของภาระงานที่แตกต่างกัน ซึ่งถือเป็นการแบ่งเบาภาระของแพทย์ผู้ชันสูตรพลิกศพ และโคโรนาไวรัส ประกอบกับทั้งสองประเทศนั้นแตกต่างจากประเทศไทยในเรื่องของการแบ่งเขตพื้นที่ในความรับผิดชอบในเขตอำนาจที่ตนจะต้องรับผิดชอบเท่านั้น ได้มีการตั้งสำนักงานชันสูตรพลิกศพไว้โดยเฉพาะในแต่ละเขตพื้นที่ทำให้การทำงานของเจ้าพนักงานผู้ชันสูตรพลิกศพสอดคล้องการกำหนดบทบาท และเขตพื้นที่รับผิดชอบและบริบทภายในประเทศทำให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4.6.1.5 เปรียบเทียบการผ่าศพและคุณสมบัติของผู้ทำการผ่าศพตรวจและสหรัฐอเมริกาประเทศอังกฤษ

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 151 เรื่องอำนาจในการสั่งให้มีการผ่าศพและคุณสมบัติของผู้ทำการผ่าศพ จะเห็นได้ว่ากฎหมายได้ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานผู้ชันสูตรพลิกศพในการใช้ดุลยพินิจโดยต้องพิจารณาว่ากรณีใดเห็นควรสั่งให้ทำผ่าศพแล้วแยกธาตุหรือไม่ซึ่งอาจจะเกิดการใช้ดุลยพินิจโดยคลาดเคลื่อน เช่น บางกรณีไม่จำเป็นต้องมีการผ่าศพ เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพอาจจะสั่งให้มีการผ่าศพ หรือบางกรณี จำเป็นที่จะต้องทำการผ่าศพ แต่กลับไม่จัดให้มีการผ่าศพ ประกอบกับประเทศไทยมิได้มีการกำหนดเหตุที่จะต้องทำการผ่าศพว่าจะต้องผ่าศพตรวจภายในมีกรณีใดบ้างทำให้เกิดความไม่ชัดเจนและเป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพในการใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาเองโดยขาดหลักเกณฑ์ที่แน่นอน ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายของมลรัฐมิชิแกนซึ่งมีการกำหนดความจำเป็นที่จะต้องทำการผ่าศพตรวจ เช่น กรณีการตายจากกาสระวยน้ำ การจมน้ำในแหล่งน้ำสาธารณะ เป็นต้น ซึ่งเป็นการลดความผิดพลาดในการพิจารณาการใช้ดุลยพินิจที่อาจจะคลาดเคลื่อนหรือใช้ดุลยพินิจผิดพลาดไปได้ และประเทศไทยมิได้มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ทำการผ่าศพไว้โดยเฉพาะหากพิจารณา มาตรา 151 เห็นมีการบัญญัติไว้เฉพาะอำนาจของผู้ที่สามารถสั่งให้ทำการผ่าศพแต่ไม่ได้มีการกำหนดถึง

คุณสมบัติของผู้ทำการผ่าศพตรวจไว้โดยเฉพาะซึ่งแตกต่างจากกฎหมายของมลรัฐมิชิแกน ประเทศอเมริกาซึ่งได้มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ทำการผ่าศพไว้โดยเฉพาะว่าจะต้องเป็นแพทย์พยาธิซึ่งสอดคล้องกับข้อแนะนำของ National Association of Medical Examiner ซึ่งได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ทำการผ่าศพที่จะต้องเป็นแพทย์พยาธิซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าประเทศไทยควรมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ทำการผ่าศพที่จะต้องเป็นแพทย์พยาธิโดยเฉพาะโดยต้องคำนึงถึงผลของการผ่าพิสูจน์ศพที่จะต้องแม่นยำมีความชัดเจนและผ่านการตรวจโดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะจะทำให้กระบวนการผ่าศพตรวจมีประสิทธิภาพและลดความสงสัยเคลือบแคลงได้

4.6.1.6 เปรียบเทียบการตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างประเทศไทยกับประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ

การชันสูตรพลิกศพคือกระบวนการในการสอบสวนคดีอาญา ซึ่งจะมีผลในการนำไปสู่การฟ้องร้องและดำเนินคดีในชั้นศาลและจะต้องรับโทษต่อไป และกระบวนการชันสูตรพลิกศพเป็นกระบวนการที่ช่วยค้นหาความจริงเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ทั้งเป็นหลักประกันแก่ผู้ตาย และญาติของผู้ตาย ซึ่งจะต้องคำนึงถึงการได้รับความเป็นธรรม แต่ในทางปฏิบัติด้วยบริบทของระบบการชันสูตรพลิกศพในประเทศที่ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานผู้ชันสูตรพลิกศพด้วยกันสี่ฝ่าย ได้แก่พนักงานสอบสวน แพทย์ พนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครอง จึงต้องกระทำภายในขอบอำนาจต้องอยู่ภายในกรอบที่กฎหมายกำหนด จึงจำเป็นที่จะต้องมีการตรวจสอบ เพื่อเป็นการถ่วงดุลการใช้อำนาจรัฐ และคานอำนาจระหว่างองค์กร เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและเกิดความน่าเชื่อถือแก่ประชาชน จากการศึกษาผู้วิจัยเห็นว่าประเทศไทย การกำหนดให้มีบุคลากรหลายฝ่ายในการเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพ ซึ่งถือเป็นการถ่วงดุลอำนาจของพนักงานสอบสวนซึ่งถือว่าเป็นผู้มีอำนาจหลักในการชันสูตรพลิกศพ ถึงแม้จะมีแพทย์เข้ามาทำหน้าที่สนับสนุนในการร่วมชันสูตรพลิกศพแต่อย่างไรก็ตามแพทย์ก็ไม่มีโอกาสได้รู้ถึงพยานหลักฐานอื่น เพราะอยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวน ประกอบกับแพทย์ส่วนใหญ่มักจะคิดว่าการชันสูตรพลิกศพเป็นงานลำดับรอง จากการรักษาผู้ป่วยซึ่งมีความสำคัญมากกว่า จึงทำให้พนักงานสอบสวนสามารถตั้งรูปคดีและครอบงำการชันสูตรพลิกศพ ซึ่งในทางปฏิบัติแพทย์ผู้เข้าร่วมชันสูตรพลิกศพมักจะวินิจฉัยเฉพาะสาเหตุการตายเท่านั้น และพนักงานสอบสวนจะทำหน้าที่ในการวินิจฉัยหาสาเหตุในส่วนพฤติการณ์การตาย โดยที่ไม่มีการก้าวล่วงการหาพฤติการณ์การตาย จึงทำให้ขาดการถ่วงดุลการใช้อำนาจ¹⁸² และพบว่าการเข้าร่วมของพนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครองมีเฉพาะการตายซึ่งเกิดจากการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือกรณีที่ตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่เท่านั้น ทำให้ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกันโดยจะเป็นการเข้าร่วมเฉพาะกรณีการตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติ

¹⁸² แสงว บัญเฉลิมวิภาส และคณะ, (สิงหาคม 2547), รายงานการวิจัย โครงการวิจัย “การศึกษาการพัฒนาระบบการชันสูตรพลิกศพในประเทศไทย” เสนอต่อสำนักกึ่งการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม, หน้า 55-56.

หน้าที่ราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งไม่ครอบคลุมถึงเหตุการณ์ตายโดยผิดธรรมชาติอื่น หากเปรียบเทียบกับมลรัฐ มิชิแกน ประเทศอเมริกา และประเทศอังกฤษจะเห็นความแตกต่างว่าได้มีการเปิดโอกาสให้ญาติของผู้ตายมีส่วนร่วม และสามารถทำการร้องขอให้มีการตรวจสอบรายงานความเห็นและพฤติการณ์การตายโดยศาลซึ่งเป็นบุคคลภายนอก และพบว่าหากเป็นการตายกรณีอื่นนอกจากเหตุที่กฎหมายกำหนด มีการกำหนดให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการและพลเมืองผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 6 คน สามารถร้องขอให้ทำการชันสูตรพลิกศพได้ ซึ่งถือว่าการเปิดโอกาสในการตรวจสอบและเปิดโอกาสหากเกิดความสงสัยในเหตุการณ์ตาย ทำให้ไม่เป็นการผูกขาดอำนาจโดยเด็ดขาดไว้กับรัฐเพียงฝ่ายเดียวอย่างสิ้นเชิง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าสามารถนำมาปรับใช้ในประเทศไทยเพื่อให้เกิดการถ่วงดุลอำนาจ และเพิ่มสิทธิให้แก่ญาติผู้ตายให้ได้รับความยุติธรรม

บทที่ 5

ผลสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในการชันสูตรพลิกศพคืออาญา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการสอบสวนการชันสูตรพลิกศพ ประวัติการชันสูตรพลิกศพในประเทศไทย ระบบการชันสูตรพลิกศพ ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพ และการชันสูตรพลิกศพในต่างประเทศได้แก่ สหรัฐมิชิแกน ประเทศอเมริกา และประเทศอังกฤษ เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาของการบัญญัติกฎหมายที่ใช้บังคับในปัจจุบัน และเพื่อปรับปรุงหาข้อเสนอแนะในการแก้ไขหรือเพิ่มเติมกฎหมายการชันสูตรพลิกศพในคดีอาญาให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพต่อไป จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการสอบสวนการชันสูตรพลิกศพ การสอบสวน คือการรวบรวมพยานหลักฐาน โดยพนักงานสอบสวนได้กระทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงหรือเพื่อพิสูจน์ความผิด และนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมายต่อไปโดยมีวัตถุประสงค์ให้ทราบว่ามีการกระทำความผิดอาญาหรือไม่ เพราะหากมิใช่ความผิดทางอาญาพนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจในการสอบสวน และเพื่อให้ทราบว่าใครเป็นผู้กระทำ และเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ฉะนั้น การสอบสวนถือเป็นหัวใจของการดำเนินคดีอาญาเป็นเงื่อนไขสำคัญในการยื่นฟ้องคดีของพนักงานอัยการ การสอบสวนจะต้องกระทำโดยพนักงานสอบสวนโดยจะต้องอยู่ในเขตอำนาจจึงจะสามารถสอบสวนคดีนั้นๆได้ ซึ่งกฎหมายให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวนในการปฏิบัติหน้าที่ภายในกรอบที่กฎหมายกำหนด และวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเรื่องการชันสูตรพลิกศพในคดีอาญาจะเห็นได้ว่าการชันสูตรพลิกศพก็ถือเป็นส่วนหนึ่งของการสอบสวนคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 129 ให้การสอบสวนรวมทั้งการชันสูตรพลิกศพในกรณีที่ความตายเป็นผลแห่งการกระทำผิดทางอาญา กฎหมายเรื่องการชันสูตรพลิกศพในปัจจุบันบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาตั้งแต่มาตรา 148 ถึง มาตรา 156 เป็นกฎหมายหลักและยังมีระเบียบสำนักงานตำรวจ ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด และระเบียบพนักงานฝ่ายปกครอง ที่ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่แก่พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครอง เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปด้วยความถูกต้อง และเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ประกอบกับการชันสูตรพลิกศพ ถือเป็นศาสตร์เฉพาะที่เรียกว่านิติเวชศาสตร์ ต้องอาศัยข้อกฎหมายและวิชาแพทย์เข้ามาพิสูจน์ให้ความจริงปรากฏ กล่าวคือจะต้องนำวิชาทางการแพทย์เพื่อช่วยสนับสนุนในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นซึ่งการปฏิบัติหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพเกี่ยวข้องกับการสืบสวนการตายของบุคคลที่ตายผิดธรรมชาติ ตามที่กฎหมายกำหนด หรือกรณีการตายโดยการกระทำของพนักงานที่อ้างว่าปฏิบัติราชการตาม

หน้าที่ หรือตายในระหว่างการอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ฉะนั้น การชันสูตรพลิกศพจึงถือเป็นส่วนหนึ่งของงานนิติเวชศาสตร์ และเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรม ฉะนั้นจึงควรให้ความสำคัญกับการกระบวนการชันสูตรพลิกศพให้มีความเท่าเทียมไม่ต่างจากการดำเนินคดีอาญาอื่นและสำหรับการศึกษาประวัติการชันสูตรพลิกศพในคดีอาญาของประเทศไทยพบว่าสมัยกรุงสุโขทัย ไม่ได้มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพไว้อย่างชัดเจน สมัยกรุงศรีอยุธยา ตั้งแต่ พ.ศ.1893 ถึง พ.ศ.2310 ได้ปรากฏเรื่องของการตรวจศพนักโทษในวรรณคดีเรื่อง “ขุนช้าง ขุนแผน” ตอนเถรवादกับเถรจิว โดยสรุปว่าหากคนต้องโทษตายลงให้ทางผู้ควบคุมหมายบอกไปยังมหาดเล็ก ตำรวจ กลาโหม มหาดไทยออกไปตรวจสอบว่าคนต้องโทษนั้นได้ตายลงไปแล้วจริงอย่างแน่ชัดเสียก่อนแล้วจึงนำศพไปทิ้งยังป่าช้านั้น จนกระทั่ง รัชสมัยรัชกาลที่ 1 พ.ศ.2347 ได้มีการตรากฎหมายตราสามดวงขึ้นปรากฏในหมวดพระไอยการลักษณะวิวาท ค่าตีกัน โดยสรุปเนื้อหาว่าหากมีการตีฟันแทงกันถึงตายให้นายพระตำรวจไปดูศพ และถ้าผู้ร้ายตายลงให้เวร มหาดไทย กลาโหม กรมวัง ไปดูศพ และถ้านักโทษตายโดยมิทราบเหตุแน่ แพทย์ใหญ่ต้องมาตรวจศพให้ทราบ เหตุ ถ้าเป็นเรื่องที่สงสัยให้ผ่าศพนั้นตามวิธีแพทย์ศาสตร์ก่อนแล้วจึงเอาไปฝังหรือเผา จนกระทั่ง เมื่อปี พ.ศ.2457 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการชันสูตรพลิกศพ เป็นการเฉพาะโดยมีการกำหนดให้เป็นหน้าที่ของกรมการอำเภอเป็นประธานในการชันสูตรพลิกศพโดยมี กำนัน และ แพทย์ประจำตำบล หรือเจ้าบ้านคนใดคนหนึ่งพร้อมกันสามคนทำการชันสูตรพลิกศพแต่หากเป็นกรณีฆาตกรรมอย่างวิสามัญ ผู้ทำการชันสูตรพลิกศพจะต้องเป็นข้าราชการหัวหน้ากรมหรือกองของพนักงานซึ่งทำให้ตายคนหนึ่งหลังจากนั้น พ.ศ.2478 มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาขึ้นได้มีการบัญญัติไว้ในส่วนของภาคการสอบสวน และใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในการบังคับใช้มาตลอดหลังจากนั้นได้มีการปรับปรุงกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพ เรื่อยมาจนถึงปัจจุบันได้มีการแก้ไขในบางมาตรา กว่า 7 ครั้ง เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแต่ก็ยังพบว่าการชันสูตรพลิกศพยังเกิดปัญหาต่างๆซึ่งการแก้ไขกฎหมายในคราวต่างๆยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเด็ดขาด จากการศึกษาพบว่าสภาพปัญหาการชันสูตรพลิกศพในประเทศไทยนั้นเริ่มตั้งแต่โครงการในเชิงระบบ คือไม่มีองค์กรรับผิดชอบหลัก ปัจจุบัน กำหนดให้มีบุคลากรที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน ได้แก่ พนักงานสอบสวน แพทย์ พนักงานอัยการ และ พนักงานฝ่ายปกครอง จึงทำให้การทำงานเกิดปัญหาในทางปฏิบัติหลายประการ และจากการศึกษาพบว่า ระบบชันสูตรพลิกศพที่สำคัญและมีการดำเนินการในปัจจุบันได้แก่ ระบบแพทย์สอบสวน ระบบตำรวจ ระบบ โครเนอร์ และ ระบบศาล แต่ก็ยังมีระบบอื่นด้วยแต่ไม่เป็นที่นิยม ทั้งนี้การใช้ระบบการชันสูตรพลิกศพแต่ละประเทศขึ้นอยู่กับกฎหมายของแต่ละประเทศ และบริบทภายในประเทศของตนว่าจะใช้ระบบการชันสูตรพลิกศพระบบใดเหมาะสม

ปัจจุบันประเทศไทยใช้ระบบการชันสูตรพลิกศพระบบตำรวจโดยให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวนในการเริ่มกระบวนการชันสูตรพลิกศพ อำนาจการตัดสินใจโดยใช้ดุลยพินิจพนักงานสอบสวนว่าจะทำการชันสูตร

พลิกศพลโดยการผ่าศพหรือไม่ โดยขึ้นอยู่กับตำรวจเป็นหลักกระบวนการจะเริ่มตั้งแต่เมื่อมีการพบศพ รวมทั้งเก็บรวบรวมพยานหลักฐานส่งตรวจ ตลอดจนมีอำนาจในการรายงานการตายที่ผิดธรรมชาติและการชันสูตรพลิกศพลทั้งพิจารณาว่าจะต้องส่งศพตรวจหรือไม่ หากจำเป็นต้องส่งศพตรวจก็จะส่งให้แพทย์เป็นผู้ชันสูตร โดยที่พนักงานสอบสวนมีอำนาจเต็มเพียงฝ่ายเดียวจึงถือว่าพนักงานสอบสวนมีบทบาทสำคัญในการดำเนินการชันสูตรพลิกศพล แต่อย่างไรก็ตามได้มีการกำหนดให้แพทย์จะต้องเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพลด้วย แต่แพทย์จะอยู่ในฐานะเป็นเพียงผู้สนับสนุนงานด้านวิทยาศาสตร์เพื่อการพิสูจน์ทราบถึงสาเหตุการตายเท่านั้นในทางปฏิบัติแพทย์จะไม่ก้าวล่วงอำนาจของพนักงานสอบสวนและหากพบว่าเป็นกรณีการตายที่เกิดขึ้นในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงาน กรณีการตายโดยการกระทำของพนักงานที่อ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ กฎหมายได้กำหนดให้พนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครองเข้ามามีบทบาทร่วมกับพนักงานสอบสวน และแพทย์ซึ่งเหตุการณ์บัญญัติให้มีผู้เข้าร่วมชันสูตรพลิกศพลหลายฝ่ายเพื่อเป็นการถ่วงดุลอำนาจของพนักงานสอบสวน ซึ่งถือเป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส เกิดความเป็นธรรม และสามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาบังคับโทษทางอาญา ทำให้กระบวนการยุติธรรมเกิดความน่าเชื่อถือสร้างความศรัทธา และความเชื่อมั่นแก่ประชาชน จากการศึกษากฎหมาย และระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการชันสูตรพลิกศพล และจากการสัมภาษณ์บุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพลทำให้ทราบถึงปัญหาต่างๆโดยผู้วิจัยขอกล่าวสรุปโดยจำแนกออกเป็น 3 หัวข้อ ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับองค์กรผู้รับผิดชอบหลัก

ปัจจุบันการชันสูตรพลิกศพลมักถูกมองว่าไม่ใช่งานด้านกระบวนการยุติธรรมทำให้ภาครัฐไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควรส่งผลให้เกิดความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับองค์กรผู้รับผิดชอบหลัก จึงทำให้การชันสูตรพลิกศพลเปรียบเสมือนงานฝากไว้กับโรงพยาบาล เนื่องจากกระทรวงยุติธรรมไม่ได้ให้ความสำคัญพยายามผลักภาระไปให้หน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งกระทรวงสาธารณสุขก็ให้ความสำคัญน้อย เพราะมุ่งเน้นที่จะรักษาผู้ป่วยมากกว่า สำนักงานตำรวจแห่งชาติก็มองว่าไม่ใช่หน้าที่โดยตรงของสำนักงานตำรวจแห่งชาติก็ให้ความสำคัญน้อย ทำให้การบริหารงานถูกแยกออกจากกันโดยไม่เป็นระบบโดยขึ้นตรงกับแต่ละหน่วยงาน ทำให้ทิศทางการประสานงาน และการดำเนินงาน ถูกแยกออกจากกัน รวมถึงงบประมาณในการชันสูตรพลิกศพลที่จะต้องไปเบิกงบจากโรงพยาบาลของรัฐ ซึ่งกระทรวงต้องงบประมาณภายในโรงพยาบาลของรัฐซึ่งจะต้องใช้ในการรักษาผู้ป่วยภายในโรงพยาบาล จึงเป็นการที่หน่วยงานต่าง ๆ พยายามผลักภาระออกไปจากความรับผิดชอบของตน การชันสูตรพลิกศพลจึงไม่มีองค์กรผู้รับผิดชอบหลัก ขาดความชัดเจน ทำให้กระบวนการชันสูตรพลิกศพลไม่สมบูรณ์ถึงแม้จะมีการพยายามแก้ไขปัญหาในหลายคราว แต่ก็ไม่เกิดผล และแม้ว่าประเทศไทยเป็นระบบชันสูตรพลิกศพลระบบตำรวจแต่ก็ยังมีดำเนินการโดยมีผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่ายได้แก่ พนักงานสอบสวน แพทย์ พนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครอง ทั้งนี้เพื่อเป็นการถ่วงดุลการใช้อำนาจของรัฐแต่ในกียังไม่เกิดผลตามเป้าหมาย อีกทั้งเป็นการใช้ทรัพยากรจำนวนมาก เพราะกระบวนการดำเนินคดีอาญาขึ้นก่อนฟ้องของประเทศ

ไทย มีลักษณะที่แบ่งแยกกันอย่างชัดเจน ทำให้พนักงานอัยการไม่สามารถเข้าไปเกี่ยวข้องกับการสอบสวนคดี ตั้งแต่เริ่มต้นคดี แม้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะได้กำหนดให้พนักงานอัยการเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพ แต่ก็เป็นเพียงเฉพาะการตายที่เกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ และการตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ทำให้ไม่ครอบคลุมถึงการตายผิดธรรมชาติอื่น และผู้วิจัยเห็นว่ากฎหมายไม่ได้มุ่งเน้นถึงผลของการพิสูจน์การตายว่าผลของการตรวจพิสูจน์การตายจะต้องแม่นยำ ถูกต้อง และเป็นที่น่าเชื่อถือตามหลักสากล โดยบุคคลที่เป็นผู้ชันสูตรพลิกศพ จะต้องเป็นแพทย์นิติเวชเท่านั้น อย่างเช่นในมลรัฐมิชิแกนประเทศอเมริกาที่กำหนดว่าต้องเป็นแพทย์นิติเวช และประเทศอังกฤษที่มีการกำหนดว่าการชันสูตรพลิกศพจะต้องดำเนินการโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญซึ่งอย่างน้อยจะต้องเป็นพยาธิแพทย์

2. ปัญหาจากการบัญญัติกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งนำเรื่องการชันสูตรพลิกศพ ตั้งแต่มาตรา 148-156 รวมแล้ว 11 มาตราทำให้ยังไม่ครอบคลุมและไม่สอดคล้องต่อการปฏิบัติหน้าที่และยังไม่เป็นไปตามมาตรฐานระดับสากล โดยขอสรุปเป็นข้อ ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 การกำหนดเหตุในการชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 148 ได้กำหนดว่าการชันสูตรพลิกศพจะเกิดขึ้นเมื่อปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใดตายโดยผิดธรรมชาติ แต่หากเป็นการตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานจะต้องทำการชันสูตรพลิกศพทุกกรณี โดยได้มีการกำหนดการตายโดยผิดธรรมชาติไว้ 5 ประการ ได้แก่ ฆ่าตัวตาย ถูกผู้อื่นทำให้ตาย ถูกสัตว์ทำร้ายตาย ตายโดยอุบัติเหตุ ตายโดยยังมีปรากฏเหตุ จึงเป็นการบัญญัติกฎหมายที่ขาดความยืดหยุ่น และเป็นการให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวนในการวินิจฉัยถึงเหตุการณ์ตายว่าเข้าลักษณะเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติหรือไม่ ซึ่งหากพนักงานสอบสวนวินิจฉัยโดยผิดพลาดไปโดยวินิจฉัยว่าเหตุการณ์ตายนั้นเป็นการตายโดยธรรมชาติ ซึ่งแท้จริงแล้วเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติ เพราะบางกรณีการวินิจฉัยสาเหตุการตายไม่สาเหตุตรวจพิสูจน์ได้ด้วยตาเปล่าซึ่งถือเป็นการใช้ให้ดุลยพินิจที่ค่อนข้างมากเกินไปโดยขาดการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญในการวินิจฉัยเหตุการณ์ตายแต่ด้วยระบบการชันสูตรของประเทศไทยเริ่มต้นจากพนักงานสอบสวน จึงอาจเกิดการใช้ดุลยพินิจที่บกพร่องส่งผลให้การตายนั้นถูกผลักออกจากกระบวนการชันสูตรพลิกศพเพื่อค้นหาความจริงให้ปรากฏและไม่สามารถนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษทางอาญา ซึ่งต่างจากมลรัฐมิชิแกนประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีการกำหนดเหตุการณ์ตายที่แพทย์จะต้องทำการลงพื้นที่ไปยังสถานที่ที่พบศพ เช่น การตายจากการฆาตกรรมเป็นต้น และประเทศอังกฤษ ที่มีการกำหนดเหตุการณ์ตายที่ต้องทำการชันสูตรพลิกศพไว้ 3 กรณีอันได้แก่ การตายโดยผลจากความรุนแรงหรือโดยผิดธรรมชาติ การตายโดยกะทันหันซึ่งไม่ทราบสาเหตุ และการตายในเรือนจำหรือสถานที่ใดที่กฎหมายกำหนด

2.2 มาตรา 150 กำหนดให้แพทย์จะต้องไปยังสถานที่ที่พบศพทุกกรณีเป็นการบัญญัติกฎหมายที่เคร่งครัดจนเกินไปโดยไม่ได้มีการกำหนดระดับซับซ้อนของเหตุการณ์ตายที่แพทย์นิติเวชจะต้องไปยัง

สถานที่ที่พบศพ ทั้งไม่มีผู้ช่วยแพทย์นิติเวชศาสตร์ที่ผ่านการอบรมมาแล้วโดยเฉพาะซึ่งไม่สอดคล้องกับประชากรของแพทย์นิติเวชศาสตร์ที่มีน้อย จึงเป็นการเพิ่มภาระแก่แพทย์ ถึงแม้กฎหมายจะกำหนดให้แพทย์ลำดับรองสามารถเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพได้ในกรณีที่แพทย์นิติเวชไม่มีหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ให้แพทย์ลำดับรองปฏิบัติหน้าที่แทนก็ตามแต่แพทย์ลำดับรองก็ไม่ได้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่เกิดประสิทธิภาพ ปัจจุบันถึงแม้ประเทศไทยพยายามที่จะยกระดับการชันสูตรพลิกศพว่าแพทย์จะต้องเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพทุกคดี แต่ไม่ได้คำนึงถึงปัญหาในทางปฏิบัติว่าแพทย์จะรับภาระที่เกินสมควรซึ่งแตกต่างจากมลรัฐชิคาโก ประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีการตั้งองค์กรผู้รับผิดชอบเฉพาะงานด้านการชันสูตรพลิกศพโดยเฉพาะและมีการตั้งสำนักงานชันสูตรพลิกศพในแต่ละเมืองมีบุคลากรภายในสำนักงานในการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่จำเป็นต้องไปชันสูตรพลิกศพ ณ สถานที่ที่พบศพด้วยตนเองในทุกกรณี สามารถมอบหมายให้ผู้ช่วยหรือเรียกว่ารองหัวหน้าสำนักงานชันสูตรพลิกศพ ซึ่งมีคุณสมบัติในการสามารถปฏิบัติหน้าที่แทน County Medical examiner ซึ่งสามารถปฏิบัติหน้าที่ชันสูตรพลิกศพได้ และประเทศอังกฤษซึ่ง โครเนอร์ไม่จำเป็นต้องไปยังสถานที่ที่ศพนั้นอยู่ด้วยตนเองในทุกกรณีสามารถมอบหมายให้ผู้ช่วยโครเนอร์ซึ่งมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับโครเนอร์ปฏิบัติหน้าที่แทนได้

2.3 มาตรา 150 กำหนดให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่เข้าร่วมชันสูตรพลิกศพกับแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ แต่กฎหมายได้เปิดช่องให้แพทย์นิติเวชศาสตร์สามารถมอบหมายหรือหากแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้แพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐปฏิบัติหน้าที่ รวมถึงยังอนุญาตให้แพทย์ประจำสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด แพทย์ประจำโรงพยาบาลเอกชน หรือแพทย์ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม หากแพทย์ตามลำดับไม่มีหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ จะเห็นได้ว่ากฎหมายไม่ได้มุ่งเน้นในเรื่องของผลของการตรวจพิสูจน์อย่างเด็ดขาด ซึ่งการกำหนดให้แพทย์อื่นซึ่งมิใช่แพทย์นิติเวชสามารถชันสูตรพลิกศพ นั้นมาจากการขาดแคลนจำนวนของแพทย์ทางนิติเวช ทำให้ส่งผลต่อผลของการตรวจพิสูจน์ ไม่เป็นไปตามหลักสากลที่เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพจะต้องเป็นแพทย์นิติเวช

2.4 มาตรา 150 ทวิ กำหนดไว้ว่าผู้ทำกระทำการใดๆ ให้ศพหรือสภาพแวดล้อมบริเวณที่พบศพก่อนการชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้น โดยประการที่น่านจะทำให้การชันสูตรพลิกศพ หรือผลทางคดีเปลี่ยนแปลงไป เว้นแต่มีความจำเป็นต้องกระทำเพื่อป้องกันอันตรายแก่อนามัยของประชาชน หรือประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น โดยมีได้มีการบัญญัติโดยการห้ามมิให้บุคคลที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการชันสูตรพลิกศพเข้าไปในสถานที่ที่พบศพนั้นอยู่ หรือไม่ได้มีการบัญญัติไว้โดยเฉพาะว่าบุคคลใดบ้างสามารถเข้าไป ณ สถานที่ที่ศพนั้นตั้งอยู่เป็นการเฉพาะ เพื่อเป็นการป้องกันการเข้าไปรบกวนกับสภาพแวดล้อมบริเวณที่พบศพหรือวัตถุพยานต่างๆ ให้เกิดความเสียหาย พยานหลักฐานอาจถูกทำลาย หรือสูญหายได้ทำให้ส่งผลต่อรูปคดีในการเชื่อมโยงไปยังผู้กระทำความผิดตลอดรวมถึงไม่ได้มีการกำหนดให้กั้นสถานที่เพื่อไม่ให้มีการเข้าไปรบกวนกับพยานหลักฐานที่บริเวณที่พบศพ

2.5 มาตรา 150 วรรคสอง กำหนดให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตายอย่างน้อยหนึ่งคนเพื่อให้ทราบ โดยที่ไม่ได้เป็นการแจ้งเพื่อให้เข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพร่วมกับเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ ทำให้ญาติผู้ตายไม่ได้รับโอกาสในการเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพเพื่อสังเกตการณ์ และเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐ ปัจจุบัน สิทธิของญาติผู้ตาย ได้แก่ สิทธิในการรับแจ้งการตายจากพนักงานสอบสวน สิทธิที่จะได้รับแจ้งกำหนดวันนัดไต่สวนการตาย สิทธิที่จะเข้าร่วมในการไต่สวนการตาย สิทธิในการแต่งตั้งทนายความในชั้นไต่สวน กรณีไม่มีทนายความศาลมีหน้าที่ต้องแต่งตั้งทนายความให้แก่ญาติผู้ตาย โดยปราศจากการมีส่วนร่วมของญาติผู้ตายในการเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพในขั้นตอนซึ่งอยู่ในชั้นก่อนฟ้อง แต่อย่างไรก็ตามการที่จะให้ญาติผู้ตายเข้าร่วมชั้นสูตรจะต้องเป็นกรณีที่ญาติผู้ตายประสงค์จะเข้าร่วมหลังจากได้รับแจ้งด้วย หากเป็นกรณีที่ผู้ตายไม่มีญาติหรือกรณีที่ญาติไม่ประสงค์จะเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพ ให้ทำการแจ้งแก่พนักงานสอบสวนแล้วให้พนักงานสอบสวนทำบันทึกไว้เป็นหลักฐานแต่ควรให้โอกาสญาติผู้ตายก่อนเสมอ ทั้งนี้เพื่อให้ไม่ทำให้การปฏิบัติหน้าที่เกิดความล่าช้า การที่ญาติผู้ตายจะเข้าร่วมชั้นสูตรจะต้องกำหนดกรอบระยะเวลาว่าจะต้องเข้าร่วมเวลาใดต้องเป็นไปตามเวลาที่นัดหมายกับเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพจากหน่วยงานอื่นๆด้วย

2.6 มาตรา 152 เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพมีอำนาจในการสั่งให้ผ่าศพโดยผู้ทำการผ่าศพได้มีการกำหนดให้แพทย์หรือพนักงานแยกธาตุของรัฐบาลโดยขาดการกำหนดคุณสมบัติของผู้ทำการผ่าศพไว้โดยเฉพาะ ซึ่งทำให้ผู้ทำการผ่าศพอาจเป็นแพทย์ในสาขาวิชาอื่น ซึ่งไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะในสาขานิติพยาธิวิทยา หรืออย่างน้อยผู้ผ่าศพจะต้องเป็นพยาธิแพทย์ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสากล เมื่อเปรียบเทียบกับมลรัฐชิคาโกซึ่งได้มีการกำหนดถึงเหตุพฤติการณ์การตายไว้เป็นการเฉพาะที่จะต้องทำการผ่าพิสูจน์ศพ และมีการกำหนดคุณสมบัติว่าผู้ทำการผ่าศพนั้นต้องเป็น Forensic Pathologist เท่านั้น

3. ปัญหาที่พบในการบังคับใช้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในการชั้นสูตรพลิกศพในคดีอาญา

3.1 ปัญหาการละเลยไม่เข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพตามที่กฎหมายกำหนด พบว่าเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพไม่เข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพตามที่กฎหมายกำหนดแต่เป็นเพียงการเซ็นเอกสารว่าเข้าร่วมเท่านั้น ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาที่ควรให้ความสำคัญโดยเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพได้ให้ผลเหตุในการไม่เข้าร่วมว่าภาระของตนมีเยอะ งานมีหลากหลายหน้าที่ และหากเป็นกรณีที่ญาติไม่ติดใจส่วนมากไม่ค่อยเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพ ทำให้เกิดการตกลงกันเองระหว่างบุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่ว่าขอไม่เข้าร่วมแต่มาเซ็นเอกสารว่าเข้าร่วมตามระเบียบทุกอย่างซึ่งถือว่าการละเลยในการปฏิบัติหน้าที่ทำให้สะท้อนให้เห็นว่าถึงแม้กฎหมายจะกำหนดให้มีผู้ร่วมชั้นสูตรหลายฝ่ายโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการถ่วงดุลการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรก็ตามแต่ในทาง

ปฏิบัตินั้นยังเกิดช่องว่างและผู้ตรวจสอบเป็นการตรวจสอบระหว่างผู้ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกัน จึงทำให้เป็นปัญหาการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่

3.2 ปัญหาในเรื่องพนักงานสอบสวน แพทย์ซึ่งมิใช่แพทย์นิติเวช พนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครอง ขาดความรู้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ชั้นสูตรพลิกศพ

ในทางปฏิบัติพบว่าบุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพ ได้แก่ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ พนักงานฝ่ายปกครอง มีความรู้ ความเข้าใจน้อย เกี่ยวกับการชั้นสูตรพลิกศพโดยพบว่าทางหน่วยงานต้นสังกัดไม่ได้มีการจัดหลักสูตรอบรมความรู้ด้านการชั้นสูตรพลิกศพในเบื้องต้นให้แก่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ก่อนที่จะลงปฏิบัติหน้าที่จริง ประกอบกับบางรายขาดประสบการณ์ในการทำงานปัจจุบันกฎหมายไม่ได้มีการกำหนดคุณสมบัติในเรื่องของอายุงานไว้ ส่งผลให้บุคลากรบางรายซึ่งมีอายุงานน้อย หรืออายุงานที่มีมากแต่ขาดความรู้ ทำให้ขาดความมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่ ขาดประสบการณ์ จึงเป็นเพียงการเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพเพื่อให้ครบตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น ไม่กล้าที่จะโต้แย้ง หรือให้ความคิดเห็นต่างเพราะด้อยความรู้ ทำให้การตรวจสอบถ่วงดุลการปฏิบัติหน้าที่ขาดประสิทธิภาพไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างแท้จริง

3.3 ปัญหาการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจของพนักงานสอบสวนในการเริ่มกระบวนการชั้นสูตรพลิกศพ

เนื่องจากการชั้นสูตรพลิกศพในประเทศเป็นการดำเนินการโดยรัฐเพียงฝ่ายเดียวและถึงแม้จะมีการกำหนดให้มีบุคลากรหลายฝ่ายในการปฏิบัติหน้าที่ก็ตามแต่ก็เป็นเพียงแค่การตรวจสอบระหว่างผู้ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันโดยปราศจากการตรวจสอบจากองค์กรภายนอกซึ่งไม่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในการเข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบว่าได้ดำเนินการตามกระบวนการตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ และมีได้มีการให้สิทธิญาติของผู้ตายในการร้องขอให้ทำการชั้นสูตรพลิกศพ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสในกรณีที่ญาติผู้เสียชีวิตติดใจการตายนั้นทั้งนี้โดยเห็นควรต้องพิจารณาถึงความเหมาะสม และระดับความซับซ้อนของคดีเพื่อที่จะไม่ให้เป็นการเพิ่มขั้นตอน และความยุ่งยากในกระบวนการชั้นสูตรพลิกศพมากกว่าปัจจุบัน เพื่อให้กระบวนการชั้นสูตรพลิกศพเป็นไปด้วยความโปร่งใส ถูกต้อง และเป็นที่น่าเชื่อถือต่อประชาชน เช่นมลรัฐชิคาโก ประเทศอเมริกา และประเทศอังกฤษ ได้มีการให้สิทธิแก่พนักงานอัยการและพลเมือง มีอำนาจในการร้องขอให้มีการชั้นสูตรพลิกศพในกรณีที่การตายเป็นกรณีอื่นที่นอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดไว้ จึงเป็นการที่รัฐไม่ผูกขาดการริเริ่มให้ทำการชั้นสูตรพลิกศพไว้แต่เพียงฝ่ายเดียว และทำให้สอดคล้องกับการกำหนดเหตุการณ์ตายในมลรัฐชิคาโกประเทศอเมริกาซึ่งได้มีการกำหนดเหตุการณ์ตายเอาไว้ ทำให้กฎหมายไม่เคร่งครัดจนเกินไป เพราะถึงอย่างไรพนักงานอัยการและพลเมืองยังสามารถมีสิทธิในการที่จะร้องขอให้เกิดการชั้นสูตรพลิกศพได้ทำให้เกิดการตรวจสอบถ่วงดุลจากองค์กรภายนอกเพื่อให้เกิดความโปร่งใส และสามารถดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรม

3.4 ปัญหาการเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ มาตรา 150 ทวิ

การไม่ได้มีกฎหมายบัญญัติในเรื่องของการห้ามบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในการชันสูตรพลิกศพเข้าไป ณ บริเวณที่พบศพเอาไว้โดยเฉพาะอย่างเคร่งครัดโดยมิได้กำหนดว่าบุคคลใดบ้างสามารถเข้าไปในบริเวณที่พบศพ และมีได้มีการกำหนดว่าต้องเข้าไปโดยผู้รู้ ปัจจุบันพบว่ามิเพียงการกำหนดว่าผู้ใดกระทำให้ศพ หรือสภาพแวดล้อมบริเวณที่พบศพ ก่อนการชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้นโดยประการที่น่าจะทำให้การชันสูตรพลิกศพหรือผลทางคดีเปลี่ยนแปลงไป เว้นแต่มีความจำเป็นต้องกระทำเพื่อป้องกันอันตรายแก่อนามัยของประชาชนหรือประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น ซึ่งสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติสามารถแยกออกเป็น 2 กรณี กล่าวคือประการแรกกรณีบุคคลภายนอกซึ่งไม่เกี่ยวข้องเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ และกรณีบุคคลที่เกี่ยวข้องแต่เข้าไปโดยขาดความรู้ในการเข้าไปในพื้นที่ในทางปฏิบัติพบว่า เมื่อกฎหมายมิได้มีการกำหนดให้ชัดเจนว่าใครสามารถเข้าไป ณ สถานที่ที่พบศพได้ จึงมีบุคคลหลายฝ่ายเข้ามาในสถานที่พบศพ ไม่ว่าจะเป็นพนักงานสอบสวน ตำรวจฝ่ายสืบสวน พนักงานอัยการ พนักงานฝ่ายปกครอง ญาติของผู้ตาย ชาวบ้าน ตลอดจนรวมถึงนักข่าวหากเป็นคดีที่ค่อนข้างเป็นที่สนใจของประชาชน มักจะเข้าไป ณ บริเวณที่พบศพ ซึ่งตามหลักจะต้องเข้าไปโดยผู้ที่เกี่ยวข้องและการเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุหรือสถานที่พบศพต้องกระทำโดยผู้รู้เท่านั้น หากผู้ตรวจสอบสถานที่มีความรู้ ความชำนาญ การหาและเก็บวัตถุพยานจะทำให้การส่งต่อพยานหลักฐานที่ถูกวิธีและถูกต้อง นับว่าเป็นประโยชน์อย่างมากทำให้ทราบ หลักฐาน ข้อมูลหรือพฤติกรรมทุกอย่าง มีอะไรบ้างเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ในการค้นหาความจริง จึงอาจทำให้มีคนเข้าไปยุ่งวุ่นวายภายในสถานที่เกิดเหตุ ไปยุ่งกับพยานหลักฐาน ไปทำการเคลื่อนย้าย ทำลายพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุ ทั้งโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจโดยมิได้ระวังเท่าที่ควร ส่งผลให้พยานหลักฐานอาจจะไม่ครบถ้วน และหากพยานวัตถุชิ้นนั้นเป็นพยานชิ้นสำคัญถือว่าเป็นแหล่งรวบรวมวัตถุพยานที่สำคัญ ย่อมส่งผลต่อรูปคดีได้

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ควรปรับโครงสร้างระบบชันสูตรพลิกศพโดยจัดให้กระทรวงสาธารณสุขเป็นองค์กรผู้รับผิดชอบซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพโดยเฉพาะโดยเป็นหน้าที่ของกระทรวงสาธารณสุขในการบริหารงานด้านการชันสูตรพลิกศพโดยเฉพาะเริ่มตั้งเป็นสำนักงานชันสูตรพลิกศพซึ่งกระจายทั่วประเทศ และมีบุคลากรภายในสำนักงานในการปฏิบัติหน้าที่ชันสูตรพลิกศพโดยเฉพาะ อย่างเช่น มลรัฐมิชิแกนประเทศอเมริกา

5.2.2 ควรแก้ไขมาตรา 148 โดยการเพิ่มเหตุการณ์ตายผิดธรรมชาติอื่น ๆ ซึ่งนอกเหนือจากที่กฎหมายกฎหมายกำหนดเพื่อเป็นการยืดหยุ่นเหตุการณ์ตายซึ่งกฎหมายกำหนดไว้โดยเคร่งครัด ทำให้ไม่ครอบคลุมถึงเหตุการณ์ตายอื่นที่สามารถมองได้ด้วยตาเปล่า เพื่อเป็นการป้องกันการใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนในการวินิจฉัยว่าเป็นการตายโดยธรรมชาติหรือเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติที่จะต้องเข้าสู่การชันสูตรพลิกศพ และเพิ่มสิทธิของญาติผู้ตายสามารถร้องขอให้ทำการชันสูตรพลิกศพ

5.2.3 ภาครัฐควรกระจายประชากรแพทย์นิติเวชให้ทั่วถึงในทุกพื้นที่ในประเทศไทย โดยไม่ไปรวมอยู่เพียงแค่จังหวัดกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นเมืองหลวงเพียงจังหวัดเพื่อไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการบังคับใช้ โดยจะต้องคำนึงถึงผลการตรวจพิสูจน์ศพเป็นหลัก

5.2.4 ควรจัดให้มีทีมผู้ช่วยบุคลากรทางการแพทย์โดยเฉพาะ ซึ่งได้ผ่านการอบรมหลักสูตรเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพเบื้องต้นเพื่อเป็นการสนับสนุนและช่วยแก้ไขปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ ทั้งนี้จะต้องมีการสอบประเมินผลว่ามีความรู้เพียงพอที่จะสามารถเป็นผู้ช่วยบุคลากรทางการแพทย์

5.2.5 ควรมีการระบุถึงเหตุที่จะต้องให้แพทย์ทางนิติเวชทำการลงพื้นที่ไปยังสถานที่เกิดเหตุ ไว้อย่างชัดเจนโดยพิจารณาจากระดับซับซ้อนของคดีไว้เช่น กรณีที่ การตายจากการถูกละเมิดกรรมเป็นต้น เพื่อเป็นการป้องกันการขาดแคลนแพทย์และลดภาระของแพทย์ทำให้สอดคล้องจำนวนบุคลากรทางการแพทย์ในปัจจุบัน

5.2.6 ควรแก้ไขและเพิ่มเติมมาตรา 150 ทวิ โดยกำหนดให้บุคคลที่เกี่ยวข้อง ในการปฏิบัติหน้าที่เท่านั้นสามารถเข้าไปในบริเวณที่พบศพ รวมถึงผู้ช่วยผู้ปฏิบัติหน้าที่โดยตรงและควรห้ามบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปในบริเวณที่พบศพ และควรเพิ่มเติมว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องกั้นสถานที่บริเวณที่พบศพเพื่อไม่ให้มีการเข้าไป ณ บริเวณที่พบศพ อย่างชัดเจนเพื่อเป็นการป้องกันการเข้าไป ณ บริเวณที่พบศพ และก่อให้เกิดความเสียหายแก่พยานหลักฐานต่าง ๆ

5.2.7 ควรแก้ไขและเพิ่มเติม มาตรา 150 วรรคสอง โดยพนักงานสอบสวน จะต้องทำการแจ้งแก่ญาติของผู้ตายและแจ้งสิทธิให้แก่ญาติผู้ตายทราบว่าสามารถเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพ และพนักงานสอบสวนจะต้องถามความประสงค์ว่าญาติของผู้ตายต้องการที่จะเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพหรือไม่หากญาติผู้ตายประสงค์จะเข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพก็ให้ทำการนัดหมายและเข้าร่วมภายในระยะเวลาที่เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพนัดหมายแต่ต้องไม่ให้เกิดความล่าช้าหากเกิดความล่าช้าให้เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพสามารถดำเนินการชันสูตรพลิกศพได้ทันที และทำบันทึกแจ้งถึงเหตุแห่งการล่าช้าไว้เป็นหลักฐานและหากเป็นกรณีที่ผู้ตายไม่มีญาติหรือกรณีที่ญาติไม่ประสงค์จะเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพ ให้ทำการแจ้งแก่พนักงานสอบสวน แล้วให้พนักงานสอบสวนทำบันทึกไว้เป็นหลักฐานต่อไป

5.2.8 ควรเพิ่มช่องทางให้ญาติของผู้ตายหรือประชาชนทั่วไปสามารถร้องขอให้มีการชันสูตรพลิกศพได้เพื่อเป็นเป็นการเปิดโอกาสให้แก่ญาติผู้ตายในการตรวจสอบถ่วงดุลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ปฏิบัติหน้าที่และทำให้กฎหมายไม่เคร่งครัดจนอาจจะทำให้เสียหายได้

5.2.9 ควรกำหนดเหตุจำเป็นจะต้องทำการผ่าศพไว้เป็นการเฉพาะ เช่น การตายอันเกิดจากการฆาตกรรม การตายที่มีเหตุสงสัยเกี่ยวกับการตาย เป็นต้น อย่างเช่นมลรัฐชิคาโก เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพ

ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ และควรกำหนดคุณสมบัติของผู้ทำการผ่าตัดว่าอย่างน้อยจะต้องเป็นแพทย์ที่ได้รับใบอนุญาต ได้แก่นิติเวชศาสตร์ พยาธิแพทย์ หรือโดยแพทย์ที่ได้รับการฝึกอบรมด้านนิติพยาธิแพทย์

5.2.10 ทางหน่วยงานต้นสังกัดของพนักงานสอบสวน แพทย์ พนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครอง จะต้องปลูกจิตสำนึกให้แก่เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลีกศพลโดยต้องให้คำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้ตายและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ให้ต้องปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบที่ได้กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด

5.2.11 ทางหน่วยงานต้นสังกัดของเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลีกศพลทุกฝ่าย ควรจัดให้มีการฝึกอบรมความรู้ ในการปฏิบัติหน้าที่ให้บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่และควรมีการทดสอบว่าพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่มีประสิทธิภาพ และควรกำหนดว่าเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลีกศพลทุกฝ่ายจะต้องมีประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 5 ปี ดังเช่นกฎหมายต่างประเทศ

5.2.12 ควรจัดให้มีการตรวจสอบโดยตั้งองค์กรภายนอกเข้ามาตรวจสอบถ่วงดุล การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลีกศพลของทุกฝ่ายว่าปฏิบัติหน้าที่อยู่ภายในกรอบที่กฎหมายกำหนดหรือไม่

บรรณานุกรม

- กฎหมายตราสามดวง เล่ม 3. (2503). กรุงเทพฯ : องค์การค้าคุรุสภา.
- กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข. (2564). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://bps.moph.go.th/new_bps/sites/default/files/Report%20Health%20Resource%202021.pdf. (วันที่ค้นข้อมูล : 1 พฤศจิกายน 2564)
- เข็มชัย ชูติวงศ์. (2542). **คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ.
- คณิต ณ นคร. (2528). **กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา**. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์.
- คะเนิง ภาไชย. (2551). **กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 148 และ 154 (โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)**. พิมพ์ครั้งที่ 9, โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- คำพิพากษาฎีกาที่ 151/2525.
- คำพิพากษาฎีกาที่ 3435/2527.
- คู่มือการดำเนินการชั้นสูตรพลิกศพ พ.ศ.2561.
- คู่มือการดำเนินงานชั้นสูตรพลิกศพ พ.ศ.2561.
- จรัญ ภัคธีธนากุล. (2549). **คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน**. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : จีรวิชัยการพิมพ์.
- ชนิดา เลิศสิทธิกุล. “การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาโดยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ : วิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ปรับปรุงกฎหมายพยานหลักฐาน)”.
ชนิดา เลิศสิทธิกุล. (2549). “การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาโดยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ : วิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ปรับปรุงกฎหมายพยานหลักฐาน 3), วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรงค์ ใจหาญ. **หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1**. พิมพ์ครั้งที่ 6, กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- ณรงค์ ใจหาญ. (2563). **หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2**. พิมพ์ครั้งที่ 6, กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- ทัศนะ สุวรรณจุฑะ. (2532). **ประวัติความเป็นมา**. ใน ทัศนะ สุวรรณจุฑะ, นิติเวชศาสตร์ หลักปฏิบัติและวิเคราะห์ปัญหา, กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- ไทยรัฐออนไลน์**. (2564, 2 มิถุนายน). ย้อนรอยคดี “น้องชมพู่” ผ่านมากกว่าปี สู้วันออกหมายจับ “ลุงพล”.
- ธนพงษ์ ผดุงการ. (2545). ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ตาม พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม ป.วิ.อาญา (ฉบับที่ 21) พ.ศ.2542, รัฐศาสตร์มหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- อ้าง จีรจรียาเวช. (2545, 16 เมษายน). ระบบการชันสูตรพลิกศพและผ่าศพในสหรัฐอเมริกา Forensic Medical System in the United State. **วารสารเมดิคอลไทม์.**
- ธีรวัฒน์ เอื้ออำพล.(2551).มาตรการตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจรัฐ : ศึกษากรณีการชันสูตรพลิกศพ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคสาม.
- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
- ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะ 10 การชันสูตรพลิกศพ.
- ประมุข สุวรรณศร. (2511, 25 มกราคม). พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์, **บทบัณฑิตย.**
- พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.
- พนักงานฝ่ายปกครอง D1 (2565, 28 ตุลาคม), สัมภาษณ์.
- พนักงานสอบสวน A1 (20 ตุลาคม 2565). สัมภาษณ์.
- พนักงานอัยการ c1 (2565, 31 ตุลาคม), สัมภาษณ์.
- พนักงานอัยการ c1 (2565, 31 ตุลาคม), สัมภาษณ์.
- พรทิพย์ โรจนสุนันท์. (2546). **การชันสูตรพลิกศพ**, พิมพ์ครั้งที่ 5, กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- พระคัมภีร์ภาคพันธสัญญาเดิมและพันธสัญญาใหม่. (2527). อ่องกง : อ่องกง.
- พระคัมภีร์ภาคพันธสัญญาเดิมและพันธสัญญาใหม่
- แพทย์นิติเวช B1 (2565, 27 ตุลาคม), สัมภาษณ์.
- แพทย์นิติเวช B1 (2565, 27 ตุลาคม), สัมภาษณ์.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2528). เอกสารประกอบการสอนชุดวิชากฎหมายวิธีสบัญญัติ 3 สาขา นิติศาสตร์, กรุงเทพฯ : วิเคเตอร์เพาเวอร์พอยท์ จำกัด.
- ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีว่าด้วยเรื่องการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. 2542.
- ระเบียบการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครอง พ.ศ. 2543.
- ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ.2565.
- ระพี แม้นโกศล. (2530, 16 มกราคม). การชันสูตรพลิกศพ, **แพทย์สภาสาร.**
- รศ.พ.ต.อ.หญิง ดร. พัชรา สีนลอยมา, นิติเวชศาสตร์ นิติวิทยาศาสตร์ นิติเวชวิทยา [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : รศ.พ.ต.อ.หญิง ดร. พัชรา สีนลอยมา, นิติเวชศาสตร์ นิติวิทยาศาสตร์ นิติเวชวิทยา (baanjommyut.com). - Search (bing.com) (วันที่ค้นข้อมูล :10 มกราคม 2565)
- วอท์ซแมน นี. (1519). **ความเชื่อคริสต์เตียนที่ปรกติ 2 พระคริสต์กับศาสนา**. กรุงเทพฯ : แสงศิลป์.
- วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์. (2524). **“คู่มือการชันสูตรพลิกศพ”**. โครงการตำราศิริราช, กรุงเทพฯ : พิมพ์เศ.
- วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์. (2532). **นิติเวชศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 5, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์. (2543). **แนวทางการพัฒนางานนิติเวชในกระบวนการยุติธรรม**. กรุงเทพฯ : สถาบันกฎหมายอาญา.
- วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์. (2543). “การศึกษาระบบงานนิติเวชของไทยและต่างประเทศ” **ตุลพาห6**, (41), หน้า 56.

แวว ยอดพุง. (2510). คำอธิบายประมวลกฎหมายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาให้ศาลแขวง, กรุงเทพฯ : นิติบรรณการ.

ศ.น.พ.วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์. (2543). การชันสูตรพลิกศพถึงเป็นส่วนหนึ่งของพนักงานบริการทางนิติเวช มีผู้ทรงคุณวุฒิได้นำเสนอและวิเคราะห์ระบบงานนิติเวชของไทยและของต่างประเทศไว้โดยละเอียด, แนวทางการพัฒนาทางนิติเวชในกระบวนการยุติธรรม, มูลนิธิสถาบันกฎหมายอาญา : โรงพิมพ์เดือนตุลา.

เศวต วรรณล้วน. Medicolegal Investigation of Death in USA.

สมชาย ผลเยี่ยมเอก. (2517, 26 ตุลาคม). “ระบบแพทย์สอบสวนในสหรัฐอเมริกา”. สารศิริราช.

สำนักงานยุติธรรม. (2552, 6 กุมภาพันธ์). Medico legal Investigation of Death in USA, รายงานสัมมนาเรื่อง Medico Legal Investigation of Death in USA, ณ สมาคมแพทย์นิติเวชแห่งประเทศไทย.

เสถียร ลายลักษณ์ และคณะ. (2477). ประชุมกฎหมายประจำศก ตอนที่ 23, พระนคร : โรงพิมพ์เดลิเมล.

เส้นผมบังภูเขา “หมอพรทิพย์” ไขคดี. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://youtu.be/CKSv6eoEue4>. (วันที่ค้นข้อมูล : 2 มิถุนายน 2564)

แสง บุญเฉลิมวิภาส และคณะ. (สิงหาคม 2547). รายงานการวิจัย โครงการวิจัย “การศึกษาการพัฒนาระบบการชันสูตรพลิกศพในประเทศไทย” เสนอต่อสำนักกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม.

โสภณ รัตนกร. (2537). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมสาร.

หลวงสุทธิวาทนฤพุฒิ. (2516), คำบรรยายประวัติศาสตร์ กฎหมายชั้นปริญญาโท. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อุทิศ วีรวัฒน์. (2526). อัยการสกอตแลนด์และอัยการอังกฤษ: ระบบกฎหมายสากล, กรุงเทพฯ : เรือนแก้ว.

อุษา จันทลอย บุญเปี่ยม.(2553).การศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพของประเทศไทยกับประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศเยอรมนี, วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Alison. A Trites. (1977). The New Testament Concept of Witness, (Cambridge:The Press Syndicate os the University of Cambridge.

Bryan A Garnar. (1999). Black’s Law Dictionary Seventh Edition.

Bryan A,Garnar. (1999). Black’Law Dictionary,Seventh Edition,St.Paul Minn,Nest Group.

Camp,Francis E. (1976). Gradwohl’s Legal Medicine, 3 rd edition Chicago : A John Wright & Sons Ltd Publication.

Coroner Act 1988, Section 4.37 and Section 5.12.

Coroner Act, Sevtion 7(4), (1988).

Davis,Ben. (1985). “A History of Forensic Medicine,”The Medico-Legal Journal.

Dorries, C. CORONERS’ COURTS A GUIDE TO LAW AND PRACTICE, Second edition, (New York: Oxford University Press Inc, (2004).

Dorries, C. CORONER'S COURTS A GUIDE TO LAW AND PRACTICE.

Franics, Camp. (1976). Gradwohl's Legal Medicine, 3d ed. Chicago : A John Weight & Sons.

https://bps.moph.go.th/new_bps/sites/default/files/Report%20Health%20Resource%202021.pdf (Accessdate : June 16, 2022).

Kant, (1984). Keith A. Taylor's Principle and Practice of Medical Jurisprudence, 13th edition, London : Churchill Livingstone Co. Ltd.

Keith A. Kant. (1984). Taylor's Principle and Practice of Medical Jurisprudence, Thirteenth edition London: Churchill Livingstone Co. Ltd.

Kent County Annual Report 2005. [Online] Available: www.co.kent.mi.us/reference/MED_EXAM_ (Accessdate : June 16, 2022).

Kent County Medical Examiners Law, P.A. 181 of 1953, Section 52.201e.

Mason, JK, (1983). Forensic Medicine for Lawyers, 2nd edition. London : Butterworth & Co (Publisher) Ltd.

National Association of Medical Examiners, General Information. [Online] Available: www.thename.org/index.php=com, (Accessdate : June 15, 2022).

National Association of Medical Examiners, Forensic Autopsy Performance Standards, Amendments Approved October 16, N.A.M.E. Annual Meeting, [Online] Available : www.thename.org/index2.php?option=com_docman&task=doc_view&gid=18&Itemid=71, (Accessdate : June 15, 2022).

Registration of Births, (1968), Deaths and Marriages Regulation p.51.

Richard May. (1999). Criminal Evidence, London : Sweet and Maxwell.

Spitz, Medicolegal Investigation of Death.

The Committee of Member State on the Harmonization of Medico-legal Autopsy Rules Recommendation, No R. (99) 3. [Online] Available : www.coe.int/t/dg3/health/recommendations_en.asp, (Accessdate : June 15, 2022).

The Coroners Rules 1984.

The MEDICAL EXAMINER INVESTIGATIONS POLICY AND GUIDELINE MANUAL [Online], Available: www.co.branch.mi.us/reference/refdocs/213-MED_EXAM_, (Accessdate : June 16, 2022).

The Michigan County Medical Examiners Law, P.A. 181 of 1953.

The Michigan Medical Examiners law, PA. 181 of 1953.

The Michigan Public Health Code, P.A. 368 of 1978.

United Nation, Principles on the Effective Prevention and Investigation of Extra-legal, Arbitrary and Summary Executions, [online]. Available : www.unher.org/refworld/docid/3ae6b39128.html. (Access date : june 15, 2022).

Warner U. Spitz and Russell S. Fisher, (1980), Medico-legal Investigation of Death, Second Edition Illinois:Charles C. Thomas, p.4.

ภาคผนวก

1. คำถามสำหรับพนักงานสอบสวน

- 1.1 ท่านใช้หลักการชั้นสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอย่างไร
- 1.2 การแจ้งบุคคลากรที่เกี่ยวข้องในการเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพมีปัญหาหรือไม่อย่างไร
- 1.3 ความรู้ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนมีความสำคัญในการชั้นสูตรพลิกศพในคดีอาญาหรือไม่อย่างไร
- 1.4 สภาพแวดล้อมบริเวณที่พบศพและสถานที่เกิดเหตุมีความสำคัญในการชั้นสูตรพลิกศพในคดีอาญาหรือไม่อย่างไร
- 1.5 การรวบรวมพยานหลักฐาน ณ สถานที่เกิดเหตุ และการทำสำนวนมีปัญหาหรือไม่อย่างไร
- 1.6 การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในการชั้นสูตรพลิกศพร่วมกับแพทย์นิติเวชหรือแพทย์อื่นที่กฎหมายกำหนดพนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครองมีปัญหาหรือไม่อย่างไร
- 1.7 ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไร

2. คำถามสำหรับแพทย์นิติเวช

- 2.1 การรับแจ้งจากพนักงานสอบสวนให้เข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพมีปัญหาหรือไม่อย่างไร
- 2.2 ความรู้ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ของแพทย์นิติเวชหรือแพทย์ที่กฎหมายกำหนดมีความสำคัญในการชั้นสูตรพลิกศพในคดีอาญาหรือไม่อย่างไร
- ในการชั้นสูตรพลิกศพในคดีอาญาหรือไม่อย่างไร
- 2.3 การปฏิบัติหน้าที่ของแพทย์นิติเวชหรือแพทย์อื่นที่กฎหมายกำหนด ในการชั้นสูตรพลิกศพในคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีปัญหาหรือไม่อย่างไร
- 2.4 สภาพแวดล้อมบริเวณที่พบศพและสถานที่เกิดเหตุมีความสำคัญในการชั้นสูตรพลิกศพในคดีอาญาหรือไม่อย่างไร
- 2.5 การตรวจจุดพบศพมีประเด็นสำคัญอะไรบ้าง
- 2.6 การรวบรวมพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุมีความสำคัญต่อรูปคดีอย่างไร
- 2.7 ปัญหาในเชิงระบบเกี่ยวกับการชั้นสูตรพลิกศพมีอะไรบ้าง
- 2.8 การปฏิบัติหน้าที่ของแพทย์นิติเวช หรือแพทย์อื่นที่กฎหมายกำหนดในการชั้นสูตรพลิกศพในคดีอาญา ร่วมกับพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการมีปัญหาอย่างไรบ้าง

3. คำถามสำหรับพนักงานอัยการ

- 3.1 การรับแจ้งจากพนักงานสอบสวนให้เข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพมีปัญหาหรือไม่อย่างไร
- 3.2 ความรู้ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการมีความสำคัญในการชั้นสูตรพลิกศพในคดีอาญาหรือไม่อย่างไร
- 3.3 สภาพแวดล้อมบริเวณที่พบศพและสถานที่เกิดเหตุมีความสำคัญในการชั้นสูตรพลิกศพในคดีอาญาหรือไม่อย่างไร

3.4 ปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการในชั้นสูตรพลิกศพในคดีอาญามีอะไรบ้าง

3.5 การทำสำนวนร่วมกับพนักงานสอบสวนมีปัญหาในประเด็นใดบ้าง

3.6 การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการในการชั้นสูตรพลิกศพในคดีอาญา ร่วมกับพนักงานสอบสวน และแพทย์นิติเวช หรือแพทย์อื่นที่กฎหมายกำหนดและพนักงานฝ่ายปกครองมีปัญหาอย่างไรบ้าง

4. คำถามสำหรับพนักงานฝ่ายปกครอง

4.1 ช่องทางรับแจ้งและกระบวนการรับแจ้งจากพนักงานสอบสวนให้เข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพมีปัญหาหรือไม่อย่างไร

4.2 ความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ของปลัดอำเภอมีความสำคัญในการชั้นสูตรพลิกศพในคดีอาญาหรือไม่อย่างไร

4.3 การปฏิบัติหน้าที่ของปลัดอำเภอในการชั้นสูตรพลิกศพในคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีปัญหาหรือไม่อย่างไร

4.4 การตรวจสอบที่เกิดเหตุและรวบรวมพยานแวดล้อมมีความสำคัญอย่างไร

4.5 การปฏิบัติหน้าที่ของปลัดอำเภอในการชั้นสูตรพลิกศพในคดีอาญาร่วมกับ แพทย์นิติเวช หรือแพทย์อื่นที่กฎหมายกำหนด พนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการมีปัญหาในทางปฏิบัติอย่างไรบ้าง

**แบบรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี**

ชื่องานวิจัย ปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในการชั้นสูตรพลิกศพในคดีอาญา

แหล่งทุน ทุนอุดหนุนการวิจัยจากเงินกองทุนวิจัยประจำปีงบประมาณ 2565

ชื่อ-สกุลนักวิจัย นางสาวพรอุมา วงศ์เจริญ

สังกัด คณะนิติศาสตร์

วิจัยเสร็จสมบูรณ์ 20 เมษายน 2566

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงแนวความคิดการสอบสวนชั้นสูตรพลิกศพ ประวัติการชั้นสูตรพลิกศพในประเทศไทย ระบบการชั้นสูตรพลิกศพ
2. เพื่อศึกษาปัญหาการบังคับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับการชั้นสูตรพลิกศพ
3. เพื่อเปรียบเทียบการชั้นสูตรพลิกศพคดีอาญาในประเทศไทยกับต่างประเทศและเสนอแนวทางแก้ไขการชั้นสูตรพลิกศพคดีอาญาในประเทศไทย

ประเภทของการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ การใช้ประโยชน์ในเชิงสาธารณะ	☒ การใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบาย
☐ การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์	☐ การใช้ประโยชน์ทางอ้อมของงานสร้างสรรค์
☒ การใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน	☐ อื่นๆ ระบุ.....

ขั้นตอน/วิธีการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

การศึกษาในครั้งนี้สามารถนำผลการวิจัยมาเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ในการชั้นสูตรพลิกศพในคดีอาญาการบังคับใช้กฎหมาย ของพนักงานสอบสวน แพทย์นิติเวช พนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครอง ให้การชั้นสูตรพลิกศพในประเทศไทยมีประสิทธิภาพและเป็นที่น่าเชื่อถือและสอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้กฎหมายมีความทันสมัยต่อการนำไปบังคับใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ผลที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมจากการนำงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ไปใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์

1. สามารถนำผลการวิจัยไปเสนอเพื่อเสนอแนะแก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับการชั้นสูตรพลิกศพในคดีอาญาให้เป็นไปตามหลักสากลเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทย
2. สามารถนำไปพัฒนาการในการเขียนเป็นเอกสารประกอบการสอน ตำรา และหนังสือ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของผลงานที่ขอตำแหน่งวิชาการได้ต่อไป

และขอรับรองว่าหน่วยงานราชการได้นำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์จริง และสามารถนำสู่การพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

ลงชื่อ **๖๔.**
(นายพิทักษ์ โพธิ์คน)
(.....)
ปลัดอำเภอ (เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการพิเศษ)
ตำแหน่ง.....
(๒๓ เมษายน ๒๕๖๖)
ประทับตรา (ถ้ามี)

**เอกสารรับรองโครงการวิจัย
โดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี**

เอกสารรับรองเลขที่	SRU-EC2022/110
ชื่อโครงการ	ปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในการชันสูตรพลิกศพในคดีอาญา
รหัสโครงการ	SRU-EC2022/110
ชื่อหัวหน้าโครงการ	อาจารย์พรอมา วงศ์เจริญ
หน่วยงานที่สังกัด	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
เอกสารที่รับรอง	1. แบบเสนอโครงการวิจัย 2. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย 3. หนังสือยินยอมตนให้ทำการวิจัย 4. แบบการเก็บรวบรวมข้อมูล/โปรแกรมหรือกิจกรรม
ประเภทการรับรอง	Exemption Review
วันที่รับรอง	22 สิงหาคม 2565
วันที่หมดอายุ	21 สิงหาคม 2566

ขอรับรองว่าโครงการดังกล่าวข้างต้นได้ผ่านการพิจารณาเห็นชอบโดยสอดคล้องกับคำประกาศเฮลซิงกิ จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ลงนาม.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.วันดี สุทธรังษี)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

ลงนาม.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นรา พงษ์พานิช)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

ประวัติผู้วิจัย
อาจารย์พรอมา วงศ์เจริญ

การศึกษา

อุดมศึกษา : นิติศาสตร์บัณฑิต (น.บ.) มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
: นิติศาสตรมหาบัณฑิต (น.ม.) สาขากฎหมายอาญาและการบริหารงานยุติธรรมทางอาญา
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ประกาศนียบัตร

: ประกาศนียบัตรวิชาว่าความ รุ่นที่45 สำนักฝึกอบรมวิชาว่าความแห่งสหภาพความ
กรุงเทพมหานคร

การทำงาน : อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
: ฝ่ายวารสารนิติศาสตร์และสังคมท้องถิ่น คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

งานเขียน

บทความวิชาการ

1. บทความวิชาการ เรื่อง การตั้งข้อสังเกตการขยายการตีความคำว่าใช้กำลังประทุษร้ายตามประมวลกฎหมายอาญาของศาลไทยในปัจจุบัน : ศึกษากรณีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 12983/2558 ตีพิมพ์เผยแพร่วารสารนิติศาสตร์และสังคมท้องถิ่น คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2562) จัดอยู่ในฐานข้อมูล TCI 2

2. บทความวิชาการ เรื่อง ปัญหาผู้เสียหายในการนำคดีอาญามาร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ตีพิมพ์เผยแพร่วารสารนิติศาสตร์และสังคมท้องถิ่น คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2563) จัดอยู่ในฐานข้อมูล TCI 2

บทความวิจัย

3. บทความวิจัย เรื่อง ปัญหาการใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนในกรณีไม่รับคำร้องทุกข์ในคดีอาญา ตีพิมพ์เผยแพร่วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ ปีที่ 6 ฉบับที่ 11 (พฤศจิกายน 2564) จัดอยู่ในฐานข้อมูล TCI 1

เอกสารประกอบการสอน

- เอกสารประกอบการสอนวิชากฎหมายว่าด้วยองค์การทางธุรกิจ